

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ 17-18 ΑΝΟΙΞΗ 1992

- Ι.Ε.Κ. - Τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση-κατάρτιση... ● Επιμόρφωση... η φιλοσοφία των νέων ρυθμίσεων... ● Αριθμητική βαθμολογία... εξεταστικό...
- Συνταξιοδοτικό-Ασφαλιστικό... ● η κοινωνική βάση της γραφειοκρατίας...
- η εκπαίδευση στην Παλαιστίνη... ● κοινωνιολογία της εκπαίδευσης... ● για τον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία... ● για την παιδική λογοτεχνία... ● Το Δοκίμιο-Εκφραση έκθεση Λυκείου... ● Διδακτικές προσεγγίσεις κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.... ● Ευρώπη: η σπασμένη εικόνα των εκπαιδευτικών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Σημείωμα της Σύνταξης	σελ. 3
• Εκπαιδευτική και πολιτική συγκυρία: Νέα Τύξη... Νέα Αταξία «α»	σελ. 4-9
• Ένας χρόνος μετά τη δολοφονία του Ν. Τσιμπούνη	σελ. 10-11
• Ινστιτούτο Επιγγελματικής κατάρτισης των Γ. Σόφη - Γ. Μακρίδη	σελ. 12-15
• Επιμόρφωση - Η φιλοσοφία των νέων δεστάξεων της Α. Φατούρου	σελ. 17-18
• Τι θ' αλλάξει στο εννιάχρονο υποχρεωτικό του Γ. Μηλιού	σελ. 19-24
• Εκπαίδευση: Η ανατομία των αλλαγών του Χ. Κάτοικα	σελ. 25-28
• Η άκρη του ορίζοντα και η ώρα της δράσης του Γ. Ηρακλέους	σελ. 27-28
• Συνταξιοδοτικό - Ασφαλιστικά: ώρα μηδέν των Γ. Σόφη - Α. Μπαλάσκα	σελ. 29-32
• Η γραφειοκρατία: Η κοινωνική της βάση και η πολιτική αποστολή της του Θ. Παργαλίτη	σελ. 33-37
• Σχολές Μιθρητίδας του ΟΛΕΔ των Στ. Σταυρινάδη - Ε. Οικονοματσόπουλου	σελ. 38-41
• Συναγεμιά στην Ευρώπη: Η απασχλημένη εικόνα των εκπαιδευτικών	σελ. 42-45
• Για την παιδική λογοτεχνία: Μήπως είδατε τον Λόρατο; της Μ. Παντελέων	σελ. 46-49
• Έκφραση - Έκθεση Γ Λυκείου: Το Δοκίμιο του Γ. Ηρακλέους	σελ. 50-51
• Διδακτικές προσεγγίσεις κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του Α. Τζίφα	σελ. 52-54
• Για τον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία	σελ. 56-57
• Το εκπαιδευτικό σύστημα στις κατεχόμενες περιοχές της παλαιστήνης της Ντ. Γοργάκη	σελ. 58-63
• Μαθητικές καταλήψεις - Ένας χρόνος μετά Από την καταγίδα στην... κοινότητα της Μ. Φραγκιά	σελ. 64-67
• Η αβάσταχτη ελαφρότητα των προών του Σ. Νικολάου	σελ. 67-68
• Για το Πανεπιστήμιο ΣΑΦ	σελ. 69-70
• Το αντανακλαστικό σχολείο του Απ. Χατζηπαροικαειδής	σελ. 71-72
• Επιγγελματική κατάρτιση - κεπιταλιστική ανασυγκρότηση του Κ. Στεργιάτου	σελ. 73-74
• Παρά αξιολόγηση ο λόγος της Τ. Βερβενιώτη	σελ. 75-76
• Σημειώσεις για το φοιτητικό κίνημα του Απ. Χατζηπαροικαειδής	σελ. 77-78
• Άτομα με ειδικές ανάγκες: Διεπιστημονικό Σημείο Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Παιδαγωγικά τμήματα	σελ. 79
• Σχολιάζοντας εκπαιδευτικά...	σελ. 81-94
• Αιτιώνοντας και σχολιάζοντας «α»	
• Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης: Βιβλιοκριτική του Χ. Κάτοικα	σελ. 96
• Αντιτετράδια 4 χρόνια μετά: Μια αποτίμηση - Μια πρόταση	σελ. 97-98

Σημείωμα της Σύνταξης

Εσείς λοιπόν τους
δείχνετε ένα κόσμο ψεύτικο, απρόσεκτα ανακατεμένο
έτσι όπως τους τον δείχνουνε τα όνειρα, ένα κόσμο
που μπορούν οι ευχές να τον αλλάζουν
ή ο φόβος να τον παραμορφώνει, εσείς, θλιβεροί
απατεώνες

Μ. Μπρεχτ

Σε τόσο λίγο χρόνο συμπυκνώθηκαν τόσα πράγματα, λες και η ιστορία συμπιέστηκε αφόρητα. Γι αυτό και η αγχώδης προσπάθεια να υπάρξουν απαντήσεις εφ' όλης της ύλης. Γι αυτό και προσπαθούν να δείξουν τον κόσμο τόσο ψεύτικο όσο δεν έγινε ποτέ και τη γενικευμένη αντιδραστική αταξία των ισχυρών να την ονομάσουν νέα τάξη πραγμάτων για ν' αποκοιμηθεί ο κόσμος ησυχότερος. Ο πόλεμος έρχεται όλο και πιο κοντά μας και κανένα γιατροσόφι δεν μπορεί να τον απομακρύνει.

"Ο πόλεμος περιττός δεν γίνεται
σα δεν διεξάγεται
μα μόνο όταν θά 'ναι περιττός
να διεξάγεται δεν θα χρειάζεται"

Στο σωτήριο έτος που μόλις μπήκαμε ακούσαμε και μάθαμε ότι ως Ευρωπαίοι έχουμε αυξημένα καθήκοντα και ότι άσκοπα δεν μπορούμε να βόσκουμε στην "εύφορη κοιλάδα" της. Ηδη σχεδιάστηκε νέο "πεντάχρονο πλάνο" και αναζητείται ο λαός να το υλοποιήσει, αλλά και οι διανοούμενοι να κάνουν τους εφιάλτες εμπορεύσιμα όνειρα.

Σε τι αλήθεια χρησιμεύει ν' αρέσει η φάτσα μας στους εχθρούς μας;

Η κυβέρνηση ετοιμάζεται να μεταβάλλει τη χώρα σε κρανίου τόπο. Σ' ένα Λαύριο.

Η αντιπολίτευση, ποιά αντιπολίτευση αλήθεια; Όταν δεν ετοιμάζει το δικό της σταθεροποιητικό πρόγραμμα, παίζει με τους αγώνες των εργαζομένων.

Μέσα σ' αυτό το ζοφερό κλίμα, ένα τμήμα της διανοήσης δίνει γη και ύδωρ στη νέα τάξη και χρησιμοποιείται ως δούρειος ίππος της συντηρητικής ανασυγκρότησης στην εκπαίδευση.

Όσοι μπορούν να φύγουν, πρέπει να το κάνουν, τώρα.

Παρ' όλα αυτά δεν είμαστε ενιαίοι, όπως πάνε να μας πείσουν. Στις συμφωνίες του Μάαστριχτ πήγαν οι κυβερνήσεις. Πίσω από τα χαμόγελα και τις κινδυνολογίες χειραψίες, σιγά-σιγά ορθώνεται το φάντασμα της φτώχειας. Στις χώρες της Ευρώπης, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι φτωχοί, αποτελούν ένα εκρηκτικό μείγμα... "σαν αντικρύζω τα πρόσωπά τους μου περνάει η πείνα".

Στο χώρο της εκπαίδευσης, ένα χρόνο μετά τη δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα, η κυβέρνηση προκαλεί με νέες απειλές και διώξεις, ενώ το Υπουργείο συνεχίζει στο δρόμο της αντιδραστικής ανασυγκρότησης και οι Ομοσπονδίες εκλιπαρούν για διάλογο. Λιτότητα, ασφαλιστικό, αξιολόγηση, μονάδες (Ινστιτούτα!) για κατάρτιση, ειδικές οδηγίες στα πλαίσια "του διαλόγου για την Παιδεία". Με την αλαζονεία της εξουσίας, τις πλάτες των πατρώνων, και τους ναρκοθέτες των αγώνων μας. Οι χαμαιλέοντες της πολιτικής σκηνής γίνανε ή θέλουν να γίνουν σημαιοφόροι, τιμητές. Οι καιροσκόποι στο προσκήνιο.

"Ολότελα αλλιώςτικά θα γίνουν τα πράγματα όχι απλά με την πάλη αλλά με τη δυσπιστία των τάξεων".

Απέναντι στις εθνικές ομοψυχίες να υψώσουμε τα δικά μας ερωτηματικά, απέναντι στους ειρηνοποιούς και τις κούφιες τιτλομαχίες να θέσουμε την ειλικρινοποιό δράση μας.

Απέναντι στους λαφυραγωγούς δείχνουμε δυσπιστία και τσιγκουνιά να τους διαθέσουμε έτσι μισοτιμής το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον μας. Δυσπιστούμε, ναι... βαθύτατα, όχι μόνο για τα λεγόμενά τους αλλά και για τις προθέσεις τους.

Εμείς, σαν "αντιτετράδια" μπήκαμε στον 5ο χρόνο έντυπης δραστηριότητας. Χωρίς παράτες! Δεν θέλουμε τις ευχές σας, αλλά τη ζωποιού δράση και συμμαχία σας.

Ξαναβαφτίζουμε το κενό, ξαναβαφτίζουμε τις λέξεις, σχεδιάζουμε την απόδραση από τις μεγάλες φυλακές των ονείρων μας.

Ποιός είπε ότι αυτά τα χρόνια θα τους τα χαρίσουμε;

Καλή χρονιά, αναγνώστες και φίλοι, στο χέρι μας είναι να την κάνουμε ακόμα καλύτερη.

Νέα Τάξη...

Ποιά νέα τάξη;

Αταξία βασιλεύει σ' όλο τον πλανήτη, μόνο που είναι γραμμένη με το χέρι της απάνθρωπης κτηνωδίας, του εθνικιστικού φανατισμού, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, και πάνω απ' όλα με την άναρχη και αντιανθρώπινη έκφραση του παγκόσμιου κεφαλαίου, που ξεκίνησε τη σταυροφορία για νέα κέρδη στο τέλος του 20ου αιώνα.

Το "ποιά νέα τάξη" είναι σχήμα λόγου. Γιατί το φασιστικής έμπνευσης σύνθημα φαίνεται ότι θά 'ναι για καιρό κυρίαρχο, εκφράζοντας τα χαρακτηριστικά της νέας φάσης, που σηματοδεύτηκε:

- α) από την αναδιάταξη των υλικών των κυρίαρχων κρατών,
- β) από την υποχώρηση και διάσπαση της ΕΣΣΔ, και
- γ) από την υποχώρηση των εθνικοαπελευθερωτικών και επαναστατικών κινημάτων σ' όλο τον κόσμο.

3 σημαδιακά γεγονότα

Το 1991 ξεκίνησε με την επέμβαση των κεφαλαιοκρατικών χωρών μ' επικεφαλής τις ΗΠΑ, στον Κόλπο, με τη συντριβή του Σ. Χουσεϊν και τελείωσε με τη σύνοδο του Μάαστριχτ και τη διάλυση της ΕΣΣΔ. Αυτά τα γεγονότα στη σχηματική τους μορφή καθορίζουν τα κυρίαρχα στοιχεία της εποχής και συνθέτουν το πολύπλοκο κουβάρι των παγκόσμιων αντιθέσεων σήμερα.

Στον πόλεμο του Κόλπου φάνηκε η αποφασιστικότητα του ενωμένου ιμπεριαλιστικού μπλοκ να συντρίψει κάθε ενοχλητικό εθνικισμό που ξεπερνούσε τα όρια αντοχής της νέας τάξης και απέβλεπε έστω και σε τοπική κυριαρχία. Πίσω από την κόντρα Μπους-Χουσεϊν "κρύβονταν" η αντίθεση μιας τοπικής αστικής τάξης, που ζητούσε μερική αναδιανομή των σφαιρών επιρροής, και του πρώτου βιολιού του ιμπεριαλισμού που έκανε την πρόβα τζεενεράλε της νέας τάξης. Η νίκη των ΗΠΑ-Δυτικών στο Ιρακ και οι φρικιαστικοί πολεμικοί τρόποι κυριαρχίας απηκούσαν την προεμπίρα της νέας κυριαρχίας του ιμπεριαλισμού, που σάρωνε τα ενοχλητικά εθνικιστικά παράσιτα που βρέθηκαν μπροστά του.

Ανάλογης κλίμακας ήταν οι κινήσεις για την Νικαράγουα και τον Παναμά, κλπ.

Αξίζει να σταθούμε λίγο στο ζήτημα του θρησκευτικού φανατισμού, του εθνικιστικού πυρετού στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης και του νεοφασισμού και του ρατσισμού στη Δύση.

Πάντα, σ' έντονα φορτισμένες εποχές, αναζητούνται λύσεις "ακραίου χαρακτήρα". Ιδιαίτερα σήμερα, το κενό που άφησε η ΕΣΣΔ και η παλινορθωμένη κρατική μηχανή στην Ανατολική Ευρώπη έρχεται να γεμίσει με κάθε λογής πολιτικά, ιδεολογικά και ιστορικά "μπάζα".

Η Δύση χρησιμοποίησε τον εθνικισμό και το φανατισμό σαν όπλο για να ανατρέψει τις νέες αστικές τάξεις στην Ανατολή και να τις σπρώξει στην οικονομία της ανοιχτής αγοράς με ταχύτερους ρυθμούς.

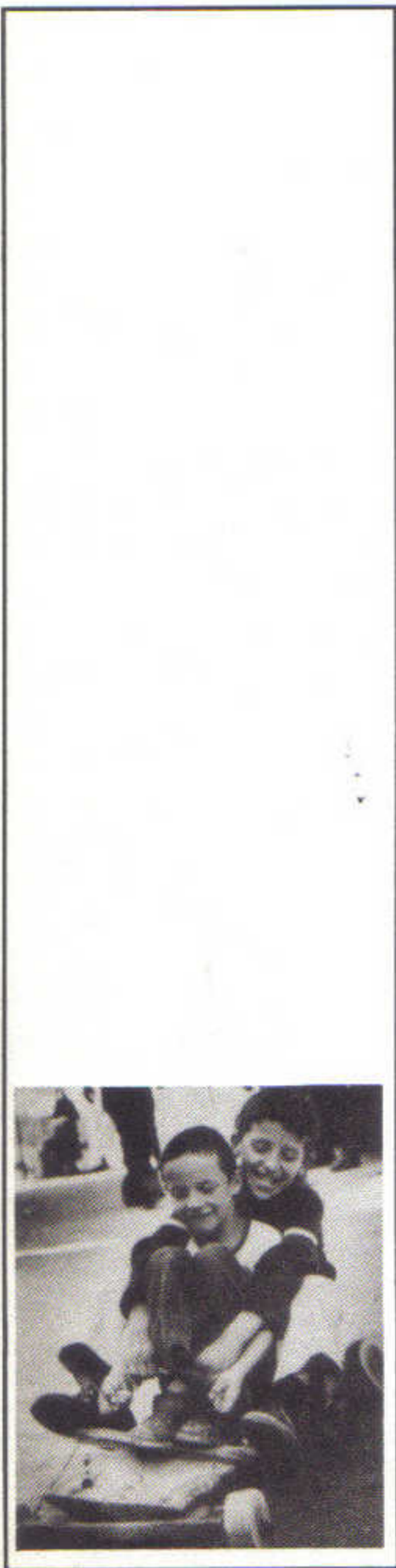
Αλλά κανένας εθνικισμός τύπου Κροατίας ή Ουκρανίας δεν είναι σε θέση ν' αμφισβητήσει τη συνολική κυριαρχία του μονοπωλιακού κεφαλαίου. Αντίθετα μάλιστα. Είναι αναγκασμένος να παίζει στο γήπεδο που ορίζουν οι ενδοϊμπεριαλιστικές συγκρούσεις, οι νέες αντιθέσεις, και να υποτάσσεται σ' αυτές.

Πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα από τις νέες άρχουσες τάξεις της Κεντρικής Ευρώπης, οι οποίες πατούσαν και σε αναπτυγμένη οικονομική βάση, δεν υπάρχουν.

Το ίδιο ισχύει και για το θρησκευτικό και τα νεοσκοταδιστικά τόξα που βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Πρόσφατα ο Ντ. Ντράσκοβιτς μιλούσε για την αναβίωση του ορθόδοξου Βυζαντίου, από την Αθήνα έως τη Μόσχα, κόντρα στο Μουσουλμανισμό και τον καθολικισμό. Αστεία πράγματα. Η θρησκευτική επιρροή χρησιμοποιείται από τοπικά ή γενικά μονοπωλιακά συμφέροντα για την ανάδειξη διαχωριστικών γραμμών, για τις ανατροπές και την υπαγωγή των αντιθέσεων σ' ένα γενικότερο σχέδιο καθυπόταξης των εργαζομένων. Οι μονοπωλιακοί κύκλοι είναι περισσότερο άθεοι από ορισμένους υλιστές, που στο 2000 βλέπουν τη θρησκευτική αναβίωση σαν το κύριο ή αναζητούν καταφυγή σε χριστιανικά υπόστεγα...

Η Άγρια Δύση και ο ανταγωνισμός της

Η συνάντηση στο Μάαστριχτ, οι εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη και το Γιουγκοσλαβικό ζήτημα έδωσαν ανάγλυφα τα στοιχεία της λυκοσυμμαχίας που ονομάζεται ΕΟΚ ή ΝΑΤΟ. Στην καρδιά της Ευρώπης, η Ενωμένη πλέον Γερμανία, με γοργά και σταθερά βήματα ανοίγεται στην

Γενική Αταξία

Ανατολή και στο Νότο και αξιοποιεί στο έπακρο την ΕΟΚ και τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση. Η συμφωνία για τη Νομισματική και Οικονομική Ενοποίηση ήταν έργο των Γερμανών και οι υποχωρήσεις τους απέναντι στην Αγγλία (σταθερό σύμμαχο των ΗΠΑ) ήταν δευτερεύουσες και επουσιώδεις.

Η Γαλλία είναι αναγκασμένη να δεχθεί τη γερμανική πρωτιά και να συμπλεύσει προς το παρόν μαζί της, ενώ οι Βρεταννοί (Συντηρητικοί - Εργατικοί) να σχοινοβατούν ανάμεσα στην ΕΟΚ και τις ΗΠΑ.

Αλλά και στο Γιουγκοσλαβικό η αναγνώριση της ανεξαρτησίας της Σλοβενίας - Κροατίας και η απομόνωση της Σερβίας προωθούν τα σχέδια των Γερμανών που σχεδόν βρίσκονται στη Μεσόγειο. Προς το παρόν η Γερμανία, χωρίς ισχυρή στρατιωτική μηχανή, είναι αναγκασμένη να δέχεται τη ΔΕΕ κάτω από τις φτερούγες του αμερικάνικου αετού αλλά αυτά είναι στοιχεία της μεταβολής. Σύντομα τα μπλοκ θα διαμορφωθούν και ο ενδοϊμπεριαλιστικός ανταγωνισμός θα ξεσπάσει αγριότερος και σφοδρότερος. Αυταπατώνται οικτρά όλοι οι υποστηρικτές του «νυν και αεί» ενιαίου ιμπεριαλιστικού μπλοκ. Οι αντιθέσεις τους είναι ισχυρότερες από τη σύγκλησή τους και η απουσία του ανατολικού φόβητρου ή των επαναστατικών κινημάτων γεννάει μεγαλύτερη επιθετικότητα και βουλιμία. Από αυτήν την άποψη η προσέγγιση των διαφορών των μεγάλων δυνάμεων δεν έχει απλά ακαδημαϊκή σημασία. Και η δική μας κυβέρνηση θα ελιχθεί και θα υποταχθεί στα νέα υπό διαμόρφωση μπλοκ, μια ευθυγράμμιση που γεννάει τυχοδιωκτισμό και πόλεμο.

Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ένα ψευδεπίγραφο σχήμα)

Το τρίτο σημαντικό στοιχείο που σφράγισε τη χρονιά ήταν η επισήμοποίηση του θανάτου της ΕΣΣΔ. Με την πρωτοβουλία του Γιέλτσιν και μ' ένα απροσχημάτιστο προξικοπηματικό τρόπο, μέσα σε μια νύχτα, η ΕΣΣΔ μετατράπηκε σε μια χαλαρή συνομοσπονδία, ένα βήμα πριν από την τυπική διάλυσή της.

Τα βασικά σημεία που αξίζει να προσεχθούν είναι τα εξής:

α) Η ανάδειξη, έστω και με αντιθέσεις, του πρωταγωνιστικού ρόλου της ρώσικης αστικής τάξης και η αναβίωση του σωβινισμού της. Δεν αναφερόμαστε στο μεταβατικό αρλεκίνο που ακούει στο όνομα Γιέλτσιν και του οποίου η τύχη θα είναι χειρότερη αυτής του Γκορμπατσώφ. Ήδη οι τρομακτικές ανατιμήσεις στη Ρωσία δημιουργούν αφόρπτες πιέσεις.

β) Η κατάληξη της κακόφημης περεστρόικα που αποδείχθηκε πια μαζί με τον πρωταγωνιστή της, τον Γκορμπατσώφ, η τελευταία πράξη, για την ακρίβεια το φινάλε, της καπιταλιστικής παλινόρθωσης στην ΕΣΣΔ που άρχισε πριν χρόνια. Η περεστρόικα ήταν το μεταβατικό στάδιο για το ολοκληρωτικό πέρασμα στην πλήρη δυτικοποίηση της πρώην ΕΣΣΔ και στην τυπική κυριαρχία της αγοράς σ' αυτήν.

γ) Το τρίτο στοιχείο σχετίζεται με την αλλαγή των όρων και των ρόλων σ' αυτές τις χώρες, στο βαθμό που οι δυνάμεις που αναφέρονται σε κεκτημένα ή στον κομμουνισμό περνάνε στην παρανομία αντιμετωπίζοντας διώξεις και φυλακίσεις.

δ) Η υποχώρηση του ανατολικού παράγοντα στο διεθνές προσκήνιο, η δημιουργία ακόρεστης αγοράς στην ανατολή και το τράβηγμα του καλιού σε διάφορες χώρες και κινήματα, δημιουργεί κενά και αλλάζει τις ισορροπίες σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτό το γεγονός προσπαθεί να εκμεταλλευτεί η Ρωσία, θέλοντας να παίξει το ρόλο της ΕΣΣΔ, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Η νέα τάξη είναι «κάρτινη τίγρη»

Το πρόγραμμα της καπιταλιστικής ανασυγκρότησης σ' ανατολή και δύση δεν θα προχωρήσει χωρίς τριγμούς και μ' εύκολο τρόπο.

Βασικοί ανασταλτικοί παράγοντες είναι:

α) Το εργατικό και το λαϊκό γενικότερα κίνημα στις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού, που βρίσκεται - «παρά τη σχετική σταθεροποίησή του» - μπροστά στο φάσμα της γενικευμένης ανεργίας, της υποασφάλισης, του αυταρχισμού.

β) Το εργατικό κίνημα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που σιγά - σιγά θα ξεπεράσει τα ψευδεπίγραφα σχήματα και θα μπει στο δρόμο της οργάνωσης και της πάλης.

γ) Το εθνικό απελευθερωτικό κίνημα στις χώρες του τρίτου κόσμου, που αγωνίζεται για να μην εξαπλωθεί το σιδερένιο χέρι της νέας τάξης, με παλιά ή σύγχρονη μορφή.

δ) Τέλος, οι ευδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις και ανταγωνισμοί, καθώς και οι μερικές αμφισβητήσεις από τις αστικές τάξεις που αναδύονται ή κινούνται σε μερική ηγεμονία απέναντι στις παλιές ή νέες υπερδυνάμεις.

Είναι φανερό ότι τον κύριο ρόλο θα παίξουν οι τρεις πρώτοι παράγοντες, ενώ οι τελευταίοι μόνο σαν «εφεδρεία» μπορούν να νοηθούν. Ετσι κι αλλιώς, όταν καθίσει ο κουρνιαχτός της κατάρρευσης των ανατολικών χωρών, τα πράγματα θα ειπωθούν ξανά με τ' όνομά τους και η αποτίμηση της ιστορικής πορείας (αποτίμηση που δεν είναι «ιδεολογικός», αλλά «υλικός» όρος) θα είναι στο προσκήνιο.

Οι αντιθέσεις του σύγχρονου κόσμου είναι εδώ. Ο πόλεμος συνεχίζεται με τα μέσα της πολιτικής.

Ας ανασυγκροτήσουμε τις δυνάμεις μας ενάντια στη ΝΕΑ ΤΑΞΗ. Απέναντι στη βάρβαρη σταξία, να προβάλλουμε το σύνθημα της γενικευμένης και «δίκαιης σταξίας».

Μάαστριχτ: Η ευφορία και η πραγματικότητα (Το μεγάλο παζάρι)

Οδυνηρές επιπτώσεις κρύβονται πίσω από τις θριαμβολογίες για τις «εθνικές επιτυχίες» που τάχα σημείωσε η ελληνική εξωτερική πολιτική με πρωταγωνιστή το Μπασοτάκη. Η κυβερνητική προπαγάνδα προσπαθεί να παραπλανήσει και να δημιουργήσει την ψευδή εντύπωση πως με τις συμφωνίες που υπογράφηκαν στη διήμερη διάσκεψη κορυφής στο Μάαστριχτ ανοίγει ο δρόμος για ένα λαμπρό μέλλον για τη χώρα μας.

Ούτε λίγο - ούτε πολύ η προπαγάνδα αυτή καλλιεργεί το μύθο, ότι με τις συμφωνίες του Μάαστριχτ άνοιξαν οι πόρτες, έτσι ώστε όχι μόνο μέσα σε λίγα χρόνια θα διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις για να ξεφύγει η χώρα από τη βαθειά κρίση στην οποία παραδέρνει, αλλά θα εξελιχθεί κιάλας σε μια αναπτυγμένη χώρα. Με προοπτική, μάλιστα, στο άμεσο μέλλον, να αποτελέσει τμήμα μιας ανθούσας υπερδύναμης, που θα παίξει σπουδαίο και αποφασιστικό ρόλο σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο.

Καλλιεργεί επίσης το μύθο ότι στο Μάαστριχτ, σε συνάρτηση και με τις υποσχέσεις που έδωσε ο Μπους στο Μπασοτάκη, η χώρα μας, «θωρακίστηκε» αμυντικά, τόσο από την τουρκική απειλή, όσο και από κάθε άλλη πολεμική περιπέτεια στον ήδη επικίνδυνα διαταραγμένο βαλκανικό χώρο.

Η οικονομική νομισματική ένωση, η κοινή πολιτική και η στρατιωτική αυτοδυναμία της Ευρώπης είναι μια ανάγκη για τις δυτικοευρωπαϊκές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, που επιδιώκουν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτές έχουν, πράγματι, κάθε συμφέρον, κάτω από τον έλεγχο και την καθοδήγησή τους, να διαμορφώσουν μια ισχυρή ευρωπαϊκή κοινότητα. Αυτές κάλλιστα μπορούν να θριαμβολογούν ότι το Μάαστριχτ αποτελεί ένα σταθμό για την προώθηση των στόχων τους.

Ομως η πραγματικότητα για τους λαούς της Ευρώπης, για τους λαούς των ασθενέστερων οικονομικά χωρών, για το λαό της χώρας μας είναι εντελώς διαφορετική.

Από την πρώτη κιάλας ματιά των συμφωνιών του Μάαστριχτ, το βασικότερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι, ότι η χώρα μας εκκωρεί κάθε ουσιαστικό στοιχείο διαμόρφωσης αυτόνομης οικονομικής πολιτικής και στο εξής - «ακόμη περισσότερο από ότι συνέβαινε τα τελευταία χρόνια» - μπαίνει κάτω από την άμεση καθοδήγηση και τον αυστηρό έλεγχο των ισχυρών οικονομικών δυνάμεων της Ευρώπης. Είναι γι' αυτό πολύ χαρακτηριστική η δικτική παρατήρηση του «Βήματος», λίγο πριν συζητηθεί ο προϋπολογισμός στη Βουλή, που προειδοποιούσε ότι «κάθε συζήτηση για την οικονομική πολιτική είναι κοροϊδία. Αυτή είναι ΕΟΚικά καθορισμένη».

Η συμμετοχή στη Νομισματική Οικονομική Ένωση, η συμμετοχή της Ελλάδας ακόμα και στη «σκευοφόρο» του τρένου της ΕΟΚ, προϋποθέτει ορισμένους συγκεκριμένους όρους, που «εισηγήθηκαν» οι ισχυροί εταίροι της ΕΟΚ και αποδέχθηκε χωρίς αντιρρήσεις ο «θριαμβευτής» πρωθυπουργός της χώρας μας Μπασοτάκης.

Ο πληθωρισμός, που σήμερα βρίσκεται επισήμως στο 18%, πρέπει το Δεκέμβριο του 1996 να μην είναι μεγαλύτερος από 1,5 ποσοστιαία μονάδα του μέσου όρου των τριών καλύτερων επιδόσεων των δώδεκα χωρών. Με τα σημερινά δεδομένα δηλαδή πρέπει να έχει πέσει στο 4%.

Το Δημόσιο χρέος, που φτάνει το 140% του εγχώριου προϊόντος (που θα επιβαρυνθεί το 1992 με επιπλέον δανεισμό 1.400 δισ. δρχ. για την εξυπηρέτησή του) πρέπει ως το 1996 να μειωθεί στο 60%.

Το Δημόσιο έλλειμμα, που είναι μεγαλύτερο από το 17% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, πρέπει το 1996 να περιοριστεί στο 3%. Σε περίπτωση που όλα αυτά δεν πραγματοποιηθούν, η Ελλάδα θα μπει στη δεύτερη ταχύτητα της ΕΟΚ και θα πάρει μια νέα προθεσμία για την επίτευξή τους το 1999.

Κανείς ακόμα δεν αμφισβητεί ότι σε καμιά άλλη χώρα της ΕΟΚ η πολιτική της λιτότητας δεν έχει τόση διάρκεια και τόση ένταση όσο στη χώρα μας. Παρ' όλα αυτά, η έκθεση της ΕΟΚ διαπιστώνει, ότι με την ήδη υπάρχουσα πολιτική, το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων στην Ελλάδα για τρία τουλάχιστον συνεχή χρόνια θα βρίσκεται σε πτωτική πορεία. Για φέτος προβλέπουν ότι θα πέσει κατά 1,7%, το 1992 κατά 2,25% και το 1993 κατά 0,75%. Αυτή όμως η εικόνα είναι εντελώς πλοσματική, γιατί οι ανα-

φορές αυτές δεν αφορούν αποκλειστικά του μισθοσυντήρητους εργαζόμενους, αλλά συμψηφίζονται με άλλα εισοδηματικά στρώματα στα οποία οι δείκτες των εισοδημάτων τους δεν παίρνουν την κάτω βόλτα, όπως στους εργαζόμενους, αλλά την ευημερούσα άνω βόλτα, όπως ανοικτά παραδέχονται και πάλι φιλοεοικικοί - φιλελεύθεροι αστοί οικονομολόγοι. Ο υπολογισμός των πραγματικών δεδομένων έδειξε, ότι απέναντι στη γενική πτώση του 1,7% του κατακεφαλήν εισοδήματος, που εμφανίζεται σαν γενικός δείκτης για το 1991 από την επιτροπή της ΕΟΚ, οι πλατιές εργαζόμενες μάζες έχασαν περίπου το 10% και αντίστοιχα στο 2,25 της επιτροπής για το 1992 θα αντιστοιχεί πάλι ποσοστό πάνω από το 10% για τους εργαζόμενους.

Όμως η συνολική εικόνα των θυσιών στις οποίες και πάλι καλούνται να προσφέρουν οι εργαζόμενοι, δεν αποδίδεται σωστά, αν δεν συνυπολογιστεί η προβλεπόμενη ανεργία, που όχι μόνο θα υποβοηθήσει, αλλά θα οδηγήσει σε τραγική και άθλια κατάσταση τον εργαζόμενο λαό. Η ανεργία, λοιπόν, σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης της Επιτροπής της ΕΟΚ, από το 8,8% του ενεργού πληθυσμού που εκτιμήθηκε για το 1991 θα ενέβει στο 9,25% το 1992 και στο 9,7% το 1993. Όμως και πάλι τα στοιχεία αυτά είναι κάτω από τα πραγματικά ποσοστά. Ηδη σήμερα το πραγματικό ποσοστό της ανεργίας ξεπερνά το 10% και η άμεση και μελλοντική αύξησή της θεωρείται δεδομένη.

Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος που εκδηλώνει την ανησυχία του ο Ν. Νικολάου στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο», σε άρθρο του με τίτλο «Η μάχη του Μάαστριχτ θα δοθεί στο εσωτερικό», υπογραμμίζοντας: «Ο κίνδυνος να αναβιώσουν στην ελληνική κοινωνία ταξικές αντιθέσεις του τύπου της δεκαετίας του '50 και του '60, που τώρα πια δεν υπάρχουν σε καμιά ευρωπαϊκή χώρα, είναι άμεσος και δυστυχώς δεν φαίνεται να έχει κατανοηθεί από τους άλλους κοινωνικούς εταίρους, δηλαδή το Κράτος και τους εργοδότες».

Μπροστά σ' αυτήν τη ζοφερή προοπτική για το λαό μας που διαγράφεται στη δεκαετία του '90 και με στόχο την «πολυπόθητη» και αμφίβολη κατά τα άλλα συμμετοχή της Ελλάδας στην ενιαία Ευρώπη, η κυβερνητική προπαγάνδα, για να χρυσώσει το χάπι, ξεσηκώνει θορύβους γύρω από το Ταμείο Συνοχής. Αφήνει έτσι να διακέεται η εντύπωση ότι οι ισχυροί της ΕΟΚ θα βάλουν βαθιά το χέρι στα ταμεία τους, για να βοηθήσουν τη χώρα μας να ξεπεράσει την κρίση της και να βαδίσει με γρήγορους ρυθμούς ώστε να σμικρύνει τις αποστάσεις από τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες.

Από κει και πέρα μένει το περιλάλητο ζήτημα της ένταξης στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση. Η κυβέρνηση εμφάνισε τη συμμετοχή της σαν έναν πολιτικό - διαπραγματευτικό άθλο. Σύμφωνα με την κυβερνητική προπαγάνδα η ένταξη στη ΔΕΕ και οι προφορικές διαβεβαιώσεις του Μπους προς το Μπισσιτάκη θωρακίζουν αυτόματα την Ελλάδα, τόσο από την πλευρά της Τουρκίας, όσο και από πιθανές περιπλοκές στο καζάνι που λέγεται Βαλκάνια. Και γιατί άραγε τη θωρακίζουν, περισσότερο απ' ό,τι τη θωράκιζε (!) ως τώρα η συμμετοχή στο ΝΑΤΟ;

Η ουσία του ζητήματος όμως βρίσκεται αλλού, εκεί που η κυβερνητική προπαγάνδα το αφήνει στα σκοτάδια. Και το ζήτημα είναι: Ποιοί είναι οι βασικοί στόχοι της ΔΕΕ; Η ΔΕΕ αποτελεί το πρόπλασμα ενός επιθετικού στρατιωτικού συνασπισμού, για να εξυπηρετήσει τα πολιτικά, οικονομικά και στρατιωτικά συμφέροντα των ιμπεριαλιστικών ευρωπαϊκών χωρών, όπως η Γερμανία, η Γαλλία κ.λπ. Και η Ελλάδα δεν έχει καμιά θέση σ' ένα τέτοιο συνασπισμό, που πιθανούς τυχοδιωκτισμούς του στο μέλλον θα κληθεί να τους πληρώσει ο ελληνικός λαός.

Να κάνουμε ένα μεγάλο άλμα προς τα μπρος

Απέναντι στα χαμόγελα μετά το Μάαστριχτ, που επιβεβαίωσαν την κοντόθωρη, εξαρτημένη και τυχοδιωκτική πολιτική της αναζήτησης νέων πατρώνων, η καθημερινή πραγματικότητα δείχνει αλλού.

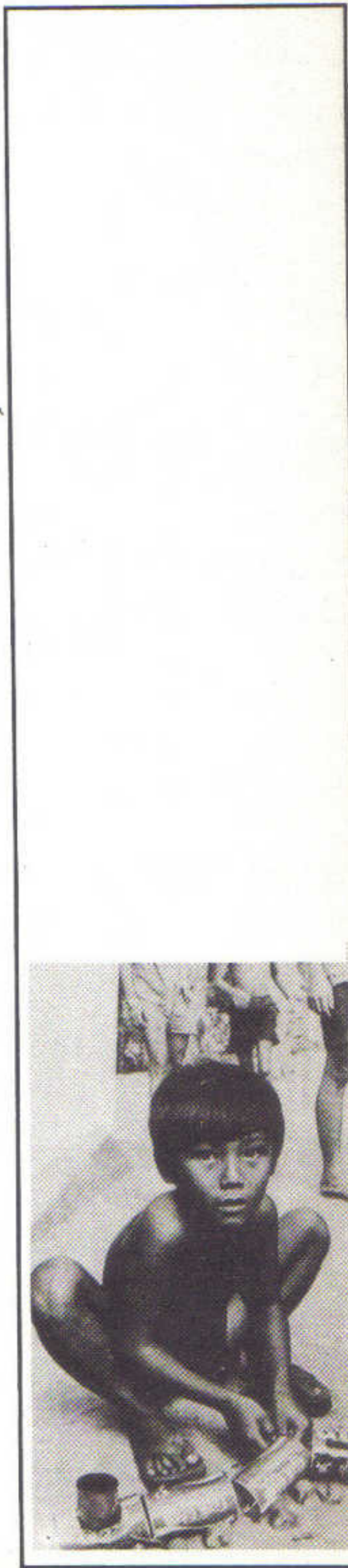
Τα πιο στοιχειώδη δικαιώματα της εργατικής τάξης -το δικαίωμα επιβίωσης, το δικαίωμα στη δουλειά, τα δημοκρατικά και συνδικαλιστικά δικαιώματά της- δέχονται, σήμερα, μια ανελέητη επίθεση από την κυβερνητική πολιτική και τα μέτρα των μεγαλοεργοδοτών. Αλληπάλληλα νομοσχέδια, όπως το πολυνομοσχέδιο, τα νομοσχέδια για το ασφαλιστικό, για τις απεργίες, για τις αποκρατικοποιήσεις, για την υγεία κ.λπ., πελεκούν το ένα μετά το άλλο, ό,τι έχει κατακτήσει με τους αγώνες και τις θυσίες της η εργατική τάξη. Ο προϋπολογισμός του 1992 συμπυκνώνει αυτήν την πολιτική:

Την πολιτική που μεγαλώνει την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, με τη συρρίκνωση του πραγματικού μισθού και μεροκάματου, τη δραστική μείωση των συντάξεων, τη σύνδεση της αμοιβής με την παραγωγικότητα, την κατάργηση του 8ωρου και του 5θήμερου, τις ιδιωτικοποιήσεις και τις μαζικές απολύσεις.

Την πολιτική που συγκεντρώνει τον πλούτο στους μεγάλους καπιταλιστές, με τα «κίνητρα» και τις παροχές που τους εξασφαλίζει, με τις φορολογικές ελαφρύνσεις των υψηλών εισοδημάτων, με το ξεπούλημα των δημόσιων επιχειρήσεων στο μεγάλο ιδιωτικό κεφάλαιο.

Την πολιτική που βαθαίνει την οικονομική εξάρτηση της χώρας, που παραδίδει με τις αποκρατικοποιήσεις τον εθνικό της πλούτο και σημαντικές εθνικές παραγωγικές μονάδες στο ξένο κεφάλαιο.

Αυτή η πολιτική ασκείται κάτω από τις υπαγορεύσεις και τους εκβιασμούς (χορήγηση δανείου κλπ)

της ΕΟΚ. Έχει την επιδοκίμασία του ντόπιου μεγάλου κεφαλαίου, το οποίο, μέσω του ΣΕΒ, πιέζει για την πιο γρήγορη και απαρέγκλιτη εφαρμογή της, δηλώνοντας κυνικά πως είναι «αναπόφευκτα και άλλα Λαύρια».

Η κυβερνητική πολιτική φέρνει την εργατική τάξη σε όλο και τραγικότερη θέση. Τουλάχιστον ένας στους 10 εργαζόμενους είναι τώρα άνεργος, ενώ ένας μεγάλος αριθμός υποαπασχολείται. Την τελευταία διετία το πραγματικό εργατικό εισόδημα είχε απώλειες πάνω από 20%, ενώ μέσα στο 1992, σύμφωνα με το νέο προϋπολογισμό, θα έχει πρόσθετη απώλεια 10% και πλέον. Την ίδια ώρα, η μαύρη αγορά εργασίας ανθεί. Η ακρίβεια φουντώνει. Τα συσσίτια έχουν ξεκινήσει στο Λαύριο, και το Μαντούδι παίρνει σειρά. Μεγάλες βιομηχανικές περιοχές, σαν τη Θήβα, την Κοζάνη, την Αχαΐα, έχουν μαραζώσει και η φτώχεια και η ανέχεια θερίζει τον εργατικό πληθυσμό. Οπου οι εργαζόμενοι υψώνουν το αναστήμα τους για να διαμαρτυρηθούν, γίνονται θύματα της αστυνομικής και εργοδοτικής τρομοκρατίας και σέρνονται στα δικαστήρια. Πρόσφατα παραδείγματα: τα χιλιάδες φύλλα ατομικής επιστράτευσης που στάλθηκαν από διοικήσεις επιχειρήσεων σε απεργούς. Η προκλητική ενέργεια της διοίκησης της ΕΒΟ να ζητήσει με ασφαλιστικά μέτρα την κατάσχεση κάθε κινητής και ακίνητης περιουσίας (!) 33 εργαζομένων της ΕΒΟ Αιγίου. Η αίτηση της πολυεθνικής PIRELLI στο δικαστήριο για την επιβολή προστίμων και τη φυλάκιση 41 εργαζομένων, από αυτούς που έβγαλε στην ανεργία μετά το κλείσιμο του εργοστασίου.

Ταυτόχρονα επιδεικνύει στάση πυγμής απέναντι στη νεολαία που αφισκολλάει, στους εργάτες που απεργούν, στους μαθητές που ζητούν καλύτερη παιδεία και στο κοινωνικό περιθώριο που - «γέννημα θρέμμα της κοινωνίας» - λειτουργεί με τους νόμους και τους κανόνες της σε λαθραία μορφή.

Στάση πυγμής ακόμα και απέναντι «σε αδέρφια μας», που μεταβλήθηκαν γρήγορα σε «αρπακτικά κοθώνια της Ομόνοιας»: η ύπουλη κούφια φιλανθρωπία και ο εθνικισμός μεταβάλλονται σε ξενοφοβία και ρατσισμό. Δολοφονεί εν ψυχρώ και εν θερμώ.

Την ίδια ώρα, η ψευδοαντιπολίτευση «σιώπησε νωρίς». Για την ακρίβεια, υποταγμένη στη λογική και για πολιτική της συναίνεσης, φρόντισε φρόνιμα να αποσυρθεί. Σχεδιάζοντας εκσυγχρονισμούς μπροστά στη συντηρητική καταιγίδα. Αξιοποιώντας τη γενικευμένη αγανάκτηση και τη λαϊκή δυσαρέσκεια στην κατεύθυνση των εκλογών. Παζαρεύοντας το μαζικό κίνημα και τους αγώνες του στις αϊθουσες δικαστηρίων. Χρησιμοποιώντας τους αγώνες ενάντια στην κρατική τρομοκρατία σε εσωκομματικούς ακροβατισμούς. Σε κάθε κρίσιμη μάχη, τόσο τα κυρίαρχα κόμματα όσο και η συνδικαλιστική γραφειοκρατία έδειξαν ανοχή και πειθαναγκασμό. Οι όροι ενσωμάτωσης στο σύστημα γίνονται όλο και πιο δύσκολοι, οι ανάγκες του κινήματος αυξάνουν. Κάθε τάση ανασυγκρότησης του λαϊκού - εκπαιδευτικού κινήματος οφείλει να υπερβεί τη σημερινή κατάσταση και να ανατρέψει το συσχετισμό της πολιτικής ακινησίας.

Ειδικότερα, δεν μπορούμε να μένουμε απαθείς στα νέα μετά Μάαστριχτ σενάρια.

Ακόμα, βέβαια, η άρχουσα τάξη δεν έκανε σαφές με ποιο μπλοκ θα πάει και ποιο θ' αφήσει, αλλά είναι σίγουρο ότι κάθε κίνησή της θα την υποτάξει στα παιχνίδια των μεγάλων. Και στην περίπτωση των Βαλκανίων, με το ταραγμένο γιουγκοσλαβικό σκηνικό, φέρνει τον πόλεμο πιο κοντά.

Αλλά προς το παρόν, το κύριο μέτωπο της συντηρητικής ανασυγκρότησης θα κριθεί μέσα στην ίδια μας τη χώρα και σε κάθε γωνιά της.

Να κάνουμε το μεγάλο άλμα προς τα εμπρός (όπως αναλύουμε και στα ξεχωριστά κείμενα του περιοδικού μας) σημαίνει ότι πρέπει να οικοδομήσουμε τα μέτωπα (μικρά ή μεγάλα) που βάζουν φρένο και ακυρώνουν τη συντηρητική ανασυγκρότηση:

* Με την αποκάλυψη των διεθνών και Βαλκάνιων τυχοδιωκτών και την απαίτηση για ειρήνη στην περιοχή.

* Με την πειστική προβολή όλων των στοιχείων που σχετίζονται με την ΕΟΚική ολοκλήρωση και την εξάρτηση.

* Με τον παραμερισμό της πολιτικής ψευδο-αντιπολίτευσης και της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας και την αντίστοιχη προβολή του συνθήματος - αιτήματος για την ταξική ανασυγκρότηση και την αριστερή αντιπολίτευση.

* Με την καθιέρωση ενός πλατιού δικτύου κοινωνικής αλληλεγγύης απέναντι στην αναληψία, την ξενοφοβία, το ρατσισμό.

* Με την υπεράσπιση των λαϊκών και δημοκρατικών κατακτήσεων και ελευθεριών.

Με την οργάνωση των Εκπαιδευτικών Αγώνων στο πρόσφορο έδαφος των κοινωνικών αναγκών και όχι του τεχνοκρατικού ωφελιμισμού. Αναγκαίο στοιχείο του η αποκάλυψη όλων των μέτρων που η κυβέρνηση παίρνει για την εκπαίδευση.

Μα πάνω απ' όλα χρειάζονται να συντριβούν οι μύθοι ότι «όλα αυτά δεν μας αφορούν» και ότι «δεν γίνεται τίποτα». Αυτή η αντίληψη δεν έχει σχέση με τις παραδόσεις και τις ανάγκες μας.

Μας αφορούν όλα - Τίποτε χωρίς εμάς.

Η νέα τάξη και η συντηρητική ανασυγκρότηση είναι «χάρτινη τίγρης». Ας την υπολογίσουμε και ας την περιφρονήσουμε...

Υστερόγραφο...

Είχαμε παραδώσει την ύλη για στοιχειοθεσία όταν η Βουλή ψήφισε το νομοσχέδιο για τα ΙΕΚ. Ο δικασμός της εκπαίδευσης με τη σφραγίδα του κράτους και η παραπέρα ιδιωτικοποίησή της είναι γεγονός.

Ταυτόχρονα, ο Μητσοτάκης, αυξάνοντας τους ρυθμούς της επίθεσης στο βιοτικό επίπεδο, μηδένισε, για πρώτη φορά μετά το 1974, τις αυξήσεις. Τα κατά Μάαστριχτ ευαγγέλια...

Η καταδίκη Τσοβόλα και η σθώωση του Α. Παπανδρέου δρομολογεί νέες εξελίξεις με «γυρίσματα σελίδων» και πολιτικές ομηρίες του λαϊκισμού. Ομηρίες με ταπείνωση, μάλιστα.

Τα συνδικάτα έδειξαν το νέο προφίλ τους. Ιδιαίτερα τα εκπαιδευτικά ασχολούνται με ημερίδες, επιβεβαιώνοντας αυτά που γράφουμε σ' αντίστοιχα άρθρα μας μέχρι κεραίας.

Αγαπητοί αναγνώστες και φίλοι να μην αισιοδοξείτε όσο είστε ήσυχοι. Να ψυχάζετε όταν είστε ανήσυχοι! Και από αυτή την άποψη, σας ευχόμαστε να τους κάνετε το 1992 έτος δίσεκτο και δυσοίωνο. Καλή χρονιά!

Ένας χρόνος μετά τη δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα

- Νέα σκευωρία των αρχών
- Ανοιχτοί οι λογαριασμοί...

Όταν γράφαμε σε προηγούμενο τεύχος μας ότι η κυβέρνηση είναι έτοιμη να ξαναγράψει την ιστορία δεν φανταζόμασταν ότι αυτό το σενάριο είναι τόσο άμεσο, τόσο κοντινό και τόσο εφιαλτικό.

Και όμως! Οι κινήσεις της «ανεξάρτητης» Δικαιοσύνης στην Πάτρα και οι ενέργειες του παρα-κρατικού μηχανισμού αφήνουν μετεξεταστέα και την πλέον αχαλίνωτη φαντασία.

Έξι μάρτυρες κατηγορίας στην υπόθεση του Ν. Τεμπονέρα καλούνται σε απολογία στις 14.12.91 (τελικά 18.12.91) με την κατηγορία της «συμμετοχής σε συμπλοκή η οποία με τη σειρά της προκάλεσε το θάνατρά της «σύστασης συμμορίας» κατά τις περιουσίες καταλήψεις.

Ο ανακριτής στη συγκεκριμένη περίπτωση έφτασε την «έρευνα» στις ακρότατες συνέπειες, τις «μικροζημιές και μικροκέρδη συμψηφίζοντας». Ο στόχος του, αν δεν έχει και τα στοιχεία του γελοίου παραλογισμού, είναι τραγικά επικίνδυνος.

Για τα περισυνά γεγονότα στην Πάτρα που κατέληξαν στη δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα οι υπεύθυνοι θ' αναζητηθούν όχι μόνον στις συμμορίες των τραμπούκων, οι οποίοι επιχειρούσαν τις εφόδους στα σχολεία, αλλά και (κυρίως και) στην από δω μεριά, στο εκπαιδευτικό λαϊκό κίνημα. Ο πέλεκυς της δικαιοσύνης αμφίστομα ακονισμένος σηκώθηκε απειλητικός «προς πάσαν κατεύθυνσιν». Ορισμένοι έλαβαν το μήνυμα νωρίς.

Η εφημερίδα «Ελεύθερος» (και τίτλος και ο προσδιορισμός είναι παραπλανητικά) βγήκε με πρωτοσέλιδα «ΠΑΣΟΚΟΙ οι κατηγορούμενοι για Τεμπονέρα», προσπαθώντας αφ' ενός να ανακουφίσει τις ενοχές του κόσμου της Δεξιάς και αφ' ετέρου να βάλει υποθήκες συμψηφισμού. Αλλά σ' αυτό θα επανέλθουμε...

Οι «κατηγορούμενοι» προσήλθαν στον εισαγγελέα. Αρνήθηκαν όμως ν' απολογηθούν. Θεώρησαν ότι η νέα σκευωρία δεν πρέπει να έχει συνενόχους από την πλευρά του λαϊκού και νεολαιίστικου κινήματος: «η κοινή δράση και η αλληλεγγύη όλων των συνιστωσών του εκπαιδευτικού κινήματος δεν είναι νόμιμη ή παράνομη, είναι δίκαιη» αναφέρουν.

Αλλά η υπόθεση δεν έχει νομικό κυρίως ενδιαφέρον' έχει πολιτικό και εκεί πρέπει να σταθούμε.

Ένας χρόνος μετά...

Είχε μεσολαβήσει η επιχείρηση «διάλογος - συναίνεση» με τον Σουφλιά στο τιμόνι του ΥΠΕΠΘ για να σβήσει τα χνάρια που οδήγησαν στη μαθητική εξέγερση και στη δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα.

Παράλληλα η δικαστική εξουσία αναβαθμίστηκε στις αίθουσες του ειδικού δικαστηρίου και η πολιτική ζωή (ή θάνατος;) του τόπου ποινικοποιήθηκε σε βαθμό κακουργήματος. Η κυβέρνηση και η εξουσία γενικότερα αρκετές φορές κρύφτηκαν πίσω από τις τηβένους και τα υψηλά έδρανα για να περάσουν αντεργατικές αποφάσεις, όπως αυτή της δήμευσης των περιουσιών των εργατών στην ΕΒΟ κ.λπ., να κηρύξουν παράνομες απεργίες που ξέφευγαν από τα κόσμια συναινετικά πλαίσια, να σύρουν απεργούς στα εδώλια.

Την ίδια ώρα που οι εξετάσεις στην PAX AMERICANA συνεχίζονται με τον Ρασίντ στις φυλακές, την ίδια ώρα που το κράτος συλλαμβάνει αφισοκολλητές, ρίχνει 8 χρόνια σε νεολαίους, γιατί βρέθηκαν στον τόπο των διαδηλώσεων, δικάζει το Σμυρναίο κ.λπ., στήνει νέες σκευωρίες.

Αλλά και απ' την άλλη αθώνει τους Θεσπρωτούς για τον Καλαμά, μη θέλοντας ν' ανοίξει ένα νέο μέτωπο μαζικής αντιπαράθεσης, με δύο βασικά δεδομένα: Πρώτον ότι οι Θεσπρωτοί απέδειξαν ότι δεν «καταπίνονται» εύκολα και δεύτερον ότι η «οικολογική ευαισθησία» θα μέτραγε στο ευρωπαϊκό προφίλ (μετά το Μάαστριχτ) αρνητικά:

Αλλά και στο χώρο της εκπαίδευσης βρισκόμαστε μπροστά σε βιομηχανία διώξεων όπως ήδη καταγγέλεται. Πέρα από τις υπόλοιπες, αξίζει να υπογραμμιστεί ότι ο συνδικαλιστής καθηγητής Μήτσος Καλαράς, γνωστός από την πολιτική και κοινωνική του προσφορά χρόνια, (συνεργάτης και φίλος του περιοδικού μας), διώκεται στην Κορινθία γιατί «διαπληκτίστηκε με γονιό έξω από το σχολείο τη μέρα της κηδείας του Ν. Τεμπονέρα».

Ένα χρόνο, λοιπόν, μετά και ενώ η εξεταστική επιτροπή «κόλλησε» στους δαιδάλους της βουλής, ενώ οι Σπίνος - Μαραγκός κυκλοφορούν ελεύθεροι και ο Καλαμπόκας ετοιμάζεται ν'

αποφυλακιστεί, ενώ η Πάτρα βρωμίζεται από φασιστικά συνθήματα, ενώ το κράτος ετοιμάζεται «να ισοφαρίσει». Γιατί, παρ' όλη τη διαστρέβλωση και τη συκοφαντία, το εκπαιδευτικό και το λαϊκό κίνημα κατόρθωσαν σε μεγάλο βαθμό να αναδείξουν το Ν. Τεμπονέρα σε σύμβολο αγώνα.

Οι παρακρατικοί μηχανισμοί όμως ενεδρεύουν και βυρσοδομούν. Ακριβώς στην πρώτη επέτειο της δολοφονίας επιχειρούν:

Πρώτον να συγκαλύψουν τους πραγματικούς φυσικούς και ηθικούς ενόχους της δολοφονίας με τη γενίκευση των κατηγορητηρίων επί δικαίων και αδικών. Επιχειρούν να βγάλουν λάδι τους φονιάδες και να τους εξισώσουν με τα θύματα των φασιστικών επιθέσεων.

Δεύτερον, να αποκρύψουν το ρόλο του κράτους και των φανερών ή κρυφών μηχανισμών του ιδιαίτερα σε μία περίοδο που η πολιτική ζωή σκληραίνει και η αστυνομοκρατία - τρομοκρατία γίνονται συστατικό της —αν όχι πρωταρχικό της— στοιχείο. Και πάλι η δικαιοσύνη αναλαμβάνει να παίξει το παιχνίδι που βασίζεται στην «ανεξαρτησία» ή αλλιώς στην «τύφλα» της.

Τρίτον, να σταλεί ένα γενικότερο μήνυμα προς όλα τ' απείθαρχα κομμάτια της κοινωνίας όχι από τον φνακριτή κ. Ευσταθίου αλλά από την κυβέρνηση ότι «αργεί αλλά δεν ξεχνά» ή αλλιώς πως όποιος ανακατεύεται με το μαζικό κίνημα και βρίσκεται στις πρώτες γραμμές, αργά ή γρήγορα θα σημαδευτεί σα «συμμορίτης», θα εμπλακεί στα γρανάζια των οργάνων της τάξης. Το μήνυμα «κρατηθείτε μακριά από τις οργανώσεις, τα κόμματα, τα ρεύματα» που δεν βολεύονται στον αστερισμό της συναίνεσης και της υποταγής, είναι σαφές.

Τέταρτον στη χειρότερη περίπτωση η Ν.Δ. να προχωρήσει σ' ένα «συμψηφισμό» και μια «συνεννόηση» ιδιαίτερα με το ΠΑ.ΣΟΚ. Να προχωρήσει σ' ένα «διακανονισμό κυρίων» γενικότερα, και ειδικότερα στο χώρο των Πατρών, που μπορεί να φτάνει μέχρι και την κατατόμηση του γνωστού Νομάρχη Τάγαρη στ' όνομα της εθνικής συνεννόησης, ιδιαίτερα σ' αυτήν την κρίσιμη περίοδο που εγκυμονούνται «εθνικοί κίνδυνοι».

Ήδη στην Αχαΐα φαίνεται ότι αναζητούνται διάυλοι συνεννόησης ανάμεσα στα κόμματα για να πέσουν οι τόνοι και να θαφτεί για δεύτερη φορά ο Ν. Τεμπονέρας.

Ο τελευταίος λόγος...

Η 8η Γενάρη δεν ανήκει στο παρελθόν, ανήκει στο μέλλον. Το Ε' συνέδριο της ΟΛΜΕ την ονόμασε μέρα παιδείας και γι' αυτό το λόγο αποφάσισε, παρά τις ανούσιες και εκσυγχρονιστικές φλυαρίες να την τιμήσει και φέτος.

Από την άλλη πλευρά η κλήση σ' απολογία των Χ. Τσουκαλά, Δ. Γκόβα, Σ. Σγουροβασιλάκη, Δ. Θεοδωρόπουλου, Δ. Ευσταθίου, Χ. Ντουμούσιου, Γ. Λαζανά δεν μπορεί ν' αφηθεί χωρίς απάντηση.

Η θυσία του Ν. Τεμπονέρα δικαιώνεται καθημερινά στους μικρούς ή μεγάλους αγώνες και ένας από αυτούς είναι να καταρρεύσει σαν χάρτινος πύργος η νέα σκευωρία των δικαστικών και αστυνομικών αρχών. Οι «συμμορίτες» είναι γνωστοί, το ίδιο και οι δολοφόνοι. «Τον ξέρουμε τον ένοχο κι είναι γνωστή η αιτία».

Κανένας συμψηφισμός ευθυνών.

Η λογική των ίσων αποστάσεων ανάμεσα στους δολοφόνους και τους αγωνιστές θάβει το Ν. Τεμπονέρα πολιτικά.

Έτσι και αλλιώς, όμως, η τελευταία λέξη δε θα ειπωθεί τελεσίδικα. Οι λογαριασμοί του λαού και της νεολαίας με τους μεγάλους θύτες είναι ανοιχτοί.

Οι εκπαιδευτικοί, η νεολαία, οι εργαζόμενοι, που βλέπουν το αύριο τους να ταυτίζεται με το Λαύριο, έχουν κάθε λόγο να κρατήσουν ανοιχτή τη μνήμη και την κρίση τους.

Πως δικαιώνονται οι νεκροί μας;

, 1η Γενάρη 1992

9η Γενάρη Μέρα Αγώνα

Ο Ν. ΤΕΜΠΟΝΕΡΑΣ ΖΕΙ ΣΤΟΥΣ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

ΝΑ ΤΙΜΩΡΗΘΟΥΝ ΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ
ΟΧΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΣΚΕΥΩΡΙΑ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΑΤΙΚΗ
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΦΑΣΙΣΜΟ
ΠΑΝΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ ΑΓΩΝΑ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

Η ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Die Untersuchung

Φημολογείται πως οι αρχές μια ανάκριση
Θα κάνουν. Στης πόλης τα τετράγωνα.
Κανένας πια τις νύχτες δεν κοιμάται.

Κανείς δεν ξέρει ποιος είναι αυτός που το 'χει κάνει
Ούτε τι έγκλημα έχει γίνει
Όλοι είναι ύποπτοι.

Σαν ο λαός τις νύχτες υποχρεωμένος είναι τις υποψίες
μακριά απ' την πόρτα του να στρέφει
Τα καταφέρνουνε το πλήθος τα εγκλήματα των
ανωτέρων

Να περνούν
Απαρατήρητα.

Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση γίνεται βορά των εμπόρων της γνώσης και του κέρδους της αγοράς

Με την "τακτική του σαλαμιού" το ΥΠΕΠΘ προχωράει στη συντηρητική ανασυγκρότηση της εκπαίδευσης.

Με το σχέδιο νόμου για τα Ινστιτούτα (!) Επαγγ. Εκπαίδευσης επιχειρείται μια νέα τομή στο Δημόσιο Σύστημα Εκπαίδευσης.

Στο άρθρο που ακολουθεί προσεγγίζεται και αναλύεται το σχέδιο νόμου, άρθρο προς άρθρο, επιμένοντας όμως σε μια συνολικότερη και σφαιρικότερη αντιμετώπιση.

Δόθηκε στη δημοσιότητα (και ήδη αποτελεί νόμο, του κράτους, αφού ψηφίστηκε -κατά πλειοψηφία- από τη Βουλή) από τον υπουργό Παιδείας το σχέδιο νόμου για το "Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης" (ΕΣΕΕΚ), καθώς και η γενική εισηγητική έκθεση. Θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τα βασικά σημεία του νόμου που επιτρέπουν σημαντικές αλλαγές στο χώρο της επαγγελματικής και της τεχνικής εκπαίδευσης ιδιαίτερα.

Αν και το ζήτημα αυτό αποτελεί ένα θέμα κεφαλαιώδους σημασίας, γιατί αναπροσαρμόζει συνολικά το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, επαναπροσδιορίζει τη ροή του μαθητικού δυναμικού, οδηγεί σε μαρασμό τα τεχνικά Λύκεια και τα πολυκλαδικά και τέλος προσαρμόζει τα τμήματα αυτά της εκπαίδευσης στις ΕΟΚικές επιλογές σύμφωνα με την οδηγία 89/48 της ΕΟΚ, όμως το ζήτημα αυτό ελάχιστα απασχόλησε τους εκπαιδευτικούς και αυτό με ευθύνη του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ. Επειδή όμως θεωρούμε ότι αυτό το σχέδιο νόμου θα επιφέρει δραματικές αλλαγές που θα αφορούν το σύνολο των φορέων της εκπαίδευσης, μαθητές - σπουδαστές - εκπαιδευτικούς, και αντικειμενικά θα αποτελέσει το επίκεντρο των εξελίξεων στην επόμενη περίοδο, γι' αυτό θα επιχειρήσουμε να αποκαλύψουμε τις πτυχές του προβλήματος και τις επιπτώσεις στο σύνολο της εκπαίδευσης.

Πριν μερικούς μήνες ο υπουργός παιδείας Σουφλιάς, με πομπώδεις ανακοινώσεις, εξήγγειλε τη δημιουργία των Μονάδων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΜΕΚ), εξαπολύοντας ταυτόχρονα "επίθεση" ενάντια στα κέντρα ελευθέρων σπουδών και τα "κολλέγια", που λυμαίνονται το εισόδημα χιλιάδων οικογενειών αποφοίτων της Μέσης Εκπαίδευσης, όσων δεν καταφέρνουν να αποκτήσουν μια πολυπόθητη θέση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μάλιστα ο γενικός γραμματέας του ΥΠΕΠΘ, προχώρησε σε καταγγελίες ότι μασκοφόροι γνωστοί-άγνωστοι απείλησαν την ίδια τη ζωή του, προσπαθώντας έτσι να δημιουργήσει ένα κλίμα κοινωνικής αλληλεγγύης υπέρ του ΥΠΕΠΘ, ενάντια σ' αυτούς που εκμεταλλεύονται την επιθυμία των νέων για μόρφωση και επαγγελματική αποκατάσταση. Σωστά είχαμε τότε εντοπίσει, ότι όλες αυτές οι ενέργειες δεν αποτελούν παρά το προπέτασμα καπνού για τη συγκάλυψη μιας πολι-

τικής που δε στρέφεται ενάντια στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης αλλά στην κατοχύρωσή της, εναρμονισμένη όμως στις γενικότερες επιλογές του συστήματος και τις εντολές των Βρυξελλών («αντιτετράδια», τεύχος 16).

Ας δούμε όμως συγκεκριμένα τι αναφέρει η εισηγητική έκθεση για την προοπτική της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης:

"Στη χώρα μας, η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση που παρέχεται στα ΤΕΛ, τα ΕΠΛ και τις ΤΕΣ, χρειάζεται εκσυγχρονισμό. Δεν υπάρχει όμως ούτε θεσμοθετημένο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης πλην εκείνου της μαθητείας, που εφαρμόζεται σε πολύ περιορισμένη έκταση (Σημ. σχολές ΟΑΕΔ). Η έλλειψη αυτή γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στις δεκάδες χιλιάδες των αποφοίτων των Γενικών Λυκείων, που δεν συνεχίζουν τις σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στερούμενοι στοιχειωδών επαγγελματικών προσόντων αντιμετωπίζουν δυσχέρειες να ενταχθούν ικανοποιητικά στην παραγωγική διαδικασία". (σελ. 3)

"Η ανυπαρξία στις περισσότερες περιπτώσεις ανεγνωρισμένων επαγγελματικών δικαιωμάτων. Μέχρι τώρα δεν έχουν εκδοθεί επαγγελματικά δικαιώματα για τους αποφοίτους ΤΕΛ, ΕΠΛ και ΤΕΣ παρα μόνο στο 5% των ειδικοτήτων". (σελ. 3)

"Από την άποψη των δυνατοτήτων των αποφοίτων, η επαγγελματική εκπαίδευση έχει μικρή συμβατότητα με την αγορά εργασίας, σε σύγκριση με την επαγγελματική κατάρτιση και κατά συνέπεια παρέχει στον απόφοιτο σχετικά περιορισμένη επαγγελματική αυτάρκεια" (σελ. 5).

"... Αντίθετα η επαγγελματική κατάρτιση παρέχει στον απόφοιτο επαγγελματική αυτάρκεια, αλλά με περιορισμένη τη δυνατότητα προσαρμογής σε νέα επαγγελματικά δεδομένα" (σελ. 5).

"... Τα θέματα αμοιβαίας αναγνώρισης και ισοτιμίας των σχετικών πτυχίων ή πιστοποιητικών, προβάλλουν πλέον επιτακτικά, όπως προκύπτει και από το σχέδιο του δεύτερου Γενικού Συστήματος αναγνώρισης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης η οποία συμπληρώνει την οδηγία 89/48/ΕΟΚ» (υπογραμμίσεις δικές μας).

Τα παραπάνω σημεία, πέρα από τις φραστικές ωραιοποιήσεις, περιγράφουν με απόλυτη σαφήνεια τη συνολική αλλαγή που επιχειρεί η κυρίαρχη τάξη στο χώρο της εκπαίδευσης-κατάρτισης. Είναι γνωστό ότι ο μέχρι τώρα προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος στη χώρα μας είχε χαρακτηριστικά κλασικής παιδείας με έντονα στοιχεία προγονοπληξίας.

Με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση επιχειρήθηκε η τροποποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος με ορισμένα τεχνοκρατικά και φιλελεύθερα χαρακτηριστικά (περιεχόμενο μαθημάτων κλπ) και με βασικό στόχο την ενσωμάτωση κοινωνικών προβληματισμών και της αριστεράς.

Σήμερα οι ανάγκες του καπιταλιστικού συστήματος προκαλούν νέους προσανατολισμούς, που έχουν σαν βασικούς στόχους, όχι μόνο το πέρασμα της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα από τη γνώση, αλλά και την άμεση σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την παραγωγή. Φυσικά, μια τέτοια χαλαρή σύνδεση υπήρχε πάντα, όμως σήμερα η σύνδεση αυτή ενισχύεται αποφασιστικά. Είναι όμως αρνητική μια τέτοια προοπτική; Πρέπει να μελετήσει κανείς προς ποιά κατεύθυνση γίνεται αυτή και με ποιούς όρους. Η εισηγητική έκθεση δεν αφήνει καμιά αμφιβολία γι' αυτό. Οι ντιρεκτίβες της ΕΟΚ για την επαγγελματική εκπαίδευση και η οδηγία 89/48 απαιτούν την προσαρμογή της τεχνικής εκπαίδευσης στις ανάγκες της Κοινότητας. Μια τέτοια όμως προσαρμογή για μια χώρα με εξαρτημένο καπιταλισμό, με τεράστια οικονομική και κοινωνική κρίση, θα επιτείνει ακόμα περισσότερο τα αδιέξοδα του εκπαιδευτικού συστήματος. Πρέπει επίσης να τονίσουμε ότι οι αλλαγές αυτές δεν αφορούν μόνο την εκπαίδευση, αλλά συνολικά το εργατικό δυναμικό, αφού σαν στόχο της η επαγγελματική κατάρτιση έχει τη δημιουργία απόλυτα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, που θα έχει τη δυνατότητα περιορισμένης απασχόλησης ανάλογα με τις ανάγκες της παραγωγής και στη συνέχεια το δυναμικό αυτό θα είναι υποχρεωμένο να αποκτήσει νέα κατάρτιση για να μπει πάλι στην παραγωγή.

Ενα άλλο επίσης σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την εισηγητική έκθεση, αφορά το

Σήμερα οι ανάγκες του καπιταλιστικού συστήματος προκαλούν νέους προσανατολισμούς, που έχουν σαν βασικούς στόχους, όχι μόνο το πέρασμα της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσα από τη γνώση, αλλά και την άμεση σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την παραγωγή.

χαρακτήρα της μέχρι τώρα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ομολογεί ανοιχτά ότι μόνο το 5% των αποφοίτων είχε κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα, αποδεικνύοντας περίτρανα την αδιαφορία του ελληνικού καπιταλισμού για τη βαθμίδα αυτή της εκπαίδευσης.

Ας περάσουμε όμως στο σχέδιο νόμου για να περιγράψουμε την οργάνωση και τους σκοπούς τους ΕΣΕΕΚ. Στο άρθρο 1 γράφει: "καθιερώνεται εθνικό Σύστημα Επαγγελματική Εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΣΕΕΚ), που έχει ως σκοπό: α) την οργάνωση, ανάπτυξη και παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, β) την τυπική πιστοποίηση της επαγγελματικής κατάρτισης, γ) την εναρμόνισή της με το εκπαιδευτικό σύστημα, δ) την εκτέλεση κάθε είδους εθνικών ή κοινωνικών προγραμμάτων..., σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, με όλους τους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, ελληνικούς και διεθνείς και ειδικότερα με τους φορείς της ΕΟΚ».

Με απόλυτη σαφήνεια το άρθρο αυτό προσδιορίζει τους σκοπούς του ΕΣΕΕΚ σαν ένα όργανο υπερσυγκεντρωτικό που θα συγκεντρώνει στην εποπτεία του την αναγνώριση των πιστοποιητικών σπουδών (πτυχίων-τίτλων), καθώς επίσης τη συνεργασία με την κοινότητα και άλλους φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα. Το ΕΣΕΕΚ επομένως έρχεται ουσιαστικά να υποκαταστήσει με ένα τρόπο τις μέχρι τώρα υπάρχουσες σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ, ΕΟΜΜΕΧ, καθώς επίσης και τα ΤΕΛ, ΤΕΣ και ΕΠΛ. Ταυτόχρονα, το σύστημα αυτό θα καθορίζει την πορεία της κατάρτισης ανάλογα με τις κατευθύνσεις της ΕΟΚ ή τις ανάγκες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Ο οργανισμός που θα κατευθύνει το σύστημα αυτό, ο Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ), είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και θα είναι κάτω από τον απόλυτο έλεγχο του ΥΠΕΠΘ, σύμφωνα με το άρθρο 2. Στην παρουσίαση του συστήματος από το Σουφλιά στο Ζάππειο, είχε αφήσει ανοιχτό το ζήτημα αν ο φορέας θα ήταν ιδιωτικού δικαίου ή δημοσίου. Το σημείο αυτό είχε αποτελέσει το βασικό θέμα τριβής ανάμεσα στον υπουργό και στους εκπροσώπους των ιδιωτικών σχολών, όπως αναφέραμε και παραπάνω. Τελικά όμως - από τους εκπροσώπους του φιλελευθερισμού και των αποκρατικοποιήσεων, τους υπέρμαχους του ιδιωτικού τομέα - προκρίθηκε η λύση της δημιουργίας ενός υπέρμετρα ισχυρού κρατικού φορέα, αποδεικνύοντας περίτρανα ότι άλλοι είναι οι

λόγοι του χτυπήματος του δημόσιου τομέα. Οφείλουμε όμως να τονίσουμε, ότι κατά την εκτίμησή μας ο βασικός λόγος της επιλογής αυτής είναι η αδυναμία του ίδιου του ιδιωτικού τομέα να προχωρήσει στις αλλαγές που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και γι' αυτό το βάρος αυτό ανατίθεται στην Κρατική μηχανή. Αλλωστε για το ζήτημα αυτό η εισηγητική έκθεση στη σελ. 6 είναι σαφής: "Η έμφαση στην επίσημη κατάρτιση δεν έχει την έννοια ότι στερείται χρησιμότητας η άτυπη κατά κανόνα κατάρτιση και τα πολυάριθμα και ποικίλλα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία έχουν πολλαπλασιασθεί τα τελευταία 3-4 χρόνια κυρίως λόγω της οικονομικής υποστήριξης εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) ή άλλων ταμείων της ΕΟΚ. Ενα όμως είναι βέβαιο. Η αποτελεσματικότητα των προσπαθειών αυτών (με κριτήριο την απορροφητικότητα των αποφοίτων από την αγορά εργασίας) είναι από μέτρια μέχρι χαμηλή (υπογραμμίσεις δικές μας).

Συνεχίζοντας τη μελέτη του νόμου στο άρθρο 4 παρατηρούμε:

"1. Στο πλαίσιο του ΕΣΕΕΚ οργανώνονται και λειτουργούν Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), τα οποία δεν εντάσσονται στο εκπαιδευτικό σύστημα και σε εκπαιδευτική βαθμίδα".

"3. Τα διάφορα τμήματα των ΙΕΚ μπορούν να παρακολουθήσουν απόφοιτοι Γυμνασίου, Τεχνικής και Επαγγελματικής Σχολής, Σχολής Μαθητείας του ΟΑΕΔ και κάθε τύπου Λύκεια, για να αποκτήσουν ή να αναβαθμίσουν συγκεκριμένα επαγγελματικά προσόντα, καθώς και ενήλικες με γνώσεις κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας για να αποκτήσουν χρήσιμες γνώσεις ή προσόντα... με στόχο την καλύτερη ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία και στην κοινωνία".

Είναι φανερό ότι το ΕΣΕΕΚ όχι μόνο δεν θα αποτελεί τμήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας αλλά θα ανατρέψει και τις υπάρχουσες δομές στην εκπαίδευση. Με δεδομένα τα αδιέξοδα των Γενικών Λυκείων, αλλά και των ΤΕΛ - ΤΕΣ - ΕΠΛ, επιχειρείται η συνολική αλλαγή της ροής του μαθητικού δυναμικού προς τα ΙΕΚ. Είναι έτσι μαθηματικά βέβαιο ότι τα τεχνικά Λύκεια και Σχολεία σταδιακά θα μαραζώσουν, τα πολυκλαδικά Λύκεια οδηγούνται

Ετσι δημιουργείται
ένα νέο στρώμα
εργαζομένων από το
χώρο της
εκπαίδευσης που
όμως δεν θα ανήκει
στην εκπαίδευση,
που θα διαμορφώσει
νέες εργασιακές
σχέσεις, με ενίσχυση
των ωρομισθίων, της
μερικής
απασχόλησης κ.λ.π.
πράγμα που θα
οδηγήσει σε
διάσπαση και του
ίδιου του
συνδικαλιστικού
κινήματος των
εκπαιδευτικών.

σε αδιέξοδο, ενώ τα Γενικά Λύκεια θα συρρικνωθούν, αφού ένα μεγάλο κομμάτι του μαθητικού δυναμικού, θα αναγκασθεί να στραφεί προς τα ΙΕΚ. Ίσως βέβαια έτσι ο υπουργός Παιδείας σκοπεύει να λύσει και το πρόβλημα της διπλής και τριπλής βάρδιας των Γυμνασίων-Λυκείων, όμως είναι βέβαιο ότι θα πετύχει τη δημιουργία ενός φτηνού και απόλυτα εξειδικευμένου δυναμικού που θα το προσφέρει με όρους εξαθλίωσης στην αγορά εργασίας και στην απληστία του μεγάλου κεφαλαίου. Τέλος, να τονίσουμε ακόμα ότι ουσιαστικά δέχεται και μαθητές του Δημοτικού (ενήλικες με οποιεσδήποτε εκπαιδευτικές γνώσεις), όχι όμως με επίσημη θεομοθέτηση αφού είναι γνωστό ότι από το Σύνταγμα είναι υποχρεωτική η 9χρονη εκπαίδευση.

Στο άρθρο 5 καθορίζεται η ίδρυση-οργάνωση και λειτουργία των ΙΕΚ. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 2 αναφέρει: "Με απόφαση του Δ.Σ. του ΟΕΕΚ καθορίζονται θέματα σχετικά με: α) το περιεχόμενο της επαγγελματικής κατάρτισης,.... τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα, τη διάρκεια και τους όρους πρακτικής άσκησης και εφαρμογής που μπορεί να πραγματοποιείται στα Σ.Ε.Κ., στα εργαστήρια της Δημόσιας Εκπαίδευσης ή σε εργαστήρια των ΙΕΚ, καθώς και σ' εργαστήρια, υπηρεσίες και παραγωγικές μονάδες του δημόσιου, καθώς και του ιδιωτικού τομέα." Στις παραγράφους 6 και 7 αναφέρει: "Είναι δυνατή η ίδρυση ΙΕΚ από άλλα Υπουργεία, ή από Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Είναι δυνατή η ίδρυση ΙΕΚ από Νομικά πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου ή από Ιδιώτες".

Με τις ρυθμίσεις αυτές είναι φανερό ότι πρώτη προτεραιότητα στη δημιουργία των ΙΕΚ έχουν τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών και οι ιδιωτικές Τεχνικές Σχολές που έχουν την ανάλογη υποδομή, εργαστηριακή και γενικότερα υλικοτεχνική με σύγχρονο εξοπλισμό και τεχνολογία, ενώ τα ΣΕΚ ή τα εργαστήρια των ΤΕΛ είναι παλιά σε τεχνολογία. Προφανώς ανάλογη υποδομή μπορούν να αποκτήσουν και μεγάλες βιομηχανικές μονάδες (ήδη αναφέρεται ο Πετρετάκης, η Πιρέλι, κ.λ.π.). Ετσι λοιπόν και τη μερίδα του λέοντος από τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις (περίπου 500 δις μέχρι τέλος, 95) θα τις πάρουν πάλι οι ιδιώτες με τη βοήθεια του κρατικού τομέα.

Στο άρθρο 11 καθορίζονται τα οικονομικά του ΟΕΕΚ. Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις, χρηματοδότες των ΙΕΚ είναι "δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς του εσωτερικού ή εξωτερικού και από φυσικά πρόσωπα, από εισφορές των ίδιων των εκπαιδευομένων στα ΙΕΚ, καθώς και από παράβολα για την ίδρυση των ΙΕΚ και για την αναγνώριση των Τίτλων των ΕΕΚ".

Με το άρθρο αυτό καταργείται πρακτικά η Δημόσια και Δωρεάν εκπαίδευση για τους εκπαιδευομένους, αφού και παράβολα θα καταβάλλουν για τους τίτλους, αλλά και δίδακτρα για την ίδια την κατάρτισή τους.

Τέλος, με το άρθρο 13 καθορίζονται τα ζητήματα του προσωπικού του ΟΕΕΚ-ΙΕΚ, όπου προβλέπεται η μετάταξη μονίμων υπαλλήλων ή υπαλλήλων αορίστου χρόνου από το ΥΠΕΠΘ. Ετσι δημιουργείται ένα νέο στρώμα εργαζομένων από το χώρο της εκπαίδευσης που όμως δεν θα ανήκει στην εκπαίδευση, που θα διαμορφώσει νέες εργασιακές σχέσεις, με ενίσχυση των ωρομισθίων, της μερικής απασχόλησης κ.λ.π. πράγμα που θα οδηγήσει σε διάσπαση και του ίδιου του συνδικαλιστικού κινήματος των εκπαιδευτικών.

Συνοψίζοντας τις επιπτώσεις από το σχέδιο νόμου για το ΕΣΕΕΚ, μπορούμε να τονίσουμε τα εξής:

Πρώτον, με τον νόμο αυτό επιχειρείται συνολική αλλαγή στον προσανατολισμό της εκπαίδευσης και όχι μόνο της τεχνικής και επαγγελματικής. Στόχος των αλλαγών είναι η στενή σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή σύμφωνα με τις ΕΟΚικές επιλογές, η δημιουργία ενός φτηνού και απόλυτα εξειδικευμένου προσωπικού που δεν αποκτά ουσιαστικά εφόδια για τη ζωή, αλλά μόνο ειδικές γνώσεις για μια συγκεκριμένη περίοδο απασχόλησης.

Δεύτερον, η επαγγελματική κατάρτιση δεν εντάσσεται σε καμιά βαθμίδα της εκπαίδευσης, δεν είναι ουσιαστικά εκπαίδευση, έρχεται όμως να διαλύσει ορισμένες βαθμίδες της, να τις υποκαταστήσει και να αλλάξει τη ροή του μαθητικού δυναμικού σε υποβαθμισμένες μορφές εκπαίδευσης.

Τρίτον, μπαίνει σε εφαρμογή ένα σχέδιο κατάργησης της Δημόσιας και Δωρεάν Παιδείας, με πρώτη "παθούσα" τη σημερινή τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και τα ενιαία Πολυκλαδικά Λύκεια.

Τέτατον, το ίδιο το συνδικαλιστικό εκπαιδευτικό κίνημα οδηγείται σε σοβαρές περιπέτειες. Προφανέστατος στόχος είναι η διάσπασή του με βάση τον τρόπο προσλήψεων και τη δημιουργία πολλαπλών εργασιακών σχέσεων.

Αυτό που επείγει είναι η σαφής και ολοκληρωμένη ενημέρωση των εκπαιδευτικών, των μαθητών, των εργαζομένων. Όχι με τα μισόλογα και τις γνωστές κινήσεις κορυφής, αλλά με δραστηριότητα στη βάση.

Το υπουργείο έχει εξασφαλίσει τη στήριξη του "βιομηχανικού κόσμου" και «των μονοπωλίων της παιδείας». Είναι ζητούμενο και μέγα ερωτηματικό αν μπορεί να εξασφαλίσει και την ανοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας και των άμεσα ενδιαφερομένων. Ιδού η Ρόδος!

Γιώργος Σόφης
Γιάννης Μακρίδης

Οι διατάξεις για την Επιμόρφωση εγκυμονούν:

* Κατάργηση της επετηρίδας

* Κατηγοριοποίηση των εκπαιδευτικών

Στο Σχέδιο Νόμου (που αποτελεί πλέον νόμο του κράτους, αφού ψηφίστηκε από τη Βουλή) περί του «Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλων διατάξεων», οι σημαντικότερες «άλλες διατάξεις» αναφέρονται στην εισαγωγική επιμόρφωση και την περιοδική επιμόρφωση των μονίμων εκπαιδευτικών.

Πριν αναφερθούμε αναλυτικά στις διατάξεις αυτές, ας σημειώσουμε δυο σημαντικά ζητήματα που ίσως φαντάζουν διαδικαστικά, αλλά κρύβουν ουσία:

Α) Όπως γίνεται σαφές από μια απλή ανάγνωση του Σ.Ν. όλα τα σημαντικά θέματα που αφορούν στην επιμόρφωση παραπέμπονται για **ρύθμιση μέσω Προεδρικών Διαταγμάτων**, δηλαδή –ακόμα και σε αντίθεση, πιθανά, με τα όσα η Γενική Εισηγητική Έκθεση αναφέρει– στην απόλυτη αρμοδιότητα της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ.

Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται με Π.Δ.:

α) η διάρκεια της επιμόρφωσης κάθε μορφής, τα προγράμματα διδασκαλίας και ασκήσεων, η διαδικασία πρόσκλησης εκπαιδευτικών για επιμόρφωση, η αξιολόγηση και τα αποδεικτικά επιμόρφωσης τα οποία τους χορηγούνται,

β) οι αρμοδιότητες του Συντονιστικού Συμβουλίου, του Διευθυντή, των Υποδιευθυντών και του Γραμματέα του ΠΕΚ,

γ) ο τρόπος άσκησης του επιμορφωτικού έργου του ΠΕΚ, η συνεργασία του με τα ΑΕΙ και ΤΕΙ και άλλους φορείς επιμόρφωσης, τους Σχολικούς Συμβούλους, τις Διευθύνσεις Εκπαίδευ-

σης, της Σχολ. Μονάδες και τους Επιστημονικούς Φορείς, καθώς και ο τρόπος στήριξης του έργου τους».

Β) Ακόμα και οι διατυπώσεις του Σ.Ν. για τα επίμαχα θέματα είναι **ίδιες** με τις αντίστοιχες του 1566/85, του γνωστού ΠΑΣΟΚικού νόμου που διέπει μέχρι σήμερα τη λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό ενισχύει, για μια ακόμη φορά, την άποψη που επανειλημμένα έχουμε εκφράσει περί του 1566/85, ότι πρόκειται δηλαδή περί ενός «νόμου - γιαπί» που –ανάλογα με την κατάσταση του συνδικαλιστικού, του νεολαιίστικου και ευρύτερα του εκπαιδευτικού κινήματος και τις αντιστάσεις που αυτά τα κινήματα προβάλλουν ή δεν προβάλλουν– «ντύνεται», ανάλογα με τις συγκυρίες, με τα «κατάλληλα» Π.Δ., που είτε άμεσα εφαρμόζονται, είτε μένουν αδρανή περιμένοντας «καλύτερες μέρες».

1. Εισαγωγική Επιμόρφωση

«Η εισαγωγική επιμόρφωση των **υποψηφίων για διορισμό ή νεοδιοριστών εκπαιδευτικών...**». Γίνεται φανερό από την πρώτη κιόλας γραμμή του Σ.Ν. ότι αμφισβητείται, αν δεν καταργείται εκ προοιμίου, το δικαίωμα των εκπαιδευτικών να επιμορφώνονται **μετά το διορισμό** τους.

Η «ασάφεια» αυτή κατ' αρχήν ανοίγει το δρόμο για ολική ή μερική **κατάργηση**

της επετηρίδας (η σειρά των «υποψηφίων για διορισμό» δεν προσδιορίζεται), αλλά δημιουργεί και άλλα προβλήματα (επαγγελματικά κλπ) σε όσους καλούνται να επιμορφωθούν χωρίς ήδη να έχουν διοριστεί. Π.χ. τι θα συμβεί με όσους δουλεύουν σαν αναπληρωτές στο ίδιο διάστημα; Ή με όσους απασχολούνται σε άσχετες με την εκπαίδευση εργασίες, οι οποίοι θα καλούνται ουσιαστικά να εγκαταλείψουν επί τετράμηνο τις δουλειές τους, ακόμη και να αλλάξουν τόπο διαμονής, αφού τα ΠΕΚ θα βρίσκονται σε λίγες μεγάλες πόλεις;

Το δεύτερο επικίνδυνο στοιχείο, που περιβάλλεται επίσης από ηθελημένη ασάφεια, είναι «η αξιολόγηση και τα αποδεικτικά επιμόρφωσης», τα οποία κάλλιστα θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν αφορμή για τη μη μονιμοποίηση των νεοδιοριστών εκπαιδευτικών (με την ενεργοποίηση και της αντίστοιχης διάταξης περί της 1ης διετίας του Δ.Υ. κώδικα, διάταξη που παραμένει μέχρι τώρα ανενεργή), με το επιχείρημα ότι «δεν πέρασαν επιτυχώς την εισαγωγική επιμόρφωση».

Συμπερασματικά: **αμφισβήτηση της επετηρίδας, πρόσθετα επαγγελματικά και οικονομικά προβλήματα για τους αδιοριστούς εκπαιδευτικούς, αμφισβήτηση της μονιμότητας και του επαγγελματικού αντικρύσματος των πτυχιών, «παράθυρο» για ρουσφέτι και κομματικούς διορισμούς στη δημόσια**

εκπαίδευση, αυτά εγκυμονούνται από τις διατάξεις του νόμου για την εισαγωγική επιμόρφωση.

2. Επιμόρφωση (υποχρεωτική και προαιρετική) των μονίμων

Ο βασικός κίνδυνος από τις διατάξεις που αφορούν στην επιμόρφωση των μονίμων είναι η **κατηγοριοποίηση** των εκπαιδευτικών, με όσα αυτή συνεπάγεται (για το συνδικαλισμό, την αμοιβή κλπ., στρωμάτων μέσα στο εκπαιδευτικό σώμα με διαφορετικά συμφέροντα).

Οι διατάξεις του νόμου προβλέπουν:

1) Τριών ειδών υποχρεωτική επιμόρφωση: α) **υποχρεωτική τρίμηνη περιοδική επιμόρφωση** για όλους τους μονίμους εκπαιδευτικούς (περίπου κάθε 7 χρόνια για τον καθένα), β) **ταχύρρυθμη επιμόρφωση στελεχών εκπαίδευσης** για διευθυντές, προϊσταμένους κλπ, γ) **έκτακτες και βραχείας διάρκειας επιμορφώσεις** (20 - 60 ώρες), κυρίως κατά το πρώτο εικοσαήμερο του Σεπτεμβρίου, για ενημέρωση σε νέα αναλυτικά προγράμματα, βιβλία, μαθήματα ή νέες μεθόδους διδασκαλίας.

2) Τεσσάρων κατηγοριών **προαιρετική επιμόρφωση**: α) κατόπιν **εισαγωγικών εξετάσεων** σε ειδικές σχολές, για την εκπαίδευση **επιμορφωτών** και **διοικητικών**

στελεχών, β) σύντομης διάρκειας επιμόρφωση στα ΑΕΙ γύρω από ειδικά εκπαιδευτικά ή επιστημονικά θέματα, που θα χορηγεί πιστοποιητικό επιμόρφωσης, γ) μετεκπαίδευση για μεταπτυχιακό τίτλο, δ) ειδική επιμόρφωση για εκπαιδευτικούς απομακρυσμένων περιοχών (μέσω βιντεοκασσετών κλπ.).

Με το πραγματικό επιχείρημα ότι μέχρι τώρα η επιμόρφωση αφορούσε ελάχιστους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι μάλιστα έβγαιναν με κλήρωση, υιοθετείται μια υποβαθμισμένης στάθμης τρίμηνη υποχρεωτική επιμόρφωση για τη μεγάλη μάζα των εκπαιδευτικών (ενώ μέχρι τώρα ήταν διάρκειας ενός έτους) και πολλών βαθμίδων προαιρετική κατόπιν εξετάσεων (:) επιμόρφωση για τους λίγους.

Χαρακτηριστική, όμως, των προθέσεων του ΥΠΕΠΘ είναι και η διοικητική δομή που προβλέπεται για τα ΠΕΚ, τα οποία είναι ολοκληρωτικά ελεγχόμενα από τον εκάστοτε Υπουργό, και απ' ευθείας μέσω του διορισμού των Δ.Σ. των, και έμμεσα μέσω του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Γίνεται φανερό ότι, σε αντίθεση με τις θέσεις του σ.κ. για αυξημένο ρόλο των ίδιων των συνδικαλιστικών οργάνων και των ΑΕΙ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, υιοθετείται ο συγκεντρωτικός και ασφυκτικός έλεγχος των ΠΕΚ, με προφανή στόχο τη διοικητική και ιδεολογική χειραγώγηση των εκπαιδευτικών που θα επιμορφώνονται.

3. Η στάση των Ομοσπονδιών

Δυστυχώς, στο σοβαρότατο αυτό θέμα, όπως και στο αντίστοιχο της Κατάρτισης που από κοινού ψηφίστηκαν, ΟΛΜΕ και ΔΟΕ έλαμψαν με την απουσία τους. «Ευπρεπείς» διαμαρτυρίες σε συνεντεύξεις τύπου και πορίσματα «επιστημονικών επιτροπών» ήταν όλες κι όλες οι «αντιδράσεις» των επίσημων συνδικαλιστικών ηγεσιών. Τη στιγμή, μάλιστα, που ο Σουφλιάς με συνέντευξή του (βλ. Δελτίο Τύπου ΥΠΕΠΘ 14.1.92) ανοιχτά προκαλούσε την ηγεσία της ΟΛΜΕ, για ανακολουθίες, γενικολογίες κλπ., και την «εγκαλούσε στην τάξη»...

Η στάση αυτή των συνδικαλιστικών ηγεσιών είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρχει άγνοια, άρα και αδιαφορία, από τη μεγάλη μάζα των εκπαιδευτικών για όσα με τον καινούργιο νόμο εγκυμονούνται.

Έτσι, στοιχειώδες και πρωταρχικό καθήκον των αγωνιστικών αριστερών δυνάμεων μέσα στον κλάδο είναι η **ενημέρωση** των συναδέλφων για όσα ο καινούργιος νόμος προβλέπει, ώστε να διαμορφωθεί στη συνέχεια το έδαφος για τη μαζική **αντίδραση** σ' αυτόν και μάλιστα σύντομα.

Αγγελική Φατούρου

Οι αδιόριστοι εκπαιδευτικοί για το Νόμο περί Επαγγελματικής Κατάρτισης και Επιμόρφωσης

Πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 13.1.92, στα γραφεία της ΟΛΜΕ, Γενική Συνέλευση της Πανελληνίας Ένωσης Αδιόριστων Εκπαιδευτικών. Στη συνέλευση συζητήθηκε το επίμαχο νομοσχέδιο περί Κατάρτισης και Επιμόρφωσης (που ήδη ψηφίστηκε στη Βουλή), το οποίο απορρίφθηκε στην ολότητά του από τους παρευρισκόμενους. Αποφασίστηκε να γίνει συμβολική διαμαρτυρία έξω από τη Βουλή, η οποία και πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 16.1.92, 12 μ.μ., την ώρα που το νομοσχέδιο συζητιόταν.

Κυκλοφορόρησε, επίσης, και μοιράστηκε σχετική προκήρυξη, την οποία και δημοσιεύουμε:

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΑΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
Ανακοίνωση - Καταγγελία**

Τις ημέρες αυτές ψηφίζεται στη Βουλή το «Σχέδιο Νόμου για το Εθνικό Σύστημα Κατάρτι-

σης και άλλες διατάξεις».

Αν και ο τίτλος του σχεδίου αυτού δεν φανερώνει την σχέση του με τα άμεσα ενδιαφέροντα των αδιόριστων εκπαιδευτικών, η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Το σχέδιο του ΥΠ.Ε.Π.Θ., ανάμεσα στα άλλα, ρυθμίζει και τα ζητήματα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Στις μορφές επιμόρφωσης που ορίζει συμπεριλαμβάνεται και η εισαγωγική: «...**εισαγωγική επιμόρφωση των υποψηφίων για διορισμό ή νεοδιοριστων εκπαιδευτικών**...». Από αυτό το μικρό απόσπασμα γίνεται φανερό, πως το ΥΠ.Ε.Π.Θ. επιδιώκει να θεσπίσει ως δικαίωμά του την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πριν το διορισμό τους.

Αυτή η επιδίωξη συνδυάζεται με μια άλλη. Στο σχέδιο αυτό, τόσο η διάρκεια και τα προγράμματα, όσο και οι διαδικασίες πρόσκλησης εκπαιδευτικών, η «αξιολόγηση» και τα «αποδεικτικά της επιμόρφωσης», παραπέμπονται σε Προεδρικά Διατάγματα, δηλαδή στη βούληση του εκάστοτε Υπουργού.

Έτσι, με κατάλληλες ρυθμίσεις που θα αφορούν στην «αξιολόγηση» και στα «αποδεικτικά»

της εισαγωγικής επιμόρφωσης των «υποψηφίων για διορισμό εκπαιδευτικών», γίνεται δυνατή η έμμεση κατάρτιση της επετηρίδας και ο δραστηκός περιορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιών μας.

Ταυτόχρονα, δίνεται η δυνατότητα να ενεργοποιηθούν όλες οι «συμπαθείς» διαδικασίες διορισμού στο δημόσιο (κομματικό ρουσφέτι, κουμπιές κ.λ.π.).

Παράλληλα, οι πολλαπλοί τύποι επιμόρφωσης που προβλέπονται για τους μονίμους προωθούν την **κατηγοριοποίηση** των εκπαιδευτικών και συνακόλουθα τη διάσπαση μέσα στο εκπαιδευτικό σώμα.

Γενικότερα θεωρούμε ότι, τόσο το νομοσχέδιο για τα Ι.Ε.Κ. (Επαγγελματική Κατάρτιση), που τώρα ψηφίζεται, όσο και όλο το πνεύμα και το γράμμα των αποφάσεων και ρυθμίσεων του ΥΠ.Ε.Π.Θ., προωθούν την **ιδιωτικοποίηση** της Παιδείας και την **εξαθλίωση**, τόσο της δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης, όσο και των εκπαιδευτικών.

Αθήνα, 13.1.92
Π.Ε.Α.Ε.

ΤΙ ΘΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΣΤΟ ΕΝΝΙΑΧΡΟΝΟ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

Τι θα αλλάξει στο εννιάχρονο υποχρεωτικό Σχολείο;

Του Γιάννη Μηλιού

1. Η επαναφορά των εξετάσεων και η επιλογή

Ενα από τα πιο συζητημένα μέτρα της κυβέρνησης της Ν.Δ. στο χώρο της Παιδείας είναι η επαναφορά των βαθμών και των εξετάσεων στην υποχρεωτική βαθμίδα της εκπαίδευσης: της αριθμητικής βαθμολογίας στο Δημοτικό σχολείο, και των ανακεφαλαιωτικών εξετάσεων στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο.

Σημαίνουν μήπως τα μέτρα αυτά την επαναφορά κάποιων διαδικασιών επιλογής (προαγωγής/απόρριψης) που κατά την προηγούμενη περίοδο απουσίαζαν από την υποχρεωτική βαθμίδα της εκπαίδευσης; Καταργείται, μήπως, με τις νέες αυτές περί εξετάσεων και βαθμολογίας ρυθμίσεις, κάποιος (ανεπίτρεπτος) "εξισωτισμός", που στερούσε από την εκπαίδευση τη δυνατότητα να προωθήσει στις ανώτερες βαθμίδες της τους "αξιοτέρους" μαθητές;

Στα ερωτήματα αυτά και σε άλλα παρόμοια που διατυπώνονται σήμερα απλώς για να λάβουν αβασάνιστα θετικές απαντήσεις και να νομιμοποιηθεί, έτσι, στα μάτια των ενδιαφερόμενων (μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων) η κυβερνητική πολιτική, μπορούμε να απαντήσουμε σωστά μόνο αν λάβουμε υπόψη μας τη συνολική εικόνα των στατιστικών δεδομένων που αφορούν την εκπαίδευση. Και τα δεδομένα αυτά μας δείχνουν ότι ακριβώς στο εσωτερικό της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης (και παρά την μέχρι πρόσφατα απουσία των ανακεφαλαιωτικών εξετάσεων, της αριθμητικής βαθμολογίας στις "μικρές" τάξεις κ.λ.π.) λαμβάνει χώρα η σημαντικότερη (τόσο από την άποψη των "αριθμών", όσο και από την άποψη των κοινωνικών και μορφωτικών αποτελεσμάτων) διαδικασία επιλογής, στο πλαίσιο της συνολικής εκπαιδευτικής λειτουργίας:

Περισσότεροι από τους μισούς μαθητές και μαθήτριες που στο πέμπτο ή έκτο έτος της ζωής τους γίνονται αποδεκτοί/ές από τον εκπαιδευτικό μηχανισμό θα αποβληθούν από αυτόν (θα "εγκαταλείψουν" τη διαδικασία επιλογής/απόρριψης που αγκαλιάζει τον εκπαιδευόμενο από την αρχή, σχεδόν, της σχολικής του εμπειρίας) με την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής βαθμίδας της εκπαίδευσης, ή έστω, το αργότερο μετά μία ή δύο τάξεις του Λυκείου. Σαν παράδειγμα αναφέρουμε ότι από τις 144 χιλιάδες και πλέον παιδιά που γεννήθηκαν το 1970 και επισκέφθηκαν λίγα χρόνια αργότερα την Α' Δημοτικού, μόνο 68.802 νέοι (δηλαδή λιγότερο από το 48% του συνόλου) αποφοίτησαν το 1988 από την Γ' Λυκείου.

Λειτουργεί, λοιπόν, στο εσωτερικό της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και καθόλη τη διάρκειά της, μια διαδικασία επιλογής/απόρριψης των εκπαιδευόμενων, η οποία, αν και ελάχιστα ηχηρή και "πανηγυρική", δρα πολύ περισσότερο αποφασιστικά από τις εξετάσεις που λαμβάνουν χώρα στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης (π.χ. για την επιλογή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Είναι ακριβώς αυτή η "αθόρυβη" διαδικασία επιλογής/απόρριψης στο εσωτερικό της υποχρεωτικής εκπαίδευσης που χωρίζει κάθε γενιά στα δύο και διαμορφώνει έτσι μέσα στην κοινωνία δύο διακριτά μορφωτικά υποσύνολα, για καθένα από τα οποία (για όσους δηλαδή εντάσσονται σ' αυτό) επιφυλάσσεται μια ριζικά διαφορετική, κατά κανόνα, θέση στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας.

Μόνο στο εσωτερικό του δεύτερου, αριθμητικά σχετικά μικρότερου μορφωτικού υποσυνόλου αυτών που θα ολοκληρώσουν τη δωδεκάχρονη μέση εκπαίδευση, θα τεθεί το ζήτημα της επιλογής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Καταλαβαίνουμε, λοιπόν, πόσο παραπλανητικά είναι όσα λένουν εκείνοι που υποστηρίζουν τη σημερινή κυβερνητική πολιτική με το επιχείρημα ότι η πολιτική αυτή (δηλαδή η επαναφορά των εξετάσεων και της βαθμολογίας) έχει ως στόχο να δώσει (και πάλι) στην υποχρεωτική εκπαίδευση τη δυνατότητα να διακρίνει, από το συνολικό μαθητικό πληθυσμό κάθε γενιάς, εκείνους που θα συνεχίσουν να σπουδάζουν στη δευτεροβάθμια-Λυκειακή εκπαίδευση (και ενδεχόμενα στην τριτοβάθμια). Τη λειτουργία αυτή του διαχωρισμού δεν έλαψε ποτέ να την επιτελεί η υποχρεωτική-εννιάχρονη εκπαίδευση.

Καταλαβαίνουμε, επομένως, ότι τα μέτρα της κυβέρνησης έχουν άλλο στόχο από αυτόν που διακηρύσσεται επίσημα.

Λειτουργεί, λοιπόν, στο εσωτερικό της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και καθόλη τη διάρκειά της, μια διαδικασία επιλογής/απόρριψης των εκπαιδευόμενων, η οποία, αν και ελάχιστα ηχηρή και "πανηγυρική", δρα πολύ περισσότερο αποφασιστικά από τις εξετάσεις που λαμβάνουν χώρα στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης (π.χ. για την επιλογή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Τους πραγματικούς στόχους των κυβερνητικών ρυθμίσεων θα επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε στα επόμενα. Προηγουμένως είναι, όμως, απαραίτητο να επιμείνουμε στο ζήτημα της εκπαιδευτικής απόρριψης/επιλογής, εξετάζοντας κυρίως την κοινωνική διάσταση και σημασία της.

2. Ο αναπαραγωγικός ρόλος της εκπαίδευσης και η διαδικασία απόρριψης/επιλογής

Εχουμε υποστηρίξει αναλυτικά στο παρελθόν ότι η εκπαιδευτική λειτουργία συμβάλλει αποφασιστικά στην αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων που συνέχουν την κοινωνία μας, καθώς συμβάλλει στην διαμόρφωση των "ανθρώπων", οι οποίοι καταλαμβάνουν τις διαφορετικές θέσεις και λειτουργίες στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας. Η δομή και η λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος καθορίζονται κατά κύριο λόγο από αυτόν τον αναπαραγωγικό ρόλο της¹.

Αυτό σημαίνει, ανάμεσα στα άλλα, ότι η "μορφωτική" και "τεχνική" ιεραρχία που "δημιουργεί" η εκπαίδευση, το γεγονός με άλλα λόγια ότι οι απόφοιτοι του Πανεπιστημίου και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καταλαμβάνουν κατά τεκμήριο μια ανώτερη θέση στην επαγγελματική (παραγωγική και διοικητική) ιεραρχία που διέπει την κοινωνία μας από τους αποφοίτους του Λυκείου, και αυτοί με τη σειρά τους μια ανώτερη θέση από τους αποφοίτους της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δεν απορρέει ή αντιστοιχεί στη διαδικασία μάθησης καθαυτή. Αντίθετα προκύπτει και αντιστοιχεί στις ιεραρχικές κοινωνικές (καπιταλιστικές) σχέσεις εξουσίας με βάση τις οποίες συγκροτείται η κοινωνία μας. Διότι ακριβώς στη διευρυμένη αναπαραγωγή αυτών των κοινωνικών σχέσεων και αυτής της κοινωνικής ιεραρχίας καλείται να συμβάλλει το Σχολείο: στη διευρυμένη αναπαραγωγή, με δύο λόγια, των φορέων που θα προσανατολισθούν στις λειτουργίες των διευθυνόντων και των διευθυνομένων, πάνω στις οποίες στηρίζεται και τις οποίες διαρκώς αναδημιουργεί η καπιταλιστική εξουσία.

Γιατί πραγματικά, οι σχέσεις που συγκροτούν μια καπιταλιστική κοινωνία όπως η δική μας δεν είναι τεχνικού χαρακτήρα. Είναι κατά κύριο λόγο σχέσεις κοινωνικές-ταξικές, δηλαδή σχέσεις εξουσίας, σχέσεις εκμετάλλευσης και (οικονομικής, πολιτικής, ιδεολογικής) κυριαρχίας του κεφαλαίου πάνω στις δυνάμεις της εργασίας. Γύρω από το βασικό αυτό πυρήνα των ταξικών σχέσεων εξουσίας αρθρώνονται και όλες οι μη-ταξικές σχέσεις (π.χ. οι σχέσεις των δύο φύλων, ή των "γενεών") και καθορίζονται από αυτόν. Ακόμα περισσότερο, στο εσωτερικό αυτών των ταξικών σχέσεων, και σε αντιστοιχία με τη συγκεκριμένη σε κάθε χώρα και σε κάθε ιστορική περίοδο κοινωνική τους μορφή, διαμορφώνεται και η τεχνική πλευρά των κοινωνικών (παραγωγικών) πρακτικών, η τεχνική πλευρά του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας. Είναι φανερό ότι ο κάθε εκπαιδευόμενος δεν πρόκειται να ενταχθεί ως εργαζόμενος απλά σε ένα επάγγελμα, το οποίο θα του θέσει κάποια "καθήκοντα" τεχνικού χαρακτήρα, στα οποία για να ανταποκριθεί θα πρέπει να κατέχει τις ανάλογες δεξιότητες και γνώσεις. Η θέση του στο επάγγελμα καθορίζει τη συνολική του κοινωνική-ταξική θέση, δηλαδή συνελάγεται την ένταξή του με ένα συγκεκριμένο τρόπο στο συνολικό πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η όλη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος, και πιο συγκεκριμένα η εκπαιδευτική "πυραμίδα" στην κορυφή της οποίας βρίσκεται το Πανεπιστήμιο, οι "φραγμοί επιλογής" από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη, αλλά και τα γνωστικά περιεχόμενα σε κάθε εκπαιδευτική βαθμίδα καθορίζονται πρωταρχικά από τις ανάγκες του κοινωνικού (καπιταλιστικού) καταμερισμού εργασίας, και όχι με βάση κάποιες μορφωτικές προτεραιότητες. Η εκπαίδευση προσφέρει, για παράδειγμα, σε ορισμένες κατηγορίες εκπαιδευόμενων τα ανώτερα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες (στους εκπαιδευόμενους συγκεκριμένα που έχουν περάσει μια πληθώρα "φραγμών επιλογής" φοιτούν στην τριτοβάθμια πολυτεχνική ή τεχνολογική εκπαίδευση) όχι προς χάριν των μαθηματικών και των επιστημών γενικά, αλλά γιατί ο μελλοντικός κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευόμενων αυτών, ο ρόλος τους ως στελεχών της καπιταλιστικής διοίκησης και παραγωγής απαιτεί τις συγκεκριμένες επιστημονικές γνώσεις.

Βεβαίως, όσα πιο πάνω επισημάνσαμε δεν σημαίνουν πως η εκπαίδευση "δημιουργεί" την κοινωνική διαίρεση. Το ακριβώς αντίθετο είναι σωστό: Από την ταξική διαίρεση της κοινωνίας πηγάζει ο συγκεκριμένος καταμεριστικός ρόλος των διαδικασιών αξιολόγησης-επιλογής/απόρριψης που είναι εγγενείς στη λειτουργία της εκπαίδευσης. Η ταξική διαίρεση αναπαράγεται σε διευρυμένη κλίμακα καταρχήν ως καταμερισμός των (ιεραρχικά δομημένων) κοινωνικών θέσεων και λειτουργιών, σαν αποτέλεσμα των συγκεκριμένων σχέσεων εξουσίας και της ιστορικής τους εξέλιξης (οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της χώρας). Η εκπαίδευση παρεμβαίνει "εκ των υστέρων", για να συμβάλλει στη διαμόρφωση των "φορέων" (των ανθρώπων) που θα επανδρώσουν τις θέσεις και τις λειτουργίες που δημιουργεί και αναδημιουργεί ο κοινωνικός καταμερισμός εργασίας. Η εκπαίδευση

1) Για τα ζητήματα αυτά βλ. αναλυτικά και: Γιάννη Μηλιού, Εκπαίδευση και εξουσία, τρίτη έκδοση, εκδ. "Θεωρία", Αθήνα 1986 (Κεντρική διάθεση εκδ. "Κοροντζή"). Επίσης, Γ. Μηλιού, Αξιολόγηση, Εξετάσεις, Επιλογή: Η τεχνική της εξουσίας, "Σύγχρονη Εκπαίδευση" τ. 55, 1990, σ. 71-77

2. Πέρα από το ζήτημα της αναπαραγωγικής λειτουργίας της εκπαίδευσης, δεν μπορούν να μη σημειωθούν εδώ και τα ιδεολογικά αποτελέσματα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης-επιλογής/απόρριψης. Αξίζει καταρχήν να θυμηθούμε ότι τις περισσότερες φορές η επιλογή στην εκπαίδευση δεν εμφανίζεται παρά ως μια διαδικασία "πιστοποίησης" των κοινωνικών ανισοτήτων που ήδη υπάρχουν. Η εκπαιδευτική αξιολόγηση ασκείται με βάση τις αρχές της ισοπολιτείας και της αξιοκρατίας, όμως οι αρχές αυτές καλύπτουν μόνο τη μια πλευρά του ζητήματος: Οι βαθμοί είναι ίσοι για όλους, έχει θεσπιστεί κατοχυρωθεί ότι ο κάθε εκπαιδευόμενος, ανεξάρτητα από την κοινωνική του προέλευση, μπορεί, αν διακριθεί, να φθάσει στις ανώτατες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Οι βαθμολογούμενοι δεν είναι όμως ίσοι, με την έννοια ότι έχουν γεννηθεί και ανατραφεί σε πολιτιστικά και μορφωτικά περιβάλλοντα που διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους. Μια ματιά στις στατιστικές της εκπαίδευσης σε οποιαδήποτε καπιταλιστική χώρα θα μας δείξει ότι η εκπαίδευση επιτρέπει την κοινωνική ανέλιξη των γόνων των λαϊκών τάξεων μόνο σε ένα εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό.

Εκείνο πάντως που πρέπει εδώ να μη λησμονούμε είναι πως το εύρος της ταξικής κινητικότητας δεν είναι αυτό που κυρίως καθορίζει ή συμπυκνώνει την ταξικότητα της εκπαιδευτικής λειτουργίας και της διαδικασίας αξιολόγησης-επιλογής που αυτή συνεπάγεται. Το αντίθετο μάλιστα! Ακριβώς επειδή η διευρυμένη αναπαραγωγή των θέσεων στον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας κυριαρχεί πάνω στη διαδικασία διευρυμένης αναπαραγωγής των φορέων που θα καταλάβουν αυτές τις θέσεις, αποκτά τελικά δευτερεύουσα σημασία το ποιός θα ενταχθεί σε κάθε (προκαθορισμένη από τις καπιταλιστικές σχέσεις εξουσίας) κοινωνική θέση και λειτουργία. Είσι ακόμα και στη φανταστική περίπτωση που όλοι οι καπιταλιστές και οι διευθυντές των καπιταλιστικών επιχειρήσεων στρατολογούνταν από παιδιά εργατών, η κοινωνία δεν θα άλλαζε χαρακτήρα: θα εξακολουθούσε να είναι καπιταλιστική, θα εξακολουθούσε να βασίζεται στην εκμετάλλευση της εργασίας από το κεφάλαιο. Οπως αναφέραμε στα προηγούμενα, η κύρια πλευρά της ταξικής λειτουργίας της εκπαίδευσης εντάσσεται στη διάκριση σε βάρος των ίδιων των λαϊκών τάξεων ως τάξεων, καθώς ακριβώς η εκπαίδευση εμπνέει τη διάκριση πνευματικής-χειρωνακτικής εργασίας, συμβάλλει στο διαχωρισμό της γνώσης από τον άμεσο παραγωγό, υποτάσσει τον χειρωνακτικά εργαζόμενο στο ρόλο του "λιγότερο μορφωμένου" και ως εκ τούτου του ατόμου με "περιορισμένες ικανότητες".

ση δεν μπορεί, λοιπόν, να επηρεάσει, παρά μόνο δευτερευόντως, την εξέλιξη των δομικών χαρακτηριστικών του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας. Εξάλλου αξίζει εδώ να επιστημόνουμε ότι παρά τη γενική αντιστοιχία της εκπαιδευτικής ιεραρχίας (υποχρεωτική, δευτεροβάθμια, τεχνολογική, πανεπιστημιακή εκπαίδευση) με τις θέσεις και τις ιεραρχίες του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας (α. διευθυνόμενοι - φορείς της χειρωνακτικής εργασίας, β. διάφορες ιεραρχικά διαρθρωμένες κατηγορίες διοικητικής εργασίας, εργασίας εποπτείας και "οδήγησης" των κατώτερων -χειρωνακτικών- εργασιακών βαθμίδων, μεταβίβασης και εξειδίκευσης των εντολών της διεύθυνσης, γ. διευθυντική -με τη διοικητική και την τεχνική έννοια- εργασία), η εκπαίδευση δεν εντάσσει τους νέους σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας, επομένως και κοινωνικές θέσεις. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για αυτή την ένταξη (μέσω της αγοράς εργασίας), κατατάσσοντας (μέσα από τους μηχανισμούς αξιολόγησης που κατέχει) τους εκπαιδευόμενους νέους ανθρώπους σε "μορφωτικές βαθμίδες", από τις οποίες βέβαια εξαρτάται κατά κανόνα σε αποφασιστικό βαθμό η (μελλοντική) τους επαγγελματική και κοινωνική-ταξική ένταξη.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να εντοπίσουμε την κύρια όψη της λειτουργίας της εκπαίδευσης στον αναπαραγωγικό ρόλο που αυτή επιτελεί στο πλαίσιο των (καπιταλιστικών) σχέσεων εξουσίας: Η εκπαίδευση συμβάλλει αποφασιστικά:

- 1) στην αναπαραγωγή της θεμελιώδους πολιτιστικής διάκρισης που χαρακτηρίζει κάθε καπιταλιστική κοινωνία, της διάκρισης ανάμεσα στην πνευματική και τη χειρωνακτική εργασία,
- 2) στην αναπαραγωγή των λαϊκών τάξεων ως τάξεων με "λιγότερη μόρφωση" τάξεων που επομένως "φυσικά" εντάσσονται στη θέση του διοικούμενου και εξουσιαζόμενου,
- 3) στην αναπαραγωγή, από την άλλη, των κυρίαρχων τάξεων, αλλά και των κοινωνικών ομάδων που διαχειρίζονται την εξουσία για λογαριασμό τους, ως τάξεων "μορφωμένων" και άρα "άξιων" να διοικούν,
- 4) στην απόκρυψη, τέλος, του εκμεταλλευτικού και εξουσιαστικού χαρακτήρα των σχέσεων εξουσίας, καθώς, με την αντιστροφή αιτίου και αποτελέσματος, η κοινωνική ιεραρχία παρουσιάζεται σαν το κατά προσέγγιση προϊόν της μορφωτικής ιεραρχίας, που με αξιοκρατικά κριτήρια οικοδόμησε ο εκπαιδευτικός μηχανισμός.

Από όσα πιο πάνω αναπτύξαμε προκύπτει αβίαστα μια θέση αναφορικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης και επιλογής των εκπαιδευόμενων, που ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη μορφή τους (ύπαρξη ή μη αριθμητικής βαθμολογίας, ανακεφαλαιωτικών εξετάσεων κ.λ.π.) είναι πάντα συνυφασμένες με την ίδια την εκπαιδευτική λειτουργία:

Η εγγενής στην εκπαιδευτική λειτουργία διαδικασία αξιολόγησης-επιλογής/απόρριψης έχει ως κύρια πλευρά της, κατατείνει κατά κύριο λόγο, στο να αναπαράγει τους φορείς των διαφορετικών κοινωνικών πρακτικών και να τους προανατολίζει στις κοινωνικά ιεραρχημένες θέσεις που παράγει και αναπαράγει ο κοινωνικός καπιταλιστικός καταμερισμός εργασίας².

3. "Αποτελεσματικότερη αξιολόγηση" ή κατάργηση κατακτημένων δικαιωμάτων στη μόρφωση;

Με δεδομένα όσα αναπτύξαμε στις δύο προηγούμενες ενότητες, και το συμπέρασμα που άμεσα συνάγεται, ότι η εκπαίδευση (παρά την άμβλυση εξεταστικών λειτουργιών) διατηρεί πάντα ως βασικό ρόλο την επιλεκτική-αναπαραγωγική της λειτουργία, καλούμαστε να δούμε τι σημαίνει, σ' αυτό το πλαίσιο, η εισαγωγή βαθμών και εξετάσεων στην υποχρεωτική βαθμίδα.

Μια δεύτερη κατηγορία επιχειρημάτων υπέρ της κυβερνητικής πολιτικής υποστηρίζει ότι οι βαθμοί και οι εξετάσεις θα ανηψώσουν τη στάθμη της εκπαίδευσης, θα "επιβάλλουν" στους μαθητές τη γνώση και θα καταπολεμήσουν τα φαινόμενα "αδιαφορίας" ορισμένων κατηγοριών μαθητών. Η επιχειρηματολογία αυτή φαίνεται, μάλιστα, να γίνεται αποδεκτή από μια μερίδα δασκάλων και καθηγητών, οι οποίοι έχουν πεισθεί ότι η επαναφορά βαθμών και εξετάσεων θα συμβάλλει στην "αναβάθμιση του κύρους" τους.

Η επιχειρηματολογία αυτή έχει αντικρουστεί με επιτυχία από ένα μεγάλο αριθμό προοδευτικών εκπαιδευτικών (δασκάλων, καθηγητών και πανεπιστημιακών), με βάση τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από την πρόσφατη ελληνική και ευρωπαϊκή εκπαιδευτική εμπειρία:

Η ένταση της ατμόσφαιρας "επιβράβευση-τιμωρία", που συνεπάγεται η εισαγωγή βαθμών και εξετάσεων από το Δημοτικό δημιουργεί για τους περισσότερους μαθητές αντικίνητρα και όχι κίνητρα μάθησης. Αναπτύσσει τα αισθήματα φόβου και αποστρέφης προς το Σχολείο, υποκαθιστά τη συνεργασία με τον ανταγωνισμό μεταξύ των (συμ)μαθητών και διευρύνει τις (κατά κύριο λόγο κοινωνικά προσδιορισμένες) μαθησιακές διαφορές μεταξύ των μαθητών. Δεν δίνει ευκαιρίες, αλλά "καταδικάζει" τους "αδύνατους" μαθητές, που στη συντριπτική πλειοψηφία τους είναι "αδύνατοι"

επειδή είναι γόνιμοι λαϊκών τάξεων, δηλαδή μεγαλώνουν μέσα σ' ένα "πολιτιστικά και μορφωτικά χαμηλό" οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον. Επιπλέον, η εισαγωγή βαθμών και εξετάσεων εθίζει τους μαθητές από την πιο τρυφερή ηλικία στην άκριτη και μηχανική αποδοχή της γνώσης, στην αποστήθιση, γιατί το ζητούμενο δεν είναι η κατανόηση και ουσιαστική μάθηση, αλλά ο βαθμός και η επιβράβευση. Τέλος, το σύστημα αριθμητικής βαθμολογίας και εξετάσεων είναι αναποτελεσματικό και αναξιόπιστο ακόμα και με βάση μια λογική που ενδιαφέρεται για την αποτελεσματική και αντικειμενική αξιολόγηση της απόδοσης των μαθητών (αλλά και του εκπαιδευτικού συστήματος). Ένας αριθμός (ο βαθμός) δεν μπορεί να αποτυπώσει τα πολλαπλά κριτήρια αξιολόγησης, που μπορούν να συμπεριληφθούν σε μια έκθεση προς τον επόμενο δάσκαλο, (ή τους γονείς). Οπως εύστοχα σημείωνε ο Γ. Τσιάκαλος, "Τι είδους πληροφορία δίνει π.χ. ο βαθμός 7 σε ένα νέο δάσκαλο που παραλαμβάνει μια τάξη ή στους γονείς ενός μαθητή; Σημαίνει επιβράβευση ενός μαθητή χαμηλών ικανοτήτων για την καλή του προσπάθεια (παρ' όλο που η επίδοσή του δεν βελτιώθηκε); Η σημαίνει αυστηρή παρατήρηση σε ένα μαθητή υψηλών δυνατοτήτων που τον τελευταίο καιρό δεν καταβάλλει προσπάθειες;"³

Ένα άμεσο αποτέλεσμα από την εισαγωγή βαθμών και εξετάσεων στην υποχρεωτική εκπαίδευση θα είναι, λοιπόν, να υπονομευτούν ακόμα περισσότερο οι όποιες δυνατότητες διατηρούν σήμερα οι σχετικά "αδύνατοι" μαθητές (που κατά κανόνα πρόκειται για τους γόνους των λαϊκών τάξεων) να "καλύψουν τα κενά" και να φτάσουν στο απολυτήριο του Λυκείου (την ολοκλήρωση της μέσης εκπαίδευσης). Το συμπέρασμα αυτό συνάγεται και από τα αποτελέσματα που είχε το προηγούμενο σύστημα, που μείωσε τη χρήση βαθμών και εξετάσεων. Πραγματικά, στα μέσα της δεκαετίας του 1980 η Ελλάδα είχε να επιδείξει μια σημαντική επίδοση μεταξύ των δυτικών καπιταλιστικών χωρών, σε ό,τι αφορά τις εκπαιδευτικές επιδόσεις της νέας γενιάς: Στις ηλικίες από 5 μέχρι 19 ετών, το ποσοστό των νέων Ελλήνων που φοιτούσε σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα ήταν 79%. Με βάση την επίδοση αυτή η Ελλάδα κατατάσσεται 4η μεταξύ των δυτικών χωρών, καθώς υστερούσε μόνο ως προς τις ΗΠΑ (85%), τη Μ. Βρετανία (84%), τη Ν. Ζηλανδία (81%). Η τάση αυτή (που εκφράζεται με το ότι περίπου οι μισοί νέοι κάθε γενιάς ολοκληρώνουν τη λυκειακή μέση εκπαίδευση - δηλαδή περισσότεροι, ως ποσοστό, απότι στις περισσότερες δυτικές χώρες), πρέπει να περιμένουμε ότι θα αναστραφεί με τη νέα κυβερνητική πολιτική στην εκπαίδευση. Το αποτέλεσμα αυτό θα ενταθεί και με την κατάργηση ορισμένων εκπαιδευτικών θεσμών όπως των Μεταλυκειακών τμημάτων και την τροποποίηση της "φιλοσοφίας" αναφορικά με την "ενισχυτική διδασκαλία".

Πολύ περισσότερο, υπάρχει φόβος ότι τα νέα μέτρα περί βαθμών και εξετάσεων θα αυξήσουν σε τέτοιο σημείο τα προβλήματα των "αδύνατων" μαθητών, που θα υπονομευθεί στην πράξη ο νόμος για την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση: Ένας όχι αμελητέος αριθμός μαθητών θα εγκαταλείπει το Σχολείο πριν ολοκληρώσει το Γυμνάσιο γιατί (όπως θα πιστοποιούν οι βαθμοί του) δεν "παιρνει τα γράμματα". Θα ενταθεί, παράλληλα το πρόβλημα του "λειτουργικού αναλφαριθμητισμού". Την κατεύθυνση αυτή ενισχύει και η επιδιωκόμενη από την κυβέρνηση τροποποίηση του θεσμού της "ενισχυτικής διδασκαλίας", η οποία δεν θα στοχεύει πλέον στην ενσωμάτωση όλων των μαθητών στο ίδιο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά θα κατατείνει στη θέσπιση ενός κοινωνικά περιθωριακού εκπαιδευτικού κυκλώματος "ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες".

Η "γκετοποίηση των αδυνάτων" αποτελεί, λοιπόν, έναν από τους μη διακηρυσσόμενους αλλά απόλυτα υπαρκτούς στόχους της κυβερνητικής πολιτικής.

4. Το κυβερνητικό "όραμα" του αυταρχικού Σχολείου

Μπορούμε τώρα να προσεγγίσουμε τον κύριο στόχο της πολιτικής της Δεξιάς, που οι ρητορείες περί "εξισωτιστικής κατάργησης της αξιοκρατίας" και "ανάγκης ανύψωσης του επιπέδου της εκπαίδευσης" επιχειρούν να συγκαλύψουν:

Οι βαθμοί και οι εξετάσεις δεν θα ανυψώσουν, αλλά θα υπονομεύσουν το μορφωτικό επίπεδο της μαθητικής νεολαίας. Θα την "παιδαγωγήσουν" (ποδηγετήσουν) στη λογική του ατομικισμού-ανταγωνισμού, του φόβου, της αποστήθισης, της αποστροφής προς το Σχολείο και τη γνώση. Πρόκειται για τη στρατηγική που επιδιώκει να οικοδομήσει ένα συντηρητικό-ανελεύθερο-αυταρχικό Σχολείο, ένα Σχολείο που θα διαμορφώνει "πειθαρχημένους πολίτες". Τα άμεσα αποτελέσματα αυτής της "πειθάρχησης" θα στραφούν ενάντια στις μορφωτικές κατακτήσεις των λαϊκών τάξεων.

Πρόκειται για μια "επιμέρους στρατηγική" που εντάσσεται στο πλαίσιο ενός συνολικού "οράματος" για την οικοδόμηση μιας πειθαρχημένης (στο κεφάλαιο και στους νόμους ανάπτυξης του) κοινωνίας. Έχουμε, με άλλα λόγια, να κάνουμε με ένα συνολικό πολιτικό σχέδιο μακροπρόθεσμου μετασχηματισμού των κοινωνικών συσχετισμών σε βάρος των δυνάμεων της εργασίας, με μοχλό την κυβέρνηση της Δεξιάς. Με την έννοια αυτή, τίποτα πραγματικά δεν διαφοροποιεί τη "λογική" των

3. Γιώργου Τσιάκαλου, *Να βελτιωθεί το σύστημα αξιολόγησης*. "Τα Νέα" 24.9.91, σελ. 38.

σημερινών μέτρων Σουφλιά από τη "λογική" των μέτρων Κοντογιαννόπουλου, πέρα βέβαια από την "αρτιότερη τακτική" των σημερινών μέτρων.

Είναι προφανές από όσα στα προηγούμενα αναπτύξαμε σχετικά με τον αναπαραγωγικό ρόλο της εκπαίδευσης, ότι η εκπαιδευτική λειτουργία επεκτείνεται πολύ πέρα από την εκμάθηση δεξιοτήτων στους μελλοντικούς εργαζόμενους, σύμφωνα με τις "τεχνικές απαιτήσεις" του συστήματος απασχόλησης. Καμιά βαθμίδα ή κλάδος της εκπαίδευσης (δηλαδή ούτε η τεχνική εκπαίδευση) δεν περιορίζεται σ' αυτόν το ρόλο. Ο εκπαιδευόμενος δεν είναι απλά ένας μελλοντικός εργαζόμενος. Είναι ταυτόχρονα και "πολίτης" που εντάσσεται στο συνολικό πλέγμα των θεσμικών, οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών κλπ. σχέσεων που συνέχουν την κοινωνία. Η λειτουργία του ως "πολίτη", η ένταξή του δηλαδή στο πλέγμα των σχέσεων που συνέχουν την κοινωνία (και η εξασφάλιση της αποδοχής από τη μεριά τους αυτής της ένταξης) αποτελεί, λοιπόν, βασική όψη (και βασικό στόχο) της εκπαίδευσης. Χωρίς αυτήν την ένταξη στις ισχύουσες κοινωνικές σχέσεις (για την οποία δεν πασχίζει μόνο η εκπαίδευση, αλλά και η οικογένεια, και το σύνολο των υπόλοιπων κρατικών μηχανισμών, αλλά και η ίδια η οικονομική-παραγωγική διαδικασία) δεν θα είχε το παραμικρό νόημα, αλλά ούτε και θα ήταν δυνατή, η εκμάθηση των οποιωνδήποτε δεξιοτήτων τεχνικής φύσης. Η όποια εκμάθηση δεξιοτήτων τεχνικού χαρακτήρα διαπλέκεται, λοιπόν, και υπάγεται στην εκμάθηση των "κοινωνικών δεξιοτήτων": Εγγάραξη των συμπεριφορών που απορρέουν από την αποδοχή της κρατούσας κοινωνικής τάξης πραγμάτων και επιμερισμός των εκπαιδευόμενων στις θέσεις που δημιουργεί η διευρυμένη αναπαραγωγή του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας (η οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της καπιταλιστικής κοινωνίας).

Σχηματοποιώντας λίγο τα πράγματα μπορούμε να πούμε ότι η πρώτη λειτουργία (εγγάραξη συμπεριφορών) συνδέεται με την ελιβολή στους εκπαιδευόμενους της κυρίαρχης (αστικής) ιδεολογίας, ενώ η δεύτερη λειτουργία (επιμερισμός των εκπαιδευόμενων) αποτελεί το κατ' εξοχήν αποτέλεσμα των διαδικασιών επιλογής/απόρριψης με βάση τις οποίες οργανώνεται η εκπαιδευτική διαδικασία. Βεβαίως, εδώ πρόκειται ακριβώς για δύο όψεις μιας ενιαίας διαδικασίας: Η εκπαίδευση εγγαράσσει τρόπους και πλαίσια κοινωνικής συμπεριφοράς, ενώ ταυτόχρονα κατανέμει τους εκπαιδευόμενους (με βάση τις διαδικασίες αξιολόγησης-επιλογής/απόρριψης) αρχικά στα δύο βασικά πολιτιστικά-μορφωτικά (και κοινωνικά) υποσύνολα, δημιουργώντας στη συνέχεια τα επιπλέον υποσύνολα των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των επιστημόνων κ.λ.π.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι αν το Σχολείο αποτελεί ένα από τους πιο σημαντικούς μηχανισμούς αναπαραγωγής της (καπιταλιστικής) κοινωνίας, το αυταρχικό Σχολείο αποτελεί μηχανισμό αναπαραγωγής μιας αυταρχικής (καπιταλιστικής) κοινωνίας, μιας κοινωνίας που επιδιώκει την ολοένα και μεγαλύτερη περιθωριοποίηση των εργαζόμενων τάξεων: Το διαρκή περιορισμό των λαϊκών εισοδημάτων (ως ποσοστό του παραγόμενου καθαρού προϊόντος), τη διαρκή συρρίκνωση των λαϊκών πολιτικών δικαιωμάτων, των συνδικαλιστικών κατακτήσεων, του πολιτιστικού-μορφωτικού επιπέδου και της αυτόνομης σκέψης και δράσης των δυνάμεων της εργασίας.

Το "όραμα" του αυταρχικού Σχολείου, που προκύπτει αβίαστα πίσω από τα μέτρα για τους βαθμούς και τις εξετάσεις, δεν είναι λοιπόν, παρά όψη του "οράματος" της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής κοινωνίας: της κοινωνίας που θα προκύψει από τη στρατηγική συντριβή του εργατικού και λαϊκού κινήματος και των σημερινών κατακτήσεών του.

Στο προοδευτικό κίνημα της νεολαίας και των εκπαιδευτικών, από κοινού με το κίνημα της εργατικής τάξης, αναλόκειται, λοιπόν, το στρατηγικό καθήκον να "γίνουν τα όνειρα και τα οράματά τους εφιάλτες".

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ: Η ΣΥΜΠΤΩΣΗ ΜΙΑΣ ΣΧΕΣΗΣ

Η πλήρης εναρμόνιση του σχολείου στις απαιτήσεις της ΑΓΟΡΑΣ, στις σημερινές συνθήκες της οικονομικής κρίσης και της νεοφιλελεύθερης διαχείρισής της, σε βάρος των κατώτερων οικονομικά και κοινωνικά στρωμάτων του πληθυσμού, ΝΑ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ η φιλοσοφία των νέων μέτρων για την εκπαίδευση (αύξηση εξεταστικού πλέγματος, αριθμητική βαθμολογία, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης κ.λπ.). Στο σημείο αυτό υπάρχει ανάγκη να διευκρινιστούν κάποια ζητήματα: Α) Ως αγορά νοείται το σύνολο των κοινωνικοοικονομικών μεταβολών που προσδιορίζουν τη ζήτηση σε είδος, ποιότητα και αριθμό εργατικής δύναμης,¹ που την προετοιμάζουν περισσότερο ή λιγότερο επιτυχώς άλλοι μηχανισμοί ή θεσμοί (οικογένεια, σχολείο, Μ.Μ.Ε., στρατός κ.λπ.). Ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής απαιτεί, μια εργατική δύναμη γενικά εκμεταλλεύσιμη, ικανή να παράγει υπεραξία σε οποιοδήποτε συνθήκες. Εργατική δύναμη που θα έχει τόσο επιμέρους ειδικευση όσο και δυνατότητα πλήρους κινητικότητας, που θα μπορεί να προσαρμόζεται στις αλλαγές των συνθηκών ύπαρξης του κεφαλαίου.² Δίπλα σ' αυτή την ανάγκη ειδικευσης/προσαρμοστικότητας - κινητικότητας οικοδομείται και η ανάγκη της αποδοχής από τη μεριά της εργατικής δύναμης της όλης παραγωγικής λειτουργίας, της υπαγωγής της στις κυρίαρχες αξίες που συνδέονται μ' αυτήν, καθώς και της «ομαλής» ένταξής της σ' αυτήν. Κοντολογής απαραίτητος όρος ύπαρξης και απρόσκοπτης συνέχειας του κεφαλαιοκρατικού συστήματος είναι, η αέναη δημιουργία/αναπαραγωγή εργαζόμενων «ικανών», δηλαδή αποδοτικών³ στα κυρίαρχα συμφέροντα (ειδικευση - κινητικότητα) και υπάκουων/υποταγμένων (να μην αντιστέκονται, να μη διεκδικούν, ν' αποδέχονται σα φυσική την όλη διαδικασία), εκμεταλλεύσιμων στο maximum.

Α'. Η επιχειρούμενη οικονομική αναδιάρθρωση της χώρας, όπως αυτή εκδηλώνεται με την αποβιομηχάνιση και την καταστροφή της αγροτικής παραγωγικής βάσης, με την περικοπή των κοινωνικών δαπανών για ασφάλιση, υγεία, παιδεία, είναι επόμενο να συνοδεύεται από αντίστοιχη αναδιάρθρωση σε εποικοδομημα. Ειδικότερα στον τομέα της εκπαίδευσης, οι ΕΟΚικές επιλογές (προγράμματα ERASMUS, COMETT, LINGUA, EURYDICE ARION, PETRA, EUROTECNET, IRIS κ.λπ.)⁴ επιβάλλουν την επιτάχυνση της εφαρμογής μέτρων που στο σύνολό τους αποτελούν και μια νεοφιλελεύθερη αντιμεταρρύθμιση με στόχο η κοινωνική κατανομή μέσω του σχολείου ν' ανταποκρίνεται στις διαγραφόμενες προοπτικές και να μειωθούν οι δαπάνες για την παιδεία.

ΣΧΟΛΕΙΟ ΦΤΗΝΟ...

Τα νέα εκπαιδευτικά μέτρα της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης έρχονται ν' ανταποκριθούν ακριβώς και στην ανάγκη μείωσης του λειτουργικού κόστους της εκπαίδευσης. Τα κυρίαρχα συμφέροντα απαιτούν ένα **φτηνό** δημόσιο σχολείο. Ο ασφυκτικός έλεγχος της ροής του μαθητικού πληθυσμού, η γρήγορη έξοδος ενός μεγάλου κομματιού ακόμη και πριν το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ο προσανατολισμός στα Ι.Ε.Κ., δημόσια ή ιδιωτικά (η Κοινότητα χρηματοδοτεί το πρόγραμμα)⁵ είναι σίγουρο ότι θα μειώσει το κόστος και παράλληλα πάλι χωρίς έξοδα θα λύσει το αυξανόμενο κτιριακό πρόβλημα (υποδομή) και τη διπλή βάρδια στα σχολεία. Ακόμη και αναπόφευκτα δεν θα απαιτούνται νέοι διορισμοί εκπαιδευτικών αν δεν φτάσουμε βέβαια στο σημείο να

περισσεύει και ένα τμήμα των ήδη διορισμένων στη Μέση Παιδεία. Δεν χρειάζεται βέβαια να αναφερθεί κανείς στο ήδη ασφυκτικό πλαίσιο λιτότητας που έχει επιβληθεί στη Δημόσια εκπαίδευση⁶ (λειτουργικά έξοδα σχολείου, μισθοί διδακτικού προσωπικού, συνταξιοδοτικό κ.λπ.).

.. ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΗΜΕΝΟ

Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, λιτότητας, ανεργίας, μείωσης των κοινωνικών παροχών, η αύξηση του εξεταστικού πλέγματος -σε συνδυασμό με την ένταση αυταρχικών μέτρων και αλλαγής προγραμμάτων και βιβλίων σε συντηρητική κατεύθυνση- κινείται στα πλαίσια της προσπάθειας δημιουργίας μηχανισμού αποφασιστικής πειθάρχησης των εκπαιδευόμενων, εγγύηση ότι οι μελλοντικά εργαζόμενοι θα απέχουν από κάθε προσπάθεια αμφισβήτησης της υπάρχουσας κατάστασης. Όταν στο μαθητευόμενο δε μένει παρά να αφομοιώσει ό,τι προετοιμάστηκε γι' αυτόν, όταν «μάθει να σιωπά», όταν κάνει την απομνημόνευση των παρεχόμενων γνώσεων ένα «μέσο» για την προαγωγή, την απόκτηση ενός «καλού βαθμού», όταν ακυρώνεται κάθε ουσιαστική δυνατότητα κριτικής του ίδιου του περιεχόμενου των σχολικών γνώσεων, τότε σίγουρα έχουν δημιουργηθεί οι όροι για την εμφάνιση στο μέλλον, εργαζόμενων παθητικά υποταγμένων αυστηρά προετοιμασμένων να υποστούν αδιαμαρτύρητα το ρόλο του εργατικού προσωπικού, που υπάκουο και υποταγμένο, λίγο ειδικευμένο, έχει ελάχιστες απαιτήσεις.

ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΑΖΙΚΗ ΕΞΟΔΟ

Γράψαμε παραπάνω ότι τα μέτρα που έχουν παρθεί μέχρι σήμερα και αυτά που θα τα συνοδεύσουν, το αμέσως επόμενο διάστημα θα πλήξουν εκ των πραγμάτων ένα συγκεκριμένο και πολυπληθές τμήμα του μαθητικού πληθυσμού: αυτό που ήδη βρίσκεται σε μειονεκτική θέση κοινωνικά, οικονομικά και εκπαιδευτικά. Έχει ήδη επισημανθεί από πολλές μεριές,⁷ ότι η εκπαιδευτική πορεία των μαθητευόμενων και κυρίως αυτών που προέρχονται από τα κατώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από δυο παράγοντες: α) από τα αποτελέσματα που έχει πάνω τους η συνεχής διαδικασία αξιολόγησης - επιλογής/απόρριψης και β) από το πόσο ανταποκρίνεται το πιστοποιητικό σπουδών - απολυτήριο στην αγορά εργασίας.

Η επαναφορά της αριθμητικής βαθμολογίας και η αύξηση του εξεταστικού πλέγματος πλήττουν ευθέως εκείνο το κομμάτι του μαθητικού πληθυσμού που ήδη βρίσκεται κοινωνικά - οικονομικά και εκπαιδευτικά σε μειονεκτική θέση. Εδώ όλες οι έρευνες και οι μελέτες είναι κατηγορηματικές. Η μεγαλύτερη αποτυχία των μαθητών των κατώτερων οικονομικά - κοινωνικά στρωμάτων εμφανίζεται εντονότερα κυρίως σε στιγμές κρίσης της σχολικής ζωής (διαγωνίσματα, εξετάσεις). Όσο νωρίτερα αρχίζει αυτή η διαδικασία στη σχολική ζωή τόσο ευρύτερα στρώματα μαθητικά εγκαταλείπουν το σχολείο.⁸ Η ίδια η μεγέθυνση και αριθμοποίηση της βαθμολογικής κλίμακας, συμβάλλει γενικά στην πτώση των βαθμών και κατά συνέπεια ασκεί πίεση⁹ σε πολλούς μαθητές να στραφούν προς την έξοδο και την αναζήτηση άλλων λύσεων. Από την άλλη μεριά καθώς η Λυκειακή βαθμίδα σαν φορέας γενικής μόρφωσης θα αχρηστεύεται, καθώς η ανταπόκριση του απολυτηρίου στην αγορά εργασίας υποβαθμίζεται -μάλλον εξαφανίζεται- ευρύτατα στρώματα μαθητευόμενων θα εγκαταλείπουν την εκπαίδευση ή θα στρέφονται σ' άλλα κανάλια. Δεν χρειάζεται βέ-

βαία μεγάλη προσπάθεια για να καταλάβουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία του μαθητικού πληθυσμού που θα εγκαταλείπει γρήγορα το σχολείο ή θα στρέφεται σ' άλλες λύσεις, θα ανήκει αποκλειστικά στην ίδια κοινωνική πλευρά, στα κατώτερα κοινωνικά - οικονομικά στρώματα.

Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μέσα από το πρωταρχικό πρόβλημα της ανεπάρκειας των χρηματικών πιστώσεων για την παιδεία - πρόβλημα που δεν αμφισβητείται από κανένα - ένα ακόμη ζήτημα προβλήθηκε σαν κυρίαρχο:¹⁰ η πτώση του επιπέδου σπουδών σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Με ιδιαίτερη επιμέλεια καλλιεργήθηκε ένα είδος πανικού για τους πτυχιούχους με ανεπαρκή μόρφωση, τη χαλάρωση, την ισοπέδωση.¹¹ Επιστρατεύονται λαϊκές προκαταλήψεις, αξιοποιούνται παραδοσιακές αντιλήψεις και προωθούνται πρακτικές αληθοφανείς και προσιτές με ευρεία απήχηση όχι μόνο στα μικροαστικά αλλά και στα λαϊκά στρώματα. Η ιδεολογία που προωθείται, είναι αυτή της αξιοκρατίας, των φυσικών δώρων, των έμφυτων ικανοτήτων. Οι άξιοι πρέπει να μείνουν στη Μέση Εκπαίδευση ενώ οι άλλοι πρέπει να πεισθούν να μη φτάσουν μέχρις αυτήν ή αν το κάνουν να πεισθούν να εγκαταλείψουν γρήγορα. Ο στόχος αυτός δεν έρχεται μόνο από το παρελθόν αλλά είναι και ομολογημένος. Ας δώσουμε μερικά παραδείγματα:¹² Δ/γμα περί εξετάσεων 1884 «... καθήκον πάντες έχομεν να μεριμνήσωμεν περί της τηρήσεως αυστηρών μέτρων εν τη προαγωγή των μαθητών... **καθάρσεως των ελληνικών σχολείων από στοιχείων παρεισάκτων και επιβλαβών...**» Δ/γμα 1933 «... το αποτελεσματικώτερον μέσον είναι να θέσωμεν φραγμόν έτσι ώστε **να εκκαθαρισθεί το σχολειόν από τους ανίκανους...** διότι είναι εμπόδιον εις την λειτουργίαν του...» Δ/γμα 1937 «... το ημέτερον γυμνάσιον πρέπει να παραμένει το προορισμένον δια τους **εκλεκτούς**, τους επιπλέον **οικονομικώς επαρκείς...** και υπάρχει συνέχεια.

Γράφει ο Θ. Μυλωνάς: «Γίνεται λόγος για δυο υποσύνολα μαθητών, εντελώς ξεχωριστά: εκείνους που δε θέλουν και δε μπορούν να προχωρήσουν στις σπουδές τους και κείνους που θέλουν και μπορούν να συνεχίσουν. Οι πρώτοι είναι «οι προοριζόμενοι δια τον πρακτικόν βίον», «το πλήθος των ημιμαθών», «οι επιβλαβείς», «οι υστερούντες», ενώ οι δεύτεροι είναι «οι επιμελείς», «οι ικανοί», «οι επιδέξιοι», «οι ολίγοι και εκλεκτοί». Η συντριπτική πλειοψηφία της πρώτης κατηγορίας ανήκει στην ίδια κοινωνική τάξη ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των άλλων σε άλλη κοινωνική τάξη. Το ίδιο το λεξιλόγιο με τη «λογική» του δεν ερμηνεύει μόνο το «κοινωνικό» ως προϊόν του «φυσικού» αλλά και συμβάλλει στην παραγωγή του.¹³

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (Ι.Ε.Κ.)

Η όλη επιχείρηση κινείται στα πλαίσια της γενικότερης προσπάθειας να λυθεί η ήδη οξυμένη αντίφαση που δημιουργείται ανάμεσα στην ανάγκη για γενική κινητικότητα της εργατικής δύναμης από τη μια και για την προσαρμογή της σε μια συγκεκριμένη διαδικασία από την άλλη. Την αντίφαση αυτή ακριβώς προσπαθεί να μετατοπίσει και να αμβλύνει η δημιουργία των Ι.Ε.Κ.. Η δημιουργία τους έρχεται να υπηρετήσει τις νέες ανάγκες της καπιταλιστικής αγοράς (βλ. ΕΟΚ) για ένα μισοειδικευμένο εργατικό δυναμικό, φτηνό και ευκολομετακινούμενο. Ένας μεγάλος όγκος του μαθητικού πληθυσμού με τα Ι.Ε.Κ. μετατρέπεται άμεσα σε εξάρτημα και προέκταση των μεγάλων επιχειρήσεων/μονάδων.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Αν παλιότερα ο «βρόγχος» ελέγχου της ροής θεωρούνταν φυσικό να στηθεί στο πέρασμα από το εξατάξιο Δημοτικό στο εξατάξιο Γυμνάσιο, το 1976 στήνεται στο πέρασμα από το Γυμνάσιο στο Λύκειο. Λίγο αργότερα νέες ανάγκες στήνουν τη θηλιά στις εισηγήτριες εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.¹⁴ Σήμερα η θηλιά στήνεται μεθοδικά στο Δημοτικό και σφίγγει δυναμικά στο Γυμνάσιο. Με αφετηρία αποτυχίες που θα μαζεύονται σιγά - σιγά από το Δημοτικό κιόλας, με την επανάληψη της τάξης και την καθυστέρηση, καθώς θα υποβαθμίζεται τελείως η ανταπόκριση του Λυκειακού απολυτηρίου στην αγορά εργασίας, ευρύτατα στρώματα μαθητευόμενων από τα λαϊκά στρώματα - όσα δεν εγκαταλείπουν τελείως - θα στρέφονται που αλλού; στα Ι.Ε.Κ. Εκεί με δίδακτρα και εξέταστρα¹⁵ από την ηλικία των 15 ετών και ίσως και νωρίτερα θα αναπαράγονται απόφοιτοι με στοιχειώδης τεχνικές γνώσεις που δε θα ξεπερνούν τη δυνατότητα συναρμολόγησης και επισκευής των εισαγόμενων στη χώρα μας ξένων τεχνολογικών προϊόντων και συσκευών: ημιμαθείς υπόδουλοι μικροτεχνίτες, απόφοιτοι των Ινστιτούτων του εκπαιδευτικού και εργασιακού μελλοντικού χάους στη χώρα μας.

Ι.Ε.Κ., όμως, έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και οι ιδιοκτήτες των ιδιωτικών σχολών (Κ.Ε.Σ.)¹⁶ Γιατί λοιπόν να μην καταφεύγει εκεί το μεγαλύτερο μέρος των «καταρτιζομένων» στα Ι.Ε.Κ.; Τα υψηλότερα ίσως δίδακτρα θα αντισταθμίζονται από τη σαφώς καλύτερη οργάνωση των ιδιωτικών ΙΕΚ καθώς και από τις διασυνδέσεις των σχολάρχων με την αγορά εργασίας (εργοστάσια, επιχειρήσεις κ.λπ.), με τις υποσχέσεις που θα δίνονται στους σπουδαστές για εύρεση εργασίας μετά το τέλος της «κατάρτισης».

Έτσι ή αλλιώς, με δημόσια ΙΕΚ θα πληρώνεις ή με ιδιωτικά, ο δημόσιος δωρεάν χαρακτήρας της εκπαίδευσης πάει περίπατο.

Χρήστος Κάτσικας

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Θεόδ. Μυλωνάς, *Ιω. Ανυφαντής, Παν. Φωτίου κ.λ.π., ΟΙ ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, Σύγχρονη Εκπαίδευση No 57, σελ. 64.*

2. Γιαν. Μηλιός, *ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ*, σελ. 34, θεωρία 1986.

3. βλ. *ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ No 12, σελ. 39.*

4. Γιώργος Ηρακλέους, *ΕΟΚ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ, Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης No 16, σελ. 44 κ.ε.*

5. Οδηγός προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, *ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, Task Force: Ανθρώπινο Δυναμικό, Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Νεότητα, από την Ευρωπαϊκή Μονάδα EURYDICE, Rue Archimède, 17, B - 1040 Βρυξέλλες 1989.*

6. βλ. *ΟΛΜΕ, Ενημερωτικά 1991, Οργανωτική Ι, Οκτ. 1991.*

7. βλ. κείμενα και άρθρα για την αξιολόγηση, τα νέα μέτρα στην εκπαίδευση, εξετάσεις, αριθμητική βαθμολογία των Π. Παπακωνσταντίνου, Γ. Μαυρογιώργου, Μπ. Νούτσο, Γ. Καββαδία κ.λπ. στον καθημερινό τύπο και στα εκπαιδευτικά περιοδικά.

8. Άννα Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, σελ. 211 ΠΑ-*

ΓΑΖΗΣΗΣ 1985.

9. βλ. Θεόδ. Μυλωνά, *Ιω. Ανυφαντή ό.π.*

10. Χαρ. Νούτσος, *Ιδεολογία και εκπαιδευτική πολιτική, σελ. 43, Θεμέλιο 1986.*

11. Γιώργος Μαυρογιώργος, *Η παλινόρθωση της αριθμητικής βαθμολογίας και των προαγωγικών εξετάσεων στο Δημοτικό Σχολείο, Σύγχρονη Εκπαίδευση No 54, σελ. 15.*

12. βλ. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση 13/90, σελ. 183 κ.ε., άρθρο του Θ. Μυλωνά.*

13. Στο ίδιο, σελ. 193.

14. Σε καμμία περίπτωση δεν υποστηρίζουμε ότι η κατάργηση των όποιων εξετάσεων αποπλίζει το σχολικό μηχανισμό από την επιλεκτική/κατανεμητική του λειτουργία, βλ. *ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ No 44/1991 σελ. 66-70.*

15. Εισηγητική Έκθεση για τα Ι.Ε.Κ. (ΥΠΕΠΘ).

16. βλ. Σχέδιο Νόμου «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης», Άρθρο 2, 2δ.

Η άκρη του Ορίζοντα και η ώρα της δράσης...

Γενάρης 1992

Οι γραπτές εξετάσεις της κοινωνικής περιθωριοποίησης, χωρίς κανένα οικονομικό κόστος, χωρίς καμιά επιστημονική, ψυχοπαιδαγωγική υπόσταση, θα διεξαχθούν «κανονικά» στα Γυμνάσια όλης της χώρας. Με το προσωπείο τους εξορκίζεται στη συνείδηση της κοινής γνώμης και μεγάλου αριθμού συναδέλφων εκπαιδευτικών η κακοδαιμονία της άθλιας εκπαιδευτικής πραγματικότητας, το στοιχείο της υποβάθμισης, το ζαβό το ριζικό μας, το μοιραίο της στάσης μας.

«Όταν μας βρίσκονται σταφύλια
τα πατάμε βιαστικά
με τις κάλτσες στα πόδια.
Τούτο το κρασί πίνεται
πολύ εύκολα
Μια και κάτω.
Σα φαρμάκι.

Άρης Αλεξάνδρου: Άγωνα γραμμή

Βρέθηκαν λοιπόν τα σταφύλια που θα πατήσουμε, οι μαθητές μας και το κρασί τους, δηλητήριο για όλους. Οι φωνές που υψώθηκαν ατίθασα στο «εξεταστικό» Σουφλιά και το κατήγγειλαν, φάνταζαν εξωπραγματικές, ενώ ηχογραφούσαν και αντιλαλούσαν το Σήμα κινδύνου για τη δημόσια δωρεάν εκπαίδευση που αντιμετωπίζει το άμεσο φάσμα της διάλυσής της, ενώ προφήτευσαν εναγώνια την ανατροπή της όλης εκπαιδευτικής δομής και κατά συνέπεια της αρνητικής αλλαγής στις εργασιακές σχέσεις των εκπαιδευτικών και το μέλλον της μαθητικής νεολαίας. Οι φωνές αυτές αντήχησαν σαν εξαγγελιοι καταδίκης της επερχόμενης Εοκικής ολοκλήρωσης και βαρβαρότητας στη χώρα μας.

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ: Προηγήθηκε ο κατάπτυστος «Εθνικός Διάλογος» για την Παιδεία, οι συναινετικές ταλαντεύσεις της ΟΛΜΕ, οι «Ειδικοί» και το φάρμακο βρέθηκε: «Εξετάσεις από το Δημοτικό κίολας». Εγκύκλιοι για την αξιολόγηση των μαθητών στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση καταφτάνουν στα σχολεία, αδιάφορα πολλοί προσυπογράφουν. «**Λάβαμε γνώση**» Από κοντά και οι γενικές οδηγίες για τη «νέα» αξιολόγηση. Προετοιμάστηκαν και κάποια ημερήσια σεμινάρια για τους «εξεταστές». Παντού τονίζεται ότι πρέπει να καλλιεργηθεί η ικανότητα του παιδιού «να αφομοιώνει δημιουργικά, να συνθέτει και να κρίνει». Τροπάρια, ευχολόγια και εγκώμια που έχουμε κουραστεί να ακούμε και που η αναμόχλευση και η μνημόνευσή τους λειτουργεί σαν αποσμητικό της σήψης του συστήματος, σαν παραισθησιογόνο της ψευδαισθήσης για αναβάθμιση του ρόλου και του κύρους του εκπαιδευτικού.

Είναι γελοίο, μέχρι και τραγικό, αντιεπιστημονικό και προσβλητικό για τη στοιχειώδη νοημοσύνη των εκπαιδευτικών να διαβάζουν στις εγκυκλίους ή να παπαγαλίζουν τον ορισμό της «**ερώτησης κρίσης**» ή να νιώθουν ότι αναβαπτίζονται με τις εξετάσεις, ενώ προετοιμάζονται έτσι η συμμετοχή του κλάδου στα «**κατά Σουφλιά**» πάθη του, με τις συναινετικές και συνδιειχιαριστικές δυνάμεις της δήθεν αντιπόλευσης να μελωδούν στο ρόλο του Πιλάτου, άλλες στο Σαχρεντίν της βουλής και άλλες στα πραιτώρια των κυρίαρχων συνδικαλιστών ηγεσιών.

αλήθεια, τι μαύροι που καταντούν οι άνθρωποι,
τι καθαρά που είναι τ' άστρα

(Μίλτος Σαχτούρης)

Ο ΟΡΙΣΜΟΣ: Έρωτηση κρίσης είναι: κάθε ερώτημα που ξεφεύγει από τη συνηθισμένη διαδικασία της μηχανικής - μνημονικής αναπαραγωγής της διδαγμένης ύλης. Έτσι, επιδιώκεται να διαπιστωθεί κατά πόσο ο μαθητής έχει αφομοιώσει σε βάθος και είναι σε θέση να αξιοποιεί δημιουργικά, όσο διδάχτηκε» σελ. 2 παρ. 6, της εγκυκλίου ΥΠΕΠΘ για τηναξιολόγηση (**Για τον τύπο των ήλων**).

Με τέτοιους είδους ευτελή μέσα και πρόχειρα τεχνάσματα επιχειρείται ο εξωραϊσμός του εξταστικού - ταξικού πλέγματος και αποκρύπτονται οι αρνητικές κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και αντιπαιδαγωγικές διαστάσεις του.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟ ΘΡΙΛΕΡ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι εξεταστές καθηγητές στο ρόλο του θύτη και του μελλοντικού θύματος. Το πρόσφατο Νομοσχέδιο για την ίδρυση του ΙΕΚ (ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης) που κατατέθηκε στη βουλή (16.12.91), μαζί με τα μέτρα για την εισαγωγική και υποχρεωτική επιμόρφωση αποκαλύπτουν με κυνισμό και σαφήνεια τόσο το σημερινό μας ρόλο, όσο και την αυριανή μας θέση.

Πολύ σύντομα οι μικροί απόφοιτοι των Γυμνασίων, «οι αποτυχημένοι» των Λυκείων θα προσανατολιστούν στη φοίτηση στα ΙΕΚ, που γρήγορα κι επίσημα θα διαφημιστούν και θα προβληθούν σαν ιδανική λύση.

Στα κάτεργα της μελλοντικής ανεργίας και υποαπασχόλησης οι μαθητές μας, ορδές ακαλλιέργητων υποτακτικών· κι εμείς σε σχολεία με λιγότερα, συπυγμένα τμήματα, με τις άδειες αίθουσες να περισσεύουμε υπεράριθμα, να οδηγούμαστε υποχρεωτικά σε ύποπτες τρίμηνες επιμορφώσεις, πολλαπλές αποσπάσεις, που θα μας κατηγοριοποιούν και θα αποτελούν την πρόγευση για όλα όσα θα ακολουθήσουν με το Νομοσχέδιο για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτικού τους έργου.

Στον Καιαδά: οι ανίσχυροι και η δημόσια δωρεάν εκπαίδευση.

Στο ΑΝΑΘΕΜΑ: όσοι αντιστέκονται, αν είναι λίγοι. Η δραστική μείωση του καθηγητικού προσωπικού σε συγχρονισμό με την αντιστοιχία του μαθητικού δυναμικού έχουν μελετηθεί επιστημονικά και προγραμματιστεί αυστηρά απ' την πλευρά της πολιτείας. Το πιο ανησυχητικό αλλά και κομβικό στοιχείο των εξελίξεων αποτελεί η δική μας άγνοια και σύγχυση, στο βαθμό που δεν αναιρείται.

Εύκολα κανείς διαπιστώνει ήδη τάσεις φυγής στο καθηγητικό σώμα. Ένα πρώτο κύμα εκπαιδευτικών θα εγκαταλείψει τη θάλασσα των αλλαγών παρακινημένο απ' τις φοβίες της μυθολογίας για κατάργηση του δώρου, του εφάπαξ, της σύνταξης. Πόσοι και πόσοι καθημερινά δε μετράνε **δεκαπενταετίες** ή εικοσαετίες και βλέπουν σα σωτήρια λύση τη διασφάλιση μιας πενιχρής σύνταξης για να κλείσουν μια για πάντα την πόρτα της ζωής τους στο κολαστήριο του δημόσιου σχολείου. Πόσοι δεν καταριούνται

την ηλικία τους, που δεν τους εκχωρεί δικαίωμα στη σύνταξη; **Βιάζονται να μεγαλώσουν.**

Η επόμενη σκηνή είναι κι αυτή ξεκάθαρη. **Προεισαγωγική επιμόρφωση**, δηλαδή κατάργηση της επετηρίδας, ελάχιστος αρχικά κομματικοί διορισμοί, άρση της μονιμότητας (Υποχρεωτική επιμόρφωση), σχέσεις εργασίας με προσωρινές ολιγόμηνες συμβάσεις, λίστα αναμονής και απόγνωσης έξω και μέσα στα σχολεία.

Και ενώ ανοίγουν οι πύλες αυτών των κινδύνων διάπλατα, να σου μιλούν για «ερωτήσεις κρίσεως», αποφεύγοντας να επισημάσουν την κρίση του συστήματος και το περιεχόμενο της παρεχόμενης γνώσης. Και μέσα ό όλα αυτά να αφηφούν τις σκοπιμότητες των αναλυτικών προγραμμάτων και τους στόχους των αμέθοδων και απαράδεκτων σχολικών βιβλίων. Μέσα στο άγχος της εξωδιδασκτικής υποχρεωτικής δουλειάς, κάτω απ' τη σκιά των ακατάλληλων γκρίζων σχολικών κτιρίων, παρά τον εντεινόμενο αυταρχισμό, να σου υπογραμμίζουν το θέμα της «**δημιουργικής αφομοίωσης**», ενώ τα πόδια δε βαστούν την εφημερεία και ο νους θολώνει απ' την πανάρχαιη σκουριά της εκπαιδευτικής διαδικασίας που μας καλούνε να συντηρήσουμε.

Κι όμως υπάρχει ελπίδα, υπάρχει η δυνατότητα να δώσουμε ένα οριστικό τέλος σε κάθε είδους σχέδια νεοσυντηρητικής ανασυγκρότησης και Ευρωπαϊκής προσαρμογής. Τίποτα δεν είναι δοσμένο, χωρίς εσώτερες αντιφάσεις και μη ανατρέψιμο.

Επιβάλλεται πρώτα απ' όλα η συνειδητοποίηση της αστήρευτης δύναμης μας σαν εργαζομένων, η άρνηση του ρόλου του θύτη εξεταστή, που θα μεταβληθεί σε μελλοντικό θύμα.

Επιβάλλεται να μη σκάσουμε οι ίδιοι το λάκκο μας και να αρνηθούμε να γίνουμε εκούσιοι ή ακούσιοι κατεδαφιστές της δημόσιας - δωρεάν εκπαίδευσης, να συνειδητοποιήσουμε τη σχέση κοινωνικής και σχολικής διαφοράς και το ρόλο μας μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Επιβάλλεται: να αποκαλύψουμε, να καταγγείλουμε και να καταδικάσουμε τις κυρίαρχες πολιτικές και συνδικαλιστικές παρατάξεις.

ΧΡΕΟΣ μας: να ενεργοποιηθούμε, να απαντήσουμε με ενημέρωση τεκμηριωμένη και πειστική, να οργανώσουμε ένα ευρύ μέτωπο αντίστασης, πανεκπαιδευτικό πρώτα και παλλαϊκό έπειτα. Το παράδειγμα της μεγαλειώδους εξέγερσης στη Γαλλία ενάντια στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης προαναγγέλει και τη δική μας νίκη.

Απ' όλα μπορείς να σωθείς, αν σκοτώσεις την άγνοια, αν ξεπεράσεις τους δισταγμούς, τις νοσταλγίες, αν τραβήξεις την κουρτίνα και ανακαλύψεις το ανατριχιαστικό πρόσωπο των εχθρών σου.

(Μίλτος Σαχτούρης)

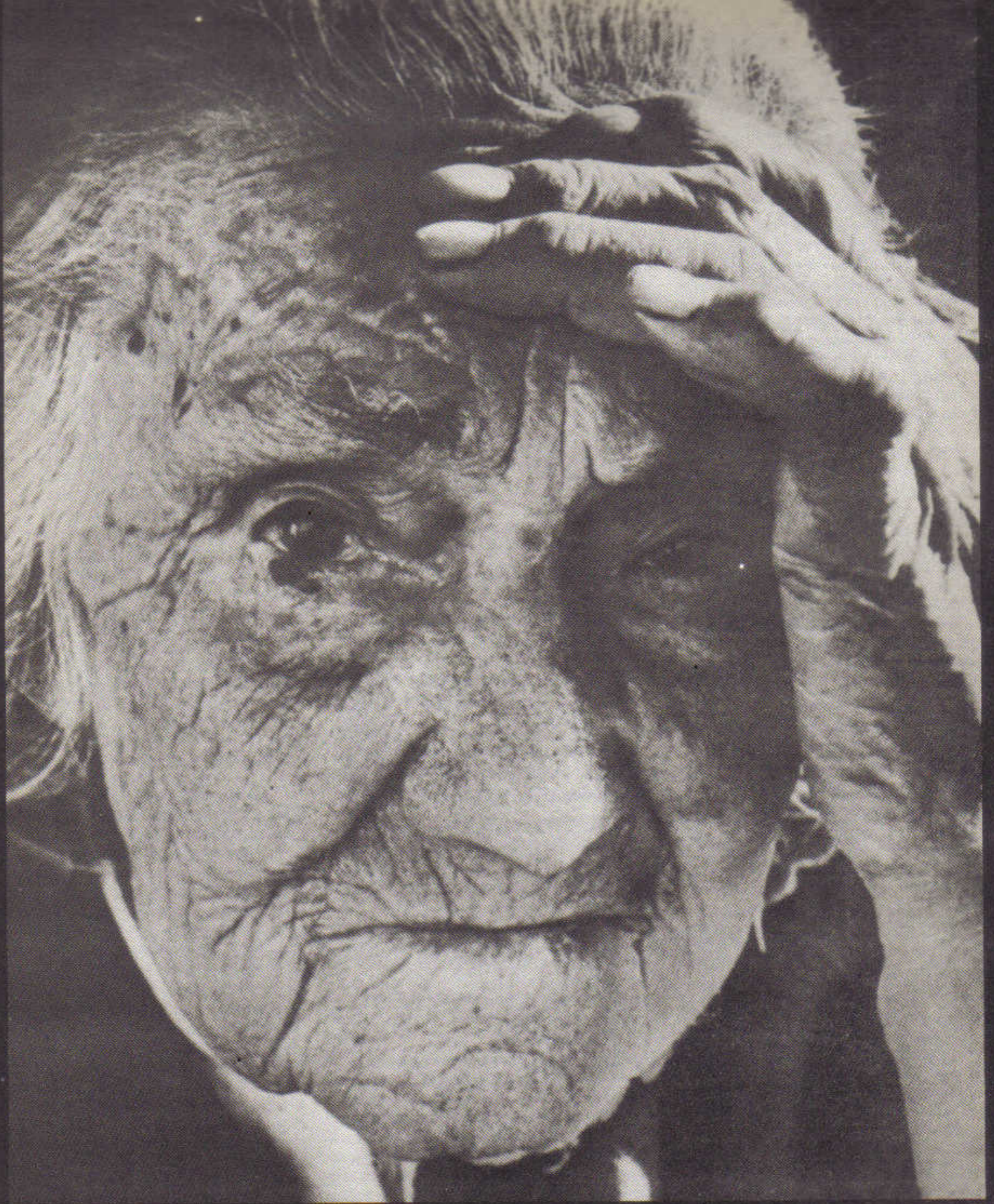
Κάποτε, ίσως τρομάξουμε καταλαβαίνοντας το πόσο δυνατοί είμαστε. Τώρα είναι η ώρα της ευθύνης και της συλλογικής δράσης, της αντίστασης στη μονότονη διαδοχή της ρουτίνας του εφηουρασμού.

Είναι η ώρα της πρώτης αντίδρασης, δεν πρέπει να πεθαίνουμε σ' ένα παράδεισο από λέξεις, στερημένο από πράξεις.

Παρακολουθώντας με αγωνία την άκρη του ορίζοντα, δε θέλησα παρά να τον φέρω πιο κοντά σε όλους.

Μέσα στις αναμνήσεις μου πηγαινοέρχονται πλήθη που τραγουδούσαν τη Διεθνή, όχι δε ζητάω λίγη μουσική, επιμένω στη νίκη. Είναι η ώρα για δράση. «Αν δεν αγωνίζεται ο ένας για τον άλλον, είμαστε όλοι νεκροί». (γράφει κάπου ο Τ. Λειβαδίτης) κι αυτό δεν πρόκειται να συμβεί, γιατί γρήγορα η υποθετικότητα θα γίνει βεβαιότητα αγώνων σε όλα τα επίπεδα.

Γιώργος Ηρακλέους

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ-ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ
ώρα μηδέν

Ασφαλιστικό - Συνταξιοδοτικό:

Ώρα μηδέν

Η ανασφάλεια γενικεύεται τα ταμεία συρρικνώνονται

Με το παρακάτω άρθρο επιχειρούμε να ρίξουμε φως στην αντιασφαλιστική επίθεση και στην προσπάθεια να περικοπεί κάθε έννοια «πρόνοιας» στους Δημ. Υπαλλήλους.

Είναι γνωστό ότι πέπλος σιωπής σκιάζει το ζήτημα, ενώ αρχίζουν να υφέρπουν διάφορες θεωρίες περί των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών και των προνομίων τους.

Το κείμενο επιχειρεί να βάλει «το μαχαίρι στο κόκκαλο» παρ' όλα αυτά, κάθε γνώμη, συνοδοιπορούσα ή αντίθετη, είναι δεκτή.

«α»

Μέσα σε διάστημα ενός περίπου χρόνου η κυβέρνηση της Ν.Δ. εμφανίζει τρίτο κατά σειρά πλαίσιο που θα μεταβάλλει ριζικά - σύμφωνα με τις δηλώσεις του ίδιου του πρωθυπουργού- το καθεστώς της κοινωνικής ασφάλισης. Από το Σεπτέμβριο του 1990, που ψηφίστηκε ο νόμος 1902, μέχρι σήμερα, ψηφίστηκε το λεγόμενο «μίνι ασφαλιστικό», ενώ στις αρχές του Δεκεμβρίου, είδαν το φως της δημοσιότητας οι προτάσεις της λεγόμενης «επιστημονικής επιτροπής» που συγκρότησε η κυβέρνηση με τη συμμετοχή και εκπροσώπων των ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.

Τα βασικά σημεία των προτάσεων της επιτροπής είναι:

- i) Κατάργηση της χορήγησης του εφάπαξ.
- ii) Συνταξιοδότηση για όλους στα 65 χρόνια.
- iii) Ενοποίηση ομοειδών Ταμείων κύριας και επικουρικής ασφάλισης.
- iv) Εφαρμογή ενός συστήματος ασφάλισης που να αναφέρεται στο διανεμητικό, μέσο ενιαίο ασφαλιστρο και κεφαλαιοποιητικό, για τις εισφορές ασφαλισμένων και εργοδοτών.
- v) Υπολογισμός της σύνταξης του ΙΚΑ βάσει

των εισφορών του εργαζομένου (αρχή ανταποδοτικότητας) - τριμερής χρηματοδότηση.

- vi) Επανεξέταση των αναπηρικών συντάξεων.
- vii) Αδυναμία καθιέρωσης της κατώτατης εθνικής σύνταξης.

Την ουσία των προτάσεων αυτών παρουσίασε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας σε ομιλία του στο Ελληνοαμερικανικό Επιμελητήριο, όπου χωρίς περιστροφές προανήγγειλε την αύξηση των εισφορών των εργαζομένων, καθώς και των ορίων συνταξιοδότησης. Τόνισε μάλιστα χαρακτηριστικά: «... Σε τελευταία ανάλυση δεν μπορούμε να αποφύγουμε τα ενοχλητικά ερωτήματα.

- Πόσο θα αυξηθεί η ηλικία συνταξιοδότησης;
- Πόσο θα αυξηθούν οι εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών;
- Ποιες παροχές και προνόμια θα περικοπούν;»

Οι προτάσεις αυτές της επιτροπής Φακιολά, παρά την προσπάθεια να εμφανιστούν σαν πόρισμα επιστημονικής μελέτης ειδικών, ήταν γνω-

στές εδώ και αρκετό καιρό, είχαν δημοσιευθεί στον τύπο, όχι βέβαια σαν προτάσεις της επιτροπής αλλά σα σχέδιο κυβερνητικό που είχε κατατεθεί στους ελεγκτές της ΕΟΚ, σύμφωνα με τον υπ' αριθμό 20 όρο που αποδέχθηκε η ελληνική κυβέρνηση για τη χορήγηση του κοινοτικού δανείου, όρος που πρόβλεπε την **αναμόρφωση του συστήματος φορολογικής και κοινωνικής ασφάλισης.**

Αβίαστα επομένως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, ότι η «αναμόρφωση της κοινωνικής ασφάλισης» δεν είναι κάποια επιστημονική μελέτη, αλλά μια σαφής ντιρεκτίβα του ΕΟΚικού διευθυντηρίου των Βρυξελλών, την οποία αργά ή γρήγορα θα επιχειρήσει να εφαρμόσει η κυβέρνηση, επιχειρώντας ταυτόχρονα να την εμφανίσει σαν πρόταση των «ειδικών» και όχι σαν πολιτική της επιλογή.

Τι επιδιώκει η κυβέρνηση με τα νέα μέτρα

Βασική κυβερνητική επιδίωξη αποτελεί η περικοπή των κρατικών δαπανών και η μείωση των ελλειμμάτων. Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής, η κυβέρνηση επιδιώκει το χτύπημα του όποιου κράτους - πρόνοιας, τη μείωση των κρατικών εργοδοτικών εισφορών, τη μείωση των συντάξεων, αλλά και των συνταξιοδοτούμενων.

Επιδιώκει ταυτόχρονα να στρέψει τους εργαζόμενους στην ιδιωτική ασφάλιση μέσα από τη λεγόμενη ανταποδοτικότητα των εισφορών, βάζοντας έτσι ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια σε ζητήματα κοινωνικής προσφοράς.

Συγκεκριμένα, με το πρόσχημα των ελλειμμάτων που παρουσιάζουν τα ταμεία, επιχειρεί να αυξήσει τις εισφορές των εργαζομένων ή να περιστείλει τις δαπάνες τους με τον περιορισμό των συντάξεων, ή ακόμα να ενοποιήσει ταμεία «υγιή» με «προβληματικά» με στόχο να καλύψει τα ελλείμματα των δευτέρων. Στην πραγματικότητα, όμως, με την πολιτική αυτή, κυβέρνηση και αστικό κράτος επιχειρούν να αποσείσουν τις αποκλειστικές τους ευθύνες για τη σημερινή κατάσταση των ταμείων, αφού είναι γνωστό ότι:

Πρώτον: Διάφοροι εργοδότες αλλά και το ίδιο το κράτος δεν πληρώνουν τις εισφορές που σφείλουν στα ταμεία, παρά το γεγονός ότι παρακρατούν τα ποσά από τους εργαζόμενους, με αποτέλεσμα οι μεγάλοι ασφαλιστικοί οργανισμοί (ΙΚΑ, ΝΑΤ κ.λπ.), να βρίσκονται υπό καθεστώς πτώχευσης.

Δεύτερον: Τα αποθεματικά των ταμείων εξανεμίστηκαν και συνεχίζουν να εξανεμίζονται, όχι εξαιτίας των «παροχών» προς τους συνταξιούχους, αλλά εξ αιτίας των εξευτελιστικών επιτοκίων με τα οποία αυτά τοκίζονται, με αποτέλεσμα τα χρήματα να εξανεμίζονται υπό το βάρος του πληθωρισμού.

Τρίτον: Ο εξαναγκασμός της σύναψης δανείων από τα ταμεία τα οδήγησε σε μαρασμό και χρεωκοπία.

Τέταρτον: Το ίδιο το κράτος αθετεί τις υποχρεώσεις του που προκύπτουν από τον Α.Ν. 1846/51 και το Ν.Δ. 465/1970.

Με τα παραπάνω δεδομένα είναι βέβαιο ότι το μέλλον των ταμείων θα ήταν αργά ή γρήγορα ζοφερό, μόνο που οι πραγματικοί υπαίτιοι, εργοδότες και κράτος, επιχειρούν για μια ακόμα φορά να ρίξουν τα βάρη της δικής τους κρίσης στους εργαζόμενους.

Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκεται και η πολιτική της αύξησης των ορίων συνταξιοδότησης. Με το πρόσχημα ότι είμαστε «χώρα συνταξιούχων» και ότι κανείς σ' αυτόν τον τόπο δε δουλεύει, επιχειρεί η κυβέρνηση να αυξήσει τα όρια, γενικεύοντας την ηλικία συνταξιοδότησης στα 65 χρόνια. Μάλιστα, για να είναι πειστική στην επιχειρηματολογία της, η κυβέρνηση προβάλλει πρωτοφανή επιχειρήματα, όπως ότι αυξήθηκε ο μέσος όρος ζωής, ότι είναι αντισυνταγματική η διάκριση μεταξύ γυναικών και ανδρών στα όρια συνταξιοδότησης κ.λπ.

Πέρα όμως από τη γελοιοότητα των επιχειρημάτων αυτών, βρίσκεται η ουσία μιας σκληρής αντιλαϊκής πολιτικής, η οποία καταδικάζει τους εργαζόμενους σε συνεχή εργασία μέχρι το τέλος της ζωής τους, καταστρατηγώντας έτσι κάθε έννοια ανθρώπινου δικαιώματος, ενώ βέβαια θα είναι πραγματικά συζητήσιμο το αν για ορισμένους κλάδους εργαζομένων (π.χ. εκπαιδευτικούς) θα είναι συμφέρουσα η λύση της συνταξιοδότησης, αφού η συμπλήρωση της 35ετίας για πλήρη σύνταξη θα αντιστοιχεί σε ηλικίες πάνω απ' το μέσο όρο ζωής, με δεδομένο ότι κανείς δε διορίζεται σήμερα σε ηλικία κάτω των 35 χρόνων. Πάντως μακροπρόθεσμα και με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια η παραπάνω μέθοδος είναι η καλύτερη για την επίλυση των ελλειμμάτων των ταμείων, αφού προοπτικά δε θα υπάρχουν συνταξιούχοι για να πληρώνονται!

Ένα τρίτο μέσο που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση για τη μείωση των ελλειμμάτων είναι η απόλυτη μείωση των ήδη χαμηλών συντάξεων. Συγκεκριμένα στον ιδιωτικό τομέα αλλάζει τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης (σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής), υπολογίζοντας την στις αποδοχές των εργαζομένων της τελευταίας **πενταετίας** αντί **διετίας** που ισχύει σήμερα και μάλιστα χωρίς να υπολγίζει τον πληθωρισμό στον προσδιορισμό των αποδοχών! Έτσι, με τον τρόπο αυτό ελαττώνει δραστικά το μέσο όρο των αποδοχών και τον υπολογισμό της σύνταξης πάνω σ' αυτές. Μάλιστα, με την ψήφιση του νόμου 1902/90 επιχειρήσε να προσαρμόσει στην πολιτική αυτή και τις συντάξεις που ήδη είχαν δοθεί, με την πρόταση να μην αποδοθεί η τιμαριθμική αναπροσαρμογή στους συνταξιούχους, κάτι που τελικά δεν τόλμησε να εφαρμόσει.

Στο δημόσιο τομέα η μείωση αυτή γίνεται με την αλλαγή των συντελεστών υπολογισμού της σύνταξης, από τριακοστά πέμπτα σε πεντηκοστά. Έτσι, ένας εργαζόμενος που βγαίνει στη σύνταξη με 25 χρόνια υπηρεσίας, ενώ πρώτα θα έπαιρνε τα 25/35 της συνολικής σύνταξης, τώρα παίρνει τα 25/50, μια δραματική δηλαδή μείωση των πραγματικών αποδοχών κατά 30% περίπου.

Τέλος, με την επιχειρούμενη ενοποίηση των ταμείων θα επέλθει ακόμη μεγαλύτερη μείωση των επικουρικών αποδοχών των συνταξιούχων,

αφού είναι γνωστό ότι στόχος της ενοποίησης αυτής είναι να καλυφθούν τα ελλείμματα των προβληματικών ταμείων από τα πλεονάσματα των υγιών. Εδώ θα πρέπει να τονιστούν δύο ζητήματα: Πρώτον, η επικουρική ασφάλιση προέρχεται αποκλειστικά από τις εισφορές των εργαζομένων, τις οποίες όμως λυμαίνονται οι εκάστοτε κυβερνήσεις, οι οποίες με την πολιτική τους είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για τη σημερινή τους κατάσταση. Δεύτερον, το σύνθημα της ενοποίησης των ταμείων που είχε προωθηθεί και από το ΠΑΣΟΚ σαν μέτρο κοινωνικής δικαιοσύνης(!), οδηγεί σε μια χυδαία προοπτική εξισωτισμού των παροχών, συμπιέζοντας τις αποδοχές αυτές προς τα κάτω, όπως έγινε και με το ενιαίο μισθολόγιο, χωρίς οι υπεύθυνοι της χρεωκοπίας των ταμείων, ιδιωτικοί εργοδότες και κράτος, να πληρώσουν μια δραχμή.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΤΡΑ

Πριν αναφερθούν οι επί μέρους επιπτώσεις των παραπάνω μέτρων, πρέπει να προσδιοριστούν οι γενικές κατευθύνσεις και η στρατηγική της άρχουσας τάξης μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Οι μεγάλες αλλαγές που σάρωσαν την Ανατολική Ευρώπη και η επιχειρούμενη καπιταλιστική ανασυγκρότηση στο εσωτερικό της χώρας, καθορίζουν τις επί μέρους αλλαγές στους διάφορους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας. Μέσα από το λεγόμενο εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας επιχειρεί η αστική τάξη να αναμορφώσει το θεσμικό και εργασιακό καθεστώς και να το προσαρμόσει στις νέες συνθήκες που επιβάλλει ο διεθνής καταμερισμός εργασίας και η σύνδεση της χώρας με την ΕΟΚ.

Υπάρχει σήμερα όμως εκσυγχρονισμός της κυβερνητικής πολιτικής; Όχι υποστηρίζουν ορισμένοι, οι οποίοι ταυτίζουν τον εκσυγχρονισμό με μία προοδευτική προοπτική. Σοβαρό λάθος αποτελεί μια τέτοια αντίληψη για δύο λόγους. Πρώτον, σε συνθήκες κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού τα τυχόν εκσυγχρονιστικά μέτρα δεν πρέπει να συγχέονται με τα μέτρα που πήρε η αστική τάξη στα πρώτα χρόνια της εξουσίας της, που είχαν προοδευτικό χαρακτήρα σε σχέση με το παλιό καθεστώς της φεουδαρχίας.

Δεύτερον, μια εκσυγχρονιστική πολιτική στις σημερινές συνθήκες αναμφισβήτητα έχει σαν στόχο την καλύτερη λειτουργία του κοινωνικού συστήματος προς όφελος της κυρίαρχης τάξης και φυσικά σε βάρος των εργαζομένων.

Με τις παραπάνω επισημάνσεις, είναι αναμφισβήτητος ο εκσυγχρονισμός που επιχειρεί σήμερα η κυβέρνηση της Ν.Δ. με τη νεοφιλελεύθερη - συντηρητική πολιτική της. Μόνο που ένας τέτοιος εκσυγχρονισμός είναι και θα είναι ένας βαθειά αντιδραστικός εκσυγχρονισμός, που θα στρέφεται ενάντια στα πλατιά λαϊκά στρώματα και πρώτα απ' όλα ενάντια στην εργατική τάξη. Οι χιλιάδες απολυμένοι, η απελευθέρωση - ασυδοσία της αγοράς, το Λαύριο, το Μαντούδι, η ουσιαστική κατάργηση του όποιου κράτους - πρόνοιας υπήρξε, το χτύπημα της κοινωνικής ασφάλισης, δείχνουν από τη μια με-

ριά την κρίση της αστικής τάξης, ταυτόχρονα όμως δείχνουν και την αμετάκλητη απόφασή της να προχωρήσει σε συνολικές αλλαγές, να προσαρμόσει την οικονομία στην ΕΟΚ του Μάαστριχτ και την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση του '97, δείχνουν δηλαδή μια αποφασιστική πολιτική εκσυγχρονισμού που όμως θα πλήττει όλο και ευρύτερα στρώματα εργαζομένων. Έτσι μόνο μπορεί να ερμηνευτούν κυνικές δηλώσεις σαν αυτή του θιασιώτη της Θάτσερ Ανδριανόπουλου για «πολλά ακόμη Λαύρια»...

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να ειπωθούν και οι σαρωτικές αλλαγές που έγιναν, αλλά και θα γίνουν, στον τομέα της ασφάλισης και της σύνταξης. Οι στόχοι είναι σαφείς: Επιμήκυνση του χρόνου δουλειάς, μείωση των συντάξεων, μείωση των άλλων κοινωνικών παροχών (π.χ. περίθαλψη), αύξηση των εισφορών των εργαζομένων, και όλα αυτά μέσα από μια πολιτική λιτότητας και αυταρχισμού. Ουσιαστικά, δηλαδή, επιχειρείται το σάρωμα όλων εκείνων των κατακτήσεων που το εργατικό κίνημα κατάφερε να κερδίσει μέσα από σκληρούς και πολύχρονους αγώνες.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η στάση της ηγεσίας των τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ, απέναντι σε ένα τέτοιο ζήτημα κεφαλαϊώδους σημασίας, κάθε άλλο παρά ικανοποιητική μπορεί να χαρακτηριστεί. Κατ' αρχήν δεν προσπάθησαν να αναδείξουν, ούτε καν να ενημερώσουν τους εργαζόμενους για τις αλλαγές που έγιναν ή γίνονται με τις νέες προτάσεις της επιτροπής Φακιολά. Βέβαια, σήμερα, έχουν το δικαιολογητικό ότι οι προτάσεις της επιτροπής δεν έχουν επισημοποιηθεί. Όμως αυτό δεν είναι παρά μια ψεύτικη δικαιολογία, αφού είναι γνωστή η τακτική της κυβέρνησης, να εμφανίζει δηλαδή τις προθέσεις της μέσα από πληροφορίες, που αφήνει επίτηδες να διαρρέουν στον τύπο και ανάλογα με τις αντιδράσεις να καθορίζει την τελική της τακτική.

Το καθοριστικό όμως σημείο της στάσης της ηγεσίας των συνδικάτων αφορά τη θέση της απέναντι στο λεγόμενο διάλογο που κατά διάφορες εποχές προωθεί η κυβέρνηση και την προσπάθεια εξεύρεσης «συναινετικών» λύσεων. Ειδικά στα ζητήματα του ασφαλιστικού και του νόμου 1902/90, αρχιτέκτονας αυτής της πολιτικής ήταν ο «ήπιος» και «διαλλακτικός» σημερινός υπουργός ΥΠΕΠΘ Σουφλιάς. Εφαρμόζοντας μια δήθεν συναινετική πολιτική, οδήγησε τη συνδικαλιστική ρεφορμιστική γραφειοκρατία στο τραπέζι των ανούσιων συζητήσεων και κατόπιν παρουσίασε το νόμο 1902 σαν προϊόν δήθεν συναινεσης των κοινωνικών εταίρων, κερδί-

ζοντας απ' τη μια τις εντυπώσεις και συνθλίβοντας απ' την άλλη τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Παρά τη φανερό κοροϊδία της κυβέρνησης, κάθε άλλο παρά άλλαξε τακτική η ηγεσία των ΑΔΕΔΥ - ΓΣΕΕ, και γι' αυτό πήραν μέρος με εκπροσώπους τους και στην επιτροπή Φακιολά. Μάλιστα, πληροφορίες που διέρρευαν ανέφεραν, ότι δεν είχαν και σημαντικές αντιρρήσεις στις προτάσεις της επιτροπής. Αυτό, μάλιστα γίνεται φανερό και από το «ενημερωτικό φυλλάδιο» που εξέδωσε η ΑΔΕΔΥ, όπου κάθε άλλο παρά αρνείται το διάλογο με την κυβέρνηση, αλλά εκφράζει την αντίθεσή της στις «μονομερείς αποφάσεις», υπερασπιζόμενη την πολιτική της συναίνεσης για κοινές αποφάσεις. Όμως είναι να απορεί κανείς, τί είδους συναινετικές λύσεις μπορούν να βρεθούν ανάμεσα στην εργοδοσία (ιδιωτική ή κρατική) και τους εργαζόμενους, όταν η πρώτη επιχειρεί με κάθε τρόπο να συνθλίψει τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων. Εκείνο όμως που γίνεται σαφές είναι, ότι οι συνδικαλιστικές ηγεσίες, υποταγμένες στη λογική των δυνάμεων του τρικομματισμού, αποδέχονται τη συνολική διαπραγμάτευση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, ξεκινώντας από μηδενική βάση και όχι απ' τα δεδομένα που μέχρι σήμερα υπήρχαν.

* ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ * Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Με την εφαρμογή του νόμου 1902/90 ισχύουν οι παραπάνω προϋποθέσεις για τη μερική ή πλήρη συνταξιοδότηση των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα. Οι αλλαγές αυτές, που συμπληρώθηκαν και με το μίνι ασφαλιστικό, ανέτρεψαν το καθεστώς που ίσχυε μέχρι τότε. Δύο είναι τα βασικά σημεία των αλλαγών αυτών: **Πρώτον**, η αύξηση του απαιτούμενου χρόνου συντάξιμης υπηρεσίας, αλλά και του χρόνου πληρωμής αυτών που αποχωρούν από την υπηρεσία και **δεύτερον**, η αλλαγή του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης με την ταυτόχρονη συμμετοχή των νεοδιοριζόμενων, προσωρινά, στη συνταξιοδοτική εισφορά.

Συγκεκριμένα: καταργείται η 15ετία για τις γυναίκες μετά την 31.12.97, εφ' όσον φυσικά έχουν προσληφθεί πριν την 31.12.82, ενώ καθορίζεται κατώτατο όριο ηλικίας 60 ετών για τους άνδρες και 58 για τις περισσότερες γυναίκες, για τη χορήγηση σύνταξης, εφ' όσον έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 25 χρόνια πραγματικής υπηρεσίας. Η δεύτερη αυτή ρύθμιση ουσιαστικά καταργεί την 25ετία για ένα μεγάλο αριθμό υπαλλήλων, οι οποίοι φυσικά θα είναι αδύνατον να αποχωρήσουν πριν τη συμπλήρωση των 60 χρόνων, ανεξάρτητα από τα χρόνια δουλειάς. Έτσι, αν υποθεθεί ότι κάποιος περιλαμβάνεται στο Δημόσιο σε ηλικία 30 χρόνων πρέπει να συμπληρώσει 30 χρόνια δουλειάς αν είναι άνδρας ή 28 αν είναι γυναίκα για να συνταξιοδοτηθεί, γιατί αν παραιτηθεί με τη συμπλήρωση της 25ετίας θα πρέπει να περιμένει 5 ή 3 χρόνια αντίστοιχα για να πληρωθεί, κάτι

που φυσικά είναι αδύνατο για έναν εργαζόμενο που ζει από το μισθό του.

Επίσης, με τις αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης και τη μετατροπή των τριακοστών πέμπτων σε πεντηκοστά, επέρχεται δραστική μείωση στις συντάξιμες αποδοχές, που φθάνει στο 30% γι' αυτούς που θα επιχειρήσουν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση της 25ετίας.

Τέλος, με την εφαρμογή του νόμου 1902/90, οι προσλαμβανόμενοι στο δημόσιο μετά την 1.10.91 καταβάλουν εισφορά 5,75% το μήνα για τη κύρια σύνταξη, δηλ. επιβάλλεται για πρώτη φορά συμμετοχή των δημοσίων υπαλλήλων στην κύρια σύνταξη. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι το γεγονός πως οι εργαζόμενοι στο δημόσιο δεν πλήρωναν μέχρι σήμερα τέτοια εισφορά, δεν αποτελούσε καμιά χαριστική διάταξη απ' τη μεριά του κράτους, αλλά ήταν αποτέλεσμα συμβιβασμού παλαιότερων οικονομικών απαιτήσεων των εργαζομένων, που όμως δεν μπορούσε να καταβάλλει το κράτος και ανέλαβε έτσι την πληρωμή όλων των κρατήσεων για την κύρια σύνταξη. Επομένως, με την εφαρμογή του 1902/90 ουσιαστικά καταργείται μια ακόμα κατάκτηση, από παλιότερους αγώνες και δεν καταργείται κάποιο προνόμιο, όπως θέλει να εμφανίσει η κυβέρνηση.

Αν όμως αυτές είναι οι αλλαγές που έγιναν με τον 1902, αυτές που προβλέπονται απ' τις προτάσεις της επιτροπής Φακιολά θα είναι ακόμα σκληρότερες. Η καθιέρωση του 65ου έτους σαν χρόνου πληρωμής των αποχωρούντων και η συμμετοχή όλων των εργαζομένων στην κύρια σύνταξη (τριμερής χρηματοδότηση) είναι δύο θεμελιακές αλλαγές που αλλοιώνουν δραματικά πλέον ακόμα και τις αντεργατικές ρυθμίσεις του νόμου 1902/90.

Τέλος, ιδιαίτερα δραματική γίνεται η θέση των εκπαιδευτικών με τις παραπάνω ρυθμίσεις. Με δεδομένο ότι κανείς σχεδόν εκπαιδευτικός δε διορίζεται σε ηλικία μικρότερη των 35 ετών, γίνεται φανερό, ότι για την πλήρη συνταξιοδότησή του θα πρέπει να φτάσει σε ηλικία τουλάχιστον 70 χρόνων! Φανταστείτε τώρα έναν εκπαιδευτικό να διδάσκει σε αίθουσα παιδιά 15 χρόνων, όταν ο ίδιος θα έχει ηλικία σχεδόν 5πλάσια απ' αυτήν των μαθητών του. Η ακόμα, αν κάποιος τολμήσει να φύγει με τη συμπλήρωση 25ετίας να παίρνει μια σύνταξη πείνας και να είναι υποχρεωμένος να ψάχνει στην ηλικία των 60 - 65 χρόνων για δεύτερη δουλειά για να επιβιώσει. Αναμφισβήτητη η βαρβαρότητα των μέτρων που επεξεργάζονται τα αστικά επιτελεία ποδοπατούν κάθε έννοια ανθρώπινου δικαιώματος, συνθλίβουν τους εργαζόμενους και αποδεικνύουν περίτρανα το απάνθρωπο πρόσωπο του καπιταλιστικού συστήματος.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Μέσα σ' αυτές τις ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, η στάση των αγωνιστικών δυνάμεων πρέπει να διακρίνεται από διπλή τακτική. Απ' τη μια αμυντική πολιτική για την υπεράσπιση των κατακτημένων δικαιωμάτων και την απόκρουση της λαίλαπας που σαρώνει κάθε κατάκτηση, και

από την άλλη, τη χάραξη μιας μακροπρόθεσμης επιθετικής στρατηγικής, για την αλλαγή των υπαρχόντων συνθηκών σε μια προοδευτική προοπτική. Οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα δύσκολες, γιατί η αντίθεση του αγωνιστικού κινήματος στην κυβερνητική πολιτική, περνάει και μέσα από την ανατροπή των συσχετισμών των δυνάμεων μέσα στο ίδιο το κίνημα. Όσο το συνδικαλιστικό κίνημα ελέγχεται από το ρεφορμισμό και τη συναινετική γραφειοκρατία, είναι ακόμα πιο δύσκολη η αντιπαράθεση στις αστικές αντεργατικές επιλογές.

Σαν άμεσους στόχους διεκδίκησης το συνδικαλιστικό κίνημα πρέπει πρωταρχικά να παλαίψει για την κατάργηση του αντιασφαλιστικού νόμου 1902/90 και την επαναφορά στο προηγούμενο συνταξιοδοτικό καθεστώς. Αυτό δε σημαίνει ότι το παλιό καθεστώς ήταν δίκαιο, όμως οι σαρωτικές αλλαγές που επέβαλλε ο νόμος 1902/90 οδήγησαν σε δραματική χειροτέρευση της θέσης των εργαζομένων.

Δεύτερος στόχος πρέπει να είναι η διεκδίκηση της κάλυψης των ελλειμμάτων των ταμείων απ' αυτούς που πραγματικά τα δημιούργησαν, δηλαδή το κράτος και τους εργοδότες.

Τρίτος στόχος διεκδίκησης πρέπει να αποτελεί η κατοχύρωση της σύνταξης τουλάχιστον στο ύψος του 80% των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων.

Τέλος, είναι απαραίτητη η πλατειά ενημέρωση των εργαζομένων για τις ρυθμίσεις που έχουν γίνει, αλλά και για αυτές που πρόκειται να επιχειρηθούν με τις προτάσεις της επιτροπής Φακιολά, προκειμένου να προετοιμασθούν για την απόκρουσή τους.

Μακροπρόθεσμα, και στο βαθμό που το συνδικαλιστικό κίνημα καταφέρει να αποκρούσει τις σημερινές επιθέσεις, πρέπει να προωθηθούν δύο βασικοί στόχοι: Πρώτον, η μείωση των χρόνων δουλειάς και η κατάργηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και δεύτερον η αύξηση των συντάξιμων αποδοχών στο ύψος του 100% των αποδοχών των εργαζομένων.

Γιώργος Σόφης

Λάμπρος Μπαλάσκας

ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ
Η κοινωνική της βάση και
η πολιτική αποστολή της

Βασικές
παρατηρήσεις
πάνω
σ' ορισμένες
αιτίες
της κρίσης του
συνδικαλιστικού
κινήματος

Η γραφειοκρατία η κοινωνική της βάση και η πολιτική αποστολή της

Κάθε εποχή εκφράζεται και «συγκινείται» από εκείνες ακριβώς τις ιδέες, οι οποίες όχι μόνο αποτελούν συνεκτικό δεσμό για την κυρίαρχη τάξη ή για το μπλοκ που εκφράζει την εξουσία, αλλά δίνουν ένα δυναμικό συνεγερτικό στοιχείο στην κοινωνική κίνηση. Για την ακρίβεια, το ηγεμονικό κοινωνικό στοιχείο έρχεται να επιβάλλει τη δική του «ιδεολογική τυραννία», μεταφράζοντας σε λέξεις τις κοινωνικές σχέσεις.

Κάπως έτσι, νομίζω, μπορούμε να εξηγήσουμε τη γενικευμένη χρήση της έννοιας «εκσυγχρονισμός», η οποία τείνει να πάρει διαστάσεις φετίχ, νοσηματοδώντας μια σειρά αλλαγών, ακόμα και αυτές που γίνονται σε συντηρητική -εξώφθαλμα συντηρητική- κατεύθυνση.

Ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης του κινήματος και «κινηματικής απίσχνασης» η χρήση της ορολογίας της απέναντι πλευράς δεν συνιστά ολίσθημα, συνιστά έγκλημα.

Ο εκσυγχρονισμός λοιπόν ή επί το λαϊκότερον η μεταρρύθμιση, συνιστά βασικό ιδεολογικό και πολιτικό βαρύ πυροβολικό όχι μόνο της άρχουσας τάξης, αλλά και της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας στο χώρο της εκπαίδευσης (και όχι μόνο σ' αυτόν).

Είναι χαρακτηριστικό, ότι το ακραίο μισοφασιστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κ. Κοντογιαννόπουλου είχε βαφτιστεί από τον ίδιο ως «εκσυγχρονισμός» της ελληνικής εκπαίδευσης.

Αλλά ας περάσουμε στην ουσία του ζητήματος.

Το παλιό και το νέο

Εχουμε επισημάνει - και ευτυχώς όχι μόνο εμείς - ότι μια από τις αιτίες κρίσης του σ.κ. είναι η ύπαρξη, διατήρηση και ανάπτυξη της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας. Θεωρούμε, βέβαια, ότι το κύριο στοιχείο αυτής της κρίσης σχετίζεται με την πολιτική γραμμή και τον προσανατολισμό του συνδικαλιστικού κινήματος (σ' αυτό το σημείο θα επανέλθουμε). Λέγοντας συνδικαλιστική γραφειοκρατία αναφερόμαστε σ' όλα το πλέγμα των μηχανισμών, της πολιτικής θεωρίας, της πρακτικής, που γεννημένα στο έδαφος της εργατικής αριστοκρατίας, λειτουργούν ως μηχανισμοί διαμεσολάβησης ανάμεσα στα αυθεντικά στρώματα των εργαζομένων και την εργοδοσία, αφαιρώντας από τους τελευταίους «την εκπροσώπησή τους».

Στο χώρο της εκπαίδευσης, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία δεν έχει ούτε την πολιτική δύναμη, ούτε τα οικονομικά μέσα, ούτε τα επαγγελματικά στελέχη, τα οποία δημιουργούν κυριολεκτικά μισθοφορική στρατιά εργατοπατέρων και τα οποία ακμάζουν σ' άλλους χώρους (π.χ. τράπεζες), με ισχυρά προσωπικά και συλλογικά προνόμια. Στην εκπαίδευση η συνδικαλιστική γραφειοκρατία γεννιέται βασικά στο κομματικό έδαφος, αναδεικνύεται μέσα από κομματικές διαδικασίες, για να δεχθεί στη συνέχεια το «χρίσμα» των συνδικάτων, σωματείων κ.λπ. Ταυτόχρονα, όμως, έρχεται να εκφράσει το σύνολο σχεδόν του στρώματος των διευθυντών, των προϊσταμένων των γραφείων και των σχολικών συμβούλων, που -με ανοιχτό ή «λαθραίο» τρόπο- έχουν τους διαύλους για ν' αποσπούν τη στήριξη ή ανοχή της βάσης των εργαζομένων.

Αυτό το μείγμα της κομματικής υπόδειξης, του διευθυντικού πατερναλισμού, των σχολικών συμβούλων, αποτελούσε την κορυφή της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, η οποία καθόριζε την πορεία πλεύσης του σ.κ., όπως θα δείξουμε παρακάτω.

Με τη συντηρητική μετατόπιση του σκηνικού και την προσπάθεια του ελληνικού καπιταλισμού ν' ανασυγκροτηθεί στα πλαίσια του νέου καταμερισμού εργασίας και της νέας τάξης πραγμάτων, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία είναι αναγκασμένη να παίξει ένα νέο ρόλο. Το νέο έργο απαιτεί νέους πρωταγωνιστές και σκηνοθέτες. Τα παλιά γραφειοκρατικά στρώματα ήταν αναγκασμένα ν' αξιοποιούν και να χρησιμοποιούν τον κοινωνικό ριζοσπαστισμό απέναντι στο κράτος και την εργοδοσία και, με όπλο τον «οικονομισμό» και τον «αγωνιστικό ρεφορμισμό», να διαπραγματεύονται μ' αυτούς.

Η νέα γραφειοκρατία γεννιέται πάνω σ' ένα «νέο» κοινωνικό-πολιτικό έδαφος και είναι αναγκασμένη ν' ακολουθήσει την άρχουσα τάξη στη μετατόπισή της και να περάσει από την πράξη της διαμεσολάβησης σ' αυτήν της οργανικής και λειτουργικής ένταξης στο νέο σύστημα ιδεών, στη συναίνεση και την ολοκληρωτική υποταγή.

Βασικό οργανικό στοιχείο της νέας γραφειοκρατίας αποτελούν τα τεχνοκρατικά στοιχεία

στην εκπαίδευση, αυτά δηλαδή που γεννάει η πολιτική και η συντηρητική στροφή, η αποδέσμευση της θεωρίας από την πράξη και την ταξική πάλη. Η ενσωμάτωση, σύμπλευση ή και πολλές φορές υποταγή της γραφειοκρατίας στον τεχνοκρατισμό είναι εμφανής.

Αν παρακολουθήσει κανείς προσεκτικά τις δημόσιες εμφανίσεις των εκπαιδευτικών ομοσπονδιών παρουσιάζονται όλο και περισσότερο αποχρωματισμένες η λειτουργία των περιφερειακών επιτροπών, οι οποίες επιφορτίστηκαν για να παράξουν θεωρία, θυμίζει τα πορίσματα για την οικονομία των «7 σοφών». Αφυδατωμένα από κοινωνικό περιεχόμενο, νεκρά και άψυχα κείμενα.

Η νέα γραφειοκρατία βρέθηκε, μετά τις απεργίες του '90 και την άνοδο της Ν.Δ. στην κυβέρνηση, μπροστά στο δίλημμα:

Ή να οξύνει τον πολιτικό της λόγο και να ριζοσπαστικοποιήσει τις παρεμβάσεις ή να συμβεί ολοκληρωτικά στο έδαφος της νέας πραγματικότητας του αστισμού και να απομονωθεί. Στο βαθμό μάλιστα που η άρχουσα τάξη επεδίωκε την προνομιακή συνομιλία απευθείας με τους εργαζόμενους, χωρίς τη διαμεσολάβηση των σωματείων, η γραφειοκρατία είδε το έδαφος να χάνεται από τα πόδια της.

Αναφερθήκαμε στο μείγμα της κομματικής, διευθυντικής και τεχνοκρατικής υψής που καθορίζει τον ηγετικό πυρήνα της γραφειοκρατίας στο σ.κ. Έχει ιδιαίτερη σημασία να παρακολουθήσει κανείς την πολιτική ορολογία, τη συνθηματολογία και τις αναλύσεις τους.

α) Απουσιάζει η κοινωνική διάσταση.

Ο λόγος της γραφειοκρατίας είναι αφαιρετικός και καθολικός. Δεν υπάρχει στα κείμενά της καμία συγκεκριμένη κοινωνική και ταξική αναφορά. Η γενίκευση και η αοριστία, η αναφορά σε ολότητες απροσδιόριστου χαρακτήρα είναι το βασικό χαρακτηριστικό. Έτσι γράφουν π.χ.: «Καλούμε την κυβέρνηση να επενδύσει στη Δημόσια Εκπαίδευση. Γιατί είναι επένδυση στην Ελλάδα και το μέλλον της. Γι' αυτό απευθύνουμε έκκληση σ' όλους τους πολίτες της χώρας, σ' όλους τους πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς».

Αλλά πολιτική χωρίς κοινωνική αναφορά είναι αφέλεια ή ακαδημαϊσμός. Η κυρίαρχη τάξη έχει το «δικαίωμα» να αναφέρεται στο έθνος και το λαό σαν ηγετική τάξη. Αλλά το σ.κ. ή θα έχει σαφείς ταξικές αναφορές ή θα σέρνεται στην ουρά της κυρίαρχης ιδεολογίας.

β) Αποδέχονται την ΕΟΚ και την οικονομία της αγοράς σαν στρατηγική βάση ανάπτυξης της παιδείας.

Ο Χ. Δούκας (πρόεδρος της ΟΛΜΕ) ανα-

φέρει: «Η ανταγωνιστικότητα της χώρας μας θα κριθεί σε μεγάλο βαθμό από την ανταγωνιστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού μας, δηλαδή στην επένδυση για την Παιδεία» και «εκφράζει την ανάγκη ανταπόκρισης στις ευρωπαϊκές εξελίξεις έτσι ώστε στο τέλος της δεκαετίας...».

Πουθενά και κανένα κείμενο της νέας γραφειοκρατίας δεν αναφέρεται έστω στην ανάγκη στοιχειώδους άμυνας απέναντι στις ρυθμίσεις που επιβάλλει η ΕΟΚική πολιτική. Είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι τα ΙΕΚ, τα οποία αποτελούν βασική στρατηγική της ΕΟΚ στην κατεύθυνση φτηνού μισοειδικευμένου και ευκολομετακινούμενου εργατικού δυναμικού, αντιμετωπίστηκαν με άκρατο φιλοευρωπαϊσμό και οικονομισμό.

γ) Προωθούν την Αταξικότητα της Παιδείας

Η νέα γραφειοκρατία σταμάτησε ν' αναφέρεται στους «ταξικούς φραγμούς», οι οποίοι εν πάσει περιπτώσει αποτελούν βασικό εργαλείο ανάλυσης από το σύνολο

των κοινωνιολόγων της εκπαίδευσης, τη στιγμή μάλιστα που βαθιάει ο ταξικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης, με την ιδιωτικοποίησή της, την αύξηση των εξεταστικών πλεγμάτων και τις οικονομικές περικοπές. Οι ηγεσίες προτιμούν να γράφουν: «Η Παιδεία είναι η βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Οι γνώσεις που παρέχονται, το επίπεδο της έρευνας που αναπτύσσεται, οι αξίες που γενικότερα αναδεικνύονται, καθορίζουν τη θέση της χώρας μας στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται γύρω μας», ή πολύ περισσότερο να διαπιστώσουν ότι τα βασικά στοιχεία του σχολείου σήμερα είναι:

- Διπλές και τριπλές βάρδιες στα σχολεία.
- Κτίρια τελείως ακατατάλληλα για τη μορφωτική λειτουργία.
- Οι ξένες γλώσσες, η φυσική και καλλιτεχνική αγωγή απουσιάζουν σχεδόν από όλα τα Δημοτικά σχολεία.
- Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και τα τεχνολογικά μαθήματα μένουν άγνωστα για την πλειοψηφία των μαθητών μας.
- Η ενισχυτική διδασκαλία είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη.
- Οι εκπαιδευτικοί και οι άλλοι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση παραμένουν επιστημονικά καθυλωμένοι και οικονομικά εξασθενωμένοι.
- Το σύστημα διοικητικής στήριξης του εκπαιδευτικού συστήματος παραμένει αναχρονιστικό και απόλυτα εξαρτημένο απ' την εκάστοτε κομματική εξουσία».

Αν ρίξει κανείς μια πρόχειρη έστω ματιά σ' αυτό το μνημόνιο μικρο-μεταρρυθμιστικής σύλληψης θ' αντιληφθεί ότι το ΥΠΕΠΘ βρίσκεται κιόλας μπροστά από τους φορείς που το συνέταξαν. Αντί της απάντησης στην παραπέρα ταξικοποίηση της παιδείας οι τεκνοκράτες - προσκεκλημένοι θα προτείνουν «εθνικό ταμείο για την παιδεία» (από ποιόν;) ή ακόμα «ταμείο κατά σχολείο όπου θα πληρώνουν οι γονείς» (Γ. Κριμπάς), με αποτέλεσμα νέα βάρη στους εργαζόμενους και αντί δωρεάν παιδεία ή επίσης «σύνδεση της παιδείας με την αγορά με προτάσεις του Οικονομικού επιμελητηρίου (Στ. Παππάς), ενώ ο πρόεδρος της ΟΛΜΕ έκανε δημόσια αυτοκριτική γιατί δεν κάλεσε τον.. ΣΕΒ «ίσως και σήμερα θα έπρεπε να τους είχαμε καλέσει» (Δελτίο ΟΛΜΕ, σελ. 13).

δ) Δεν αναφέρονται στον πυρήνα της καπιταλιστικής ανάπτυξης, αλλά στα παρεπόμενά του.

Για τους γραφειοκράτες συνδικαλιστές

των ομοσπονδιών - συννομοσπονδίας (ΑΔΕΔΥ) το κύριο ζήτημα στην οικονομία είναι ότι «λειτουργεί ο παρασιτισμός, ο αθέμιτος πλουτισμός, το εύκολο κέρδος» (απόφαση Οργανωτικής Ι των καθηγητών, Οκτώβρης 1991).

Δεν είναι λοιπόν η θεσμοθετημένη εκμετάλλευση και το σύστημα της υπαγωγής της εργασίας στο κέρδος το κύριο πρόβλημα, αλλά «ο παρασιτισμός» και «ο τζόγος», «ο εύκολος πλουτισμός». Τα κύρια πυρά της κριτικής δεν στρέφονται εναντίον της ουσίας του συστήματος, αλλά στα δευτερεύοντα στοιχεία και στις παρενέργειές του. Η οικονομία δεν παρουσιάζεται στις πραγματικές της διαστάσεις, αλλά κάτω από τον εθνικό μανδύα, είναι «οικονομία για όλους» και η τρομοκρατία των αριθμών χρησιμοποιείται σαν το φόβητρο ενάντια στις απαιτήσεις των εργαζόμενων.

Η γραφειοκρατία ζητάει στην ουσία έναν εξορθολογισμένο καπιταλισμό, ένα εκμεταλλευτικό σύστημα με ανθρώπινο πρόσωπο.

Είναι φυσικά δικαίωμά της. Αλλά είναι επίσης δικαίωμά μας να τη ρωτήσουμε με ποιούς επιτέλους είναι, «με τον Θεό ή με τον Μαρμωνά;».

ε) Μεταρρυθμίσεις και εκουγχρονισμός: Μια «νέα ουτοπία»...

Αλλά η μεγάλη «αφέλεια» βρίσκεται στη φιλολογία για τις «μεταρρυθμίσεις».

Οι «ουτοπικοί μεταρρυθμιστές» υποστηρίζουν ότι είναι δυνατόν να προωθηθούν βελτιωτικές λύσεις στην εκπαίδευση.

Ο Χ. Δούκας γράφει ενδεικτικά: «Οι μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό επάγγελμα είναι σήμερα περισσότερο αναγκαίες παρά ποτέ» (ΝΕΑ, Μάιος 1991).

Θα ήταν «ασυγχώρητος αριστερισμός» αν κάποιος αρνιόταν γενικά τις μεταρρυθμίσεις. Όμως το γνωστό ερώτημα παραμένει και καμιά διαδικαστική φλυαρία δεν μπορεί να το αναιρέσει.

Πρώτον, ποια κοινωνική δύναμη και κόντρα σε ποιον προωθεί αυτό το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

Δεύτερον, σε ποια στρατηγική εντάσσονται οι βελτιωτικές προτάσεις. Αν είναι απότοκος μιας

μακροπρόθεσμης πολιτικής για μια Λαϊκή Παιδεία σε μια κοινωνία πραγματικά δημοκρατική και σοσιαλιστική ή αν είναι απλά ρυθμιστικές κινήσεις στα όρια αντοχής του συστήματος.

Τρίτον, και σπουδαιότερο, η σημερινή τάση του νεοφιλελευθερισμού έρχεται ν' αμφισβητήσει όχι μια επιμέρους, αλλά το σύνολο των λαϊκών κατακτήσεων. Προϋπόθεση για μια θέση στον «ήλιο» της ευρωπαϊκής κοι-

νόπιος είναι ο ολοκληρωτικός ανασκολοπισμός ακόμα και αστικών πλευρών διαχείρισης, όπως είναι το κράτος πρόνοιας, η δωρεάν εκπαίδευση, τα ασφαλιστικά δικαιώματα, η σύνταξη κ.λπ.

Οι θέσεις για πολύχρονη λιτότητα, που συνδέονται με τον ασφυκτικό εναγκαλισμό του αυταρχισμού, είναι γνωστές. Απομένει να γίνουν γνωστές, από άποψη επιστημονικής ουσίας, ποιές είναι εκείνες «οι μεταρρυθμίσεις που θα εναρμονίσουν το εκπαιδευτικό σύστημα με τις σημερινές ανάγκες» (Χ. Δούκας) και δεν θα μεταβληθούν -όπως αποδεικνύεται- σε «εκουγχρονιστικό δεκανίκι» του νεοφιλελευθερισμού.

Οι αδυναμίες της γραφειοκρατίας και η ταξική ανασυγκρότηση

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία όμως δεν είναι παντοδύναμη όπως φαντάζει. Σήμερα συνεπικουρείται από τα μεγάλα κόμματα, από αντιδραστικούς και ληστρικούς νόμους όπως είναι ο 1264/82, από την αδυναμία του αριστερού και ριζοσπαστικού πόλου, από την «εφηβικότητα» του συνδικαλιστικού κινήματος.

Αλλά οι αδυναμίες της είναι εγγενείς και σοβαρές:

* Έχει ν' αντιμετωπίσει την προκλητικότητα της άρχουσας τάξης η οποία ζητάει ακόμα περισσότερα εκέγγυα και εξειστάσεις. Η τελευταία φάση του σκ και του αγωνιστικού ρεφορμισμού, ο οποίος έπιασε τα όριά του με τις απεργίες του '88 - '90 και τους «Μπαλωμένους», αντικαθίσταται από την Ευρώπη, τη συντηρητική καταιγίδα και την πολιτική συναίνεση των κομμάτων. Η δεξιάστροφη όμως μετατόπιση της γραφειοκρατίας αφήνει ένα σοβαρό και δυσαναπλήρωτο κενό. Ίδού η πρόκληση!

* Παλιοί αντιδεξιοί πόλοι βρίσκονται ακόμα στο εσωτερικό των παρατάξεων της σοσιαλδημοκρατίας και της «αριστεράς». Βέβαια, αυτοί κινούνται στον αστερισμό του ρεβανσισμού και της παλινόρθωσης του ΠΑΣΟΚ ή της σύμπραξης των δημοκρατικών δυνάμεων. Το δυνάμωμα όμως του αγωνιστικού λόγου στο σ.κ. ενεργοποιεί όλο το πολιτικό - συνδικαλιστικό φάσμα και γονιμοποιεί νέες εκρηκτικές αντιθέσεις. Η βάση των «λαϊκιστών», που λειτουργούν εγκλωβίζοντας δυνάμεις στα όρια του εφικτού και της ενδοκομματικής γκρίνιας, μπορεί να αξιοποιηθούν σε μια ταξική κατεύθυνση.

* Τα νέα στρώματα που μπαίνουν στην εκπαίδευση, με το καθεστώς του πενιχρού μισθού, της χρόνιας αδιουριστίας, τη συντριβή των ονείρων τους, τον εντεινόμενο αυταρχισμό, αποτελούν τη νέα βάρδια, το νέο αίμα της εκπαίδευσης, που πρέπει «εν δυνάμει» να κερδηθεί. Η νέα βάρδια, περισσότερο λόγω γενικευμένης αγανάκτησης και δυσαρέσκειας, βρίσκεται μακριά από τα κυρίαρχα κόμματα και τις μανούβρες της γραφειοκρατίας. Διαθέτει όμως ένα ριζοσπαστισμό που μπορεί να «μπολιαστεί» με τις ιδέες και την πρακτική του κινήματός μας.

* Η γραφειοκρατία δεν μπορεί να στήσει μακροπρόθεσμες συμμαχίες ούτε με τα πρωτοπόρα στρώματα των εργαζομένων αλλά ούτε με τα εύφλεκτα στοιχεία του μαθητικού κινήματος με τα οποία δεν μιλάει καν την ίδια διάλεκτο. Αδυνατεί, λόγω της «εκσυγχρονιστικής» άρα ενσωματώσιμης λογικής της, να συγκινήσει και να συνεγείρει τα κοινωνικά στρώματα τα οποία πλήττει πρώτα και κύρια η συντηρητική επίθεση. Γι' αυτό και καταφεύγει στο μάρκετινγκ, τις δημόσιες σχέσεις και τις κοσμοπολίτικες συμμαχίες με τους «επώνυμους».

Αυτό το παραμύθι καλό είναι, αλλά άμα λείπει ο «δράκος»;

Ανασυγκρότηση - Αντιπολίτευση

Οι αντιθέσεις, είναι γνωστό, πως είναι δύο ειδών. Οι ανταγωνιστικές, οι οποίες λύνονται με τη βία και την πολεμική και οι μη ανταγωνιστικές, οι οποίες λύνονται με την πειθώ και το διάλογο. Το γλύστριμα της γραφειοκρατίας στ' «ανακτορικά δώματα» αντικειμενικά την τοποθετεί στην πλευρά των υπονομευτών του κινήματός μας. Η αμφισβήτησή της όμως πρέπει να γίνει ανοιχτά, καθαρά και με όρους κινήματος. Κάθε φωνή που δυοπιστεί μεν, αλλά φτάνει στο σημείο να μιλάει «για διάσπαση των σωματείων» προσφέρει κακή υπηρεσία.

Η αμφισβήτηση της ηγεσίας του σ.κ., πρέπει να γίνει από εκεί που βρίσκεται η ελπίδα. **Δηλαδή από τα κάτω και από τ' αριστερά.** Με τις δυνάμεις της ανασυγκρότησης και «υπό το βλέμμα» ενός αριστερού προγραμματικού λόγου. Αλλιώς, οι ριζοσπαστικές δυνάμεις και ένα σημαντικό στελεχικό δυναμικό θα γίνουν άθυρμα των γραναζιών της γραφειοκρατικής μηχανής και ακρόατες των τελευταίων σπασμών της πριν τη συνολική της αφομοίωση.

Ενας τέτοιος προγραμματικός λόγος πρέπει να έχει αμυντικά και επιθετικά στοιχεία, αρνούμενος συνολικά τη συντηρητική επέλαση.

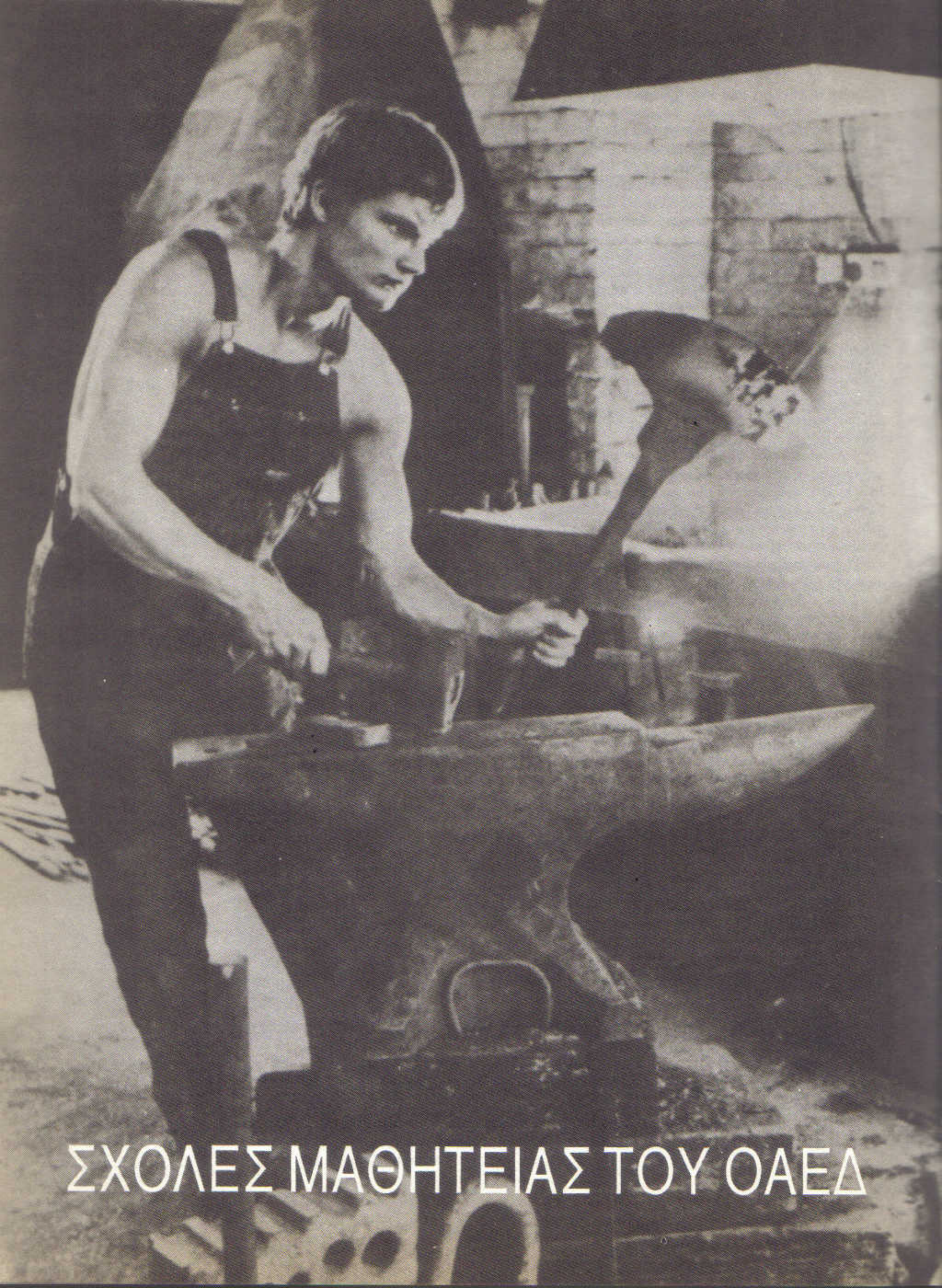
η Δωρεάν Δημόσια Παιδεία - Εργασιακά Δικαιώματα

η Ακώλυτη Μισθολογική Εξέλιξη - Δημοκρατία στο Σχολείο και στην Κοινωνία - Αντίσταση στις ΕΟΚικές επιλογές, κάτω από το πρίσμα της αποδέσμευσης - Υπαγωγή της εκπαίδευσης σ' έναν άλλο κοινωνικό σχεδιασμό.

Στο βαθμό που η ανασυγκρότηση του σ.κ. κάνει αισθητή την παρουσία της στην καθημερινή ζωή, οι δυνατότητες ελιγμών τη γραφειοκρατίας θα λιγοστεύουν.

Όπως και νάχει το πράγμα, είμαστε στο μάτι του κοινωνικού πολέμου. Τα στρώματα, η πολιτική τακτική και τα κόμματα τα οποία συνθέτουν το υλικό της γραφειοκρατίας, αδυνατούν να εκφράσουν τις νέες εκρηκτικές ανάγκες. Το ερώτημα που μέλλει ν' απαντηθεί είναι κατά πόσο το δυναμικό της ανασυγκρότησης - αντιπολίτευσης είναι έτοιμο να αναλάβει νέα καθήκοντα.

Θανάσης Τσιριγώτης

ΣΧΟΛΕΣ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Μια ακόμα μορφή εκμετάλλευσης των νέων εργατών

Δώδεκα περίπου χιλιάδες μαθητές φοιτούν στα Κέντρα Τεχνικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΤΕΚ) ΟΑΕΔ και στις Σχολές μαθητείας.

Τον Απρίλη του 1991 φοιτούσαν στις παραπάνω σχολές 12018 μαθητές (10808 αγόρια και 1210 κορίτσια). Για τη σχολική χρονιά 91-92 γράφτηκαν 6795 νέοι μαθητές. Από αυτούς οι 4753 στις Εκπ/κές Μονάδες Μαθητείας και 2042 στις Εκπ/κές Μονάδες Ταχύρρυθμης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Ο ΟΑΕΔ λειτουργεί 45 εκπαιδευτικές μονάδες και οι μαθητές κατανέμονται σε 30 ειδικότητες.

Οι μαθητές των σχολών του ΟΑΕΔ καλύπτουν το 10% περίπου των μαθητών της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης συνολικά (ΤΕΣ-ΤΕΛ-ΕΠΑ-Σχολές ΟΑΕΔ).

Σ' αυτό το άρθρο επιχειρούμε να προσεγγίσουμε το Σύστημα Μαθητείας του ΟΑΕΔ. Περισσότερο θέλουμε να δούμε τι υπάρχει πίσω από τους οδηγούς σπουδών ή τα πολύχρωμα διαφημιστικά φυλλάδια. Αυτό δεν είναι εύκολο. Αν και οι υπάλληλοι στον ΟΑΕΔ ήταν πρόθυμοι να μας βοηθήσουν, εν τούτοις τα στοιχεία είναι λιγοστά, σχεδόν δεν υπάρχουν.

Ποιοί είναι οι μαθητές; Από πού προέρχονται κοινωνικά και γεωγραφικά; Πώς τους υποδέχονται οι εργοδότες; Ποιά είναι η επαγγελματική τους κατάληξη;

Για όλα αυτά δεν βρήκαμε σχεδόν καμιά ολοκληρωμένη μελέτη...

Ο ΟΑΕΔ είναι Νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και εποπτεύεται από το Υπ. Εργασίας. Λειτουργεί με βάση το ΝΔ 212/69 με αντικείμενο την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και ειδικότερα την ταχεία προσαρμογή της προσφοράς εργασίας στις απαιτήσεις της ζήτησης.

Τα αρχεία της μνήμης μας και οι εμπειρίες από την κυβερνητική πολιτική των τελευταίων χρόνων, που έχει στόχο την εξασφάλιση φτηνού και ευέλικτου εργατικού δυναμικού στις επιχειρήσεις, προειδοποιούν ότι πρόκειται μάλλον για ταχεία προσαρμογή στις απαιτήσεις της αγοράς και της εργοδοσίας.

Ένα από τα μέσα που διαθέτει ο ΟΑΕΔ για την εφαρμογή των προγραμμάτων του είναι η παρική Τεχνικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης:

- α) για νέους 15-18 χρονών με το σύστημα της μαθητείας,
- β) για νέους και κυρίως ενήλικες με το σύστημα της ταχύρρυθμης εκπαίδευσης.

Η εκπαίδευση παρέχεται:

- α) Στα ΚΕΤΕΚ-ΟΑΕΔ,
- β) Στις ενδοεπιχειρησιακές σχολές που λειτουργούν μέσα σε επιχειρήσεις,
- γ) Σε ιδιόκτητες Κινητές μονάδες,
- δ) Σε αυτοτελείς Σχολές.

Στα ΚΕΤΕΚ-ΟΑΕΔ λειτουργούν σχολές μαθητείας και Σχολές ταχύρρυθμης κατάρτισης.

Οι σχολές μαθητείας συγκεντρώνουν τον κύριο όγκο των μαθητών του ΟΑΕΔ. Γίνονται δεκτοί μαθητές 15-18 ετών που έχουν τουλάχιστον απολυτήριο Γυμνασίου. Τα έτη 84-85 έγιναν δεκτοί και μαθητές με ενδεικτικά Α και Β τάξης Γυμνασίου. Σύμφωνα με μια μελέτη του Πανεπιστημίου Πειραιώς, που έγινε στα χρόνια 90-91, στα ΚΕΤΕΚ Αιγάλεω και Ν. Ηρακλείου, από τους μαθητές το 63,9% είναι απόφοιτοι Γυμνασίου, το 25,6% έχουν απολυτήριο Λυκείου, ενώ το 7,7% έχουν ενδεικτικό τάξεων Λυκείου.

Χιλιάδες νέοι, που τους έχει απορρίψει το εκπαιδευτικό σύστημα, παιδιά συνήθως των πιο φτωχών στρωμάτων, παιδιά που λόγω κοινωνικών και οικονομικών εμποδίων δεν έχουν δυνατότητα για καλύτερη σταδιοδρομία, καταφεύγουν στις σχολές του ΟΑΕΔ.

**ΟΙ ΣΧΟΛΕΣ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ
ΕΙΝΑΙ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΟΑΕΔ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**

**ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΠΕΡΡΙΨΕ
ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ -
ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΠΙΟ ΦΤΩΧΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ -
ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΤΥΧΗ
ΣΤΙΣ ΣΧΟΛΕΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ**

Η επιλογή γίνεται με ψυχοτεχνικά ΤΕΣΤ και κοινωνικά κριτήρια. Εν τούτοις δεν είναι λίγες οι φορές που η επιλογή επηρεάζεται από κοινωνικές και πολιτικές πιέσεις. Πολλοί υποψήφιοι καταφεύγουν σε πολιτικά μέσα για να γίνουν δεκτοί.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε μερικές ειδικότητες η αναλογία θέσεων εκπαίδευσης προς τον αριθμό υποψηφίων είναι 1:10.

Στην ίδια μελέτη παρατηρείται, ότι στο 34% των περιπτώσεων ο πατέρας ασκεί τεχνικό επάγγελμα, ενώ ακολουθούν με 25,9% οι υπηρεσίες (απλοί διοικητικοί υπάλληλοι, κατώτερο νοσηλευτικό προσωπικό), με 10,6% οι αγροτικές εργασίες και με 9,9% οι έμποροι και βιοτέχνες. Εξάλλου στο 60,6% των περιπτώσεων οι μητέρες ασχολούνται με οικιακά και ακολουθούν με 16,8% οι υπηρεσίες (απλοί διοικητικοί υπάλληλοι, κατώτερο νοσηλευτικό προσωπικό). Όσον αφορά τη μόρφωση του πατέρα: το 31,8% έχουν τελειώσει Δημοτικό, το 21,4% Γυμνάσιο και το 20,3% μερικές τάξεις του Δημοτικού, ενώ οι μητέρες κατά 37,7% έχουν απολυτήριο Δημοτικού, 20% έχουν απολυτήριο Γυμνασίου και 19,5% έχουν συμπληρώσει κάποια χρόνια στο Δημοτικό.

Από την πείρα μας στα σχολεία ξέρουμε, πως η ίδια και χειρότερη εικόνα πρέπει να επικρατεί και στις υπόλοιπες Σχολές του ΟΑΕΔ.

Οι παρίες του εκπαιδευτικού συστήματος συνωστίζονται στους προθαλάμους και τις αίθουσες των Σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ, αναζητώντας μια ευκαιρία για καλύτερη σταδιοδρομία.

**ΦΤΗΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗ "ΛΑΝΤΖΑ" ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ,
ΑΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΟ, ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΟ ΣΤΗΝ
ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ**

Στις σχολές μαθητείας εφαρμόζεται το σύστημα εναλλασσόμενης εκπαίδευσης, που συνδυάζει την εκπαίδευση του μαθητή στα ΚΕΤΕΚ-ΟΑΕΔ με την πρακτική άσκηση - απασχόλησή του σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Οι πρωτοετείς μαθητές δεν εργάζονται αλλά παρακολουθούν μαθήματα επί 35 ώρες την εβδομάδα. Οι δευτεροετείς και τριτοετείς απασχολούνται στον εργοδότη επί 4 ημέρες, μια ημέρα παρακολουθούν μαθήματα στα ΚΕΤΕΚ επί 7 ώρες, ενώ ένα απόγευμα κάνουν εργαστηριακές ασκήσεις επί 4 ώρες. Η πρακτική

άσκηση των μαθητών διαρκεί 4 εξάμηνα, αλλά κάποτε φθάνουν και τα 6.

Το συμφωνητικό μαθητείας και ο κανονισμός που ισχύει για όλους τους εργοδότες προβλέπει: "Ο εργοδότης αποδέχεται να δίνει στον μαθητή κάθε δυνατή διευκόλυνση για την παρακολούθηση του προγράμματος εκπαίδευσής του και την αριότερη εκμάθηση της τέχνης του".

Στην πραγματικότητα, όμως, οι εργοδότες πολλές φορές αρνούνται και να υπογράψουν το συμφωνητικό. Χρησιμοποιούν τους μαθητές στις πιο βαριές δουλειές, ακόμη και πέραν του ωραρίου, ενώ δεν τους δίνουν τη δυνατότητα να μάθουν την ειδικότητά τους. Πολλοί εργοδότες κωλυσιεργούν στην εγγραφή των μαθητών στο ΙΚΑ. Πολλοί μαθητές εγκαταλείπουν τις σχολές με την είσοδό τους στο Β' έτος γιατί η επαφή με το χώρο εργασίας είναι οδυνηρή.

Σύμφωνα με την εργασία του Πανεπιστημίου Πειραιώς υπάρχουν "ισχυρές ενδείξεις", ότι "ορισμένοι μεγάλοι εργοδότες χρησιμοποιούν τον ΟΑΕΔ για την εξυπηρέτηση προσωπικών και πολιτικών σκοπιμοτήτων, υποσχόμενοι σε μαθητές άμεση πρόσληψη μετά την αποφοίτησή τους".

Η αμοιβή των μαθητών κατά την πρακτική είναι εξευτελιστική. Μπορεί να φθάσει μέχρι το μισό της αμοιβής του ανειδίκευτου εργάτη και αυτό μόνο στο τελευταίο εξάμηνο της απασχόλησης.

Αναλυτικά, η Κλίμακα αμοιβής έχει ως εξής:

Α' εξάμηνο 50% της μέγιστης αμοιβής (μέγιστη αμοιβή είναι το μισό της αμοιβής ανειδίκευτου εργάτη = 1845 δραχ. μεικτά). Δηλαδή 923 δραχ. μεικτά.

Β' εξάμηνο 60% της μέγιστης αμοιβής = 1107δραχ. μεικτά.

Γ' εξάμηνο 80% της μέγιστης αμοιβής = 1476 δραχ. μεικτά.

Δ' εξάμηνο 100% της μέγιστης αμοιβής = 1845 δραχ. μεικτά.

Κατά το σχολικό έτος 89-90 ο ΟΑΕΔ ελιχορήγησε τους εργοδότες ως εξής:

Α εξάμηνο 50% (30% εργοδότης, 20% ΟΑΕΔ) - Β εξάμηνο 60% (40% εργοδότης, 20% ΟΑΕΔ) - Γ εξάμηνο 80% (60% εργοδότης, 20% ΟΑΕΔ) - Δ εξάμηνο 100% (80% εργοδότης, 20% ΟΑΕΔ)

Μ' αυτό το σύστημα αμοιβής, που καθορίζεται από τα Υπουργεία Παιδείας και Εργασίας, φαίνεται ότι οι εργοδότες έχουν συνεχώς εξασφαλισμένο φτηνό δυναμικό για τις πιο βαριές δουλειές, για την "λάντζα" των συνεργείων ή των εργοστασίων.

Οι σχολές παρακολουθούν κατά πόσο τηρείται ο κανονισμός στο χώρο εργασίας. Μόνιμοι καθηγητές επισκέπτονται τα συνεργεία κάθε Παρασκευή και ελέγχουν τις συνθήκες εργασίας και το κατά πόσο οι μαθητές ασχολούνται με εργασίες της ειδικότητάς τους. Παρ' όλο που οι εκθέσεις τους πολλές φορές είναι αρνητικές, δεν μπορούν οι ίδιοι ούτε οι σχολές να επιβάλλουν καλύτερες συνθήκες απασχόλησης. Σε μια περίοδο που η ανεργία αυξάνει, που γενικεύεται η επίθεση της κυβέρνησης ενάντια στα δικαιώματα και τις κατακτήσεις της εργατικής τά-

ξης, είναι φυσικό η αυθαιρεσία των εργοδοτών να ενθαρρύνεται. Ετσι οι εργοδότες φτάνουν πολλές φορές να αντιμετωπίζουν τους μαθητές με το στυλ "και χάρη σου κάνουμε".

Πιστεύουμε ότι όροι του συμφωνητικού μαθητείας, σαν κι αυτούς που υποχρεώνουν τον πατέρα να "υπόσχεται" και το μαθητή να "επιδείξει αφοσίωση στην επιχείρηση", να το θεωρήσει δηλαδή ότι του κάνουν χάρη, ή που δίνουν το δικαίωμα στον εργοδότη να καταγγέλλει την σύμβαση για "σπουδαίο λόγο" χωρίς καμιά αποζημίωση, διευκολύνουν και ενθαρρύνουν περισσότερο την αυθαιρεσία και την εκμετάλλευση των μαθητών.

Αυτό είναι συχνό φαινόμενο, όπως μας είπαν μαθητές από τις σχολές μαθητείας. Εν τούτοις δεν έχουν γίνει (ή εμείς δεν έχουμε δει) ενέργειες που να αποκαλύπτουν και να καταγγέλλουν τέτοια περιστατικά εκ μέρους των καθηγητών. Ετσι, αυτό το πρόβλημα μένει κλεισμένο στα συρτάρια των αρμοδίων ή "όσων ξέρουν", και δεν αντιμετωπίζεται ώστε να βελτιωθούν οι όροι εργασίας κατά την πρακτική εξάσκηση και να επιβληθεί η προστασία των μαθητών.

Ειθύνη γι' αυτήν την κατάσταση, εφ' όσον υπάρχει και διαιωνίζεται, δεν μπορεί παρά να έχουν τόσο οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, όσο και οι καθηγητικοί σύλλογοι των σχολών μαθητείας και οι σύλλογοι των καθηγητών μονίμων ή ωρομίσθιων που εργάζονται στον ΟΑΕΔ. Πρέπει να σημειώσουμε, ότι οι μόνιμοι καθηγητές που διενεργούν ελέγχους στους χώρους δουλειάς θεωρούν την εργασία αυτή ως πάρεργο, γιατί γίνεται επιπλέον των ωρών διδασκαλίας και χωρίς πρόσθετη αμοιβή. Αυτό είναι ένας ακόμη λόγος που η διαδικασία αυτή αποδεικνύεται αναποτελεσματική.

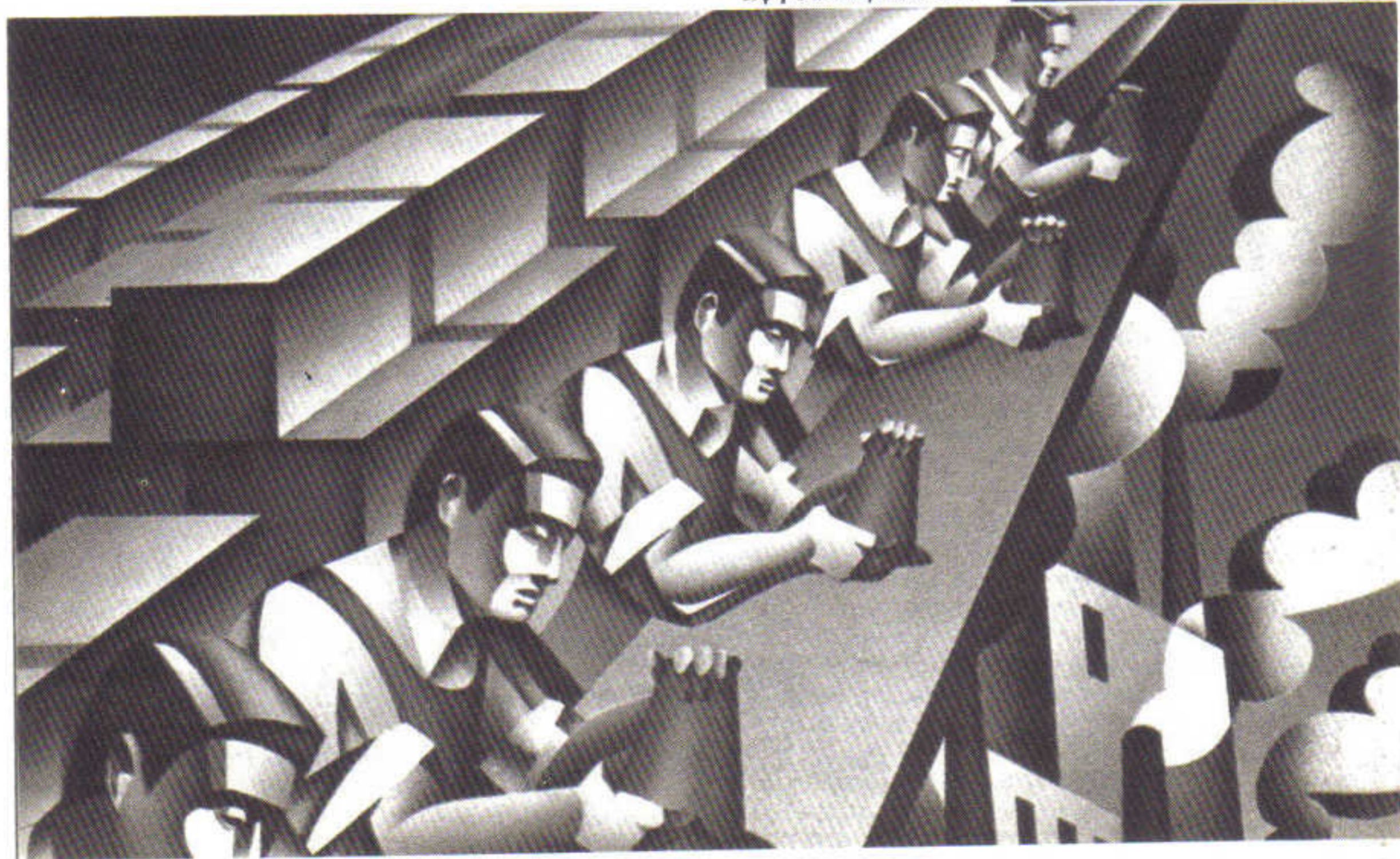
Οι σχολές του ΟΑΕΔ βρίσκονται σήμερα σ' ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Οι νέες ανάγκες της οικονομίας και των μονοπωλίων επιβάλλουν συνολικότερες ρυθμίσεις. Θα γίνει αυτό με την κλασική μορφή του ΟΑΕΔ ή μέσα από νέους οργανισμούς όπως τα ΙΕΚ; Το ερώτημα συνδέεται αφ' ενός με τη χρηματοδοτική ροή και τους μηχανισμούς υποδομής, αφ' ετέρου με τους ευρύτερους σχεδιασμούς της άρχουσας τάξης.

Όπως και νάχει το πράγμα, αξίζει πολλαπλά να καταδειχτεί η εκμετάλλευση των μαθητών του ΟΑΕΔ, οι συνθήκες διαβίωσης στα οικοτροφεία, με τι ζυμώνεται και πώς μορφώνεται-ειδικεύεται η νέα βάρδια της εργατικής τάξης.

Για τους διανοούμενους με τις δημοκρατικές ευαισθησίες αυτό είναι μια επιπλέον πρόκληση.

Εμείς, "από χρέοσκινούντες", θα επανέλθουμε...

Στέλιος Σταυρινάδης
Έφη Οικονομοπούλου

- **ΒΙΒΛΙΟ:** Ο φίλος του εκπαιδευτικού
- **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ:** Ο φίλος του βιβλίου
- **GUTENBERG:** Η σωστή σχέση με το βιβλίο και τους φίλους του

Με το επίδομα
προμήθειας βιβλίων
έγινε το πρώτο βήμα...

...το επόμενο βήμα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
GUTENBERG

ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΑΣ

ΖΗΤΗΣΤΕ

ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ GUTENBERG

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Συναγερμός στην Ευρώπη μπροστά στην απώλεια της κοινωνικής εικόνας (image) του εκπαιδευτικού

Πολλές ευρωπαϊκές χώρες παρακολουθούν με ανησυχία τη συνεχή χειροτέρευση της «εικόνας» του εκπαιδευτικού ή αυτό που μερικοί μελετητές αποκαλούν «απώλεια του image» του εκπαιδευτικού, πράγματα που με τη σειρά του μεταφράζεται σε μια ανησυχητική απροθυμία προσέλευσης στον κλάδο.

Στην Ισπανία, αν και ακόμη είναι αυξημένη η ανεργία των εκπαιδευτικών και των πτυχιούχων που εναποθέτουν τις εργασιακές ελπίδες τους στην εκπαίδευση, παρατηρείται μια σημαντική μείωση στο ποσοστό που προσέρχεται για εισαγωγή στις εκπαιδευτικές σχολές, οι οποίες μετά βίας καλύπτουν τις προβλέψεις εγγραφής.

Με την αρχή του καινούργιου ακαδημαϊκού έτους, η Γραμματεία της Εκπαίδευσης της Ανδαλουσίας ξεκίνησε μια καμπάνια μέσω της τοπικής τηλεόρασης, με το μήνυμα: «Διδασκαλία. Τι μεγάλη υπόθεση», σε μια προσπάθεια να ενδυναμώσει την εικόνα του εκπαιδευτικού επαγγέλματος.

Οι εκπαιδευτικές αρχές της Μεγάλης Βρετανίας προχωρούν σε διαφημιστικές καμπάνιες για να «συλλάβουν» καθηγητές. Πριν λίγο καιρό στους Times, καθώς επίσης και σε άλλες εφημερίδες εθνικής εμβέλειας, εμφανίστηκε μια ολοσέλιδη διαφήμιση, πληρωμένη απ' το υπουργείο, που προσπαθούσε να προκαλέσει ενθουσιασμό για το «θαυμάσιο εκπαιδευτικό λειτουργήμα». Εν μέρει, η «δραπέτευση» των καθηγητών στη Μεγάλη Βρετανία είναι μια επιπλέον συνέπεια του Θάτσερισμού. Η Σιδηρά Κυρία προσπάθησε να φορτώσει στους εκπαιδευτικούς όλα τα κακά της βρετανικής νεολαίας.

Στις «ανοιχτές» βόρειες κοινωνίες, όπως στη Σουηδία ή στη Δανία, εδώ και λίγο καιρό κυνηγούν σχεδόν με το λάσο τους νεαρούς πτυχιούχους για να αφιερωθούν στην εκπαίδευση.

Στη Γαλλία, όπου εδώ και δύο - τρία χρόνια άρχισαν να βλέπουν με αληθινή ανησυχία το τέλος της ενεργού ζωής των λεγώνων των εκπαιδευτικών, που επιστρατεύτηκαν για να αντιμετωπιστούν στον καιρό τους οι απαιτήσεις του baby-boom, τώρα αναπτύσσεται μια έντονη συζήτηση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό κόσμο ιδιαίτερα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η γενίκευση της πρόσβασης σ' αυτό το επίπεδο της εκπαίδευσης προκάλεσε μια αναθεώρηση στα εκπαιδευτικά προγράμματα (περισσότερη γενική εκπαίδευση και λιγότερη εξειδίκευση) και ταυτοχρόνως την αναγκαιότητα μιας επείγουσας αναθεώρησης του συστήματος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Έτσι, στη Γαλλία συζητείται ιδιαίτερα η αντίθεση ανάμεσα σε μια διδασκαλία πιο παιδαγωγική και στο ύψος των γνώσεων που πρέπει να παρέχονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Συνηθισμένοι να μιμούνται τους πανεπιστημιακούς καθηγητές, πολλοί εκπαιδευτικοί δεν συμφω-

νούν να δασκαλοποιούνται και νιώθουν νοσταλγία για εκείνα τα χρόνια που ο μέλλον μαθητής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν ένας πρόωμος ενήλικας στα δέκα του χρό-

νια. Αυτοί οι ίδιοι καθηγητές απόφοιτοι πανεπιστημίου (οι δάσκαλοι θέλουν επίσης να αποκτήσουν οι σπουδές τους πανεπιστημιακό χαρακτήρα), αρνούνται την ιδέα ότι πρέπει να «εκπαιδεύουν» εφήβους που έρχονται στα σχολεία χωρίς το παραμικρό ενδιαφέρον να μάθουν. Ξέρουν ότι πολλοί απ' αυτούς βρίσκονται εκεί αναγκασμένοι από την απαίτηση για παραπάνω και

καλύτερη εκπαίδευση, από τη μεριά μιας κοινωνίας που - κατά παράδοξο τρόπο - δε φαίνεται να εκτιμάει αρκετά το δύσκολο έργο του εκπαιδευτικού.

El Pais, 22/10/91

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ: Οι συνέπειες του Θάτσερισμού

Η "σιδηρά κυρία" βάλθηκε να χρεώσει στους εκπαιδευτικούς όλα τα κακά της βρετανικής νεολαίας

Τον περασμένο χρόνο, στη διάρκεια της γιορτής του Οκτωβρίου (October fest), τη μεγάλη γιορτή της μπύρας που προσελκύει στη Βαυαρία χιλιάδες ξένους, τα περιοδικά του Μονάχου δημοσιεύσαν μια μεγάλη αγγελία στα αγγλικά: "Γίνε καθηγητής στο Λονδίνο", προσκαλούσε το διαφημιστικό μήνυμα. Μια φούχτα Αυστραλών, Νεοζηλανδών, Νοτιοαφρικανών, Ολλανδών και που και που κάποιος Γάλλος, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση και παρουσιάστηκαν στην πρωτεύουσα του Ενωμένου Βασιλείου. Χάρη σ' αυτούς μπόρεσε ν' αρχίσει η σχολική χρονιά, που απειλούνταν από τη δραματική έλλειψη εκπαιδευτικών!

Η έλλειψη εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν είναι κοινή σ' όλο το Ηνωμένο Βασίλειο. Αφορά ειδικότερα το Λονδίνο και σε μικρό-

Σε μια προσπάθεια να παρουσιάσουμε στο αναγνωστικό κοινό των «αντιτετραδίων», αλλά και στο μάχιμο κόσμο της εκπαίδευσης συνολικά τις εξελίξεις στην Ευρώπη όσον αφορά τα εκπαιδευτικά πράγματα, είχαμε ασχοληθεί με τα συστήματα της Γερμανίας και της Γαλλίας στα προηγούμενα τεύχη των «α».

Σ' αυτό εδώ παρουσιάζουμε ορισμένα κείμενα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς στην Αγγλία, Γαλλία και την Ισπανία. Η μετάφραση έγινε από την ισπανική εφημερίδα *El Pais* με την ευθύνη της μεταφραστικής ομάδας του περιοδικού και την εποπτεία του Βασίλη Αλεξίου (ο οποίος εντρύφει στην Ισπανική Λογοτεχνία).

Αν και τα κείμενα είναι γραμμένα από μια «δημοσιογραφική σκοπιά», εντούτοις επιτρέπουν ν' αναγνώσουμε πίσω από τις λέξεις και να δούμε τις «κινήσεις» σ' ευρωπαϊκό επίπεδο.

τερο βαθμό το υπόλοιπο των μεγάλων αγγλικών πόλεων, όπου το κόστος ζωής - ιδιαίτερα της κατοικίας - είναι αισθητά πιο ακριβό απ' ότι στις μικρές πόλεις ή στη Σκωτία. Οι εκπαιδευτικοί παίρνουν τον ίδιο μισθό σ' όλη τη χώρα. Ένας καθηγητής χωρίς ιδιαίτερη εξειδίκευση κερδίζει γύρω στις 11.000 με 15.000 λίρες καθαρά το χρόνο (3.500.000 με 4.800.000 δρχ.) ένα ποσό που επιτρέπει, αν δεν "διαπράττονται καταχρήσεις", να επιβιώσει σε μια αγροτική περιοχή, αλλά όχι στο Λονδίνο. Γι αυτό και τα δημόσια σχολεία του Λονδίνου πάσχουν από μια ενδημική έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού.

"Εισαγωγή" αλλοδαπών

Η έλλειψη αντιμετωπίστηκε την περασμένη χρονιά με τη "γραφική" εισαγωγή ξένων. Αυτή τη χρονιά εισάχθηκε ένα σύνθετος μηχανισμός εποχιακών συμβάσεων στα σχολικά κέντρα που το πρόβλημα είναι πιο οξύ, με συνέπεια οι καθηγητές να δουλεύουν από ένα μέχρι τρεις μήνες. Αυτό το σύστημα συνεπάγεται το να έχουν οι μαθητές στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς διαφορετικούς καθηγητές. Οι οργανώσεις των γονέων εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους γι αυτό το πρόβλημα, που γίνονταν σοβαρότερο -σύμφωνα μ' αυτούς- από το ότι οι "συλληφθέντες" καθηγητές -πολλοί απ' αυτούς άρτι αφιχθέντες- έχουν μικρό ποιοτικό επίπεδο και αγνοούν την τοπική πραγματικότητα.

Το πρόβλημα ξεκίνησε με την άνοδο στην εξουσία της Margaret Thatcher. Η αυστηρή πρώην πρωθυπουργός διακρίθηκε στο να κατηγορεί τους εκπαιδευτικούς για όλα σχεδόν τα κακά που αφορούν τη νεολαία. Κακές σχολικές επιδόσεις, απειθαρχία, ξεριζώμα, αλκοολισμό ή εξάρτηση απ' τα ναρκωτικά...

Σε λίγα χρόνια ένα επάγγελμα που απολάμβανε από παράδοση τον κοινωνικό σεβασμό, κριτικάριστηκε απ' όλα τα μέτωπα και υπέστη μια βαθειά κοινωνική υποβάθμιση.

Υστερα ήρθαν οι περικοπές στον προϋπολογισμό από τη μεριά του θάσσερισμού. Οι μισθοί δεν ανέβαιναν ικανοποιητικά και έτσι άρχισε η φυγή των καλύτερων καθηγητών -ειδικότερα των κατόχων Πανεπιστημιακών τίτλων τεχνικής κατεύθυνσης- προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι ελλείψεις στον προϋπολογισμό και στο προσωπικό εξανάγκασε στο κλείσιμο σχολικών κέντρων, των οποίων οι μαθητές μεταφέρθηκαν σε άλλα σχολεία, προκαλώντας σ' αυτά μια οξύτατη μαζοποίηση. Στην Αγγλία δεν υπάρχει ένα όριο για τον αριθμό των μαθητών σε κάθε τάξη, σε αντίθεση με τη Σκωτία, όπου το όριο είναι στους 33 μαθητές.

Η ελευθερία επιλογής

Ολο αυτό συμπληρώνεται με τις αλλαγές που εφαρμόστηκαν στα προγράμματα σπουδών ανάμεσα στο 1986 και 1990 -που ανάγκαζαν τους εκπαιδευτικούς να μαθαίνουν απ' την αρχή την ύλη κάθε χρόνο- και από το νόμο του 1990, ο οποίος - στο όνομα "της ελευθερίας επιλογής" - απαιτούσε από τα κέντρα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να αποδέχονται όλους τους μαθητές που ζητούσαν θέση, ακόμη και πάνω απ' τις φυσικές τους δυνατότητες, για να μπορούν οι γονείς να εξασκούν το δικαίωμα της εκλογής.

Η άφιξη του John Major στην ηγεσία της κυβέρνησης σήμανε ένα σημείο καμπής. Ο νέος πρωθυπουργός προώθησε

μια ευρεία αναθεώρηση, που δεν εφαρμόστηκε ακόμη, για να αποκεντρώσει την εκπαίδευση σ' όλα τα επίπεδα, ακόμη και στο μισθολογικό.

Έτσι, οι καθηγητές του Λονδίνου ή του Μάντσεστερ π.χ., μπορούσαν να διαπραγματευθούν μισθούς ανώτερους του μέσου όρου. Τα συνδικάτα αντιτίθενται ριζικά, προβάλλοντας την αρχή: "για ίδια εργασία, ίδιος μισθός".

Το εργατικό κόμμα στην αντιπολίτευση υπερασπίζει το κλασικό κεντροποιημένο σύστημα, μ' ένα καλύτερο προϋπολογισμό για την εκπαίδευση, πράγμα το οποίο φαίνεται να ταιριάζει περισσότερο με τα ετήσια της πλειοψηφίας των εκπαιδευτικών.

Στο μεταξύ, σε μια προσπάθεια να ανυψώσουν το ηθικό των καθηγητών, την περασμένη βδομάδα τα μεγάλα περιοδικά με εθνική διάδοση δημοσίευαν μια ολοσέλιδη αγγελία -πληρωμένη από το Υπουργείο Παιδείας- ωραιοποιώντας "τις μεγάλες αρετές και τις ηθικές ικανοποιήσεις" του εκπαιδευτικού επαγγέλματος.

El Pais, 22/10/91

Η Βρετανική κυβέρνηση θέλει να πληρώνεται ο εκπαιδευτικός σύμφωνα με τις επιδόσεις των μαθητών!

Η Βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε να εισάγει τη λογική του σύγχρονου καπιταλισμού - για μεγαλύτερη παραγωγικότητα, καλύτερος μισθός - σ' ένα χώρο ελεύθερο μέχρι τώρα από τέτοια προηγούμενα: στο σχολείο. Ο υπουργός της Εκπαίδευσης, Kenneth Clarke, θέλει να εξαρτώνται οι μισθοί των εκπαιδευτικών από τις επιδόσεις των μαθητών τους! Η πρόταση προκάλεσε τη βαθειά αγανάκτηση στα συνδικάτα των εκπαιδευτικών.

Ο Clarke καθόρισε τις βασικές γραμμές αυτής της νέας μισθολογικής πολιτικής, σ' ένα σχέδιο που απέστειλε στον οργανισμό που είναι αρμόδιος για τους μισθούς των εκπαιδευτικών. Ο υπουργός είχε ήδη προτείνει από πριν ότι θα παραχωρήσει κάποιο τύπο επιδότησης στους πιο "παραγωγικούς" εκπαιδευτικούς, αλλά οι τοπικοί εκπαιδευτικοί διευθυντές και οι διευθυντές των σχολικών κέντρων είχαν αρνηθεί, εκτιμώντας ότι δεν υπάρχουν αντικειμενικά συστήματα για τη μέτρηση της παραγωγικότητας σ' αυτόν τον τομέα και θεωρώντας ότι η μισθολογική διάκριση (ανισότητα) θα τσάκιζε την αναγκαία συνεργασία ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς.

Ο Kenneth Clarke, υποστηριζόμενος πλήρως από τον πρωθυπουργό John Major, διατείνεται ότι βρήκε τελικά την απάντηση και στις δύο αντιρρήσεις. Σε σχέση με τις μεθόδους για τη μέτρηση της παραγωγικότητας, ο υπουργός προτείνει ένα συνδυασμό των παρακάτω: το αποτέλεσμα στις εξετάσεις, το επίπεδο παρουσίας στην τάξη και τις επιδόσεις που πέτυχαν οι μαθητές που πέρασαν σε κέντρα της ανώτερης εκπαίδευσης.

σης. Αναφορικά με το δεύτερο πρόβλημα, προτείνει τη δημιουργία ομάδων εκπαιδευτικών, που θα μοιράζονται τα μισθολογικά πλεονεκτήματα που θα τους "προσφέρουν" οι επιδόσεις των μαθητών τους.

Σχολικό πρωτάθλημα

Η εφαρμογή στην πράξη του παραπάνω συστήματος ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα στους σχολικούς διευθυντές, μιας και ο νόμος τους δίνει σχεδόν απόλυτη αυτονομία για την ώρα που θ' αποφασίσουν ότι θα διαθέσουν τον προϋπολογισμό τους. Ο προϋπολογισμός θα εξαρτηθεί λογικά από την παραγωγικότητα του σχολείου. Για να την αξιολογήσει, η κυβέρνηση θα δημιουργήσει κάτι σαν "σχολικό πρωτάθλημα", το οποίο στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς θα επιτρέψει να σχηματιστεί ένας πίνακας γενικής βαθμολογίας των σχολείων σε συμφωνία με τα αποτελέσματα των μαθητών τους. Αυτή η βαθμολογία θα επιτρέψει στους γονείς να διαλέγουν σχολείο.

Υπάρχει μια εγγενής αντίφαση σ' όλο αυτό, και ο υπουργός το αναγνωρίζει: αν ο διευθυντής ενός σχολείου (ας υποθέσουμε καλά τοποθετημένου στη γενική βαθμολογία) έχει μερικούς εκπαιδευτικούς πολύ παραγωγικούς και τους αυξάνει αισθητά το μισθό, του μένει λιγότερο χρήμα για να βελτιώσει τις εγκαταστάσεις και να προσλάβει νέους εκπαιδευτικούς. Η λύση που προτείνεται από τον Kenneth Clarke είναι να μειωθεί δίχως όριο ο μισθός των νέων εκπαιδευτικών που μπαίνουν στο επάγγελμα! Υποτίθεται ότι θα κερδίσουν περισσότερο όταν αποδείξουν ότι είναι πια πολύ "παραγωγικό".

Τα συνδικάτα σήκωσαν τη φωνή ως τον ουρανό.

Είναι μια χρονιά ιδιαίτερα λεπτή σε μισθολογικά ζητήματα, με αιτήματα για αύξηση που κυμαίνονται ανάμεσα στο 15% και στο 26% και στο αποκορύφωμα μιας δεκαετίας χειροτέρευσης των συνθηκών ζωής των εκπαιδευτικών. Ετσι, το πρόγραμμα της "παραγωγικότητας" μπορεί να είναι η σταγόνα που θα ξεχειλίσει το ποτήρι. Ο οργανισμός που μελετάει το προσχέδιο πρέπει να απαντήσει στην υπουργική πρόταση στις αρχές του επόμενου έτους. Ένας εκπρόσωπος της Εθνικής Ένωσης των Εκπαιδευτικών εξέφρασε τη σιγουριά ότι το σχέδιο θα απορριφθεί από την ίδια επιτροπή "για να μη χρειαστεί να το καταρρίψουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί".

El Pais, 27/10/91

ΓΑΛΛΙΑ:

Η γαλλική συζήτηση

Ανάμεσα στους στυλοβάτες της Γαλλικής Δημοκρατίας φιγουράρει εδώ και χρόνια η δημόσια υποχρεωτική και δωρεάν εκπαίδευση, θεμελιακό στοιχείο που εγγυάται τη συνοχή της νέας κοινωνίας που ξεπήδησε από την επανάσταση. Το σχολείο, όπως και ο στρατός, εξίσωσαν όλους τους πολίτες και τους μετέτρεπε σε Γάλλους.

Το 1991 η Γαλλική κοινωνία φαίνεται να βρίσκεται σε σύγχυση.

... Ο καθηγητής βρίσκεται μπροστά στους μαθητές 20% λιγότερο από το χρόνο που καταλαμβάνει η οθόνη της τηλεόρασης στις ζωές τους. Η υποχρεωτική εκπαίδευση παρατάθηκε και η εισδοχή στον κόσμο της εργασίας καθυστερεί. Δάσκαλοι και καθηγητές πρέπει να απασχοληθούν με πολλούς μαθητές, που πολύ συχνά ούτε μπορούν, ούτε θέλουν να μάθουν.

Αντίφαση

Σ' αυτές τις συνθήκες, η συζήτηση ανάμεσα στους καθηγητές επικεντρώνεται στην καινούρια αναθεώρηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και, πάνω απ' όλα, των μεθόδων για την επιμόρφωσή τους. Σύμφωνα με τον καθηγητή και φιλόσοφο Alain Finkielkrant, το κυβερνητικό πρόγραμμα είναι αντιφατικό, διότι "προσπαθεί να κάνει προσβάσιμη την εκπαίδευση στους λιγότερο προετοιμασμένους και ταυτοχρόνως να την προσαρμόσει στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Περιληπτικά: υπερασπίζει έναν υπερασπιστικό λόγο που αμφισβητεί τις εξετάσεις εισαγωγής και (ταυτοχρόνως) έναν υπερχαπιταλιστικό λόγο, σύμφωνα με τον οποίο το σχολείο δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας κρίκος παραπάνω στο σύστημα παραγωγής".

Η παραπάνω αναθεώρηση συνίσταται βασικά στη δημιουργία των Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (IUFM), κέντρα τα οποία σε δύο χρόνια πρέπει να μετατρέψουν όλους τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας σε ειδικούς στα παιδαγωγικά, ικανούς να "αντιμετωπίσουν ένα καινούριο κοινό, μέχρι πριν αποκλεισμένο από το σχολείο ή παραπεμπόμενο στα παράλληλα κυκλώματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης", εξηγεί ο Philippe Meirieu, ένας από τους εμπνευστές του IUFM. Ο Finkielkrant χρησιμοποιεί την Hannah Arendt για να εκφράσει τον σκεπτικισμό του μπροστά "σε κάποιες επιστήμες της εκπαίδευσης, ξεκομμένες από την ύλη που τις απαρτίζει" και ο μαθηματικός Laurent Schwarz πιστεύει ότι "η δευτεροβάθμια εκπαίδευση βαδίζει προς την καταστροφή, εάν προσαρμοστεί στο μοντέλο της πρωτοβάθμιας που ευνοεί τον παιδαγωγικό χαρακτήρα πολύ περισσότερο από τη γνώση".

Μια δευτεροβάθμια εκπαίδευση υποβαθμισμένη, μετατρεπόμενη σ' ένα κομπολόι μικρών κύκλων μαθημάτων, μερικοί καθηγητές μεταμορφωμένοι σε πολιτιστικούς εμψυχωτές ή σε φύλακες δίχως εξουσία, είναι ο μαύρος ορίζοντας που προδιαγράφεται από τους απαισιόδοξους.

El Pais, 22/10/91

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

"Μήπως είδατε τον Αόρατο...;"

... Η Κατερίνα είναι ξαπλωμένη στο χώμα...
θέλει να ζωγραφίσει τον Αόρατο...
"Πως ζωγραφίζεται ένας αόρατος; "ρωτάει...
"Ψιτ, ψιτ" ακούγεται μια φωνή...
πίασε με αν μπορείς και ζωγράφισέ με"...
"Μήπως είσαι τούτο το φως; "ρωτάει...
"Μήπως είσαι η ευωδιά της ζεσταμένης γης;...
Μήπως είσαι το τραγούδι του πουλιού;...
Μήπως είσαι το μυστήριο του δάσους;
Μήπως είσαι ο φόβος για το άγνωστο; ρωτάει"

Αυτό το απόσπασμα μου ήρθε κατά νου όταν ένα πρωινό ανέβαινα στο Χολαργό να συναντήσω τη Μάρω Λοίζου. Είναι ένα απόσπασμα από τη σειρά που μόλις κυκλοφόρησε "Μήπως είδατε τον Αόρατο;", όπου για άλλη μια φορά η Μ. Λοίζου μέσα από την ποίηση της γραφής της καταξιώνεται ακόμη περισσότερο ως μια από τους σημαντικότερους νέους συγγραφείς της λογοτεχνίας για παιδιά. Μέσα από ένα λόγο μεστό, λιτό, ποιητικό κατάφερνε και καταφέρνει να "μιλάει" στο παιδί, και όχι μόνο, για το φόβο, τις φοβίες, το άγνωστο, την αγάπη, την ανθρωπιά, τις αξίες, χωρίς διακηρύξεις και μανιφέστα, χωρίς διδακτισμούς και υποδείξεις.

Αντίθετα, στα βιβλία της για παιδιά, ζωντανεύουν σύμβολα του ονείρου και του μύθου που έχει σαν στόχο "να διατηρήσει ζωντανή την αίσθηση του θαύματος για τα μικρά και τα μεγάλα του κόσμου.

Το λεωφορείο τρέχει σαν δαιμονιομένο και οι εικόνες τρέχουν και στο δικό μου μυαλό. Με μεταφέρουν πίσω πριν πολλά χρόνια και βλέπω αυτή τη μικρόσωμη γυναίκα με τα πελώρια εκφραστικά μάτια να χορεύει τον πιο ερωτικό μπάλο σαν να ήταν ιέρεια και κάθε της κίνηση - λίκνισμα ήταν τελετουργία και μύηση μαζί στο χορό των αισθήσεων.

αντιτετράδια: «Οι άνθρωποι που δουλεύουν, δεν μπορούν να ονειρεύονται και η σοφία έρχεται μέσα από τα όνειρα. Το Μεγάλο Πνεύμα δεν μας έκανε για να δουλεύουμε, αλλά για να κυνηγάμε. Τη ζωή που κάνετε τη λέτε πολιτισμό... Δεν τον θέλουμε τον πολιτισμό σας. Εμάς μας αρέσει να ζούμε όπως οι παπούδες μας...», έτσι λέει ο ινδιάνος αργηγός σ' ένα του γράμμα στο βιβλίο σας "Το τελευταίο Ινδιάνικο καλοκαίρι". Αυτό που παρατηρεί κανείς στο έργο σας είναι η εντρυφήση στην Ιστορία, τη μυθολογία και η μελέτη στους άλλους πολιτισμούς. Τα δείγματα γραφής σας παραπέμπουν και στην ανατολική κουλτούρα και λογοτεχνία, αλλά δοσμένα με άπειρες εικόνες και απλό τρόπο.

Μάρω Λοίζου: Ξέρετε, αν δεν ήμουν συγγραφέας, θα ήθελα να έχω γίνει εθνολόγος. Διδάσκεσαι τα μέγιστα μελετώντας με αγάπη και ουσιαστική ανάγκη τους πολιτισμούς των άλλων λαών. Όταν μάλιστα αυτές τις γνώσεις τις επεξεργάζεσαι για να τις αποδώσεις με τη μορφή λογοτεχνικού έργου, τότε το όφελος είναι διπλό. Μακάρι και οι αναγνώστες, μικροί ή μεγάλοι, να πάρουν λίγη από τη χαρά που ένοιωσα και εγώ δουλεύοντας τη σειρά "Ένα παραμύθι μια χώρα". Το απόσπασμα που αναφέρατε στην αρχή της κουβέντας μας για παράδειγμα είναι ένα γράμμα Ινδιάνου αρχηγού που για πρώτη φορά μεταφράστηκε, μαζί με άλλα, στα ελληνικά και ήταν ένα σπουδαίο μάθημα για μένα. Μελετώντας τον τρόπο που κυνηγούσαν, που ερωτεύονταν, που έτρωγαν, που μόναζαν,

Βιογραφικό

Η Μάρω Λοίζου γεννήθηκε στην Αθήνα, στις 17 Σεπτεμβρίου του 1940.

Η αίσθηση της κοινωνικής αδικίας την ώθησε από τη νεανική της ηλικία να συμμετάσχει μαζί με άλλους πρωτοπόρους καλλιτέχνες σε αγωνιστικές πολιτιστικές δραστηριότητες. Ασχολήθηκε με τα γράμματα από πολύ μικρή, δημοσιεύοντας ποιήματά της σε διάφορα περιοδικά και στίχους που μελοποιήθηκαν από φίλους της συνθέτες. Ποιήματα και στίχοι της που έγιναν τραγούδια απάγγελαν σε διάφορους χώρους.

Το 1965 παντρεύεται το συνθέτη Μάνο Λοίζο με τον οποίο αποκτά την κόρη τους τη Μυραΐνη. Από τότε αρχίζει να ασχολείται με την παιδική λογοτεχνία και ανάλογες εκπομπές στο ραδιόφωνο και την Τ. V.

Βιβλία για παιδιά: Ήταν και δεν ήταν —Θέλεις να πάμε μια βόλτα μαζί; —Οι περιπέτειες του χαμόγελου —Η Ονειρώ —Ο κροκόδειλος που δεν είχε σκεφτεί ποτέ του να πετάξει —Η πολιτεία του βυθού.

Η σειρά "ΕΝΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΜΙΑ ΧΩΡΑ": Το μούσι του κόντε (Ιταλία) —Ο Γκαφατζής ο Χανς (Γερμανία) —Το τελευταίο Ινδιάνικο καλοκαίρι (Καναδάς) —Το σκανταλιάρικο Διαβολάκι (Βραζιλία) —Ο Αλούρος, ο Γκόχα και ο βασιλιάς Τάριγκ (Αιγύπτος) —Η εκδίκληση της όμορφης Μαχνάς (Περ-

κατάλαβα πως είναι μεγάλο σφάλμα ν' απορρίψει κανείς αυτόν τον τρόπο ζωής, αποδίδοντας τον στην άγνοια και την "ελειψη ικανοποιητικού πολιτιστικού επιπέδου!" γιατί, όπως ξέρουμε, αυτό το μοντέλο του Ινδιάνου -του κακού Ινδιάνου- έχει περάσει μέχρι τώρα σε όλους μας, μέσω του κινηματογράφου. Επρεπε λοιπόν αυτό να αποκατασταθεί και να αποδειχθεί πως απλώς ήταν ένας άλλος πολιτισμός. Αυτό δηλ. που έκανε πέρυσι ο Κόσνερ στο "Χορεύοντας με τους λύκους".

α: "Κυλάω" έλεγε ο ποταμός,.....^α, "Έτσι αυτή άρχισε να προχωράει προς το νερό..."^α, "Η δύναμη του κόσμου είναι πάντα κυκλική. Γι αυτό το καθετί προσπαθεί να είναι στρογγυλό. Η γη σαν μπάλα. Ο άνεμος, στην πιο μεγάλη του δύναμη, στροβιλίζεται και σχηματίζει κύκλους.... Ο ήλιος... Το φεγγάρι... Η ίδια η ζωή του ανθρώπου είναι ένας κύκλος..."^α "Μου λένε να οργώσω τη γη. Μα πως μπορώ να πάρω το μαχαίρι και να σκίσω τη στήθος της μητέρας μου;"^α. Η "ροή" γενικά "η κίνηση" μαζί με τα στοιχεία της φύσης είναι χαρακτηριστικές λέξεις - κλειδιά στα έργα σας, όπως φαίνεται και από τις παραπάνω φράσεις, που "συνυφασμένες" με "αερικά και ξωτικά", τα όνειρα και το μύθο, προσδίδουν το προσωπικό ύφος στη γραφή σας.

Μ.Α: Ναι, φαίνεται πως πράγματι έτσι είναι. Το διαπιστώνω κι εγώ αφού τα γράψω και τα διαβάσω σαν τρίτος. Δεν ξέρω γιατί. Δεν γίνεται σκόπιμα. Ίσως η ανάγκη να ξαναπορευτώ τον Κόσμο από την αρχή, τότε που "κατοικείτο" μόνο από τα τέσσερα στοιχεία: Τη φωτιά, το νερό, τον αέρα, τη γη. Και το πέμπτο, τον αιθέρα. Ίσως γιατί η μυθολογούσα συνείδησή μου δεν έχει υποκατασταθεί επαρκώς από τη λογική. Και μακάρι αυτό να μην γίνει ποτέ. Ίσως γι αυτό γράφω για παιδιά. Ποιος ξέρει; Πάντως γεγονός είναι πως ο ρεαλιστικός τρόπος γραφής, δεν μ' ενδιαφέρει ούτε σαν συγγραφέα ούτε σαν αναγνώστη. Αντιθέτως μ' ενδιαφέρει το μη ορατό, το αόρατο. Γι αυτό μια τετραλογία που κυκλοφορεί τώρα (από τις εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ) έχει το γενικό τίτλο "ΜΗΠΩΣ ΕΙΔΑΤΕ ΤΟΝ ΑΟΡΑΤΟ;"

α: Μέσα από την παρατήρηση, την υπομονή, τη σιωπή (και την αξία της), την εσωτερική αναζήτηση, την απλότητα, οδηγείτε τους ήρωές σας στην επικοινωνία. Αλήθεια ποιο να είναι το κοινωνικό στίγμα του συγγραφέα, του καλλιτέχνη σήμερα;

Μ.Α: Αυτό που ήταν και οφείλει να είναι πάντα. Να κάνει Τέχνη. Να ασκεί καθημερινά τα εκφραστικά του μέσα σμιλεύοντας έτσι την ψυχή του. Να δίνει σοβαρά και υπεύθυνα στον κόσμο τη μικρή ή μεγάλη έκπληξη που ανακάλυψε, να τον κάνει μέτοχο της δικής του αισθητικής συγκίνησης και πλαταίνοντάς του το Εγώ να τον οδηγήσει στις δικές του ατομικές δημιουργικές αναζητήσεις.

Βλέπετε ο αναγνώστης, ο αναγνώστης παιδί στη συγκεκριμένη περίπτωση, εξαρτάται από τον ενήλικα. Από τον ενήλικα-θύμα ενός κοινωνικοπολιτικού συστήματος που τον έχει κάνει να ταυτίσει την έννοια "ευτυχία" με την έννοια "επιτυχία". Με τη σειρά του κι αυτός τώρα (θύτης και θύμα μαζί), προσπαθεί να αποτρέψει το παιδί από το να διαβάζει εξωσχολικά βιβλία, βιβλία δηλ. που δεν θ'α του χαρίσουν πρωτίες άμεσα, ούτε βαθμούς, εισαγωγή στα ΑΕΙ, κοινωνική καταξίωση κ.α. Πόσοι από τους μεγάλους περιλαμβάνουν πλέον μέσα στις αξίες της ζωής έννοιες όπως: "η Φαντασία, η Εκπληξη, η Χαρά, η Ομορφιά της Δημιουργίας, η Αλήθεια, η Επαναστατική διάθεση...". Οχι δεν είμαι απαισιόδοξη. Με πόνο μιλάω και με βαθειά συναίσθηση του τι γίνεται αντλώντας τα λεγόμενά μου από την επαφή μου με γονείς, δασκάλους και παιδιά. Ας μην μας ξεγελάει το γεγονός ότι εκδίδονται όλο και περισσότερα βιβλία, ότι αγοράζονται όλο και περισσότερα βιβλία.... Το να δημιουργήσουμε συνειδητοποιημένους αναγνώστες είναι μια πολύ δύσκολη δουλειά και αν δεν καταλάβουμε πως τα παιδιά δεν είναι δικά μας αλλά "του πόθου της ζωής που ζητά να υπάρχει" δεν βλέπω να γίνεται τίποτα... Οσον αφορά τα γνωστά έργα φτασμένων και καταξιωμένων λογοτεχνών που προαναφέρατε, πιστεύω ότι τα χρησιμοποιούν αποσπασματικά σε βάρος της τέχνης προς όφελος(;) της γραμματικής...

Δεν πιστεύω ότι έτσι έρχονται τα παιδιά σ' επαφή με το δημιουργό-λογοτέχνη γιατί κι αυτά είναι μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος που νοσεί θανάσιμα. Εκτός αν δουλεύονται από φωτισμένους και ευαίσθητους δασκάλους, οπότε τότε χρησιμοποιούνται σαν εργαλεία για παραπέρα αναζήτηση της ομορφιάς του λόγου.

α: Ένα βιβλίο θεωρείται "επιτυχημένο", σύγχρονο, αν πουλάει και η συνταγή γι αυτό είναι "το μήνυμα" για την ειρήνη, τον αφοπλισμό, την οικολογία, το απρόσωπο των ανθρωπίνων σχέσεων, την αγάπη προς τα ζώα κλπ. Κάθε φορά με απασχολεί αν το παιδί είναι "σε θέση" να πιάσει το μήνυμα του συγγραφέα....

Μ.Α.: (γελάει): Καταλαβαίνω τι θέλετε να πείτε. Αν ο συγγραφέας έχει κάνει καλά τη δουλειά του, χωρίς σκοπιμότητες και ωφελιμιστική διάθεση, το παιδί "δεν πιάνει" το μήνυμα. "Πιάνεται" απ' αυτό.

σία)

Η σειρά "ΤΡΕΧΕΙ-ΤΡΕΧΕΙ": Η νύχτα τρέχει να συναντήσει την ημέρα —Ο ποταμός τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα.

Η σειρά "ΜΗΠΩΣ ΕΙΔΑΤΕ ΤΟΝ ΑΟΡΑΤΟ;": Ο Αόρατος και η Κατερίνα στη βροχή —Η Κατερίνα και ο Αόρατος στο Μαγικό νησί —Η Κατερίνα και ο Αόρατος στο σκοτάδι —Η Κατερίνα και ο Αόρατος παίζουν κρυφτό.

Βιβλία για μεγάλους: Οι διαπετώσεις —Το κυρίως θέμα —Η ικετηρία —Η Μαρία.

Μεταφράσεις: Έργα της Μαρίας Κρίπεν, "Η Αυτοβιογραφία μου" της Ελεν Κέλλερ.

α: Εκτός από τα κλασσικά έργα τι θα προτεινάτε να διάβαζε ένα παιδί απ' αυτά που σε σας αρέσουν;

Μ.Α: Την "Ατέλειωτη ιστορία" του Μίκαελ Εντε, "Το δίκτυ της Καρλόττας" του Ε. Γουάιτ (εκδ. Ψυχογιός), "Το μυστικό τραγούδι της Μάτας" της Ειρήνης Μαρά (εκδ. Κέδρος), την "Ηλιοστάλαχτη" της Ζωής Βαλάση, "Τα μάτια του Αμαρυλλίς" της Νάταλι Μπάμπιτ, "Το μυστικό κήπο" της Φράνσις Μπάρνερ (εκδ. Καλέντης).

α: Οι προθήκες των βιβλιοπωλείων είναι γεμάτες με καλαίσθητα παιδικά βιβλία. Η αισθητική, η αρχιτεκτονική του βιβλίου γενικότερα, πόσο επηρεάζει το αγοραστικό-αναγνωστικό κοινό στην επιλογή και αγορά ενός βιβλίου;

Μ.Α: Είναι καθοριστική. Μόνο που το "καθοριστική" δεν έχει σχέση με το πόσο πολυτελές είναι το χαρτί ούτε αν είναι πολύχρωμο ή όχι. Ένα βιβλίο μπορεί να είναι τυπωμένο σε χασαπόχαρτο και να μην έχει καθόλου εικόνα. Αυτό που θα το κάνει καλαίσθητο ή όχι είναι η γενική αρχιτεκτονική του βιβλίου που έχει σχέση με το ποιός το έχει επιμεληθεί, ποιός το έχει εικονογραφήσει και, το βασικό, τι χρήματα έχει διαθέσει ο εκδότης. Πρέπει να τονισθεί η βαρύτητα που οφείλει να δίνει κανείς στην καλαισθησία του παιδικού βιβλίου, γιατί λίγο - πολύ αυτό είναι και η πρώτη επαφή του παιδιού με την τέχνη. Ας το έχουν σοβαρά υπόψη τους οι γονείς ότι ένα καλοτυπωμένο βιβλίο στοιχίζει. Είναι προτιμότερο να πάρουν ένα σωστό βιβλίο στα παιδιά παρά τρία.

α: Συχνά δουλεύετε με τάξεις παιδιών του Δημοτικού σχολείου στον τομέα της παιδικής λογοτεχνίας. Αυτό προϋποθέτει μια επαφή με το ή τα έργα σας, δουλειά που κάνει ο δάσκαλος πριν έρθετε στην τάξη, οπότε έτσι επιτυγχάνεται και η πρώτη επαφή και γνωριμία με τη δημιουργό Μάρω Λοΐζου. Σας έχω παρακολουθήσει να δουλεύετε σε πλατείες της υπαίθρου όσο και σε αίθουσες αστικών περιοχών. Θέλετε να "μοιραστείτε" την εμπειρία σας αυτή με τους αναγνώστες μας;

Μ.Α.: Φυσικά. Εξ άλλου είναι η μόνη ουσιαστική δουλειά, δηλ. η δουλειά που φέρνει το παιδί σ' επαφή με το Δημιουργό Συγγραφέα και το έργο του, και μάλιστα με μεσάζοντα το Δάσκαλο. Οι ερωτήσεις και οι απορίες των παιδιών πηγάζουν μέσα από τα κείμενα και όχι γενικά και αόριστα "γύρω" από τη λογοτεχνία. Αυτά μένουν στο παιδί, γιατί οι απορίες έχουν βάση. Πολλές φορές έχω οφεληθεί τα μέγιστα ακούοντας τα παιδιά να μου υποδεικνύουν λάθη μου ή να μου υπογραμμίζουν σημεία στα οποία εγώ δεν είχα δώσει σημασία. Ακόμη κι όταν δημιουργηθεί η μεταξύ μας επικοινωνία και εγώ γίνω ακροατής και τα παιδιά μου διαβάζουν δικά τους κείμενα, τότε, μπορώ να πω ότι και οι δύο μεριές "το γλεντήσαμε καλά". Είναι μεγάλη η συγκίνηση που πέρνω μετά λαβαίνοντας γράμματα παιδιών με τις εντυπώσεις τους. Όπως, ένα που πήρα τελευταία, άρχιζε "Πολυαγαπημένη μου φίλη Λοΐζου...."

α: Ξαφνικά σας δίνεται η ευκαιρία να πραγματοποιήσετε το πιο τρελό σας όνειρο. Και.....

Μ.Α.: (Χωρίς να αιφνιδιάζεται, ήρεμη): Ζω συνέχεια με όνειρα. Από τότε που μικρό παιδί θήλαζα με τις ώρες το μεγάλο δάχτυλο του ποδιού μου, θηλάζοντας τον εαυτό μου, δηλ. τους προγόνους μου, μέχρι σήμερα που διαλογίζομαι στο πορτοκαλί του ήλιου που δύνει ταξιδεύοντας στους χιλιάδες γαλαξίες, δηλαδή στο μέλλον μου. Ζω λοιπόν συνέχεια με όνειρα. Και συνήθως τα πραγματοποιώ. Όχι όμως "Ξαφνικά". Αλλά με συνεχή αίσθηση για πειθαρχία και ελευθερία του σώματος και της ψυχής μου. Και μακάρι να μπορέσω να διατηρήσω αυτή τη χάρη μέχρι τέλους.

Η ώρα πέρασε χωρίς να αντιληφθούμε ότι είπαμε πολλά σε λίγο χρόνο. Ήταν μια κουβέντα, παρά μια "τυπική" συνέντευξη. Την έβλεπα άλλοτε ανάμεσα στα παιδιά στη μέση μιας πλατείας και με το πλατύ χαμόγελο να γίνεται ο πιο καλός ακροατής ενώ τα πελώρια μάτια της φωτίζονταν περισσότερο από πριν. Άλλοτε την έβλεπα να χορεύει μπάλλο και να ζωντανεύουν διάφοροι ήρωές της.

"Θάθελα να μπορούσα να ευχηθώ κάτι χαρούμενο και αισιόδοξο. Δυστυχώς αισθάνομαι πως ό,τι και να πω θα ηχεί κούφιο και ψεύτικο... Χαμένη ανάμεσα σε συμπολίτες αδιάφορους, απελπισμένους ή σοβαροφάνεις, μαχόμενη για ιδανικά που μοιάζουν όλο και περισσότερο μακρινά και απλησίαστα, ζώντας σε μια Ελλάδα που κινδυνεύει να γίνει "επαρχία της Ευρώπης", με τον τρόπο ενός επερχόμενου πολέμου που μου παγώνει τη σκέψη, τα μόνα λόγια που μπορώ να εκφράσω ταπεινά σαν παιδική προσευχή είναι:

Ας λυπηθούμε επιτέλους τον εαυτό μας και τον τόπο μας κι ας γίνουμε πιο σοβαροί και υπεύθυνοι".

Συνέντευξη-Επιμέλεια κειμένου
Μαρίνα Παντελέων

Βιβλιογραφία:

1. Μάρως Λοΐζου: "Μήπως είδατε τον Αόρατο;" Εκδ. Πατάκη
2. Της ίδιας: "Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα", Εκδ. Καλέντη
3. Της ίδιας: "Μαρία", Εκδ. Ρόπτρον
4. Της ίδιας: "Το τελευταίο Ινδιάνικο καλοκαίρι", Εκδ. Κέδρος
5. Της ίδιας: Όπως το παραπάνω
6. Χαλίλ Γκιμπραν

ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

Μάθημα 1ο

α) η έννοια

Το δοκίμιο αποτελεί ιδιαίτερο γραμματειακό είδος που σχετίζεται άμεσα με την πειθώ, συνδέεται δηλαδή απ' τη μια με τον επιστημονικό λόγο και από την άλλη με το ρητορικό λόγο. Μας προσφέρει διανοητικά κεντρίσματα για προβληματισμό και μας παρέχει αλήθειες.

β) ορισμός δοκιμίου

Είναι είδος του γραμματειακού πεζού λόγου (γαλλικά *essai* Αγγλικά *essay*, οι όροι σημαίνουν στα Ελληνικά προσπάθεια-δοκιμή). Αποτελεί προσπάθεια, απόπειρα, δοκιμή, με μέση συνήθως έκταση κειμένου, για την απόδειξη κάποιας θέσης, σκέψης, ή την ανάλυση, ερμηνεία κάποιου φαινομένου κοινωνικού, φιλοσοφικού κλπ, με σκοπό άλλοτε να πείσει ή να διδάξει, να πληροφορήσει, να τέρψει.

γ) θεματική του δοκιμίου-θεματολογική ένταξη

Τα δοκίμια αναφέρονται θεματολογικά σε ζητήματα 1) κοινωνικού προβληματισμού, 2) φιλοσοφικών θέσεων (φιλοσοφικά), 3) πολιτικών απόψεων (πολιτικά δοκίμια), 4) ιστορικών ερμηνειών (ιστορία), 4) κριτική έργων τέχνης (αισθητικά), 5) παραδόσεις-θρύλους-μύθους (λαογραφικά) 6) θέματα επικαιρότητας, κοινωνικά προβλήματα- κύρια άρθρα εφημερίδων. Πολλές φορές τα θέματα των δοκιμίων είναι συνδυαστικά (πχ - πολιτικό-κοινωνικό)

Ασκήσεις

I) στην τάξη: να αναγνωστούν τα αποσπάσματα 2, 4 (σελ. 83, 84) του βιβλίου α) να εντοπιστούν στοιχεία επιστημονικού λόγου ή β) ρητορικού.

II) Να εντάξετε θεματολογικά τα δοκίμια στα οποία υπάγονται τα αποσπάσματα 2, 4 (των σελ. 83, 84) του βιβλίου.

III) Που διακρίνονται στα ίδια αποσπάσματα στοιχεία που προσπαθούν να πείσουν, να διδάξουν, να πληροφορήσουν ή να τέρψουν; (Να ευρεθούν, αν αναπτυχθούν προφορικά στην τάξη)

IV) Το φως ορκίστηκε να μην παραδοθεί· δεν θα παραδοθεί, μα θα σβήσει. Να συζητηθεί το περιεχόμενο της φράσης αυτής (από την "Αναφορά στο Γκρέκο του Καζαντζάκη). Και να αναπτυχτεί γραπτά σε δύο παραγράφους στο τετράδιο Έκφρασης-Έκθεσης (εργασία για το σπίτι).

*Ιδιαίτερη προσοχή στην ανάλυση να δοθεί στο τι συμβολίζει το φως και πως ο Καζαντζάκης με τη φύση, την ψυχή (πάλη της ψυχής) και το Θεό.

Μάθημα 2ο

A) Το δοκίμιο αποβλέπει στο να προσπαθήσει να πείσει, να πληροφορήσει τον αναγνώστη και όχι να του προσφέρει αισθητική απόλαυση (χαρά, συγκίνηση, ευχαρίστηση).

Μερικά δοκίμια δίνουν έμφαση στην αισθητική αναγωγή, βλέπουν προσωπικά ή υλοκείμενα τα πράγματα, αναπτύσσουν τη σκέψη όχι συνειρμικά, όσο διαισθητικά. Χρησιμοποιούν σύμβολα και όχι τα πράγματα καθαυτά, έτσι, λογοτεχνίζουν ελαφρά.

Ασκήσεις

I) Μελετώντας τα δοκιμαστικά και λογοτεχνικά αποσπάσματα 1, 2, 3, 4, 5, 6 (σελ. 86, 87, 88) να επαληθεύσετε κάποια από τα χαρακτηρι-

στικά που αναφέραμε, αντλώντας παραδείγματα μέσα απ' αυτά.
II) Τι συμβολίζουν το κάρβουνο και η φωτιά στο κείμενο 5;
III) Να καταγράψετε τις λεξιλογικές ασκήσεις σελ. 89, 90.

B) Η πραγματεία, η μελέτη, η διατριβή και η μονογραφία: στοχεύουν στην αντικειμενική, βασισμένη σε επιστημονικά δεδομένα, πληροφόρηση.

Η διατριβή: εξετάζει ένα θέμα επιστημονικό με εξαντλητικό τρόπο, από όλες τις απόψεις τους.

Πραγματεία: εξετάζει γενικά ένα επιστημονικό θέμα ή επιστημονικά θέματα όπως και η μελέτη.

Μονογραφία: έρευνα γραπτή σ' ένα απόλυτα εξειδικευμένο επιστημονικό θέμα (π.χ. Η χρήση του Αταρεμεφάτου στη Νεοελληνική γλώσσα).

Ασκήσεις

* Να δώσετε παραδείγματα θεμάτων διατριβής, πραγματείας, μονογραφίας.

* Να εξηγήσετε τα ονοματικά σύνολα

1) συγκινησιακή χρήση της γλώσσας - 2) Συστήματα αισθητικής - 3) Λόγοι συστηματικοί - 4) Ποιοτικός μετασχηματισμός - 5) Το πρόβλημα του καλού - 6) Αιτιακά καθορισμένες διαδικασίες. (βιβλ. καθ. σελ. 106).

Γ) Δοκίμιο, διδαχή, ημερολόγιο, επιστολή, διάλογος

Διδαχή: επιδιώκει να σωφρονήσει - (ρητορική πολιτική εκκλησιαστική)

Επιστολή: τρόπος γραπτής επικοινωνίας μεταξύ δύο ανθρώπων, αντικαθιστά τη συνομιλία.

Διάλογος: συζήτηση (λογοτεχνικό είδος) ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα, που εκφράζουν σκέψεις, συναισθήματα.

Ημερολόγιο: Χρονολογική καταγραφή κατά ημέρα γεγονότων της ζωής ενός ανθρώπου (βλ. έκφραση έκθεση Β' Λυκείου).

Άσκηση

* Να χαρακτηρίσετε τα κείμενα 1, 2, 3, 4, (σελ. 95-96) και να τα εντάξετε στα παραπάνω γραμματειακά είδη.

Μάθημα 3ο

α) Δοκίμιο και άρθρο: Έχουν και τα δύο κοινωνικό χαρακτήρα γι' αυτό συγγενεύουν. Ένα άρθρο εφημερίδας μπορεί να διαπραγματεύεται ένα κοινωνικό πρόβλημα σύγχρονο ή διαχρονικό.

β) Δοκίμιο και επιφυλλίδα: η επιφυλλίδα στις εφημερίδες εκφράζει έντονο προβληματισμό πάνω σ' ένα σύγχρονο θέμα ή συμβάν, στέκεται όμως στο επικαιρικό και το προσωρινό, εδώ διαφέρει το δοκίμιο (μόνιμο-γενικό) απ' την επιφυλλίδα. (επιφυλλίδα - κάτω μέρος εφημερίδας - δημοσιογραφικός όρος)

γ) Δοκίμιο και Χρονογράφημα:

Συγγενικά είδη - το χρονογράφημα διηγείται με κάποια σχετική τάξη και σύντομες αναφορές αναλύσεις κάποιο σιηκεκριμένο γεγονός (κοινωνικό, πολιτικό, ιστορικό), είναι λογοτεχνία περισσότερο.

Το δοκίμιο μπορεί να είναι χρονογράφημα όμως εμβαθύνει στα αίτια του γεγονότος και πορεύεται με αναγωγές σε μόνιμο - γενικά συμπεράσματα απ' αυτό.

Ασκήσεις

I) Από μια Κυριακάτικη ημερήσια εφημερίδα να κόψετε ένα άρθρο (Κύριο ή μη), επιφυλλίδα και χρονογράφημα, αν υπάρχει, και να το

φέρετε για ανάγνωση στην τάξη.

(αιτιολόγηση της επιλογής)

II) Να γράψετε (αφού ασκηθείτε στην τάξη) στο τετράδιο εργασιών λεπτομερειακά ό,τι σας ζητά η άσκηση της σελ. 103 του βιβλίου έκφραση - Εκθεση.

III) Να αναφέρετε ονόματα γνωστών δημοσιογράφων που αρθρογραφούν σε Ελληνικές εφημερίδες και ποιές;

Μάθημα 4ο

Ιστορία του δοκιμίου: ο όρος δοκίμιο (essai: γαλλικός) καθιερώνεται από τον πατέρα του είδους **Μιχαήλ ντε Μοντένι** (1533-1592), αλλά οι αρχέγονες μορφές δοκιμίου βρίσκονται στους αρχαίους χρόνους (Παλαιά Διαθήκη: Παροιμίες, εκκλησιαστές-Πλούταρχος:

Ηθικά - **Θεόφραστος**: Χαρακτήρες. "Εις Εαυτόν του Μάρκου Αυρηλίου" -

Σενέκας: Χαρακτήρες - Επιστολές - **Κικέρωνα**: Διάλογοι

* Στην Αγγλία το δοκίμιο εγκαινιάζει ο **Sir Francis Bacon** 1561-1626 - όρος: Essay.

Τα δοκίμια του είναι φιλοσοφικά, επιδιώκει να διδάξει, ακολουθεί αυστηρή επιστημονική μέθοδο και οδηγείται σε συμπεράσματα.

Σημαντικό δοκιμιακό έργο αποτελεί το "Δοκίμιο για την ανθρώπινη νόηση" του **John Lock**, γνωσιολογικό έργο, πηγές, μορφές, έκταση της γνώσης.

Ο α) David Hume: Αγγλία β) **Βολταίρος**: Γαλλία, α) Δοκίμια, Πολιτικά, ηθικά και φιλοσοφικά.

Δοκίμια για τα έθιμα και το πνεύμα των εθνών και μελέτες σε ζητήματα κύρια πολιτισμού.

Τα δοκίμια καλλιεργούνται απ' τους Ευρωπαίους Διαφωτιστές και στοχαστές του 19ου αιώνα - (Θετικισμός- δοκίμιο - επιστημονικής υφής)

2ος αι. Ραϊχ-Μαρκούζε-Φρομ-Σαφ (Ευρωπαίοι δοκιμογράφοι)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

(Ιστορική αναφορά - ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ)

α) απαρχές του ελληνικού δοκιμίου αποτελούν τα κείμενα του Νεοελληνικού διαφωτισμού. (Δ. Καταρτζής - Αδ. Κοραΐς - Ι. Βηλαράς) καθώς και τα κείμενα των πρώτων δημοτικιστών (Γιάννης Ψυχάρης - Αργ. Εφταλιώτης - Αλ. Πάλλης)

Στις αρχές του αιώνα: τα μεγάλα εθνικά, πολιτικά, πνευματικά, κοινωνικά προβλήματα οδηγούν στην άνθηση του δοκιμίου, όχι όμως με καθαρή μορφή μέχρι το 1930.

Με προβλήματα της πολιτιστικής ταυτότητας ασχολούνται ο **Ιωνας Δραγούμης** - **Περ. Γιαννόπουλος**

Με την παιδεία και γλώσσα (Δελμούζος-Γληνός-Τριανταφυλλίδης)

Λογοτεχνία (Εμμ. Ροϊδης-Κ. Παλαμάς - Γρ. Ξερόπουλος - Κ. Βάρναλης)

Μετά το 1930 αναγράφονται δοκίμια στην καθαρή τους μορφή. Κυριότερα θέματά τους, τα προβλήματα του καιρού μας. Εκπρόσωποι: Γ. Θεοτοκάς, Λ. Καραντώνης - Γ. Σεφέρης - Οδ. Ελύτης - Αγγ. Τερζάκης - Ε. Παπανούτσος - Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος - Αιμ. Χουρμούζιος (Βλ. Δοκίμια Κ.Ν. Λ. Γ Λυκείου).

Άσκηση

Να συγκεντρώσετε και να παρουσιάσετε περισσότερα στοιχεία, (θεματική, τίτλοι, περιεχόμενο) για τα Ελληνικά δοκίμια μετά το 1930.

Μάθημα 5ο

Τα ΕΙΔΗ του δοκιμίου

α) **Το δοκίμιο στοχασμού:** Το δοκίμιο αυτό είναι καταγραφή σκέψεων πάνω

σ' ένα θέμα. Υπάρχει στοχαστικό ύφος, ελευθερία ερμηνείας. Ο δοκιμογράφος δεν ενδιαφέρεται τόσο να πείσει, όσο να εκφράσει τις ιδέες και σκέψεις του, να πληροφορήσει με την έκθεση των απόψεων του, γι αυτό η τεκμηρίωση είναι χαλαρή και η ερμηνεία του θέματος ελεύθερη απόλυτα, άλλοτε συγκεκριμένη, άλλοτε μεταφορική. ΚΥΡΙΑ χρήση τεχνική: ο στοχαστικός μόνολογος

(Να ασκηθείτε στο δοκίμιο του Σβράιτσερ σελ. 118-119-120)

β) **Το δοκίμιο Πειθούς (Πειστικό) - ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ:** Ασχολείται αποκλειστικά με ιδέες (π.χ. ελευθερία, τέχνη, παράδοση) και στόχος του είναι μέσα από την αυστηρή επιχειρηματολογία και τεκμηρίωση να μας πείσει, να αποδείξει σαν αντικειμενικές, τις απόψεις, ιδέες, θέσεις του δοκιμογράφου. Σε αυτό το είδος η χρήση των επιχειρημάτων είναι προσεγγισμένη και δομείται σε απόλυτη λογική σειρά.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝΤΑ ΕΙΔΗ ΔΟΚΙΜΙΟΥ:

I. **το αφηγηματικό:** Χρησιμοποιεί αφήγηση ή περιγραφή εικόνων, λογοτεχνίζει και χαρακτηρίζεται από συνδυασμό λογοτεχνίας-δοκιμιακού λόγου (εντάσσεται στα δοκίμια στοχασμού ή και πειθούς σπάνια).

II. **Το δραματικό δοκίμιο:** δευτερεύον είδος δοκιμίου με θεατρικό χαρακτήρα. Υπάρχει σ' αυτό δράση, δραματικότητα, διάλογος, ευρύτερα ένα θεατρικό ύφος - Διάλογοι, δραματικοί μονόλογοι (εντάσσεται στο δοκίμιο στοχασμού).

(Με κριτήριο τα παραπάνω είδη να επιχειρείται κάθε φορά η φιλολογική ένταξη των δοκιμίων που διδάσκονται).

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Αποτελείται από τρία μέρη α) τον πρόλογο β) κύριο μέρος και γ) επίλογο (έκθεση) ή κατ' άλλη ορολογία την ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Α) **Στον πρόλογο:** εκθέτει το θέμα - ή το αίτιο, θεματική αφορμή του δοκιμίου - δίνονται ορισμοί ιδεών

Β) **ΣΤΟ ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ:** μετά από συνοπτική αφήγηση διασαφήνισης της ιδέας - επιχειρείται η απόδειξη των θέσεων του δοκιμογράφου πάνω στο θέμα - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ - ΤΕΚΜΗΡΙΑ - ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Γ) **ΕΠΙΛΟΓΟΣ:** Ανακεφαλαίωση συνοπτική - συμπεκνωμένη παρουσίαση της ανάπτυξης και των συμπερασμάτων

ΑΣΚΗΣΗ στη δομή (γραπτά)

Δοκίμιο	Παραγράφου	Πρόταση
Πρόλογος: Θέμα + κατευθυντήρια ιδέα Κύριο μέρος: Ανάπτυξη της κατευθ. ιδέας Επίλογος: Συμπέρασμα	Θεματική περίοδος: Θέμα (Υ) + Κατευθ. ιδέα (Κ) Κύριο μέρος: Ανάπτυξη της κατευθ. ιδέας Επίλογος: Περίοδος κατακλείδα	Υποκείμενο: Θέμα Κατηγορημα: κατεύθυντήρια ιδέα + ανάπτυξη

Γράψτε με βάση ένα από τα παρακάτω θέματα μια πρόταση, μια παράγραφο και ένα δοκίμιο από τρεις παραγράφους (πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο)

* Τα αισθητικά γνωρίσματα του δοκιμίου, να διδαχτούν απ' την εισαγωγή σ' αυτό, **ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΛ. Γ ΛΥΚΕΙΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΣ**

Γιώργος Ηρακλέους

ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Με την εργασία μας αυτή δίνουμε μια βοήθεια στο συνάδελφο που διδάσκει το μάθημα των Νέων Ελληνικών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο.

Οι διδακτικές προσεγγίσεις που περιέχονται στην εργασία μας αυτή αποτελούν ένα εργαλείο δουλειάς δοκιμασμένο στην πράξη. Ωστόσο, σε καμιά περίπτωση δεν υποκαθιστούν τον διδάσκοντα, από τον οποίο εξαρτάται -κατά ένα μεγάλο μέρος- η επιτυχία της διδασκαλίας.

Η κατάταξη των εργασιών γίνεται με αλφαβητική σειρά των λογοτεχνών και αρθρογράφων που ανθολογούνται στα σχολικά εγχειρίδια.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Α' ΤΑΞΗ

- ΑΝΤΕΡΣΕΝ ΧΑΝΣ., το κορίτσι με τα σπύρτα, φιλόλογος νομού Ροδόπης..., σσ. 136-146 και φιλόλογος, τ. 62, σσ. 279-294.
- ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ., άνεμοι, ν. παιδεία, τ. 15, σσ. 144-145. Η διδασκαλία των νέων ποιητικών..., σσ. 96-98. Η μάγισσα, τα εκπαιδευτικά, τ. 9, σσ. 111-132. Η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 101-103. Έχει ο Θεός, φιλολογική, τ. 28, σσ. 5-6 η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 99-100. Ο Ήλιος, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 89-92.
- ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ Ν., τα καημένα τα πουλάκια, ν. παιδεία, τ. 14, σσ. 117-120.
- ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ Ζ., ο ξενιτεμένος, ν. παιδεία, τ. 17, σσ. 120.
- ΠΟΛΙΤΗΣ Ν. Γ., τρεις βίγλες θα του βάλω (δημ. τραγούδι), Α. Ζορμπά..., σσ. 35-39 και ν. παιδεία, τ. 50, σσ. 129-136.
- ΠΟΛΙΤΗΣ Κ., η εκδρομή, Γ. Παγανού, η νεοελληνική πεζογραφία, σσ. 187-195.
- ΡΙΤΣΟΣ Γ., τρία λιανοτράγουδα, Α. Ζορμπά..., σσ. 249-257, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 145-148.
- ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., τρεις βράχοι, ν. παιδεία, τ. 11, σσ. 103-104, Ζορμπά Α., διδακτική προσέγγιση κειμένων νεοελληνικής λογοτεχνίας για το Γυμνάσιο, σσ. 183-190, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων στο Γυμνάσιο..., σσ. 69-72, Τάκη Καρβέλη, η νεότερη ποίηση, σσ. 70-73.
- ΣΟΛΩΜΟΣ Δ., η ξανθούλα, Α. Ζορμπά..., σσ. 54-58, Κ. Μπαλάσκα, η νεοελληνική ποίηση, σσ. 17-21. Η ψυχούλα, Α. Ζορμπά..., σσ. 66-69. Η καταστροφή των Ψαρών, Α. Ζορμπά, σσ. 77-82.
- ΣΩΤΗΡΙΟΥ Δ., ματωμένα χρώματα, φιλολογική, τ. 28, σσ. 20-21.
- ΤΣΕΧΩΦ Α., βάνκας, φιλόλογος ν. Ροδόπης..., σσ. 119-135.
- ΧΑΤΖΗΣ Δ., το βάφτισμα, φιλολογική, τ. 20, σσ. 20-21.
- ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΙ ΕΡ., ο γέρος και η θάλασσα, η διδασκαλία της ξένης λογοτεχνίας..., φιλόλογος νομού

Ροδόπης..., σσ. 91-107.

Β' ΤΑΞΗ

- ΑΛΕΞΙΟΥ Ε., η πέρδικα της Σκύρος, ν. παιδεία, τ. 12, σσ. 160-162, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 47-51.
- ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ Ν., μια μυγδαλιά, ν. παιδεία, τ. 18, σσ. 220-222, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 265-270, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 130-132.
- ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ., το τρελοβάπορο, ν. παιδεία, τ. 15, σσ. 146-148, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., 104-106, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 229-238.
- ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ Α., αληθινό παραμύθι, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 185-190.
- ΘΕΟΤΟΚΑΣ Γ., ένα έθνος νεόφτωχο, ν. παιδεία, τ. 51, σσ. 111-119, τα εκπαιδευτικά, τ. 18-19, σσ. 62-65.
- ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ Μ., Ο Δον Κιχώτης και οι ανεμόμυλοι, διάλογος, τ. 7, σσ. 73-87.
- ΚΑΒΑΦΗΣ Κ., στα 200 π.χ., φιλόλογος, τ. 36, σσ. 92-108, τα εκπαιδευτικά, τ. 9 σσ. 133-144, φιλολογική, τ. 31-32, σσ. 12-14, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 23-26, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 148-153.
- ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ Ν., το φύτεμα του χωριού, τα εκπαιδευτικά, τ. 18-19, σσ. 51-56.
- ΟΥΡΑΝΗΣ Κ., κατοχή, ν. παιδεία, τ. 11, σσ. 101-102. Προσκύνημα στο Μεσολόγγι, λόγος και πράξη, τ. 41, σσ. 71-80.
- ΠΑΛΑΜΑΣ Κ., Παύλος Μελάς, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 90-95. Διγενής Ακρίτας, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 95-98.
- ΠΑΠΑ Α., στους σκοτωμένους σπουδαστές του πολυτεχνείου, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 209-211.
- ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Α., η αποσώστρα, τα εκπαιδευτικά, τ. 18-19, σσ. 59-62, σσ. 65-67.
- ΠΡΕΒΕΡ Ζ., σελίδα γραπτού, φιλόλογος νομού Ροδόπης..., 27-48, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 174-177.
- ΡΙΤΣΟΣ Γ., οι τοίχοι του σπιτιού μας, ν. παιδεία, τ. 18, σσ. 219-220 και τ. 55, σσ. 83-95, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 151-153, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 257-261.
- ΣΑΡΑΝΤΗ Γ., αποχαιρετισμός, τα εκπαιδευτικά, τ. 18-19, σσ. 56-59. Το τέλος, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 230-234.
- ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., ο γυρισμός του ξενιτεμένου, φιλόλογος, τ. 39, σσ. 23-31, ν. παιδεία, τ. 17, σσ. 120-123, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 190-198, Τάκη Καρβέλη, η νεότερη ποίηση, σσ. 73-75, διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 75-78, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 56, σσ. 37-42.
- ΣΟΛΩΜΟΣ Δ., η ημέρα της Λαμπρής, Α. Ζορμπά..., διδακτική..., σσ. 70-76.
- ΤΣΙΡΚΑΣ ΣΤΡ., από τη Χίο στην Αλεξάνδρεια, τα εκ-

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΑΣ

1. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Διάλογος	Σύγχρονη Εκπαίδευση
Εκφραση	Τα Εκπαιδευτικά
Θαλλώ	Τα Φιλολογικά
Λόγος και Πράξη	Φιλολογική
Νέα Παιδεία	Φιλολόγος
Νεοελληνική Παιδεία	

2. ΒΙΒΛΙΑ

- Α. Μεταπολεμική ποίηση, ομάδα φιλόλογων συνδέσμου φιλόλογων νομού Ρεθύμνου, εκδ. τυποσπουδή, Ρέθυμνο 1990.
- Β. Η διδασκαλία της ξένης λογοτεχνίας στο γυμνάσιο και το Λύκειο, φιλόλογος νομού Ροδόπης, εκδ. κώδικας, Θεσσαλονίκη 1989.
- Γ. Η νεότερη ποίηση, Τάκη Καρβέλη, εκδ. κώδικας, Θεσσαλονίκη 1983.
- Δ. Η νεοελληνική πεζογραφία, Γ. Παγανού, εκδ. κώδικας, Θεσσαλονίκη 1983.
- Ε. Η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων στο Γυμνάσιο, Κ. Πανόπουλου, Λ. Γκίκα, Γ. Ζαφειρόπουλου, εκδ. Τ. Μιχαλά, Αθήνα 1981.
- ΣΤ. Διδακτική προσέγγιση κειμένων νεοελληνικής λογοτεχνίας για το γυμνάσιο, Α. Ζορμπά, έκδοση του συγγραφέα, Αθήνα 1982.
- Ζ. Νεοελληνική ποίηση, Κ. Μπαλάσκα, εκδ. επικαιρότητα, Αθήνα 1980.
- Η. Προοπτικές του κειμένου, Ζ. Σαμαρά, εκδ. κώδικας, Θεσσαλονίκη 1989.
- Θ. Προτάσεις διδασκαλίας φιλολογικών μαθημάτων, πολλών συγγραφέων, εκδ. "σμίλη", Αθήνα 1986.
- Ι. Κείμενα σύγχρονης ποίησης, Κώστα Τοπούζη, εκδ. Gutenberg.

Γ' ΤΑΞΗ

- ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ Μ., ποιήματα που μας διάβασε ένα βράδυ ο λόγιος Otto U, η διδασκαλία..., σσ. 204-206, Α. Ζορμπά..., σσ. 276-279, Θαλλώ, τ. 1, σσ. 118-134.
- ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ., ελληνική νομαρχία, φιλόλογος, τ. 50, σσ. 293-304.
- ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ Τ., σε κάποιον άλλο ουρανό, η διδασκαλία..., σσ. 192-193, μεταπολεμική ποίηση..., σσ. 72-92.
- ΒΙΖΥΗΝΟΣ Γ., το μόνο της ζωής του ταξίδιον, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 179-191.
- ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ Ν., μάνα και γιός, ν. παιδεία, τ. 17, σ. 123, φιλολογική, τ. 29, σσ. 13-15, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 139-142. Προσκλητήριο, η νεότερη ποίηση..., σσ. 138-143, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 135-138.
- ΓΚΟΡΚΙ Μ., το παραμύθι του Ντανκό, φιλόλογοι νομού Ροδόπης..., σσ. 108-118.
- ΓΡΥΠΑΡΗΣ Γ., το μελέμι, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 35, σσ. 83-87, Α. Ζορμπά..., σσ. 116-122.
- ΔΙΚΤΑΙΟΣ Α., καλοκαίρι 1956, η διδασκαλία..., σσ. 178-181.
- ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ., της δικαιοσύνης ήλπε νοητέ, ν. παιδεία, τ. 11, σσ. 115-117, τ. 15, σσ. 154-161 και τ. 18, σσ. 217-219, νεοελληνική παιδεία, τ. 4, σσ. 84-96, Α. Ζορμπά..., σσ. 239-248, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 119-122, η νεότερη ποίηση..., 117-121, φιλολογική, τ. 28, σσ. 6-7. Η μεγάλη έξοδος, Α. Ζορμπά..., σσ. 115-118, η νεότερη ποίηση..., σσ. 110-117, ν. παιδεία, τ. 11, σσ. 110-114, τα εκπαιδευτικά, τ. 3, σσ. 70-90.
- ΘΕΜΕΛΗΣ Γ., με βρήκε η νέα μέρα, η διδασκαλία..., σσ. 182-184
- ΚΑΒΑΦΗΣ Κ., υπέρ της αχαϊκής συμπολιτείας πολεμήσαντες, Α. Ζορμπά..., σσ. 164-168, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 31-34. 27 Ιουνίου 1906, 2 μ.μ., ν. παιδεία, τ. 13, σσ. 127-133, Α. Ζορμπά..., 169-178, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 35-38. Το πρώτο σκαλί, Α. Ζορμπά..., σσ. 158-164, η διδασκαλία..., σσ. 27-30.
- ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ Ν., Οδυσσέας, η διδασκαλία..., σσ. 160-162.
- ΚΑΛΒΟΣ Α., αι ευχαί, έκφραση, τ. 2, σσ. 30-35.
- ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ Α., ο ζητιάνος, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 209-214
- ΚΑΡΟΥΖΟΣ Ν., η ορθοδοξία, η διδασκαλία..., σσ. 201-203.
- ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ Κ., τελευταίο ταξίδι, Α. Ζορμπά..., σσ. 131-138, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 47-52. Σάββατο βράδυ, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 47-50. Ενα σπιτάκι απόμερο, η διδασκαλία..., σσ. 47-51. Μίσθια δουλειά, η διδασκαλία..., σσ. 47-52.
- ΚΟΡΑΗΣ Α., παπατρέχας, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 81-85.
- ΚΟΡΝΑΡΟΣ Β., ερωτόκριτος, φιλόλογος, τ. 16, σσ. 68-72, ν. παιδεία, τ. 25, σσ. 153-166.
- ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ Ι., απομνημονεύματα, διάλογος, τ. 8, σσ. 149-165.
- ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Μ., ο Τάκης Πλούμας, Α. Ζορμπά..., σσ. 122-131
- ΜΠΑΛΣΑΚ Ο., Ευγενία Γκραντέ, φιλόλογοι νομού Ροδόπης..., σσ. 70-90

- ΜΠΟΝΤΛΕΡ Κ., Αλμπατρος, φιλόλογοι νομού Ροδόπης..., σσ. 15-26.
- ΜΠΟΥΜΗ-ΠΑΠΠΑ Ρ., βοδάμαξα, η διδασκαλία..., σσ. 168-170.
- ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ ΣΤΡ., η δασκάλα με τα χρυσά μάπα, φιλολογική, τ. 33, σσ. 12-14.
- ΠΑΛΑΜΑΣ Κ., ο δωδεκάλογος του γύφτου, λόγος και πράξη, τ. 29, σσ. 57-63. Μεσολόγγι, Α. Ζορμπά..., σσ. 98-102.
- ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Α., άνθος του γιαλού, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 204-209.
- ΠΑΠΠΑΣ Ν., ο μικρός λαγός, η διδασκαλία..., σσ. 165-167.
- ΠΟΛΙΤΗΣ Ν.Γ., εκλογαί, της Αγία Σοφίας, Α. Ζορμπά..., 14-20, Του γιοφυριού της Άρτας, φιλολογική, τ. 30, σσ. 9-13.
- ΡΙΤΣΟΣ Γ., από το Εμβάτηριο του Ωκεανού, η διδασκαλία..., σσ. 154-156, διάλογος, τ. 8, σσ. 143-148. Ύμνος και θρήνος για την Κύπρο, Α. Ζορμπά..., σσ. 261-265, η διδασκαλία..., σσ. 157-159.
- ΡΟΪΔΗΣ ΕΜΜ., Ξεστούπωμα, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 141-143.
- ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ Α., ιστορία, φιλόλογος, τ. 60, σσ. 154-161, διάλογος, τ. 8, σσ. 167-171
- ΣΑΡΑΝΤΑΡΗΣ Γ., ακόμα δεν μπόρεσα, η διδασκαλία..., σσ. 171-173.
- ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ Μ., το ψωμί, ν. παιδεία, τ. 42, σσ. 160-165, νεοελληνική παιδεία, τ. 8, σσ. 82-87, Α. Ζορμπά..., σσ. 270-276, Σαμαρά Ζ, προοπτικές του κειμένου, σσ. 33-36 και 108-109, διδακτική των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 194-196.
- ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., άρνηση, νεοελληνική παιδεία, τ. 6, σσ. 101-124, λόγος και πράξη, τ. 41, σσ. 48-56, Α. Ζορμπά..., σσ. 198-205, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 79-82, η νεότερη ποίηση..., σσ. 76-78. Λίγο ακόμα, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 83-84. Δεν θέλω τίποτε άλλο, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 85-87, Α. Ζορμπά..., σσ. 208-215.
- ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ Α., τρεχαντήρα, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 33, σσ. 76-81, φιλολογικά, τ. 6, σσ. 53-56.
- ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Τ., ο Οδυσσέας στο ποτάμι, νεοελληνική ποίηση, τ. 2, σσ. 68-74, μεταπολεμική ποίηση, συνδέσμου φιλόλογων νομού Ρεθύμνου, σσ. 275-295, η διδασκαλία των νέων ποιητικών κειμένων..., σσ. 188-191.

- των..., σσ. 188-191.
- ΣΟΛΩΜΟΣ Δ., η σκιά του Ομήρου, Α. Ζορμπά..., σσ. 83-89.
- ΤΖΟΥΣ ΤΖ., το πορτρέτο του καλλιτέχνη, φιλόλογοι νομού Ροδόπης..., σσ. 49-69.
- ΧΑΤΖΗΣ Δ., ο γυρισμός, νεοελληνική παιδεία, τ. 18, σσ. 7-16, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 259-262.
- ΧΟΡΤΑΤΣΗΣ Γ., ερωφίλη, Α. Ζορμπά..., σσ. 48-53.
- ΨΥΧΑΡΗΣ Γ., οι αρχαίοι, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 215-217.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΛΥΚΕΙΟΥ

Α' ΤΑΞΗ

- ΑΝΩΝΥΜΟΣ Ο ΕΛΛΗΝ., Ελληνική Νομαρχία, εφεύρεσεις των χρημάτων, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 31, σσ. 33-36.
- ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ Γ. Θ., η ελεγεία των αδελφών, νεοελληνική παιδεία, τ. 1, σσ. 97-99.
- ΒΕΝΕΖΗΣ Η., το νούμερο 31329, φιλολογική, τ. 30, σσ. 14-28.
- ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Ν., Λόρκα..., τα εκπαιδευτικά, τ. 16, σσ. 40-45
- ΕΛΥΤΗΣ Ο., η τρελή ροδιά, σεμινάρια Π.Ε.Φ., τ. 2, σσ. 6-12, η νεότερη ποίηση..., 95-106.
- ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ Α., ο πλοκαμός της Αλταμίρας, Πουλιά του Προύθου, Ηχώ, φιλολογική, τ. 28, σσ. 8-12, Ηχώ, νεοελληνική παιδεία, τ. 8, σσ. 65-71.
- *ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ Μ., ο Δον Κιχώτης, διάλογος, τ. 7, σσ. 73-87.
- ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ Μ., το μπουρίνι, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 34-50, τα χταποδάκια, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 26-33.
- ΜΟΝΤΑΙΝ., Περί φιλίας, φιλόλογοι νομού Ροδόπης..., σσ. 281-291.
- ΜΠΕΡΑΤΗΣ Γ., το πλατύ ποτάμι, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 58-69.
- ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ Ν.Γ., αρχείον, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 70-80.
- ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ Π., η κεφαλή της μέδουσας, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 81-90.
- ΡΙΤΣΟΣ Γ., ρωμοσύνη, ν. παιδεία, τ. 38, σσ. 106-112 και τ. 55, σσ. 83-95, τα εκπαιδευτικά τ. 2, σσ. 55-72, φιλολογική, τ. 31-32, σσ. 6-11, η νεότερη ποίηση..., σσ. 127-132. Ο τόπος μας, η νεότερη ποίηση..., σσ. 133-136.
- ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., πάνω σ' ένα ξένο στίχο, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 29, σσ. 67-74, σεμινάρια Π.Ε.Φ., τ. 2, σσ. 156-165. Ελένη, φιλολογική, τ. 26, σσ. 17-19, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 25, σσ. 67-76, προεκτάσεις της εκπαίδευσης, τ. 4, 61-64. Επί ασπαλάθων, φιλόλογος, τ. 18, σσ. 245-253, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 29, σσ. 61-66, τα εκπαιδευτικά, τ. 5, σσ. 95-109, νεοελληνική παιδεία, τ. 20, σσ. 79-93
- ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ Γ., τρεις άδειες καρέκλες, νεοελληνική παιδεία, τ. 13, σσ. 91-102.
- ΤΣΙΡΚΑΣ ΣΤΡ., μνήμη, η νεοελληνική πεζογραφία..., σσ. 381-386.

Β' ΤΑΞΗ

- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Α., με π μάπα τώρα πια, νεοελληνική παιδεία, τ. 18, σσ. 57-56 και τ. 11, σσ. 102-133, η νεότερη ποίηση..., σσ. 168-171.
- ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ Μ., επιτύμβιον, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου..., σσ. 56-78, η νεότερη ποίηση..., σσ. 178-179. Νέοι της Σιδώνος 1970, φιλόλογοι νο-

μού Ρεθύμνου....., σσ. 31-58, η νεότερη ποίηση....., σσ. 179-182, νεοελληνική παιδεία, τ.3, σσ. 88-96.
ΓΚΑΙΤΕ., Φάουστ, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 181-191

ΓΡΥΠΑΡΗΣ Ι., Εσπάδες, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 35, σσ. 93-103.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Β., εγκώμιο, ν. παιδεία, τ. 55, σσ. 132-152.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ Κ., ο κατάδικος, νεοελληνική παιδεία, τ. 20, σσ. 100-123.

ΚΑΒΑΦΗΣ Κ., αλεξανδρινοί βασιλείς, φιλόλογος, τ. 11-12, σσ. 173-196.

ΚΑΛΒΟΣ Α., ο Φιλόπατρις, εις Αγαρηνούς, νέα παιδεία, τ. 48, σσ. 117-134.

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ Κ., στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο, νεοελληνική παιδεία, τ. 20, σσ. 66-78, Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 35, σσ. 88-92.

ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ Τ., καντάντα, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 143-204.

ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ Φ., Άδελφοί Καραμαζώφ, φιλόλογοι νομού Ροδόπης....., σσ. 292-305.

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Α., ο Αλιβάνιστος, νεοελληνική παιδεία, τ. 18, σσ. 23-36, νέα παιδεία, τ. 58, σσ. 106-115, το μοιρολόγι της φώκας, φιλόλογος, τ. 61, σσ. 172-189.

ΠΑΠΑΔΙΤΣΑΣ Δ.Π., Βλαδίμηρε, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 183-204, η νεότερη ποίηση...., σσ. 201-205, νέα παιδεία, τ. 46, σσ. 158-172.

ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ Τ., οφειλή, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 183-204, η νεότερη ποίηση...., σσ. 201-205, η νεότερη ποίηση....., σσ. 187-189.

ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ Α., το ποτάμι, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 35, σσ. 93-103.

ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ Μ., η αποκρία, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 217-240, νέα παιδεία, τ. 36, σσ. 132-141 και τ. 38, σσ. 113-115, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 43, σσ. 82-88, νεοελληνική παιδεία, τ. 3, σσ. 97-104, τα εκπαιδευτικά, τ. 7, σσ. 126-132, η νεότερη ποίηση....., σσ. 193-195.

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ Α., δείπνος, λόγος και πράξη, τ. 30, σσ. 48-55, ιερά οδός, τα εκπαιδευτικά, τ. 10, σσ. 65-75, νέα παιδεία τ. 53, σσ. 140-150 και τ. 54, σσ. 143-152. Στ' οσίου Λουκά το μοναστήρι, φιλολογική, τ. 16, σσ. 13-18.

ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Τ., ο καιόμενος, λόγος και πράξη, τ. 31, σσ. 5-12, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 253-274, νεοελληνική παιδεία, τ. 1, σσ. 85-95, νέα παιδεία, τ. 37, σσ. 152-160, η νεότερη ποίηση....., σσ. 216-219.

ΣΤΑΝΤΑΛ., το κόκκινο και το μαύρο, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 234-246.

ΤΕΝΙΣΟΝ Α., Οδυσσεάς, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., 225-233.

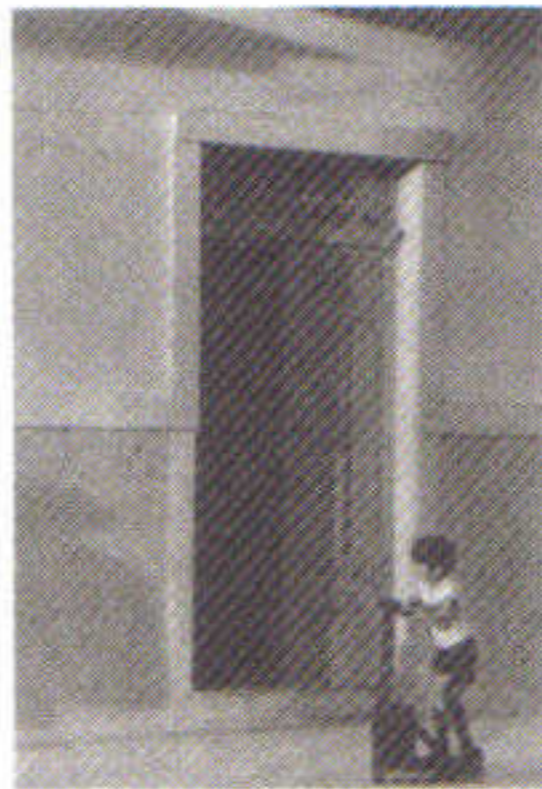
ΧΑΤΖΗΣ Δ., ο Σιούλας ο ταμπάκος, σεμινάρια Π.Ε.Φ., τ. 2, σσ. 71-85, νεοελληνική παιδεία, τ. 18, σσ. 37-46, η νεοελληνική πεζογραφία...., σσ. 307-316.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Κ., δε γυρεύω ξένο, φιλολογική, τ. 16, σσ. 5-6.

Γ' ΤΑΞΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ Μ., Θεσσαλονίκη μέρες του 1969 μ.χ., σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 29, σσ. 54-60, σεμινάρια Π.Ε.Φ., τ. 2, σσ. 18-33, προτάσεις διδασκαλίας...., σσ. 37-48, προοπτικές του καμένου....., σσ. 26-32.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Μ., η προστασία του περιβάλλοντος, νέα παιδεία, τ. 59, σσ. 155-160, φιλόλογος, τ. 54,

σσ. 273-274.

ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ Ν., ειρήνη, νέα παιδεία, τ. 46, σσ. 133-145 και τ. 47, σσ. 186-194, φιλολογική, τ. 13-14, σσ. 12-14, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 241-251.

ΔΑΛΛΑΣ Γ., σαν ιπποπόταμος, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 43, σσ. 75-81, φιλόλογοι νομού Ρεθύμνου....., σσ. 93-115.

ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Ν., μπολιβάρ, νέα παιδεία, τ. 42, σσ. 150-159, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 23, σσ. 39-47 και τ. 28, σσ. 35-40, διάλογος, τ. 6, σσ. 42-51, φιλολογική, τ. 15, σσ. 14-15, προτάσεις διδασκαλίας φιλολογικών μαθημάτων...., σσ. 9-27.

ΕΛΙΟΤ Τ.Σ., φονικό στην εκκλησία, φιλόλογοι νομού Ροδόπης....., σσ. 211-224.

ΕΛΥΑΡ Π., από τα εφτά ποιήματα αγάπης στον πόλεμο, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 170-180, φιλολογική, τ. 15, σσ. 18-19.

ΕΛΥΤΗΣ Ο., ο ύπνος των γενναίων, νεοελληνική παιδεία, τ. 10, σσ. 141-153, έκφραση, τ. 1, σσ. 34-40, νέα παιδεία, τ. 55, σσ. 152-158. Η μαρίνα των βράχων, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 60, σσ. 61-70, νεοελληνική παιδεία, τ. 14, σσ. 118-128, τα εκπαιδευτικά, τ. 6, σσ. 79-94 και τ. 22-23, σσ. 23-37.

ΘΕΟΤΟΚΑΣ Γ., Παράδοση και Ελληνικότητα, νεοελληνική παιδεία, τ. 17, σσ. 95-108, διάλογος, τ. 6, σσ. 270-274, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 267-270. Αργώ, η νεοελληνική πεζογραφία...., σσ. 215-227.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ Κ., η τιμή και το χρήμα, Θαλλώ, τ. 2, σσ. 34-43, τα εκπαιδευτικά, τ. 12, σσ. 55-70, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 47, σσ. 43-51.

ΚΑΒΑΦΗΣ Κ., σατραπεία, νέα παιδεία, τ. 30, σσ. 116-120. Απολείπειν ο θεός Αντώνιον, φιλόλογος, τ. 33, σσ. 218-222 και τ. 11-12, σσ. 173-196. Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης, νέα παιδεία, τ. 49, σσ. 106-118, τ. 57, σσ. 116-140 και τ. 58, σσ. 76-95, νεοελληνική παιδεία, τ. 3, σσ. 69-74, λόγος και πράξη, τ. 33-35, σσ. 100-105.

ΚΑΜΥ Α., γράμμα σ' ένα φίλο Γερμανό, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 261-270, φιλόλογος 55, σσ. 22-30.

ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ Μ., Γιούγκερμαν, σεμινάρια Π.Ε.Φ., τ. 2, σσ. 86-111, τα εκπαιδευτικά, τ. 20, σσ. 18-22, η νεοελληνική πεζογραφία...., σσ. 215-226.

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ Κ., κάθαρσις, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 22, σσ. 38-40, νεοελληνική παιδεία, τ. 10, σσ.

128-140.

ΚΑΦΚΑ Φ., μπροστά στο νόμο, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., 247-260, διάλογος 7, σσ. 67-72.

ΛΟΡΚΑ Φ.Γ., θρήνος για τον Ιγνάτιο Σάντσιθ Μεχίας, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 192-210, τα εκπαιδευτικά, τ. 12, σσ. 37-54.

ΜΑΓΙΑΚΟΦΣΚΙ Β., σύννεφο με πανταλόνια, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 147-169.

ΜΠΕΛ Χ., το λυπημένο πρόσωπο, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 306-320.

ΜΠΡΕΧΤ Μ., ο σπιούνος, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 321-343, διάλογος, τ. 7, σσ. 35-48.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ Γ.Ρ., η διασκεδαστική τέχνη, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 272-273.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Ι.Μ., το νόημα του σπιτιού, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 274-277.

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ Α., η φόνισσα, νέα παιδεία, τ. 38, σσ. 91-98.

ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ Ε., η τέχνη του επιχειρήματος, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 260-261. Μορφές ελευθερίας, λόγος και πράξη, τ. 30, σσ. 115-125, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 261-263.

ΡΙΝΤ Ε., η μηχανή μαζικής προπαγάνδας, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 277-278.

ΡΙΤΣΟΣ Γ., ανυπότακτη πολιτεία, νέα παιδεία, τ. 38, σσ. 116-129. Αυόπτης Μάρτυρας, νέα παιδεία, τ. 55, σσ. 83-94, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 29, σσ. 49-53, νεοελληνική παιδεία, τ. 4, σσ. 79-83, θαλλώ, τ. 2, σσ. 97-111.

ΡΟΥΦΟΣ Ρ., οι περιφρονητές του πλήθους, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 264-265.

ΣΑΒΒΙΔΗΣ Γ.Π., με μια πινέζα στην καρδιά, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 265-267.

ΣΑΡΤΡ Π., ο εγκαταλειμμένος άνθρωπος, φιλόλογοι νομού Ροδόπης...., σσ. 272-280, διάλογος, τ. 7, σσ. 51-63.

ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ Μ., ο στραπώτης ποιητής, νέα παιδεία, τ. 42, σσ. 135-149 46 σσ. 146-157 και νέα παιδεία, τ. 54, σσ. 152-163, νεοελληνική παιδεία, τ. 8, σσ. 82-90.

ΣΒΟΡΩΝΟΣ Ν., παράδοση και ελληνική ταυτότητα, διάλογος, τ. 6, σσ. 27-41.

ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., ο βασιλιάς της Ασίνης, νέα παιδεία, τ. 13, σσ. 109-113, τ. 30, σσ. 126-135 και τ. 43, σσ. 169-175, κείμενα σύγχρονης ποίησης...., σσ. 89-97, η νεότερη ποίηση...., σσ. 82-91. Ο τελευταίος σταθμός, νέα παιδεία, τ. 18, σσ. 212-216, τ. 13, σσ. 114-126, τ. 41, σσ. 144-158 και τ. 53, σσ. 125-140, κείμενα σύγχρονης ποίησης...., σσ. 98-111. Η τέχνη και η εποχή, προτάσεις διδασκαλίας φιλολογικών μαθημάτων...., σσ. 99-119.

ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ Α., άγραφον, νέα παιδεία, τ. 43, σσ. 161-168.

ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Τ., φίλιππος, λόγος και πράξη, τ. 30, σσ. 42-47.

ΤΕΡΖΑΚΗΣ Α., ελληνική απαιδιοδοξία, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 15, σσ. 80-83. Τα παιδιά με τα κλωνάρια, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 270-271.

ΤΣΙΡΚΑΣ ΣΤΡ., Αριάγνη, διάλογος, τ. 6, σσ. 52-59.

ΧΑΚΚΑΣ Μ., το ψαράκι της γυάλας, νέα παιδεία, τ. 39, σσ. 134-143, Θαλλώ, τ. 1, σσ. 155-165, νεοελληνική παιδεία, τ. 18, σσ. 47-56.

ΧΑΤΖΗΣ Δ., η φωτιά, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 42, σσ. 78-84.

ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΣ Α., η ευθύνη του πνευματικού ανθρώπου και τα όρια της ελευθερίας, σύγχρονη εκπαίδευση, τ. 15, σσ. 80-82, φιλόλογος, τ. 54, σσ. 263-264.

Αποστόλης Τζίφας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 71 και 73 – 106 79 ΑΘΗΝΑ

Σοβαρή και υπεύθυνη παρουσία στο χώρο του βιβλίου

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΩΜΑΣ ΞΗΡΟΦΩΤΟΣ, εκπαιδευτικός
ΒΙΒΛΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΗ

Νέος, πρωτότυπος κατάλογος βαθμολογίας μαθητών, σε πολυτελή και εύχρηστη βιβλιοδεσία σπιδάλ (διαστάσεις 19x15)

Περιλαμβάνει:

- 20 καρτέλλες βαθμολογίας των τριών τριμήνων. Στη δεύτερη πλευρά της καρτέλλας αναγράφονται χρήσιμα στοιχεία για το μαθητή και την ενημέρωση των γονέων
- Στοιχεία εκπαιδευτικού
- Ημερολόγιο και ωρολόγιο πρόγραμμα
- Τηλέφωνα Υπουργείου Παιδείας και άλλα χρήσιμα τηλέφωνα
- Στοιχεία αξιολόγησης
- Σχέδιο μαθήματος
- Οδηγίες και τρόπο διδασκαλίας εργαστηριακού μαθήματος
- Αυτοβαθμολόγηση εκπαιδευτικού
- Τεχνική μελέτης (για το μαθητή) κ.ά.

ΜΙΛΤ. ΚΗΡΥΚΟΠΟΥΛΟΣ **ΛΕΞΙΚΟ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ** **ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ**

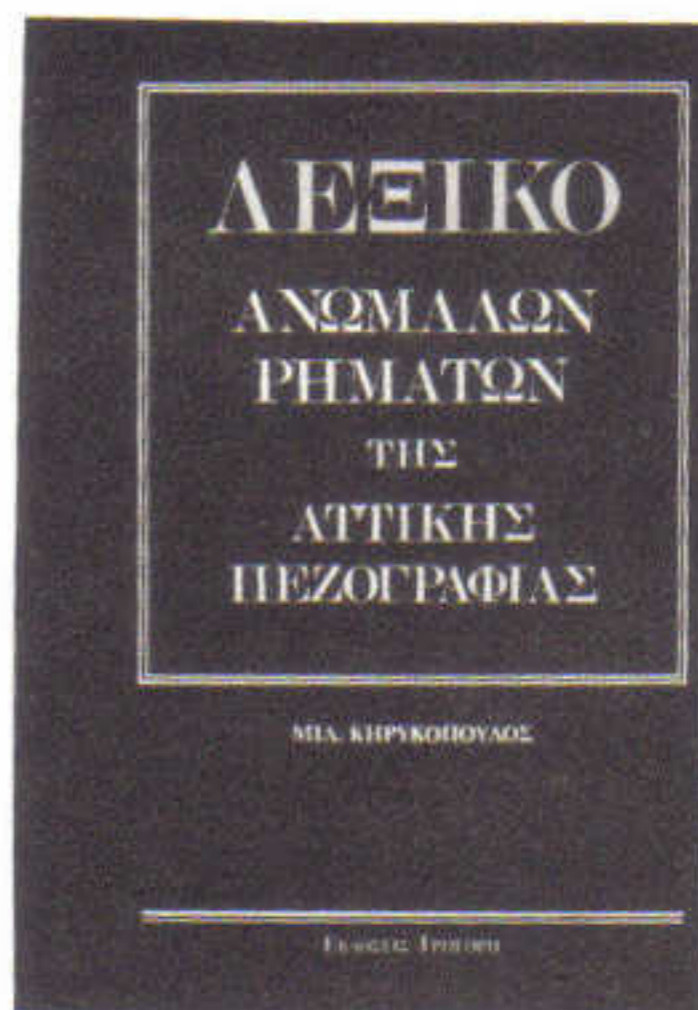
Νέο μεγάλο λεξικό ανωμάτων ρημάτων, σε καλαισθητό τόμο 944 σελίδων, με πολυτελή βιβλιοδεσία και προσιτή τιμή.

Απαραίτητο βοήθημα για εκπαιδευτικούς και μαθητές.

Περιέχει:

- 4.571 Απλά και σύνθετα ρήματα
- Αρχικούς χρόνους
- Ετυμολογία
- Παράγωγα
- Συντάξεις
- Σημασίες
- Πρωτότυπους πίνακες

Το κάθε ρήμα δίνεται με όλες τις σύνθετες μορφές του, παράλληλα με τη σύνταξη και τη σημασία του, γι' αυτό, και για πολλούς άλλους λόγους, το νέο αυτό λεξικό έχει να προσφέρει κάτι περισσότερο από τα άλλα λεξικά χρηστικού τύπου.

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΑ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΚΑΣ. Μ. ΓΡΗΓΟΡΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 71, 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 3629684 – 3646697 FAX 3625476

➔ Για τον Ελεύθερο Χρόνο, την Ψυχαγωγία, τη Νεολαία, τους Εργαζόμενους

Παρατηρήσεις για συζήτηση και προβληματισμό

"Ασχολούμεθα ίνα σχολάζωμεν"

"Εργαζόμαστε για να έχουμε ελεύθερο χρόνο". Ετσι τοποθετούσε ο Αριστοτέλης το θέμα του ελεύθερου χρόνου στην εποχή του - αν και το πιο σωστό θα ήταν "Ασχολείσθε, ίνα σχολιάζωμεν", αφού η ασχολία αφορούσε τους χιλιάδες υποτακτικούς της δικής του τάξης.

Σήμερα όμως πως αντιμετωπίζεται το θέμα "ελεύθερος χρόνος"; Πως ορίζεται, ποιό το περιεχόμενο και τα όριά του, και κατά πόσο, σε τελική ανάλυση, είναι πραγματικά ελεύθερος;

Τι είναι; Ο όρος "ελεύθερος χρόνος" αναφέρεται στο χρόνο που οι εργαζόμενοι δεν αφιερώνουν στην εργασία τους και απ' αυτήν την άποψη η έννοια έχει σαφώς κοινωνικά χαρακτηριστικά. Το χρόνο αυτόν - θεωρητικά- ο εργαζόμενος δεν καταναγκάζεται, δεν γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης και μπορεί να το διαθέσει για να αναπαράγει την εργατική δύναμη που χάθηκε στη διάρκεια της εργάσιμης μέρας.

Πόσο ελεύθερα, όμως, μπορεί να κάνει επιλογές με βάση τις πραγματικές του ανάγκες ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια του χρόνου αυτού; Μέσα σ' ένα πολύπλοκο μηχανισμό συστημάτων ελέγχου, σε μια εποχή, που τα στοιχεία και της πιο προσωπικής συμπεριφοράς υπαγορεύονται και επιβάλλονται, σίγουρα η λέξη ελεύθερος δεν μπορεί παρά να γραφεί με εισαγωγικά όταν συνοδεύει τη λέξη χρόνος.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το εργατικό κίνημα από νωρίς διεκδίκησε: 8 ώρες εργασίας, 8 ώρες ανάπαυσης και άλλες τόσες ψυχαγωγίας. Σήμερα όμως το δικαίωμα των εργαζομένων στον ελεύθερο χρόνο αμφισβητείται, εξαιτίας και της πραγματικής του μείωσης αλλά και της αξιοποίησής του.

Στενά συνδεδεμένη με τον ελεύθερο χρόνο είναι η ψυχαγωγία, η απασχόληση του ατόμου κατά το χρόνο αυτό. Από τη δουλοκτητική κοινωνία ακόμα, η ψυχαγωγία αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης και θεωρητικής θεμελίωσης. Ο τρόπος οργάνωσης της Αθηναϊκής δημοκρατίας, οι συγκεκριμένοι κανόνες της, αλλά και οι θεωρητικές τοποθετήσεις πολλών φιλοσόφων (Αριστοτέλης, Πλάτωνας) το πιστοποιούν.

Την περίοδο της φεουδαρχίας, η ψυχαγωγία κι ο ελεύθερος χρόνος συνδέονται στενά με μια κατεύθυνση ιδεαλιστική, θρησκευτική, που υπηρετεί τις μεταφυσικές απόψεις της εποχής για τον άνθρωπο και την κοινωνία. "Εξ ημέρας εργά και ποιήσεις πάντα τα έργα σου" τη δε ημέρα τη εβδόμη Σάββατο Κυρίω τω θεώ σου". Η βιβλική ρήση βρίσκει ανταπόκριση στις κυρίαρχες αντιλήψεις της εποχής.

Χαρακτηριστική εξαίρεση ο Τόμας Μουρ που το 1515 στην "Ου-

τοπία" γράφει: "Στην Ουτοπία έχουν εξάωρη ημερήσια εργασία, τρεις ώρες το πρωί και μετά τρώνε, ακολούθως δύο ώρες διάλειμμα, ύστερα τρεις ακόμα ώρες εργασίας το απόγευμα και τέλος δείπνο. Πέφτουν στις οχτώ το βράδυ και κοιμούνται για οχτώ ώρες. Τις άλλες ώρες είναι ελεύθεροι να κάνουν ό,τι θέλουν, όχι να περνάνε τις ώρες τους τεμπελιάζοντας, αλλά αξιοποιώντας τις, κάνοντας ό,τι τους είναι ευχάριστο".

Πραγματική τομή στη θεώρηση του ελεύθερου χρόνου και της ψυχαγωγίας αποτέλεσαν οι σκέψεις των Μαρξ και Ένγκελς. Καθορί-

ζεται ο τρόπος τεμαχισμού του ανθρώπινου χρόνου σαν ιστορικό φαινόμενο που συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και τη μορφή ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής. Τοποθετείται το θέμα της αλλοτρίωσης, καθώς η εργασία στον καπιταλισμό είναι ξένη προς τον εργάτη. Σ' αυτήν ο εργάτης δεν επιβεβαιώνει τον εαυτό του αλλά τον αρνείται, δεν αναπτύσσει ελεύθερα την πνευματική και φυσική του ενεργητικότητα αλλά απονεκρώνει το σώμα και την ψυχή του. Ετσι, ο εργαζόμενος βρίσκει τον εαυτό του μόνο έξω από την εργασία του και αυτό είναι απο-

τέλεσμα του γενικού νόμου της καπιταλιστικής συσσώρευσης. "Στον εργάτη επιτρέπεται να έχει μόνο όσα του χρειάζονται για να ζήσει και να θέλει να ζήσει μονάχα που τα έχει. Οσο πιο αποξενωμένη είναι η ζωή σου, τόσο πιο πολύ αποθησαυρίζεις την αλλοτριωμένη ουσία σου" (Κ. Μαρξ, "Οικονομικά και Φιλοσοφικά χειρόγραφα").

Από τα παραπάνω προκύπτει και το ερώτημα: Σε όφελος τίνος θα λειτουργεί ο ελεύθερος χρόνος; Ο Ένγκελς, στο έργο του "Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία", διαπίστωνε ότι ο καπιταλισμός θέλει να διοχετεύει στη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου τον εργαζόμενο στα πρότυπα που αυτός διαμορφώνει. Αντίθετα, από την στιγμή που η εργατική τάξη συνειδητοποιεί το ρόλο της, αντιπαρατίθεται στην αστική τάξη και έξω από τους χώρους εργασίας και διεκδικεί τη διαμόρφωση της ψυχαγωγίας της έξω από την κυρίαρχη πολιτιστική συμπεριφορά. Η εργατική τάξη προσπαθεί να οικοδομήσει το δικό της πολιτισμό.

"Θέλουμε ν' αλλάξουμε τα πράγματα βαρεθήκαμε πια να δουλεύουμε άσκοπα να σκεφτόμαστε μόνο την επιβίωση χωρίς λίγη ώρα να ονειρευτούμε θέλουμε να χαρούμε τον ήλιο και τα λουλούδια οχτώ ώρες για δουλειά οχτώ ώρες για ανάπαυση

οχτώ ώρες για ζωή και όνειρα»

"Τραγούδι των οχτώ ωρών", Ι. Μπλανσάρ, τέλη 19ου αιώνα.

Αλλωστε, σε περιόδους ανάπτυξης του εργατικού κινήματος, οι εργαζόμενοι με τους αγώνες τους κατοχύρωσαν και νομικά τις κατακτήσεις τους σχετικά με το ωράριο και τον ελεύθερο χρόνο.

Σήμερα όμως:

Σήμερα, που οι δυνατότητες της τεχνολογίας δίνουν την προοπτική να μειωθεί ο εργάσιμος χρόνος, να γίνει πιο ξεκούραστη η εργασία, να διαδοθεί πιο πλατιά η γνώση, η τέχνη, η δημιουργική ψυχαγωγία. Σήμερα, τίποτε απ' όλα αυτά δεν παρατηρείται. Αντί να μειώνονται οι ώρες εργασιακής απασχόλησης, αυξάνονται οι άνεργοι. Τα ΜΜΕ χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο της ψυχαγωγίας, την αναπαραγωγή και ενίσχυση των κυρίαρχων αντιλήψεων ερμηνείας της πραγματικότητας.

Καθιερώνονται πρότυπα ζωής. Η μαζική κουλτούρα του υπεριαλισμού γίνεται κυρίαρχο στοιχείο για τη διαπαιδαγώγηση των μαζών και διοχετεύεται μέσα από κάθε μέσο επικοινωνίας, την τηλεόραση, τη διαφήμιση, τον κινηματογράφο, τις μεγάλες δισκογραφικές επιτυχίες κλπ.

Οι στόχοι του κρατικομονοπωλιακού συστήματος μέσω της βιομηχανίας της τέχνης και της εκμετάλλευσης του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων, δεν είναι μόνο η απόκτηση κέρδους, είναι στόχοι ιδεολογικοί και στρατηγικοί. Το παραπάνω συμβαίνει με ένα σύνθετο τρόπο και πολλές αντιφάσεις. Το κράτος, δρώντας σαν συλλογικός οργανισμός του συστήματος, καλύπτει μέσω του συνόλου των μηχανισμών που διαθέτει τις βασικές ανάγκες και επιδιώξεις των μονοπωλιακών ομάδων. Οι μηχανισμοί αυτοί αναλαμβάνουν το ρόλο της διατήρησης και μετάδοσης της κυρίαρχης ιδεολογίας.

Σήμερα, δεν μπορεί να μελετήσει κανείς τη δράση του κράτους ανεξάρτητα από την παρεμβατική δραστηριότητα των μονοπωλίων της τέχνης και ανεξάρτητα από τους υπερεθνικούς μηχανισμούς. Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, η πολιτική του υπουργείου πολιτισμού είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα. Η ΕΟΚ και η "πολιτιστική ολοκλήρωση" στα πλαίσιά της είναι ένα παράδειγμα λειτουργίας των υπερεθνικών οργανισμών. "Χρειάζεται να αντιληφθούμε πως οι πλατιές μάζες δεν είναι ευαίσθητες απέναντι στην ιδέα της ευρωπαϊκής συγκρότησης. Η ψυχαγωγία πρέπει να μας χρησιμεύσει για να περάσουμε την ιδέα χρησιμοποιώντας τους κατάλληλους τρόπους" (Ρ. Φεινών, μέλος ευρωπαϊκών οργανώσεων στο Α' Ευρωπαϊκό συνέδριο για τον ελεύθερο χρόνο, Στρασβούργο). Όπως αντιλαμβανόμαστε η μυθοποίηση ορισμένων μορφών ψυχαγωγίας προωθείται από τους εμπόρους των Κέντρων Ψυχαγωγίας. Αυτός ο "τύπος" ανηπαρτίθεται, από άποψη ουσίας και ιδεολογίας, στην πολιτικοκοινωνική και πνευματική χειραφέτηση των εργαζομένων. Επιχειρείται να τυποποιηθούν συγκεκριμένες αξίες και να συγκεντρωθεί η προσοχή των εργαζομένων γύρω από ορισμένα είδη ψυχαγωγίας, με προφανείς στόχους:

— τη διαμόρφωση αστικής ιδεολογίας και τρόπου ζωής στους εργαζόμενους, που αντικειμενικά ανήκουν σε κυρίαρχοι τάξεις,

— την απομάκρυνση των εργαζομένων από τη συλλογική κοινωνική ζωή, μεταβάλλοντάς τους σε "ιδιώτες", με στάση εχθρική απέναντι στο μαζικό κίνημα,

— τη διοχέτευση αντιλήψεων που κινούνται μέσα στα όρια του συστήματος.

Η μορφή της επίθεσης αυτής γίνεται ολοένα πιο εκλεπτυσμένη. Βασίζεται σε ψυχολογικές και ψυχογραφικές μελέτες αμερικανικών, κυρίως, πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων διαφήμισης, μάρκετινγκ και μελέτες στρατιωτικών υπηρεσιών του "ψυχολογικού πολέμου".

Σήμερα, κάτω από το βάρος αυτής της επίθεσης, η άρχουσα τάξη κυριαρχεί στον τομέα της ψυχαγωγίας και επιβάλλει τη συμπεριφορά των εργαζομένων σε σχέση μ' αυτήν. Κι ακόμη δεν πρέπει να παραβλέψουμε τον καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της συνείδησης των εργαζομένων που παίζουν ο αυταρχισμός στους τόπους δουλειάς, οι περιορισμοί και η καταπάτηση στοιχειωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα καταναλωτικά πρότυπα που προβάλλει η κυρίαρχη τάξη γίνονται πρότυπα ζωής. Αυτό βέβαια δεν αποδεικνύει ότι η εργατική τάξη ενσωματώνεται. Ισα-ίσα. Η λαϊκή κατανάλωση πέφτει. Οι ανάγκες των εργαζομένων ολοένα και αυξάνονται και ταυτόχρονα δύσκολα ικανοποιούνται. Η κρίση, όχι μόνο οικονομική αλλά και πολιτιστική, μεγάλων τμημάτων των εργαζομένων μαζών, βαθαινει.

Βέβαια δεν είναι σε θέση ακόμη να προωθήσουν τις δικές τους νέες αξίες, που ταιριάζουν στην κοινωνική θέση και στο ρόλο της τάξης τους, να ανηπαλέψουν τις παλιές φθαρμένες αξίες. Όμως αμύνονται.

Η αποξένωση που επιβάλλει η κυρίαρχη τάξη διευκολύνεται από τις σύγχρονες συνθήκες ζωής. Ακόμα και η κατοικία κάνει τον εργαζόμενο πιο ευάλωτο και τον κάνει να αντιδρά δυσκολότερα στα κοινωνικά του προβλήματα.

Και στη νεολαία τα φαινόμενα αυτά είναι κυρίαρχα και η ψυχαγωγία διατηρεί και εδώ τις ταξικές διακρίσεις. Άλλη μορφή ψυχαγωγίας για τη νεολαία της άρχουσας τάξης κι άλλη για τη νεολαία των λαϊκών στρωμάτων. Ειδικά στο χώρο της νεολαίας η κυρίαρχη τάση στοχεύει στην απομάκρυνση από τα λαϊκά πρότυπα ψυχαγωγίας και την είσοδο ευρωπαϊκών ή αμερικανικών προτύπων. Οι μύθοι της "αμφισβήτησης" των δεκαετιών '50, '60, ή '70, του περιθωρίου, της εκτόνωσης στα γήπεδα, της βίας και της εγκληματικότητας κ.λ.π., προβάλλονται και συντη-

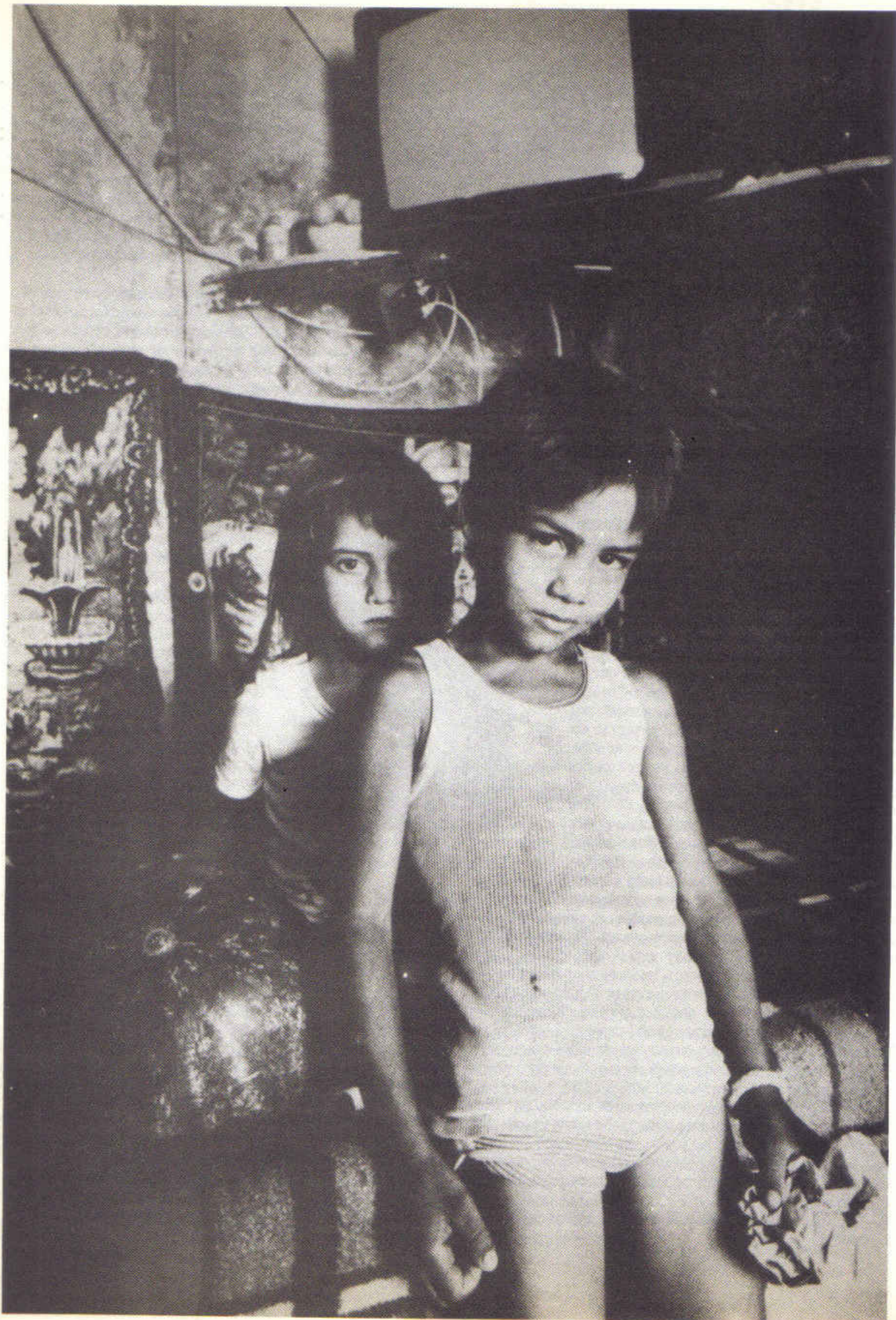
ρούνται επιδέξια, αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νεολαίας (διάθεση για δράση, ενεργητικότητα, αμφισβήτηση καθιερωμένων δομών κ.λ.π.), ενώ ταυτόχρονα τους στρέφουν στην ιδιωτεύση, την απογοήτευση ή σε ακίνδυνες για το σύστημα διεξόδους.

Παρ' όλα αυτά όμως η εργατική τάξη και η νεολαία, αργά ή γρήγορα, μέσα από τις διαδικασίες εκείνες που θα τους επιτρέψουν να γίνουν "τάξη για τον εαυτό της", συνειδητοποιώντας ολοένα και περισσότερο το ρόλο της, θα δημιουργεί κα το δικό της πολιτισμό, αναβαθμίζοντας και αξιοποιώντας τον ελεύθερο χρόνο της. Έως ότου γίνει πραγματικότητα "το βασίλειο της ελευθερίας, που θ' αρχίζει εκεί που παύει η εργασία να υπαγορεύεται από ανάγκη και από εξωτερική σκοπιμότητα". Τότε που η αντίθεση χειρωνακτικής και διανοητικής εργασίας θα πάψει "και η εργασία θα γίνει όχι μόνο μέσο για να ζεις, αλλά και η πρώτη ανάγκη της ζωής" (Κ. Μαρξ)

Θεωρώντας ότι το ζήτημα του Ελεύθερου Χρόνου δεν είναι μικρής σημασίας ανοίξαμε το κεφάλαιο. Δεν το κλείσαμε όμως.

Αντρέας Ζαφείρης

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΙΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

Μέρος Α'

Εισαγωγή Ιστορική αναδρομή

Η Δυτική Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας κατακτήθηκαν από το Ισραήλ το 1967, μαζί με το Ανατολικό μισό της Ιερουσαλήμ, που σχεδόν αμέσως προσαρτήθηκε στο Ισραήλ. Έτσι, μια περιοχή που ορίζεται από τα διευρυμένα όρια της «ευρείας Ιερουσαλήμ» υπέστη τον Ισραηλινό νόμο και διοίκηση, ενώ η Δυτική Όχθη και η Γάζα έμειναν υπό στρατιωτική κατοχή. Τα υψίπεδα του Γκολάν, που πάρθηκαν από τη Συρία στον ίδιο πόλεμο, ήταν υπό στρατιωτική κατοχή μέχρι το 1981.

Από το 1981 η στρατιωτική κατοχή της Δ. Όχθης και της Γάζας έχουν τη λεγόμενη «πολιτική διοίκηση», αλλά στην ουσία η τελική διοίκηση παραμένει στο στρατό. Τα κονδύλια για υπηρεσίες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση προέρχονται από το Ισραηλινό Υπουργείο Άμυνας.

Η Δ. Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας διατηρούν πολλές από τις νομικές και διοικητικές δομές —περιλαμβανομένου και του εκπαιδευτικού συστήματος— που αναπτύχθηκαν πριν από το 1967 από την Αιγυπτιακή και Ιορδανική κυριαρχία αντίστοιχα. Οι Ισραηλινές στρατιωτικές αρχές έχουν εντούτοις επιβάλλει μεγάλο αριθμό στρατιωτικών διαταγών, οι οποίες υπερκαλύπτουν ή συμπληρώνουν τις υπάρχουσες νομικές προϋποθέσεις και καλύπτουν μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων, από οικιστικούς κανονισμούς, μέχρι τη δενδροφύτευση και την εκπαίδευση.

Η Δ. Όχθη έχει παρ' όλα αυτά διατηρήσει περισσότερα από την Παλαιστινιακή της ταυτότητα από κάθε άλλη περιοχή. Ζουν σήμερα εκεί περ. 1.000.000 Παλαιστίνιοι χωρίς να περιλαμβάνεται σ' αυτόν τον αριθμό η Ανατολική Ιερουσαλήμ και τα προάστια. (Στη Γάζα ο αριθμός των κατοίκων φτάνει στις 750.000, ενώ οι Παλαιστίνιοι που ζουν στο Ισραήλ είναι περ. 600.000. Ο συνολικός αριθμός των Παλαιστίνιων που ζουν μέσα και έξω από την Παλαιστίνη ανέρχεται σήμερα στα 5.000.000 περίπου).

Οι καταγεγραμμένοι πρόσφυγες (περισσότεροι από τους οποίους διέφυγαν από χωριά και πόλεις της παράκτιας περιοχής το 1948) ήταν το 1984 350.000 περ. ή περίπου το 40% του συνολικού πληθυσμού της Δ. Όχθης. Περίπου το 10% των προσφύγων ζουν σε 20 στρατόπεδα της UNRWA.

Κατά την Ισραηλινή κατοχή το 1967 υπήρχε μια περαιτέρω έξοδος από τη Δυτ. Όχθη προς την Ιορδανία, ιδίως από μεγάλα στρατόπεδα προσφύγων γύρω από την Ιεριχώ στη Δ. πλευρά της Ιορδανικής πεδιάδας. Αλλά παρά τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που προήλθαν από την κατοχή υπάρχει πιο πολύ η αίσθηση της ιστορικής συνέχειας στους Παλαιστίνιους της Δ. Όχθης απ' ό,τι στους Παλαιστίνιους που ζουν σαν πρόσφυγες στη Γάζα, Λίβανο, Ιορδάνη, Συρία ή κι από τους Παλαιστίνιους που ζουν στο Ισραήλ από το 1948.

Η πολιτιστική συνέχεια επίσης σημαίνει, ότι υπάρχει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, αν και αυτό πολλές φορές συνδυάζεται με συντηρητικότητα και παραδοσιακές θέσεις. Η Ιορδανική διοίκηση αν και ήταν πολιτικά αυταρχική δεν έκανε πολλά για να διασπάσει την κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Στη Λωρίδα της Γάζας η διάσπαση ήταν πάντα μεγαλύτερη. Το 1944 η Γάζα ήταν ένα λιμάνι με 34.000 κατοίκους, μια αγροκτηνοτροφική περιοχή. Από την αρχή του 1950 κάτω από την εξουσία των Αιγυπτίων κοντά 200.000 πρόσφυγες συνωστήθηκαν σε μια μικρή περιοχή γύρω από την πόλη της Γάζας, ενώ οι ευκαιρίες για δουλειές ήταν ελάχιστες.

Μετά την κατοχή του 1967 η Γάζα έζησε τη μεγάλη πίεση της στρατιωτικής καταπίεσης, από όταν σε αντίθεση με τη Δυτ. Όχθη προέβαλε σθεναρή και επίμονη αντίσταση στους Ισραηλινούς. Σαν αποτέλεσμα έγινε μια εκκαθάριση προσφυγικών καταυλισμών, που ήταν τα κέντρα αντίστασης, που τέλειωσε με την ισόπεδωση πολλών σπιτιών για να κάνουν δρόμους «ασφαλείας». Σύμφωνα με το UNRWA (United Nation of Relief and Working Agency), περίπου 15.000 έμειναν τότε άστεγοι. Αν και η ενεργή αντίδραση σιώπησε από το 1971, αυτή η περίοδος έδωσε τον τόνο για ισχυρή επίβλεψη έκτοτε.

Από το 1967 σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές έγιναν και στις δυο περιοχές κυρίως ως ένα αποτέλεσμα της πολιτικής που έχει όλο και περισσότερο ενώσει τη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας με την Ισραηλινή οικονομία. Είναι προφανές ότι έχει αναπτυχθεί και καθημερινά αυξάνεται ένα μεγάλο εργατικό

δυναμικό που εργάζεται στο Ισραήλ. Αυτοί οι εργάτες γενικά κάνουν ανειδίκευτη εργασία, και πληρώνονται λίγο σύμφωνα με τα Ισραηλινά λεγόμενα, κυρίως στις κατασκευές, τη γεωργία και τις διάφορες υπηρεσίες. Δεν τους επιτρέπεται να παραμείνουν στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια της νύχτας χωρίς ειδική άδεια, αν και πολλοί το κάνουν παράνομα για να γλυτώσουν τα έξοδα της μετακίνησης.

Η ροή των μεταναστών που άρχισε αμέσως μετά την κατοχή έχει γίνει μια πλημμύρα. Θεωρείται ότι πάνω από το 30% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Δ. Όχθης εργάζεται στο Ισραήλ και περ. το 40% της Γάζας. Αυτό είναι μέρος ενός φαύλου κύκλου που έχει σχέση με η τοπική οικονομία δεν αναπτύσσεται και γι' αυτό δεν μπορεί να παρέχει εναλλακτική απασχόληση.....

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στην Γάζα έχει μια πολύ περιορισμένη οικονομική βάση — πέραν των υπηρεσιών, οι κύριες δραστηριότητες είναι η καλλιέργεια εσπεριδοειδών, η αλιεία και μια μικρή μονάδα ελαφράς βιομηχανίας που κυρίως συνδέεται με το Ισραήλ.

Τώρα αυτές οι δυνατότητες έχουν συρρικνωθεί, ιδιαίτερα καθώς οι Ισραηλινοί έκαναν ελάχιστα για να αναπτύξουν τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Μέχρι πρόσφατα αυτά τα προβλήματα απασχόλησης λύονταν με μια σημαντική εκροή προς τον Κόλπο κι αλλού — το 1981, υπολογίστηκαν περίπου 18.000 έξοδοι από τη Δυτ. Όχθη.

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στον ...

Η Δ. Όχθη, σε αντιδιαστολή με τη Γάζα, ήταν κυρίως αγροτική περιοχή αλλά η μικρής κλίμακας γεωργία έχει σήμερα συρρικνωθεί από τις Ισραηλινές απαγορεύσεις και από το συναγωνι-

σμό με τα γενναίως επιδοτούμενα Ισραηλινά αγροτικά προϊόντα. Σε πολύ λίγες περιοχές η εντατική αρδευόμενη γεωργία έχει αναπτυχθεί με εξωτερική βοήθεια ή κεφάλαια μεγάλων γαιοκτημόνων και μόνο σ' αυτές τις περιοχές οι άνθρωποι δεν εγκατέλειψαν τη γεωργία για μεροκάματο στο Ισραήλ.

Αλλά το κύριο δίλημμα είναι, πώς η εκπαίδευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις παρούσες περιστάσεις. Η διαθέσιμη εργασία τοπικά για πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης είναι —ειδικά στη Γάζα— περιορισμένη και οι εργασίες στο Ισραήλ είναι σχεδόν αποκλειστικά για ανειδίκευτους και μισό ειδικευμένους εργαζόμενους. Στη Δυτική Όχθη κατά τη διάρκεια της Ιορδανικής περιόδου υπήρχε περισσότερο τάση για απασχόληση ειδικών στη δημόσια υπηρεσία ή το στρατό, όπως και στην υπηρεσία του UNRWA. Τώρα αυτές οι δυνατότητες έχουν συρρικνωθεί, ιδιαίτερα καθώς οι Ισραηλινοί έκαναν ελάχιστα για να αναπτύξουν τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Μέχρι πρόσφατα αυτά τα προβλήματα απασχόλησης λύονταν με μια σημαντική εκροή προς τον Κόλπο κι αλλού — το 1981, υπολογίστηκαν περίπου 18.000 έξοδοι από τη Δυτική Όχθη.

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στον Αραβικό κόσμο. Πρόσφατα όμως και οι Ισραηλινοί και οι Ιορδανοί έχουν κάνει περισσότερο δύσκολο να αφήσει κανείς τη Δυτική Όχθη, είτε για εργασία είτε για σπουδές.

Έτσι, καθώς η παιδεία θεωρείται ως πολύ σπουδαίο πρόσόν, δεν είναι περίεργο ότι υπάρχει κάποια σύγχυση ως προς την άμεση χρησιμότητα της εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει κρατική δομή που να οδηγεί το ανθρώπινο δυναμικό προς συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες.

Μέρος Β'

Το εκπαιδευτικό σύστημα στα κατεχόμενα

Τα συστήματα των σχολείων στις κατεχόμενες περιοχές, έχουν ένα κάπως σχιζοφρενικό Status. Οι δομές παραμένουν αυτές από τις προηγούμενες —Ιορδανική και Αιγυπτιακή για τη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας αντίστοιχα— διοικήσεις, χρησιμοποιώντας τα εξεταστικά τους συστήματα και τα προγράμματα σπουδών, με μερικές τροποποιήσεις, καθώς ο πραγματικός έλεγχος των σχολείων και η οικονομία του κυβερνητικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι στα χέρια των Ισραηλινών κατακτητών των κατεχόμενων.

Το σχολικό σύστημα στη Δ. Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας είναι διαιρεμένο στους εξής 4 κύκλους:

- Νηπαγωγεία (ηλικία 4-5 ετών)
- Δημοτικά (μαθητές 6-11)
- Προπαρασκευαστικά σχολεία (μαθητές 12-14) ετών)
- Γυμνάσια (μαθητές 15-17 ετών)

Τα Γυμνάσια προσφέρουν τρεις κατευθύνσεις: φιλολογική, επιστημονική και επαγγελματική. Περίπου το 70% των μαθητών παρακολουθούν τη φιλολογική κατεύθυνση, 27% την επιστημονική και 3% την επαγγελματική (Educational Network, No 1, June 1990, ρ. 2).

Η διαίρεση των μαθητών σε μια από αυτές τις κατευθύνσεις κρίνεται από την επιτυχία τους στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου.

Στο τέλος του Γυμνασιακού κύκλου δίνεται μια γραπτή εξέταση, το Tawjihī, από το βαθμό επίδοσης του οποίου κρίνεται η είσοδος στην ανώτατη εκπαίδευση.

Τα σχολεία εν γένει χωρίζονται σε κυβερνητικά, UNRWA (των Ηνωμένων Εθνών) και Ιδιωτικά.

Η ευθύνη της προηγούμενης κυβέρνησης της Ιορδανίας μέχρι το 1967, έγινε ευθύνη της Ισραηλινής στρατιωτικής κυβέρνησης από τον Ιούνιο 1967.

Τα κυβερνητικά σχολεία, τα οποία αποτελούν τον μεγαλύτερο τομέα του σχολικού συστήματος, δηλ. 78% και 49% στη Δ. Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας αντίστοιχα, παρέχουν υπηρεσίες στο βασικό, προπαρασκευαστικό και γυμνασιακό επίπεδο. Χρηματοδοτημένα και ελεγχμένα στο σύνολό τους από τις Ισραηλινές αρχές, τα κυβερν. σχολεία έχουν έλλειψη από βασικές ευκολίες έχουν πολύ χαμηλή χρηματοδότηση και είναι υπερπληθή.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι τα κυβερνητικά σχολεία έχουν χαμηλά εκπαιδευτικά standards συγκρινόμενα με τους άλλους δύο τύπους σχολείων.

Οι δάσκαλοι - καθηγητές σ' αυτά είναι χαμηλόμισθοι, πράγμα το οποίο δυσκολεύει τη διατήρηση καλού διδακτικού προσωπικού ή την προσέλκυση νέου καλού δυναμικού.

Για όλους αυτούς τους λόγους οι Παλαιστίνιοι νοιώθουν ότι δεν παίρνουν μια καλή επιστροφή των φόρων που πληρώνουν στον τομέα της κυβερνητικής εκπαίδευσης.

Οι μαθητές στα κυβερνητικά σχολεία πληρώνουν συμβολικά δίδακτρα.

Τα UNRWA σχολεία. Αυτά ιδρύθηκαν από το United Nation of Relief and Working Agency στην αρχή της δεκαετίας του 1950, για να εξυπηρετήσουν τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Τα UNRWA σχολεία παρέχουν υπηρεσίες στο βασικό και προπαρασκευαστικό κύκλο μόνο. Οι μαθητές που επιθυμούν να συνεχίσουν συνδέονται με τα κυβερνητικά σχολεία στο τέλος του προπαρασκευαστικού επιπέδου. Τα UNRWA σχολεία ανέρχονται στο 10% του σχολ. συστήματος στη Δ. Όχθη και στο 51% στη Λωρίδα της Γάζας. Το μεγάλο αυτό ποσοστό οφείλεται στο μεγάλο αριθμό των προσφύγων στην περιοχή της Γάζας.

Τα UNRWA σχολεία είναι γνωστά καλύτερα από τα κυβερνητικά σχολεία στο ότι έχουν κανονική εποπτεία, καθώς επίσης συνεχή ενίσχυση από την UNESCO. Καλύτερη επίσης είναι και η αμοιβή των δασκάλων σε αυτά, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει κανονικά μαθήματα πάνω στις μεθόδους διδασκαλίας και στη ψυχολογία της εκπαίδευσης. Τα UNRWA σχολεία είναι χωρίς δίδακτρα.

Τα Ιδιωτικά σχολεία. Τα ιδιωτικά σχολεία διοικούνται από διάφορα τοπικά και ξένα ινστιτούτα, κυρίως εκκλησιαστικούς οργανισμούς.

Τα ιδιωτικά σχολεία αποτελούν το 12% του σχολικού συστήματος στη Δ. Όχθη. Μερικά ιδιωτικά παρέχουν μόνο προσχολική εκπαίδευση (Νηπιαγωγεία), ενώ αλλά συνεχίζουν μέχρι το τέλος του γυμνασιακού κύκλου.

Τα ιδιωτικά σχολεία απολαμβάνουν λιγότερους περιορισμούς από τους άλλους δύο τύπους σχολείων. Καθόσον είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιούν το επίσημο πρόγραμμα σπουδών, προσφέρουν παραπάνω μαθήματα προκειμένου να ανεβάσουν ποιοτικά και να πλουτίσουν το πρόγραμμά τους. Είναι γενικά παραδεκτό ότι προσφέρουν καλύτερης ποιότητας εκπαίδευση από τις άλλες δύο κατηγορίες σχολείων.

Τα ιδιωτικά σχολεία ποικίλουν από αυτά που δεν επιφορτίζονται με δίδακτρα καθόλου, σε αυτά που είναι συνολικά εξαρτημένα από τα δίδακτρα, για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας.

Στη Δ. Όχθη τα ιδιωτικά σχολεία είναι τοποθετημένα στο μέσο της περιοχής και γι' αυτό οι υπηρεσίες τους περιορίζονται στους κατοίκους της περιοχής. Στα ιδιωτικά σχολεία πληρώνονται δίδακτρα.

Στη Δ. Όχθη ακολουθείται το **curriculum της Ιορδανίας** στα σχολεία, το οποίο μπορεί να δίνει έμφαση στην Αραβική κουλτούρα και ιστορία γενικά και στην αντιπαράθεση με το Ισραήλ, αλλά διδάσκει τους νέους Παλαιστίνιους πολύ λίγα για το δικό τους κοινωνικό παρελθόν ή την ανάπτυξη του εθνικισμού.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Λωρίδας της Γάζας επικεντρώνεται γύρω από τα UNRWA σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από ότι της Δυτ. Όχθης. Τα ιδρύματα UNRWA πήραν το 52% του συνόλου των μαθητών το 1982, και από τότε μεριμνά μόνο για τους μαθητές βασικής και προβασικής ηλικίας.

Η επίδραση σ' αυτούς τους τομείς είναι πολύ μεγαλύτερη. Μόνο το 3% των παιδιών λαμβάνουν εδώ ιδιωτική εκπαίδευση, που αντιπροσωπεύουν κυρίως μικρό αριθμό των εξέχοντων εμπόρων και πορτοκαλλοπαραγωγών. Το UNRWA προσπαθεί να ενισχύσει το curriculum στο βασικό και προπαρασκευαστικό επίπεδο και να ενισχύσει την εκπαίδευση με οπτικά μέσα και βιβλιοθήκες. Το curriculum στη Λωρ. της Γάζας βασίζεται στο Αιγυπτιακό, με 6 χρόνια βασικό κύκλο, 3 χρόνια προπαρασκευαστική και 3 δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που οδηγούν στην εξέταση tawjihī που έχει καθορίσει η Αίγυπτος. Το tawjihī δίνει τη δυνατότητα στους

Εκπαιδευτικά Στατιστικά έτος 1988 - 89

Δυτ. Όχθη (περιλαμβάνονται και τα σχολεία της Ανατολικής Ιερουσαλήμ).

Σχολεία				Μαθητές			
Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Συν.	Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Σύνολο
862	100	317	1279	251.554	40.678	57.741	349.973

Λωρίδα της Γάζας

Σχολεία				Μαθητές			
Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Συν.	Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Σύνολο
105	162	49	316	77.917	90.713	8056	176.686

Κατάταξη μαθητών σύμφωνα με το εκπαιδευτικό επίπεδο στη Δ. Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Περιοχή	Δ. Όχθη και Ιερουσαλήμ	Λωρ. Γάζας	Δ. Όχθη και Λωρ. Γάζας
Επίπεδο/έτος	1988-89	1988-89	1988-89
Νηπιαγωγεία	22.843	6.940	29.783
Δημοτικά	206.411	109.772	316.183
Προπαρασκευαστικά	77.213	39.765	116.978
Γυμνάσια	42.379	19.379	61.698
Σύνολο	349.973	176.686	526.659

Στοιχεία από Educational Network, No1, June 1990, p. 8.

Μέσος όρος χαμένων σχολικών ημερών στα UNRWA σχολεία, στη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας, από Σεπτ. 1990 μέχρι Μάρτη 1991.

Αιτίες για κλείσιμο σχολείων	Μ.Ο. χαμένων ημερών		Ποσοστό χαμ. ημερών	
	Δ. Όχθη	Λωρ. Γάζας	Δ. Όχθη	Λωρ. Γάζας
Κλείσιμο από στρατιωτ. διαταγή	63.0	61.8	73.4	67.2
Γενική απεργία	11.4	13.1	13.3	14.3
Απαγόρ. κυκλοφορίας	8.6	13.2	10.1	14.4
Αναταραχές	0.8	0.4	0.9	0.4
Επέμβαση Ισραηλ. στρατού	2.0	0.9	2.3	1.0
Αποτελέσμ. απαγόρ. κυκλοφ.*	-	2.4	-	2.6
Διαμαρτυρία μαθητών	-	0.01	-	-
Εξωτερ. επέμβαση νέων	-	0.07	-	0.1
Σύνολο	85.8	91.9	100.0	100.0
Ποσοστό χαμένων ημερών Σεπτ. '90 - Μαρτ. '91	-	-	48.2	51.3

Συνολικός αριθμός πιθανών σχολ. ημερών × 178 για τη Δ. Όχθη.
Συνολικός αριθμός πιθανών σχολ. ημερών × 179 για τη Λωρ. της Γάζας.

* Ανικανότητα δασκάλων να πάνε στο σχολείο εξ αιτίας της απαγόρ. κυκλοφ. και της παρεμπόδισης των δασκάλων από τους Ισραηλ. στρατιώτες να πλησιάσουν σε αυτά.

Στοιχεία από Educational Network, No 4, April 1991, p. 12.

μαθητές να αιτήσουν πανεπιστημιακή θέση τοπικά ή στον Αραβικό κόσμο.

Ο συνολικός αριθμός εγγραφών στη Γάζα έχει μείνει ο ίδιος, όπως και στη Δυτ. Όχθη και ίσως φαίνεται περίεργο ότι ο αριθμός κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα συγκρίνεται ευνοϊκά με εκείνον της Δυτ. Όχθης. Είναι πιθανό ότι η ανασφάλεια της ζωής στα στρατόπεδα εδώ όπως και στο Λίβανο και αλλού κάνουν την εκπαίδευση πιο επιθυμητή τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια απ' ό,τι στις αγροτικές περιοχές της Δ. Όχθης.

Μετά τη Γυμνασιακή εκπαίδευση υπάρχουν τα κυβερνητικά Ινστιτούτα ή Κολλέγια, τα οποία προετοιμάζουν δασκάλους για τη βασική και την προπαρασκευαστική εκπαίδευση — ενώ οι καθηγητές του Γυμνασίου προέρχονται μόνο από τα Πανεπιστήμια. Επίσης τα Ινστιτούτα ή Κολλέγια UNRWA ετοιμάζουν και για άλλα επαγγέλματα, βοηθητικά κυρίως, όπως βοηθός φαρμακοποιού, οδοντοτεχνίτη, κομμώτριας, εργατών ένδυσης, κ.ά.

Τα Ινστιτούτα και Κολλέγια βρίσκονται σε διάφορες πόλεις της Παλαιστίνης, όπως στη Ramallah (3), στο Tulkatem (1), στην Hybron (1) ιδιωτικό Πολυτεχνικό Ινστιτούτο. Επίσης υπάρχουν και πολλά στην Ιερουσαλήμ.

Τα πανεπιστήμια στην Παλαιστίνη είναι έξι. Τέσσερα στη Δ. Όχθη: Biz - zeit στη Ramallah, Al-Najih στο Nablus, Bethlehem, Hebron. Ένα στην Ιερουσαλήμ: Abu Dees. Και ένα στη Λωρίδα της Γάζας: Islamic university.

Οι Ισραηλινές αρχές, από την εξέγερση της Ιντιφάντα το Δεκέμβρη του 1987, έχουν χρησιμοποιήσει διάφορα μέτρα συλλογικής τιμωρίας, σε μια προσπάθεια να εξαναγκάσουν την Παλαιστινιακή κοινότητα να σταματήσουν την Ιντιφάντα. Ανάμεσα στα πιο αυστηρά και εκτενή σε διάρκεια από αυτά, έχει υπάρξει το συλλογικό κλείσιμο των εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Παραπέρα οι κατακτητές έχουν κηρύξει ως παράνομη κάθε εναλλακτική προσπάθεια στα κλειστά σχολεία, κολλέγια και πανεπιστήμια να προσφέρουν στην κοινότητα και στον εκπαιδευτικό τομέα.

Από την αρχή της Ιντιφάντα τα πέντε μεγάλα πανεπιστήμια της Δ. Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας δεν έχει επιτραπεί να ανοίξουν καθόλου.

Οι Ισραηλινές αρχές έχουν κηρύξει τους παν/κούς χώρους στρατιωτικές περιοχές, εμποδίζοντας στους φοιτητές, ερευνητές και ακαδημαϊκό προσωπικό την είσοδο ή την χρήση των διαθέσιμων ευκολιών των κτιρίων και των περιοχών τους. Σαν αποτέλεσμα η εκπαίδευση για πάνω από 12.000 πανεπιστημιακούς φοιτητές είχε σταματήσει.

Παράλληλα και τα 16 κοινοτικά κολλέγια είχε διαταχθεί να κλείσουν τον Γενάρη του 1988, και επιτράπηκε μόνο να ανοίξουν εν μέρει τον Μάρτη του 1990. Όλα τα 1.174 σχολεία της Δ. Όχθης (δεν περιλαμβάνονται τα σχολεία της Ανατολ. Ιερουσαλήμ) υπόκειντο συχνά και για μεγάλο διάστημα σε κλείσιμο, και δεν επιτράπηκε η λειτουργία τους για 17 από τους τελευταίους 28 μήνες.

Έτσι, 303.000 μαθητές που αποτελούν το 35% του Παλαιστινιακού πληθυσμού, αλλά και 176.686 μαθητές στη Γάζα δεν είχαν τη δυνατότητα να πάρουν κανενός είδους κρατικής εκπαίδευσης. (Στοιχεία από Educational Network No, 1 June 1990, ρ. 1).

Έτσι, η Παλαιστινιακή κοινότητα, σε απάντηση στις στρατιωτικές διαταγές αποφάσισε να προσφέρει εναλλακτικές λύσεις προκειμένου η εκπαιδευτική διαδικασία να συνεχιστεί. Μια από αυτές ήταν η: οργάνωση λαϊκής παιδείας από επιτροπές γειτονιάς. Από το Μάρτη 1988 οι μαθητές έπαιρναν μαθήματα από γονείς, δασκάλους ή άλλους μεγαλύτερους μαθητές, στα σπίτια, στις εκκλησίες, στα mosques, ακόμα και σε κήπους.

Αυτή, η στην κοινότητα βασισμένη εκπαίδευση, αποτελούσε μια μεγάλη απειλή για τους Ισραηλινούς κατακτητές, αφού δεν είχαν πια τον έλεγχο της διαδικασίας και των περιεχομένων της εκπαίδευσης των Παλαιστινίων. Σαν αποτέλεσμα η λαϊκή εκπαίδευση κηρύχθηκε παράνομη και όποιος παρέβαινε έστω και εν μέρει την εντολή, αντιμετώπιζε συλλήψεις, πρόστιμα, φυλακίσεις και άλλες «ενοχλήσεις».

Μια από τις εναλλακτικές λύσεις ήταν και αυτή που προσφέρθηκε από τα ιδιωτικά σχολεία και τα UNRWA, τα οποία προσέφεραν μια εκπαίδευση από μακριά, στέλνοντας τα μαθήματα σε πακέτα στα σπίτια των μαθητών. Κάτι το οποίο επίσης κηρύχθηκε παράνομο και εμποδίστηκε.

Κλείσιμο σχολείων κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, Δυτ. Όχθη (δεν περιλαμβάνεται η Ανατολ. Ιερουσαλήμ).

Το minimum σχολικών ημερών που απαιτείται (με δήμερο πρόγραμμα) για ένα κανονικό σχολ. έτος, σύμφωνα με τον Ιορδανικό νόμο, για τη Δ. Όχθη είναι 205 - 210 μέρες.

1987 - '88 (Σεπτ. '87 - 21 Ιουλ. '88)

Ο μέγιστος αριθμός ημερών που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά κατά το 2ο εξάμηνο ήταν:

47 ημέρες βασική εκπαίδευση

44 ημέρες προπαρασκευαστική

35 ημέρες γυμνασιακή

1988 - '89 (1 Δεκ. '88 - 14 Νοεμ. '89)

Οι Ισραηλινές αρχές παρέτειναν το σχολ. έτος μέχρι το Νοέμ. '89 ως αντιστάθμισμα της μεγάλης καθυστέρησής τους να ανοίξουν το φθινοπωρινό εξάμηνο και για την παράταση του κλείσιματος όλων των σχολείων της Δ. Όχθης από Γεν. - Ιούλιο.

Κατά τη διάρκεια του σχολ. έτους, ο μέγιστος αριθμός ημερών που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά ήταν: 135 ημέρες βασική εκπ., 115 ημέρες προπαρασκευαστικές, 85 ημέρες Γυμνασιακή I και II, 120 ημέρες Γυμνασιακή III.

1989 - '90 (10 Γεν. '90 - 2 Ιουλ. '90)

Κατά τη διάρκεια του σχολ. έτους ο μέγιστος αριθμός που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά, ήταν: 142 ημέρες βασική εκπαίδευση, 136 ημέρες προπαρασκευαστική και γυμνασιακή.

Σημείωση: Στην πραγματικότητα τα περισσότερα σχολεία στη Δ. Όχθη ήταν λιγότερο ανοικτά από το μέγιστο δυνατό αριθμό. Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν μόνο στις ημέρες που έκλεισαν οι Ισραηλινοί στρατιώτες όλα τα σχολεία της Δ. Όχθης. Σε αυτά μπορούμε να προσθέσουμε ημέρες που ξεχωριστά έκλεισαν τα σχολεία, είτε με ειδική στρατιωτική εντολή είτε λόγω απαγόρευσης της κυκλοφορίας.

Στοιχεία από Educational Network, No, 2, Sept. 1990, ρ. 8.

Το καλοκαίρι του '91 τα σχολεία παρέτειναν τη διάρκειά τους και το καλοκαίρι, για να καλύψουν κάποιες ώρες από αυτές που χάθηκαν λόγω του κλείσιματος, των απεργιών, του πολέμου στον Κόλπο, της απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Παρά τα προβλήματα, το 1991 - 92 φαίνεται να είναι η σχολική χρονιά που αρχίζει βάσει του προγράμματος.

Στη Δ. Όχθη όλα τα σχολεία άνοιξαν την 1η Σεπτέμβρη. Στη Γάζα όμως ο στρατός επέτρεψε μόνο στις ηλικίες 1-6 να λειτουργήσουν ενώ στις ηλικίες 7-12 επέβαλε ένα αυθαίρετο κλείσιμο, μέχρι τις 12 Σεπτέμβρη.

Και τα 16 Παλαιστινιακά κοινοτικά κολλέγια επιτράπηκε να ανοίξουν ξανά στο διάστημα Μάρτη και Ιουνίου 1990.

Το Bethelam Univ ξανάνοιξε την 1η Οκτ. 1990. Και το Hebron Univ ξαναλειτούργησε τη 1η Ιουν. 1991.

Στις 19 Αυγ. 1991 δόθηκε η άδεια στο AlNajah Univ να ξανανοίξει μετά από 44 διαδοχικούς μήνες που παρέμεινε κλειστό. Το Al-Najah πριν την Intifada περιελάμβανε περ. 3.500 φοιτητές.

Επίσης στις 15 Σεπτ. 1991 δόθηκε η άδεια να ξαναλειτούργησει τον Οκτ. '91 το Gaza Islamic Univ. που επίσης παρέμεινε κλειστό για 44 μήνες, και το οποίο πριν την Intifada περιελάμβανε 4.500 φοιτητές. (Στοιχεία από Educational Network, No 6, Sept. 1991. Έτσι σήμερα το μόνο Παλαιστινιακό Πανεπιστήμιο που παραμένει ακόμα κλειστό είναι το Bitzeit Univ., που οι Ισραηλινές αρχές αρνούνται να ανοίξουν από τον Γενάρη 1988.

Σ.Σ Η μελέτη αυτή βασίστηκε:

α) στην προσωπική εμπειρία που είχα κατά την επίσκεψή μου στις κατεχόμενες περιοχές της Παλαιστίνης και στους προσφυγικούς καταυλισμούς. (Ανατ. Ιερουσαλήμ, Ραμάλλα Μπιρ-ζέι, Βηθλεέμ, Ιεριχώ, Νάμπλες, Χεβρώνα, Γιανίν, Καλκίλια, Σεμπάστια, Τουλκαρέμ, κ.λπ.), τον Ιούλιο και Αύγουστο 1991.

β) στις εκεί επισκέψεις μου στα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και στις συναντήσεις μου με διάφορες προσωπικότητες της περιοχής, με καθηγητές, ανθρώπους των γραμμάτων, όπως Khalil Mahshi, Samiha Khalil, Assad El Saftawyel, Mohamad Abu Shaban, Nidal Sabri, Lourice Ackall, Ragda Qutthanien, κ.ά.

γ) στα άρθρα:

- Sarah Graham - Brown: «Occupied

Territories: Schools - Universities». Education, repression and liberation: Palestinians, 1984, p. 62-105.

- Muhsin D. Yusuf. «The Potential Impact of Palestinian Education on a Palestinian State» journal of Palestine studies 8:4 (Sum. '79), p. 70 - 93.

- Philip E. Davies «The Educated West Bank Palestinians», Journal of Palestine Studies 8:3 (Spring '79), p. 65 - 80.

- Khalil Mahshi and Ramzi Riham «Education: Elementary and Secondary» A Palestinian Agenda for the West Bank and Gaza. Εκδ. American Enterprise Institute Studies in Foreign Policy, 1980, p. 29-57.

- Antoine and Rosemarie Zahlan: «The

Palestinian Future: Education and Manpower», p. 103 - 112.

- Khalil Mahshi - Kim Bush «The Palestinian Uprising and Education for the future». Harvard Educational Review, vol, 59, No 4 Nov. 1989, p. 470-483.

- Educational Network No 1, June 1990.

- Educational Network No 2, Sept. 1990.

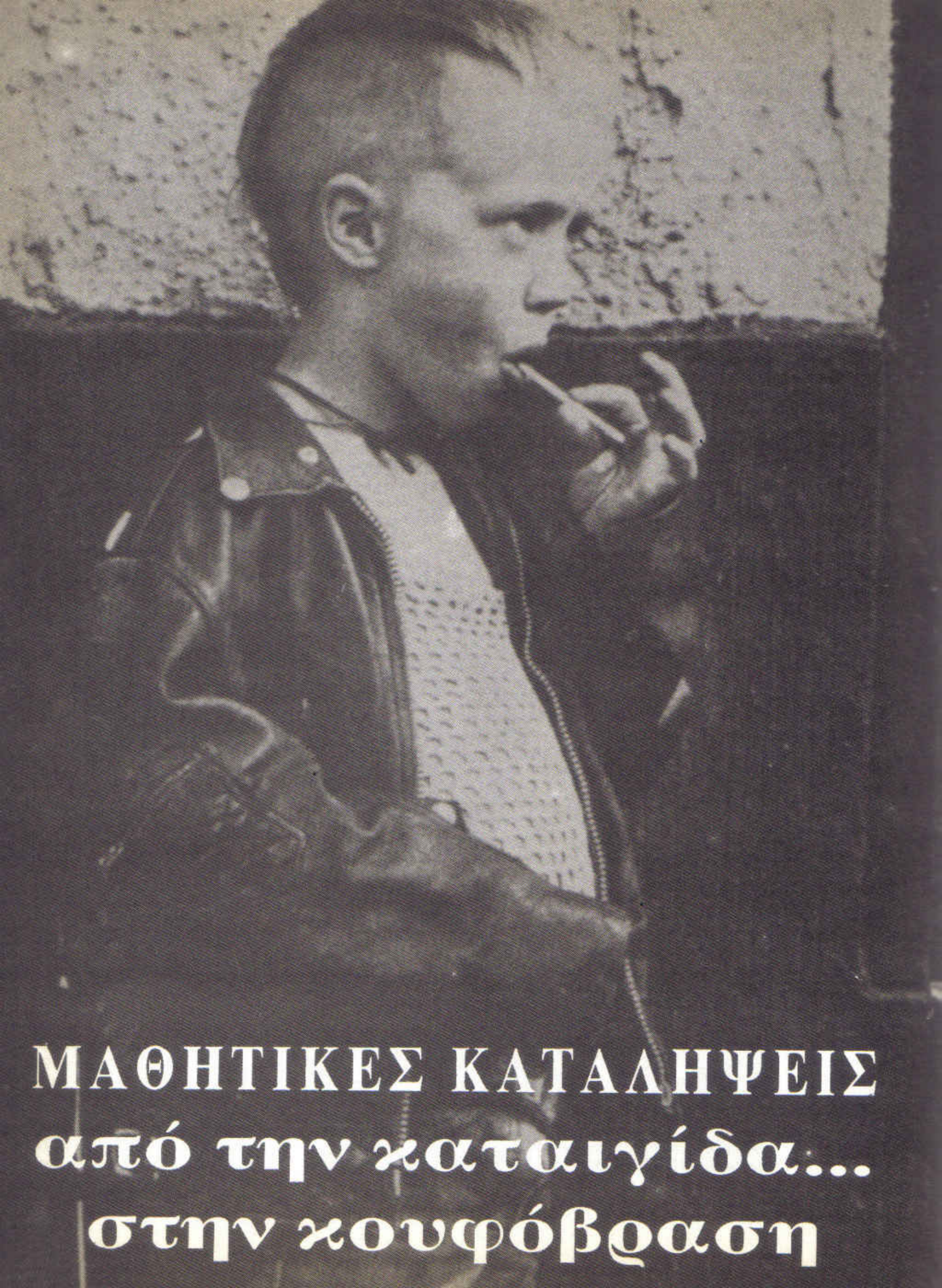
- Educational Network No 3, Febr. 1991.

- Educational Network No 4, April. 1991.

- Educational Network No 5, June 1991.

- Educational Network No 6, Sept. 1991.

ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ
από την καταιγίδα...
στην κουφόβραση

Από την καταιγίδα των Λυκείων ...στην κουφόβραση των "ανηλίκων"

Οταν πέρισι ο μαθητεύομενος μάγος, που είχε το αξίωμα του υπουργού Παιδείας και άκουγε στ' όνομα Β. Κοντογιαννόπουλος, έριχνε στο τραπέζι τα προεδρικά διατάγματα για τον παραπέρα έλεγχο και την στρατιωτικοποίηση της μαθητικής ζωής (πό'ντ σύστημα- μείωση απουσιών-προσευχές-εξωσχολική παρακολούθηση) είχε γερό αέρα στα πανιά και στα πνευμόνια του. Έβγαινε νικητής και τροπαιούχος, γι αυτό και αλαζονικός, από μια σύγκρουση κατά μέτωπο με τους καθηγητές τον Ιούνιο του '90. Βέβαια ο εν λόγω υπουργός είχε σαν εφεδρεία το στρατό, τα ΜΑΤ, την κυβέρνηση και τα κόμματα της γονατισμένης και γονατιστής αντιπολίτευσης, ενώ οι καθηγητές την εμπειρία της απεργίας του '88 και το δίκιο τους. Με δίκιο δεν κερδίζει κανείς, παρά μόνο στα μυθιστορήματα της εποχής του ρομαντισμού. Ας είναι...

Ο κ. Κοντογιαννόπουλος θεώρησε ότι μπορούσε, με τον αέρα του Ρωμαίου διοικητή που νίκησε τους Γαλάτες, να καταπιεί το μαθητικό κίνημα και να "γερμανοποιήσει" τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ηττήθηκε από ένα ρωμαλέο όσο και ασύντακτο κίνημα. Αναγκάστηκε η κυβέρνηση να "κάψει" τον πολλά υποσχόμενο υπουργό της, ν' αποσύρει όλα τα ΠΔ και να πάρει το εκπαιδευτικό, αλλά και το λαϊκό κίνημα μια ανάσα και ένα μάθημα.

Ποιά στοιχεία βάρυναν στις περισυνές νικηφόρες αλκυονίδες μέρες και τα οποία έγειραν την πλάστιγγα υπέρ του κινήματος;

Η δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα ήταν σημαντικός κρίκος στην εξέλιξη και ανάπτυξη της δράσης των σχολείων και της συμπαράστασης που αναπτύχθηκε στις καταλήψεις. Οι δεσμοί αίματος με την τραγική θυσία ήσαν, για όλα τα κομμάτια της εκπαίδευσης που είχαν βγει στους δρόμους, αρκετά ισχυροί για να ανατρέψουν την πολιτική που βλάφτηκε στο αίμα. Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε ν' αντέξει το ηθικό και πολιτικό βάρος, τόσο του Ν. Τεμπονέρα, όσο και της δολοφονίας των 4 στου Κ. Μαρούση.

Τα Π.Δ. για τα σχολεία, είχαν ένα εξώφθαλμα αυταρχικό και συντηρητικό χαρακτήρα, υπέρμετρα βαρύ για μια κοινωνία που γνώρισε τις διώξεις, την ποινικοποίηση και το φασισμό. Τα ΠΔ για τις παρακολουθήσεις και τα αντιμαθητικά μέτρα, όξυναν τις δημοκρατικές μνήμες και δημιουργούσαν -από την ανάποδη- τους όρους για μια ευρύτερη συμπαράσταση ή ανοχή έστω. Το επισημαίνω, γιατί όπως θα εκθέσουμε στη συνέχεια τα φτεινά μέτρα (εξετάσεις) έχουν ένα διαφορετικό χαρακτήρα που βασίζεται στην κοινωνική ανοχή.

Ο βασικός όγκος των κινητοποιήσεων και των καταλήψεων στηρίχτηκε στα Λύκεια (ΓΕΛ, ΕΠΛ, ΤΕΛ, ΤΕΣ), σε μαθητές με μια ορισμένη πείρα και ένα σχετικό συντονισμό, τουλάχιστον στις μεγάλες πόλεις, που τους έδινε διαφορετικό "αέρα" και προς τα έξω και προς τα μέσα. Οι "δεκαεξάρηδες" του Γενάρη του '91, ήσαν περισσότερο υπολογισμοί αντίπαλοι από τους δεκατεσσάρηδες του Σεπτεμβρίου.

Αν και τα κυρίαρχα κόμματα κράτησαν εχθρική στάση στις περισυνές καταλήψεις εν τούτοις η δυναμική τους ανάγκασε τις εκπαιδευτικές ομοσπονδίες και τους μαζικούς φορείς να συρθούν πίσω τους. Είχαμε μια ιδιόμορφη πολιτική αιχμαλωσία, όπως φαίνεται από τις ανακοινώσεις των φορέων.

Βέβαια ο πόλεμος του Κόλπου (17/1/91) δεν ολοκλήρωσε τη μαθητική κίνηση, η οποία αναγκάστηκε να φρενάρει την εξέλιξή της (βλέπε "αντιτετράδια" Νο 13-14).

Από τη νίκη στο διάλογο και στην ήττα

Οερχομός του Σουφλιά στο Υπουργείο, σημαδεύτηκε από την "επιχείρηση διάλογος" η οποία αποτελούσε βασικό στρατήγημα. Γιατί ουδετεροποιούσε τα κόμματα και τη γραφειοκρατία προς όφελός του (ουδείς αρνήθηκε το διάλογο-μαϊμού), κέρδιζε πολύτιμο χρόνο, δημιουργούσε προϋποθέσεις κοινωνικής ανοχής και συναίνεσης. Κυβέρνηση και αντιπολίτευση, κυρίαρχα αστικά κόμματα, συνδικαλιστική γραφειοκρατία και "οι αγαθοί" στο μαθητικό κίνημα, είδαν το διάλογο σαν αυτοσκοπό, ενώ ήταν στην ουσία η γέφυρα για να περάσει η αφομοίωση και η νέα επίθεση.

Έτσι φτάσαμε στο Σεπτέμβρη, χωρίς ούτε το μαθητικό κίνημα να έχει βγάλει τα αναγκαία συμπεράσματα, μιας και κανένα συλλογικό του όργανο δεν λειτουργεί, αλλά ούτε και η "κοινωνία", δηλαδή τα ζωντανά πολιτικά-κοινωνικά τμήματα να καταθέσουν τις δικές τους εκτιμήσεις. (Οι ολίγες εξαιρέσεις, δεν αντιστρέφουν την εικόνα).

Οι φτεινές καταλήψεις ήταν το πέταγμα του Ίκαρου στον ουρανό. Ποιά είναι τα βασικά τους χαρακτηριστικά και γιατί ηττήθηκαν; (Θάλεγα εκ των υστέρων, ότι ήταν εκ των προτέρων καταδικασμένο στην αποτυχία). Ήρθαν, ανεξάρτητα αν το δήλωσαν, ν' αμφισβητήσουν ένα βαθύτατα ταξικό θεσμό, όπως είναι αυτός των εξετάσεων.

Σκέψεις και σημειώσεις
πάνω στην πορεία
του μαθητικού κινήματος
με τη γνώση των γεγονότων
και την "ηρεμία" της απόστασης

Ο κ. Κοντογιαννόπουλος θεώρησε, ότι μπορούσε, με τον αέρα του Ρωμαίου διοικητή που νίκησε τους Γαλάτες, να καταπιεί το μαθητικό κίνημα και να "γερμανοποιήσει" τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ηττήθηκε, από ένα ρωμαλέο όσο και ασύντακτο κίνημα. Αναγκάστηκε η κυβέρνηση να "κάψει" τον πολλά υποσχόμενο υπουργό της, ν' αποσύρει όλα τα ΠΔ και να πάρει το εκπαιδευτικό, αλλά και το λαϊκό, κίνημα μια ανάσα και ένα μάθημα.

Ποιά στοιχεία βάρυναν στις περισυνές νικηφόρες αλκυονίδες μέρες και έγειραν την πλάστιγγα υπέρ του κινήματος;

Πέρισυ μιλούσαμε για την επιπλέον αυταρχικοποίηση του σχολείου, ενώ φέτος για ένα νομιμοποιημένο και ενεργοποιημένο θεσμικό πλαίσιο, όπως είναι αυτό των εξεταστικών πλεγμάτων, το οποίο άλλωστε, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, εφαρμόζεται κάθετα και οριζόντια σ' όλη την κοινωνική κλίμακα.

Οι γυμνασιακές κινητοποιήσεις έθιγαν στην ουσία του τον πυρήνα της εκπαιδευτικής δομής, τους ταξικούς φραγμούς και αυτό ήταν ένα στοιχείο, που δεν μπορούσε να συγχωρεθεί από την "αγία οικογένεια". Εξ αυτού του σημαντικού γεγονότος και τα παρεπόμενα.

Οι εκπαιδευτικοί, στο σύνολό τους σχεδόν (φωτεινή εξαίρεση την αριστερά εκτός εισαγωγικών), είδαν, διαισθάνθηκαν καλύτερα, να αμφισβητείται ο καταναμητικός και εξουσιαστικός τους ρόλος, στην τάξη και στο σχολείο.

Είναι σημαντικό στοιχείο να συνδέσει κανείς την εισαγωγή των εξετάσεων στο γυμνάσιο, με την αύξηση των τριμήνων στους εκπαιδευτικούς, που γίνεται ακριβώς γι αυτόν το λόγο. Αλλοιώς, ο Σουφλιάς πετούσε ένα οικονομικό και θεσμικό ξεροκόμματο στους καθηγητές, ζητώντας να σιωπήσουν. Αυτοί εισίαψαν... σε βάρος των μαθητών. Έχουμε στο χέρι μας δεκάδες παραδείγματα καθηγητών οι οποίοι ανήκουν στο χώρο της "συνασπισμένης αντιπολίτευσης", του ΚΚΕ ή του ΠΑΣΟΚ, που ζητούσαν να σταματήσουν τα έκτροπα στα σχολεία με την αιτιολογία ότι "οι λιτσορικάδες δεν ξέρουν τι ζητάνε".

Η ίδια η ανακοίνωση της ΟΛΜΕ συμπεριφέρεται ποντιοπιλατικά: δεν γνωρίζει πλέον τίποτε για τους "ταξικούς φραγμούς", το πρόβλημα είναι να υπάρξει συνεννόηση...

Μ' αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτικός κόσμος περνούσε (σαν μικροαστικό στρώμα) από το ένα άκρο (μεγάλες απεργίες) και μετά τη σύγκρουση και το "διάλογο", στο άλλο, επιζητώντας την αναβάθμισή του στα όρια του αστικού σχολείου και σε βάρος των μαθητών από τα φτωχά - λαϊκά στρώματα.

Ζήτω οι εξετάσεις!

Εξετάσεις που σημαίνουν κύρος στο σχολείο, αντιδραστική απάντηση στην κρίση της εκπαίδευσης και το άνοιγμα των ιδιαίτερων μαθημάτων και των φροντιστηρίων, συντηρητική απάντηση στην οικονομική κρίση.

Ταυτόχρονα, το εργατικό κίνημα, διασπασμένο και ηττημένο, δεν μπόρεσε και δεν ήθελε να στήσει ένα δίχτυ αλληλεγγύης στα κατηλλειμένα Γυμνάσια που αφέθηκαν στην τύχη τους. Αντίθετα μάλιστα...

Η στάση τους ήταν εχθρική, με προεξάρχουσες τις ενώσεις γονέων που βρέθηκαν στην αντίθετη όχθη μαζί με τους λυκειαρχές, τους κλειδαράδες, τους εν διατεταγμένη υπηρεσία αγανακτισμένους φίλαθλους και όλο εκείνο το συρφετό, που έβγαζε στα γυμνάσια τη γενικευμένη αγανάκτηση και τη μιζέρια του. Μα τι ζητούν τέλος πάντων οι μαθητές;

Στην κρίση του σχολείου, το υπουργείο και το κράτος απάντησαν με "σφίξιμο των λουριών" και αυτό το γεγονός, όταν απουσιάζει ο δημοκρατικός κοινωνικός και πολιτικός πόλος, εκλαμβάνεται από τα μικροαστικά στρώματα και τις ατομικές στάσεις σαν η μόνη εναλλακτική διέξοδος. Ταυτόχρονα, τα Λύκεια έμειναν στην κερκίδα...

Το κίνημα συμπαράστασης δεν υπήρξε, οι μαθητές των γυμνασίων ήσαν ασυντόνιστοι, αμήχανοι και αδύναμοι να στήσουν ένα μηχανισμό πληροφόρησης, κανένα σχεδόν συνεκτικό στοιχείο συλλογικής μνήμης, δεν υπήρξε. Αντ' αυτού οι περισυμένες νικηφόρες πορείες και εμπειρίες μεταφερόνταν μ' ένα μηχανικό τρόπο.

Εδώ η απομνημόνευση λειτουργούσε και πάλι αρνητικά. Τα περισυνά συνθήματα επαναλήφθηκαν για δεύτερη φορά, χωρίς όμως να δημιουργήσουν κίνηση. Η επανάληψη ή θα είναι γόνιμη ή...

Επιπρόσθετα ο αντίπαλος δεν ήταν ο Κοντογιαννόπουλος, που τα ήθελε όλα και τώρα. Ο νέος υπουργός δεν έκανε σχεδόν ούτε μια δήλωση για τις καταλήψεις. Είχε πετύχει διάσπαση του εκπαιδευτικού κόσμου και τις άφησε να "ρέψουν", να αφυδατωθούν, να κουραστούν. Όπως και έγινε.

Συνεπικουροί του, ο Τύπος και τα ΜΜΕ γενικότερα, τα οποία είτε με χολερικό τρόπο, είτε με τη σιωπή αντιμετώπισαν τις καταλήψεις, βλέποντας την επιφάνεια και όχι το βαθύτερο υπόστρωμα που τις δημιούργησε.

Αυταρχισμός, απουσία αντιπολίτευσης, εχθρική στάση των κυρίαρχων κομμάτων, δυσπιστία και εχθρότητα από τους καθηγητές, αδυναμία συντονισμού, σχεδιασμός της μίμησης παρά της πράξης. Θαλαμοποίηση των εκπαιδευτικών κομματιών, καμιά συμπαράσταση.

Ο επίλογος των καταλήψεων δεν γράφτηκε ακόμα. Μπορεί οι εξετάσεις να εφαρμόζονται και ο όρος ταξικοί φραγμοί να βρίσκεται στα λήμματα των εγκυκλοπαιδιών μόνο, μπορεί ο Σουφλιάς να κοιμάται ήσυχος διότι τάξη βασιλεύει στα γυμνάσια, μπορεί οι εκπαιδευτικοί να ξεδεύουν τα "τριάκοντα αργύρια" των τριμήνων τους και τα κόμματα να επαιρόνται διότι ξεμπερδέψανε με τ' ανήλικα, μπορεί ο γονιός να ησύχασε γιατί οι εξετάσεις και οι βαθμοί στο δημοτικό και στο γυμνάσιο θα στρώσουν τα παιδιά του.

Μπορεί ακόμα η κυβέρνηση να ενέγραψε στο ενεργητικό της μια ακόμα νίκη και η συντηρητικοποίηση να πήρε τη ρεβάνς από το περισυνό φιάσκο που έπαθε.

Αλλά... οι ήττες του κινήματος μπορούν να γίνουν νίκες όταν επεξεργαστούμε το υλικό που τις γέννησε. Η ριζοσπαστικότητα κατέβηκε ακόμα μερικά σκαλοπάτια στις ηλικίες, καταλήψεις δεν είναι τα σπασμένα τζάμα και οι κοπάνες, νέοι δεσμοί, υλόγειοι, χτίστηκαν ανάμεσα στα πρωτοπόρα κομμάτια της εκπαίδευσης και εν πάσει περιπτώσει εδώ είμαστε πάλι...

Μαρία Φραγκιά

Υ.Γ. (Για το φίλο που ρωτούσε στην πορεία "τι ζητάμε επιτέλους;")

Όταν οι χωρικοί του Μεσαίωα ζητούσαν γη και ελευθερία, φαινόταν ουτοπικοί και ανεδαφικοί. Ήταν ανώριμο το αίτημα, όχι μόνο γιατί δεν ωρίμασε στις πραγματικές οικονομικές συνθήκες, αλλά και γιατί έλειπε η κοινωνική ομάδα που θα το έκανε πράξη.

Οι μαθητές του Γυμνασίου τα βάλαν με το Γολιάθ των εξετάσεων ήταν το αίτημά τους πολύ βαρύ για να το σηκώσουν μόνοι. Αλλά για ένα κοινωνικό κίνημα που θα έχει δημοκρατικά, αντιεκαταλλευτικά, αντιεραρχικά χαρακτηριστικά δεν είναι στη σφαίρα της φαντασίας. Είναι αίτημα των καιρών.

Επιτέλους ας σοβαρευτούμε...

Η αβάσταχτη ελαφρότητα των πρώην

Παρατηρήσεις, με αφορμή ορισμένες σκέψεις
οι οποίες είδαν το φως της δημοσιότητας

Ησκέπη της Νέας Τάξης πραγμάτων γέννησε γρήγορα απολογητές και απολογούμενους. Ιδιαίτερα στο χώρο της διάνοησης, ιδιωτικής ή κρατικής, εμφανίστηκε το φαινόμενο αυτών που «αλλαξοπίστησαν» και με αμετροέπεια δίνουν εξετάσεις στους ισχυρούς.

Έχουμε κατά καιρούς επισημάνει, με ιδιαίτερα μάλιστα "φορτικό" τρόπο, ότι η συντηρητική κοινωνική μετατόπιση, ο πολιτικός αυταρχισμός και η κατάρρευση των καθεστώτων στις ανατολικές χώρες, σε συνδυασμό με την απουσία ενός μαζικού φερέγγυου πόλου αντίστασης, γεννάνε την αποστράτευση, την ιδιώτευση, το διαλυτισμό ή ακόμα και την ανοιχτή προσχώρηση στο "άλλο στρατόπεδο".

Ταυτόχρονα η απομαζικοποίηση των συνδικάτων σαν αποτέλεσμα της υποταγής της γραφειοκρατίας στο σύστημα και η χαλάρωση των δεσμών ανάμεσα στα κομμάτια της αριστεράς (ή της "αριστεράς") και τους πολίτες, διασπούν συνέκτικους ιστούς, οι οποίοι δημιουργούσαν ένα κλίμα εμπιστοσύνης, σχετικής άμυνας, αλληλεγγύης.

Υπογραμμίσουμε ιδιαίτερα, ότι σε συνθήκες κρίσης και συντηρητικής στροφής, στρώματα των διανοούμενων, που είτε βρίσκονται στο επίπεδο της πλατειάς (διευρυμένης) αναπαραγωγής - όπως πανεπιστημιακοί- είτε σ' αυτό της απλής θεωρητικής (καθηγητές, δάσκαλοι), κινούνται στην κατεύθυνση της μερικής ή ολικής υπαγωγής τους στο σύστημα αξιών της νέας τάξης του νεοφιλελευθερισμού. Μερικές φορές, μάλιστα, με τρόπο θορυβώδη κι επιδεικτικό.

Οι διανοούμενοι, ως "ευαίσθητοι δέκτες" των μηνυμάτων της βαρβαρότητας της συντηρητικής ανασυγκρότησης, δίνουν τώρα (όχι όλοι, είναι αλήθεια) το αγωνιστικό παρόν στο εγερτήριο σάλπισμα των «νέων ιδεών».

Βασικά συστατικά τους εργαλεία είναι ο αγνωστικισμός και ο πολυσυλλεκτικός εκλεκτικισμός.

Με τον πρώτο υπογραμμίζουν την έλλειψη μνήμης και κρίσης (και ήθους θα πρόσθετα), με το δεύτερο την άρνηση της βασικής πλευράς της αντίθεσης. Εδώ όλα ισοπεδώνονται, μπαίνουν στο προκρούστειο κρεβάτι, για να παρουσιαστούν αιτίες, αποτελέσματα, κύριες πλευρές και δευτερεύουσες ένα ατελείωτο και αξεδιάλυτο κουβάρι.

Ο βασικός όμως στόχος των διανοούμενων, που ανακάλυψαν στα σαράντα τους την Αμερική και τον Άνταμ Σμιθ, είναι η καταγγελία κάθε φωνής και πράξης που αρνείται να υποταχθεί στην πολιτική της συναίνεσης και στη μέγγενη της βαρβαρότητας.

Η παραπάνω επικριτική τους στάση θα ήταν αδύνατη αν αυτοί δε είχαν αποβάλλει κάθε ίχνος ταξικής αναφοράς και κοινωνικής ευαισθησίας.

Η ελεεινολογία και ο αμοραλισμός είναι τα νέα συνοδευτικά στοιχεία. Ο στόχος τους είναι η ανάκαμψη του κινήματος.

Ας παρακολουθήσουμε μια τέτοια κίνηση μέσα από τα ίδια τους τα λόγια και τις δημόσιες διακηρύξεις τους.

Καταγγέλλουν ανοιχτά τις καταλήψεις των μαθητών πριν ακόμα εκδηλωθεί το υπουργείο:

"Οι καταλήψεις δημιουργούν μια έκρυθμη κατάσταση στο χώρο των σχολείων, είναι σε βάρος της μάθησης και δεν προωθούν λύσεις".¹

"Το κύριο σύνθημα των μαθητών να μην γίνονται εξετάσεις δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο τέτοιας μορφής κινητοποιήσεων".²

"Η γένεση και η διάδοση αυτού του φαινομένου ενισχύεται αποφασιστικά από το γενικευμένο κλίμα κοινωνικής αναταραχής, αυθόρμητο ή και ιδιοτελώς υποκινούμενο, καθώς και από την κυριαρχία μιας κατάστασης ανομίας που τείνει να χαρακτηρίζει σχεδόν συνολικά την κοινωνική μας ζωή".³ (Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι ο γράφων το παραπάνω, θέλοντας ίσως να μειώσει την κατάσταση ανομίας, βιαιοπράγησε κατά των μαθητών του, ενώ η τοπική ΕΛΜΕ εσιώπησε....)

Δίπλα ακριβώς στο Λαύριο των αναγκών και των υποσχέσεών μας ο Γ.Α. γράφει:

"Οι συμπεριφορές αυτές βρίσκουν το αντίστοιχό τους στη μέση κοινωνική συνείδηση, η οποία περίπου αντανάκλαστικά έχει μάθει να αντιτίθεται στην όποια απόπειρα μεταβολής ή εκσυγχρονισμού θα μπορούσε να διαταράξει την κεκτημένη βολή της απραξίας".⁴

Είναι υπέρ των εξετάσεων σε βαθμό υπερακόντισης των ΠΔ του υπουργείου, χωρίς καμιά επιστημονική ή ψευδοεπιστημονική ανάλυση.

Γράφουν:

"Μ' αυτήν την έννοια οι εξετάσεις μπορεί να είναι και αναγκαίες και σκόπιμες"

"Να θέσουμε σε λειτουργία αξιολογικούς μηχανισμούς".

Οι διανοούμενοι, ως "ευαίσθητοι δέκτες" των μηνυμάτων της βαρβαρότητας της συντηρητικής ανασυγκρότησης, δίνουν τώρα (όχι όλοι, είναι αλήθεια) το αγωνιστικό παρόν στο εγερτήριο σάλπισμα των «νέων ιδεών».

Ο βασικός όμως στόχος των διανοούμενων, που ανακάλυψαν στα σαράντα τους την Αμερική και τον Άνταμ Σμιθ, είναι η καταγγελία κάθε φωνής και πράξης που αρνείται να υποταχθεί στην πολιτική της συναίνεσης και στη μέγγενη της βαρβαρότητας.

«Σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι απαραίτητες οι επαναληπτικές εξετάσεις».⁶

Στρέφονται κατά του σημερινού σχολείου από την πλευρά της συντηρητικής ανασυγκρότησης και υποστηρίζουν στην ουσία τα κυβερνητικά μέτρα:

"Το σημερινό σχολείο όλο και περισσότερο τείνει να προσλάβει τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού ασύλου, όπου διδασκόμενοι και διδάσκοντες θα κάνουν την περατζάδα τους".⁷

"Τα προετοιμαζόμενα ΜΕΚ (Μονάδες Επαγγελματικής Κατάρτισης) αν υλοποιηθούν σωστά (!) είναι δυνατόν να προσφέρουν θετικές διεξόδους".⁸

Αντιτίθενται με χυδαίο τρόπο στον αγωνιστικό συνδικαλισμό, υποστηρίζοντας ένα ανόητο και αφηρημένο "εκουγχρονισμό".

Καταγγέλουν τον συνδικαλισμό, ακόμα και σε περιοχές όπου αποτελούσαν την απόλυτη πλειοψηφία στο ΔΣ της ΕΛΜΕ (π.χ. Περιστερί).

Γράφουν: "Η ανυπαρξία συνδικαλιστικού λόγου, θαρραλέου, έγκυρου, τεκμηριωμένου, τέτοιου που να μη γεννάει υποψίες",

"δεν σας κρύβουμε ότι ακούστηκαν απόψεις να μην κατεβούμε καθόλου στις εκλογές σε ένδειξη διαμαρτυρίας για το γενικότερο κατάντημα, και του συνδικαλισμού ειδικότερα".

Απύθμενος φαρισαισμός της ηγεσίας που παίζει με τον πόνο των εργαζόμενων...

"Ποιό τείχος άραγε είναι ικανό να μας προστατέψει από τη χυδαιότητα που μας περιβάλλει;"⁹

"Μ' όλα αυτά κι άλλα πολλά είναι καιρός να σοβαρευτούμε. Δεν μπορεί, πίσω και πέρα απ' αυτό το ανόητο καπιναριό της πολιτικής και του συνδικαλισμού θα υπάρχουν σοβαροί άνθρωποι".¹⁰

Υπερασπίζονται το κράτος και τον αυταρχισμό, με ανοησίες για υπερκομματικό κράτος, επιδιώκοντας ακόμα και την κακόφημη "αξιολόγηση".

"Η φερεγγυότητα του διευθυντικού μηχανισμού σε όλα τα επίπεδα, η ανεξαρτησία του από την κυβέρνηση και τα κόμματα και η επάρκειά του είναι τα απαραίτητα εχέγγυα που ζητά ο κλάδος για να ανοίξει το θέμα ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ".¹¹

Επιδιώκουν την κατάργηση της δωρεάν παροχής του βιβλίου, ταυτιζόμενοι με τις προτάσεις των βιβλιοεκδοτών και με "άγνωστες παρενέργειες":

"να δοθεί το δικαίωμα σε κάθε σχολική μονάδα να επιλέγει αυτή το κατά τη γνώμη της καλύτερο από τα πολλά εγκεκριμένα βιβλία που ο καθένας θα μπορεί να συγγράψει σύμφωνα με τ' αναλυτικά προγράμματα".¹²

Κατηγορούν τους εργαζόμενους σαν τεμπέληδες:

"Την κυριαρχούσα νοοτροπία της ελάχιστης προσπάθειας πρέπει ν' αντικαταστήσει η αξία του ανθρώπινου μόχθου".¹³

Ο Γ.Α. μάλιστα είναι πιο επιθετικός, γράφει για την "πεθαμενίλα" του σ.κ.: "όλα τα περί αγώνων αποτελούν προφάσεις εν αγνοία, εν αφελεία", "καιρός να ενηλικιωθούμε", ζητώντας ο αθεόφοβος "να ιχνογραφήσουμε τα αληθινά νοήματα των κοινωνικών αντιθέσεων".¹⁴

Για ποιές κοινωνικές αντιθέσεις μιλάει, όμως, όταν αφ' ενός δεν τολμάει να τις αναφέρει, αφ' ετέρου υπονοεί αυτήν της αντίθεσης εκουγχρονισμού της α.τ. και αναχρονισμού των εργαζόμενων;

Τι προτείνουν; "Πρωτοβουλίες για θέματα περιβάλλοντος πολιτισμού και αισθητικής καλλιέργειας".¹⁵

Αυξήσεις στο μισθό; Οχι βέβαια! "Εκπαιδευτικό μισθολόγιο βασισμένο σ' ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις".

Δώσαμε νομίζουμε ένα βασικό απάνθισμα της "νέας σκέψης" ορισμένων "πρώην", ή καλύτερα της ηγεσίας ενός τμήματος των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αποτελούν σήμερα και το βασικό μοχλό της ηττοπάθειας και της συντηρητικής στροφής.

Είναι βέβαια "δικαίωμα" του καθένα να κινείται στο βάλτο και στ' απόνερα της νέας τάξης πραγμάτων. Είναι, όμως, ταυτόχρονα και δικαίωμα του προόδευτικού κινήματος να κόψει κάθε ομφάλιο λώρο με απόψεις που υπονομεύουν τις κατακτήσεις του, που συρρικνώνουν τη δωρεάν παιδεία, που βάζουν φρένο στην ανασυγκρότησή του, που εκχυδαίζουν τους αγώνες και σπιλώνουν τις αγωνίες μας.

Ας μη γελιόμαστε.

Μπροστά στην επίθεση του νεοφιλελευθερισμού ένα τμήμα της διανοήσης, ακόμα και στα χαμηλόμισθα στρώματά της, παίρνει το τραίνο της μεγάλης φυγής.

Αρνείται το παρελθόν του, τις κατακτήσεις του κινήματος, εισάγει σ' αυτήν τη μεταβατική φάση λαθραία παλαιά υλικά, μεταμφιέζοντάς τα σε νέα, με την επικάλυψη της κουρελούς του ψευδομοντερνισμού.

Όμως η νεολαία απαιτεί μόρφωση, οι εργαζόμενοι "ψωμί και ελευθερία", το "εφιαλτικό όνειρο" της κοινωνίας των 2/3 δυσκολεύει τους καιρούς των βασιλιάδων και των ζητιάνων.

Οι ενδιάμεσοι χώροι θα συντριβούν την εποχή της συντηρητικής αναδίπλωσης τρίτος δρόμος δεν χωρεί. Η έσχατη πλάνη θάναι χείρων της πρώτης.

Ας βαφτίσουμε τα πράγματα και τις λέξεις στην κολυμπήθρα της κοινωνικής πάλης' καμιά ανοχή στις ιδέες της ενσωμάτωσης.

Σάκης Νικολόπουλος

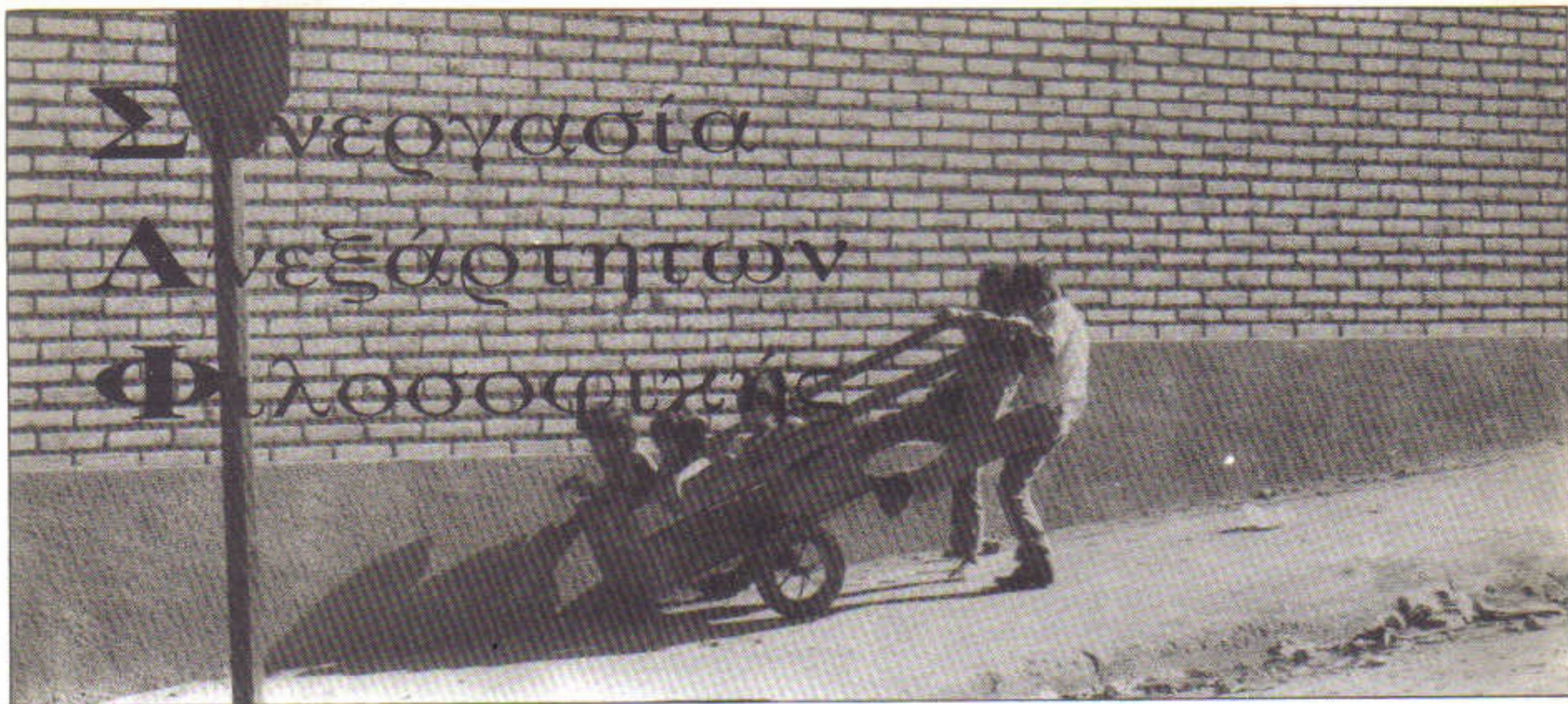
Σημειώσεις

(1), (2) Γραπτή δήλωση του Ν. Ζήκου, μέλους του ΔΣ ΕΛΜΕ Ιωαννίνων και μέλους της παράταξης του ΣΥΝ.

(3), (4), (5), (7), (10), (14) Άρθρο του Γ. Αντωνίου (υποψήφιου της εκπαιδ. παράταξης του ΣΥΝ στην Ε' ΕΛΜΕ Ανατ. Αττικής) στο περιοδικό "Εψιλον" του σωματίου.

(6), (8), (11), (12), (13): Από το προεκλογικό πρόγραμμα του ΣΥΝ στην Γ' ΕΛΜΕ Δυτ. Αττικής (Μιχαλόπουλος-Πανουτσάκου-Γαλάνης-Μουστάκας κλπ).

(9), (15): Από το προεκλογικό πρόγραμμα της "Αναγέννησης", παράταξης του ΣΥΝ στην Α' ΕΛΜΕ Δυτ. Αττικής (Καλογήρου-Πιαδίτου-Δανίλης κλπ).

Δύσκολοι καιροί για προκηρύξεις, ανάμεσα σε εορταστικά λαμπρόνια και ιδέες για Χριστουγεννιάτικα δώρα που **δεν** μας παίρνει να αγοράσουμε.

Δύσκολοι καιροί όμως γενικά. Με τα νοίκια σε δυσθεώρητα ύψη, με το σινεμά στο χιλιάρικο, το εισιτήριο διπλασιασμένο, μ' ενοίκιο στις Φοιτητικές Εστίες και σπασμένες τζαμαρίες στη χιονισμένη Φιλοσοφική.

Δύσκολοι καιροί με κοινωνική ασφάλιση που θα την πληρώνεις και δε θα την έχεις, με χιλιάδες απολύσεις και τα νέα Λαύρια να ετοιμάζονται, αυτή τη φορά στα Πατήσια, το Παγκράτι, την Αργυρούπολη, κι μ' εμάς, τους γονείς, τους φίλους μας αυριανούς ανέργους.

Δύσκολοι καιροί, με ΜΑΤ και ανοιγμένα κεφάλια, μαζικές συλλήψεις, προβοκάτσιες και δικαστικές διώξεις.

Δύσκολοι καιροί για πρίγκηπες (και όχι μόνο). Και στην Εκπαίδευση;

Στην Εκπαίδευση που τόση ελπίδα γέννησε πέρσι την ελληνική κοινωνία που είχε παγώσει αρχικά μπροστά στο νεοδημοκρατικό τσαμπουκά;

Στην Εκπαίδευση λοιπόν, όταν πέρσι **επιμένουμε** πως η υποχώρηση του Υπουργείου ήταν μονάχα ένας αναγκαστικός ελιγμός μπροστά στην οργή ολόκληρης της ελληνικής κοινωνίας και πως η ουσία της κυβερνητικής πολιτικής παραμένει ίδια, φαίνεται πως είχαμε μάλλον δίκιο. Ήδη, αργά αλλά σταθερά, το Υπουργείο Παιδείας αρχίζει ν' ανοίγει τα χαρτιά του:

Μετατρέπει την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σ' ένα συνεχές εξεταστικό κέντρο, εφαρμόζοντας τη γνωστή συνταγή «τα κεφάλια μέσα» και απειλώντας να «απορρίψει» χιλιάδες μαθητές στο περιθώριο, στην αμορφωσιά, με τη ρετινιά του αποτυχόντα.

Με νομοσχέδιο που ανακοινώθηκε την περασμένη Παρασκευή (και 13) ανοίγει παράθυρο (δηλαδή πόρτα και μεγάλη) για **κατάργηση της επετηρίδας**. Με ποιο τρόπο θα γίνει αυτό: Το Υπουργείο θεσμοθετεί υποχρεωτική επιμόρφωση για όλους τους καθηγητές που διορίζονται.

Η επιμόρφωση αυτή εύκολα θα μπορεί να μετατραπεί σε φίλτρο επιλογής, με διάφορους τρόπους, όπως η θεσμοθέτηση εξετάσεων ή κρίσεων στο τέλος της επιμόρφωσης. Για να γίνει πιο κατανοητό αυτό, θα πούμε δύο πράγματα: 1) Ότι η σκέψη για εισαγωγικά επιμορφωτικά σεμινάρια - φίλτρα υπάρχει από τα χρόνια του ΠΑΣΟΚ κιόλας. 2) Ότι το νομοσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας είναι αρκετά ασαφές στο σημείο αυτό και μεταθέτει τις διευκρινίσεις σε μελλοντικά προεδρικά διατάγματα (δηλαδή σε νομοθετήματα που δεν ψηφίζονται πουθενά, αλλά έρχονται με μορφή τελεσιγράφου από τον εκάστοτε υπουργό με την υπογραφή του Προέδρου της Δημοκρατίας).

Δημιουργείται ενιαίος φορέας για την επαγγελματική κατάρτιση, στον οποίο θα συμμετέχουν ισότιμα και οι ιδιώτες. Αυτό σημαίνει, στην ουσία, αναγνώριση των κέντρων ελευθέρων σπουδών και φανερώνει πόσο απατηλοί ήταν οι καλοκαιρινοί λεονταρισμοί του κ. Σουφλιά ενάντια στα «κολλέγια». Σημειώνουμε ότι το σχέδιο αυτό προβλέπεται από οδηγίες της ΕΟΚ που θεωρούν ότι η Ελλάδα θα πρέπει να δώσει έμφαση κυρίως στην παραγωγή φτηνού εργατικού δυναμικού.

Και στα Πανεπιστήμια τί γίνεται;

Είναι αλήθεια πως μέχρι στιγμής δεν έχει κατατεθεί τίποτα, απ' όσα φοβερά και τρομερά ο κ. Σουφλιάς έχει στο συρτάρι του.

Αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη πολιτική που προωθείται στα Πανεπιστήμια. Αυτή τη στιγμή, με διάφορες νομοθετικές μορφές (καμουφλαρίσματα), ετοιμάζονται μια σειρά από ρυθμίσεις που εύκολα φαίνεται ότι θα αλλάξουν τη ζωή μας προς το χειρότερο. Ρυθμίσεις που αφορούν:

Την άμεση σύνδεση Πανεπιστημίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και την επιβολή της λογικής του κέρδους σε κάθε επίπεδο της εκπαιδευτικής λειτουργίας. Η κατεύθυνση αυτή υλοποιείται, ήδη, κυρίως μέσα από την ιδιωτική χρηματοδότηση **κλειστών** ερευνητικών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Λέμε κλειστά γιατί: 1) αφο-

ρούν πολύ περιορισμένο αριθμό φοιτητών και 2) το περιεχόμενό τους θα ορίζεται κυρίως από το χρηματοδότη χωρίς κανένα έλεγχο. Η κατεύθυνση αυτή σπρώχνεται στα άκρα μέσα από προτάσεις για τυπική πλέον συμμετοχή των ιδιωτών χρηματοδοτών στη διοίκηση του Πανεπιστημίου, κάτι που ήδη συμβαίνει στη Δυτική Ευρώπη. Μια ακόμη απόδειξη αυτού που λέμε, είναι τα ερευνητικά προγράμματα της ΕΟΚ, η οποία υποχρεώνει τα Πανεπιστήμια να συμβληθούν με ιδιωτικές επιχειρήσεις προκειμένου να πάρουν επιχορήγηση. Στην ίδια κατεύθυνση συμβάλλει και ο περιορισμός των δαπανών, έτσι ώστε τα ΑΕΙ να είναι ανοιχτά στους κάθε είδους εκβιασμούς του ιδιωτικού κεφαλαίου.

Την πρόωση μεταπτυχιακών κύκλων σπουδών σ' όλες στις σχολές. Σ' αυτούς μετατίθενται μια σειρά από ειδικεύσεις και βασικά εργασιακά δικαιώματα που ως τώρα ανήκαν στο πτυχίο. Πρόσβαση σ' αυτά θα έχει μόνο ένας πολύ μικρός αριθμός φοιτητών, γεγονός που τους κάνει κύκλους - φίλτρα. Αυτό όμως έχει βασική συνέπεια. Ο προπτυχιακός κύκλος, ήδη υποβαθμισμένος, θα υποβαθμιστεί ακόμη περισσότερο, σ' ένα απλό φροντιστήριο για τα μεταπτυχιακά. Λέμε φροντιστήριο γιατί: Από τη μια δε θα δίνει εργασιακή απασχόληση και απ' την άλλη θα παρέχει «προπαρασκευαστικές» αποσπασματικές γνώσεις που δεν θα παρέχουν καμμία συνολική εποπτεία του αντικειμένου τους.

Σ' αυτά τα πλαίσια μεθοδεύεται και η οριστική αποσύνδεση μορφωτικού και εργασιακού τίτλου, αφού θα υπάρχουν κάθε είδους φίλτρα επιλογής μετά το πτυχίο. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα εδώ είναι, όπως είδαμε και πιο πάνω, τα διάφορα σχέδια για την κατάργηση της επετηρίδας.

Μια τέτοια πολιτική, που σκοπεύει περισσότερο στην απόσπαση μιας μικρής ελίτ, αποδοτικής και πειθαρχημένης, και αντιμετωπίζει την πλειοψηφία των φοιτητών σαν εφεδρικό στρατό ανέργων, είναι λογικό να αδιαφορεί για τις κοινωνικές παροχές προς την πλειοψηφία των φοι-

τητών. Γι' αυτό και καμιά προσπάθεια για δωρεάν σίτιση, γι' αυτό και ενοίκια στις εστίες, γι' αυτό και κατάργηση των δωρεάν συγγραμμάτων στην πράξη.

Όμως, αυτή η βίαιη προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη λογική της αγοράς και του κέρδους, επιβάλλει και αλλαγές στη διοικητική οργάνωση του Πανεπιστημίου. Κύριος στόχος είναι η μετατόπιση όλων των ουσιαστικών αρμοδιοτήτων σε κλειστά (απέναντι στους φοιτητές και το κατώτερο ΔΕΠ) και ευέλικτα όργανα, αποτελούμενα κυρίως από καθηγητές α' βαθμίδα, οι οποίοι θα αναλάβουν να υλοποιήσουν την κυβερνητική εκπαιδευτική πολιτική, στο σχεδιασμό της οποίας πολλοί απ' αυτούς συμμετέχουν. (Και για να καταλαβαίνουμε τι σημαίνει αυτό στη Φιλοσοφική, αναφέρουμε κάποιους απ' αυτούς που θα λύνουν και θα δίνουν - και ήδη το κάνουν: Μπαμπινιώτης, Παρασκευόπουλος, Λαμπρινουδάκης, Ευαγγελίδης, Παντελοδήμος και (ουκ έσται τέλος).

Ένα τέτοιο όμως Πανεπιστήμιο, έχει και μια βασική προϋπόθεση για να είναι σύμφωνο με τις προταγές της αγοράς: Να διαλυθούν όλες εκείνες οι στάσεις, οι συμπεριφορές και οι πρακτικές που επιμένουν στη συλλογικότητα και την αλληλεγγύη, που αρνούνται τον ανταγωνισμό και την εξατομίκευση, που επιμένουν στο άνοιγμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα πραγματικά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας. Προϋποθέτει, δηλαδή, να μην έχει στο εσωτερικό του ένα ζωντανό φοιτητικό κίνημα, με δικό του λόγο και πρακτική, που ν' αντιστρατεύεται τη νεοσυντηρητική πολιτική. Γι' αυτό και όλη αυτή η εμμονή το τελευταίο διάστημα σε εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας των ΑΕΙ, που θα προωθούν τον περιορισμό και την αστυνόμευση κάθε δραστηριότητας του φοιτητικού κινήματος, και την επιβολή ξέφρενων ρυθμών σπουδών που θα οδηγούν τους φοιτητές στην πεθάρχηση, την απομόνωση και τον ανταγωνισμό.

Στοχεύουν σ' ένα άλλο μοντέλο Πανεπιστημίου, διαφορετικό απ' αυτό που ξέρουμε σήμερα. Ένα Πανεπιστήμιο στο οποίο ο ατομικισμός και ο ανταγωνισμός (που σήμερα βλέπουμε εν σπέρματι) θα 'ναι οι κυρίαρχες κοινωνικές συ-

μπεριφορές. Ένα Πανεπιστήμιο όπου μεταξύ μας θα έχουμε πάψει να μοιραζόμαστε σημειώσεις, γιατί τότε δε θα είμαστε συνάδελφοι προς ένα κοινό σκοπό, αλλά ανταγωνιστές για το ποιος θα καταφέρει να χωθεί στο κλειστό ερευνητικό πρόγραμμα της τάδε επιχείρησης ή στις λίγες θέσεις που υπόσχονται τα ευρωπαϊκά προγράμματα ή στις ελάχιστες θέσεις στην αγορά εργασίας (θυμηθείτε το πως αντιμετωπίσαμε τους συμμαθητές μας μέσα στο εξεταστικό κέντρο όταν δίναμε Πανελληνίες). Ένα Πανεπιστήμιο που δε θα υπάρχει χρόνος για οποιαδήποτε συλλογική δραστηριότητα, αφού πάντοτε θα μας κυνηγάει και μια εξέταση (είτε του εξαμήνου, είτε επαναλαμβανόμενα υποχρεωτικά τεστάκια κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, που θα επιβεβαιώνουν την καθημερινή μας παρουσία και τη μνημονική μας ικανότητα... έτσι αντιλαμβάνονται τη γνώση). Ένα Πανεπιστήμιο άμεσα ελεγχόμενο από το ιδιωτικό κεφάλαιο, αφού οι ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις θα 'ναι όρος ύπαρξής του (εγώ πληρώνω, εγώ αποφασίζω). Ένα Πανεπιστήμιο που θα «παράγει» ανθρώπους που η κοινωνική τους εμπειρία θα περιορίζεται μέσα στους τοίχους της Σχολής, χωρίς κριτική σκέψη, με μόνη ικανότητα να «εμπορευτούν» τις όποιες μερικές και αποσπασματικές γνώσεις τους προσφέρθηκαν.

Όσα αναφέρθηκαν έχουν αποτυπωθεί σε όλα τα προγραμματικά κείμενα της κυβέρνησης για την Παιδεία τα τελευταία 2 χρόνια, από το πρόγραμμα της Ν.Δ. και τις προτάσεις Σημίτη-Κοντογιαννόπουλου ως το περσινό Πολυνομοσχέδιο. Αποτυπώθηκαν επίσης - με τη μορφή ερωτήσεων - στον περιβόητο εθνικό διάλογο, που ούτε εθνικός ήταν (αφού «παρέκαμψε» τις προτάσεις του εκπαιδευτικού κινήματος) και, κυρίως, ούτε διάλογος. Σε μια ακραία, επιθετική μορφή τους, αποκρυσταλλώθηκαν στις προτάσεις της «επιτροπής ειδικών για τα ΑΕΙ» (που την αποτελούσαν αποκλειστικά καθηγητές α' βαθμίδας - ανάμεσά τους και ο γνωστός από την αντιφοιτητική δράση του κ. Λαμπρινουδάκης του Ιστορικού). Η επιτροπή αυτή, εκτός των άλλων, προτείνει Δίδακτρα, εκμηδενισμό της φοιτητικής συμμετοχής στη διοίκηση του Πανεπιστημίου, ανώτατο όριο φοίτησης τα 6 χρόνια

κ.ά. Και σίγουρα θα αποτυπώνονται και στα όσα μας φυλάει ο κ. Σουφλιάς.

Είναι σίγουρο ότι το Υπουργείο Παιδείας έχει πάρει το μήνυμα από τις περσινές κινητοποιήσεις. Δεν πρόκειται να δούμε ξανά τη μαγική λέξη «Πολυνομοσχέδιο». Ο κ. Σουφλιάς θα προσπαθήσει να υλοποιήσει την πολιτική του με πλάγιους, και γι αυτό πιο ανώδυνους, τρόπους. Όπως για παράδειγμα, ξεχωριστά προεδρικά διατάγματα για κάθε τμήμα σχολών και προώθηση επιμέρους ρυθμίσεων που φαίνονται δευτερεύουσας σημασίας για τους φοιτητές, π.χ. διοικητικές.

Δεν χρειάζεται να πάμε μακριά για να καταλάβουμε τι σημαίνει αυτό. Συγκεκριμένα στη Φιλοσοφική αυτή τη στιγμή:

- Αμφισβητείται ο καθηγητικός χαρακτήρας του Φ.Π.Ψ. και η ενιαία επετηρίδα από τον «πολύ» κ. Μπαμπινιώτη.
- Προωθούνται κλειστά μεταπτυχιακά προγράμματα σε διάφορα τμήματα (ΦΠΨ, Ιστορικό).
- Υλοποιούνται προγράμματα της ΕΟΚ (Αγγλικό, Γαλλικό, ΦΠΨ).
- Μεθοδεύονται αλλαγές στα προγράμματα σπουδών που προοπτικά οδηγούν στο χωρισμό καθηγητικής από μη καθηγητικής κατεύθυνσης.
- Υπολειπώνουν, από έλλειψη χρημάτων, τα πιο πολλά σπουδαστήρια, την ίδια στιγμή που μεγάλα ποσά πηγαίνουν σε ερευνητικά προγράμματα για τα οποία κανένας δεν ξέρει τίποτα.
- Ετοιμάζονται αυστηρότεροι εξεταστικοί κανονισμοί σε διάφορα τμήματα (π.χ. Φιλολογικό).

Απέναντι σ' αυτήν την πραγματικότητα δεν υπάρχουν πολλές επιλογές. Το περσινό κίνημα πρέπει να βρει τη συνέχειά του στο σήμερα. Αυτό αφορά τόσο την ετοιμότητά μας για τις νέες ρυθμίσεις του Υπουργείου Παιδείας, όσο και όλους εκείνους τους καθημερινούς αγώνες ενάντια σ' ό,τι πάει να κάνει τη ζωή μας χειρότερη μέσα στη σχολή. Συλλογικά, μέσα από συνελύσεις και ομάδες δουλειάς, ανεξάρτητα από κομματικές γραμμές, να αρθρώσουμε το δικό μας λόγο για να αλλάξουμε τους συσχετισμούς.

Παλεύουμε για:

- Διεύρυνση του δημόσιου δωρεάν κοινωνικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης, ενάντια στην εμπορευματοποίηση και την εισβολή του ιδιωτικού κεφαλαίου.
- Κατοχύρωση των εργασιακών δικαιωμάτων του προπτυχιακού κύκλου, που συνεπάγεται διατήρηση της επετηρίδας.
- Άμεσους μαζικούς διορισμούς.
- Άμεση αύξηση των κοινωνικών παροχών, για δωρεάν στέγαση και σίτιση σε όλους τους φοιτητές και δωρεάν παροχή ΟΛΩΝ των βιβλίων - όχι άλλες πληρωμένες φωτοτυπίες.
- Διαρκή παρέμβαση στα προγράμματα σπουδών και την παρεχόμενη γνώση, διαμορφώνοντας ένα δικό μας λόγο που να αντιτίθεται στην εντατικοποιημένη ημιμάθεια, την αποσπασματικότητα, τον κενό καθηγητικό μονόλογο.

Μας έγραψαν...

ΤΟ ΑΝΤΙΑΥΤΑΡΧΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Οι πρόσφατες καταλήψεις των σχολείων έφεραν για άλλη μια φορά στην επικαιρότητα το καυτό πρόβλημα της δομικής κρίσης του εκπαιδευτικού μας συστήματος και των αξιών από τις οποίες διαπνέεται. Αρκετές φωνές έχουν ήδη επισημάνει την κρίση αυτή και έχουν διατυπώσει έγκαιρα τις αντιρρήσεις τους για το υπαρκτό σχολείο, προτείνοντας ταυτόχρονα εναλλακτικές προτάσεις για μια νέου τύπου εκπαιδευτική θεωρία και πρακτική. Πιο συγκεκριμένα κριτικάρουν τον υφιστάμενο εκπαιδευτικό μηχανισμό επειδή: α) έχει ως μοναδικό του στόχο την προετοιμασία των μαθητών -μέσω των παρεχόμενων χρησιμοθηρικών γνώσεων- για τη μελλοντική ένταξή τους στην παραγωγή, παραμελώντας την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. β) μεταβιβάζει στους μαθητές αποκλειστικά αστικές αξίες (ατομισμός, ανταγωνισμός, καταναλωτισμός, κονφορμισμός, μικροαστισμός), και γ) είναι κοινωνικά άδικο, εφόσον δεν υπάρχει ο ίδιος ισότιμα ευκαιριών για πρόσβαση στη γνώση.

Αρκετές φορές η κριτική του υπαρκτού σχολείου δε μένει μόνο στη θεωρία, αλλά αποτελεί τη βάση μιας διαφορετικής πρότασης ριζοσπαστικής ανασυγκρότησης του σχολικού θεσμού. Πρωτοπόροι παιδαγωγοί έχουν αμφισβητήσει έμπρακτα την υφιστάμενη εκπαιδευτική πραγματικότητα, δημιουργώντας πρότυπες πειραματικές σχολικές κοινότητες (αντισχολεία, ανοιχτά σχολεία, σχολεία δίχως τοίχους) στη βάση της αυτοδιαχείρισης, της ελευθεριακής μάθησης και στη συντροφική σχέση δασκάλου - μαθητή. Η δημιουργία τέτοιων αντισχολείων ήρθε ν' αντιπαραταχθεί στα υπάρχοντα «σχολεία - φυλακές». Τα πειράματα που έγιναν είναι αρκετά, η διάρκειά τους συνήθως μικρή, τα αποτελέσματά τους αμφίβολα, αλλά η αξία τους παραμένει ανεκτίμητη για τους ανθρώπους που κινούνται στην κατεύθυνση μιας άλλης ριζοσπαστικής ανασυγκρότησης της μαθησιακής διαδικασίας. Οι σημαντικότερες από τις παιδαγωγικές αυτές απόπειρες στην κατεύθυνση της ελευθεριακής αγωγής παρουσιάζονται διεξοδικά στη συνέχεια.

ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ - ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

Στις αρχές του αιώνα μας αναπτύσσεται σε Ευρώπη και Ε.Π.Α. το κίνημα της νέας αγωγής, που αμφισβητεί την παραδοσιακή εκπαίδευση. Ειδικά στη Γερμανία το κίνημα αυτό της ριζοσπαστικής παιδαγωγικής σε συνάρτηση με την ανάπτυξη ενός ρωμαλέου και μαχητικού νεολαιίστικου και εργατικού κινήματος είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία τεσσάρων πειραματικών σχολικών κοινοτήτων στο Αμβούργο και σε άλλες πόλεις της χώρας, οι οποίες αποτέλεσαν μια πραγματική επανάσταση στην αντίληψη για το σχολείο.² Ο ριζοσπαστικός παιδοκεντρισμός των δασκάλων - συντρόφων του Αμβούργου αναπτύχθηκε προς τρεις κατευθύνσεις: α) απέρριψε ριζικά τη σχολική μάθηση με την παραδοσιακή έννοια του όρου, β) κατάργησε το πρότυπο του δασκάλου - αυθεντία, χωρίς όμως ν' ανακηρύξει το παιδί βασιλιά και γ) αναγνώρισε για πρώτη φορά τον αυτόνομο και κατά συνέπεια αυθεντικό χαρακτήρα της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.

Απώτερος στόχος της ίδρυσης αυτών των κοινοτήτων ήταν η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης του μαθητή και ο προσανατολισμός της μάθησης προς τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του παιδιού. Προς αυτή την κατεύθυνση καταργήθηκαν οι τιμωρίες, οι απαγορεύσεις καθώς και οι τάξεις. Το μάθημα γινόταν κατά ομάδες από παιδιά διαφόρων ηλικιών, ανάλογα με τις κλίσεις και τις επιθυμίες τους. Οι δάσκαλοι - σύντροφοι αρκούσαν μόνο στο να βοηθούν τα παιδιά και να τους εξηγούν ό,τι δεν καταλάβαιναν. Τα παιδαγωγικά μέσα που χρησιμοποιούσαν δεν ήταν ούτε η σωματική τιμωρία, ούτε η ψυχολογική πίεση και ο καταναγκασμός αλλά οι συμβουλές, η κριτική, η ενθάρρυνση, η παρακίνηση και το παράδειγμα.

Κατ' αυτόν τον τρόπο η παιδαγωγική σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητή βασίστηκε στην αγάπη κι όχι στο φόβο ή το σεβασμό. Κυρίαρχες αξίες του σχολείου ανακηρύχθηκαν η συντροφικότητα, η ελευθερία, η ισοτιμία,

ο αυθορμητισμός και η συνυπευθυνότητα. Κοντολογίς το σχολείο έγινε ο χώρος της πραγματωμένης ουτοπίας, όπου η ελευθερία του καθενός ήταν η προϋπόθεση της ελευθερίας όλων.

Όπως όμως ήταν φυσικό το πείραμα αυτό δεν έμελλε να κρατήσει για πολύ. Άλλωστε για πόσο καιρό θα ήταν μορετό να συνυπάρχει μια νησίδα ελευθερίας μέσα σ' ένα εχθρικό περιβάλλον; Τελικά, έπειτα από την ήττα του γερμανικού εργατικού κινήματος και την επικράτηση του χιτλερισμού, πέτυχαν να απομονώσουν και τελικά να διαλύσουν με νομικά μέτρα αυτές τις πειραματικές σχολικές κοινότητες που η συνεισφορά τους στην παιδαγωγική θεωρία και πρακτική υπήρξε ανεκτίμητη.

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΟΥ ΣΑΜΜΕΡΧΙΑ

Το πειραματικό ιδιωτικό σχολείο, που ίδρυσε ο γνωστός παιδαγωγός Α.Σ. Νηλ, αντιπαράκειται στο υφιστάμενο σύστημα της εκπαίδευσης, λόγω της αυταρχικότητάς του, του αυστηρού κανονισμού οργάνωσης του περιεχομένου και των μεθόδων διαπαιδαγώγησης. Το Σάμμερχιλ³ αποτελεί τη ριζοσπαστική εφαρμογή της αντιαυταρχικής αγωγής. Δάσκαλοι και μαθητές ζουν με απόλυτη ισοτιμία. Δεν αποδίδεται καμιά σημασία στη μέθοδο διδασκαλίας και στο πρόγραμμα μάθησης, αλλά στην ελεύθερη συγκατάθεση των μαθητών και στην επιθυμία τους να μάθουν. Υπάρχει φυσικό πρόγραμμα διδασκαλίας, αλλά η παρακολούθησή του είναι προαιρετική. Τα παιδιά παρακολουθούν μαθήματα ανάλογα με την ηλικία τους και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους. Η υπακοή δεν επιβάλλεται αλλά αναπτύσσεται εσωτερικά από το φιλελεύθερο κλίμα του σχολείου. Για τα παιδιά ο δάσκαλος δεν είναι εξουσία μπροστά στην οποία πρέπει να τρέμουν. Το παιδί δεν πρέπει να υποχρεώνεται να κάνει κάτι, αν δεν έχει μόνο του πειστεί ότι πρέπει να το κάνει. Κατ' οίκον εργασίες, βαθμοί και εξετάσεις δεν υπάρχουν. Ο σχολικός κανονισμός είναι προϊόν σχολικής συνέλευσης, στην οποία συμμετέχουν όλοι οι μαθητές. Ως μοναδικό παιδαγωγικό μέσο ο Νηλ χρησιμοποιεί την ελευθερία.⁴ Ως σκοπό της διαπαιδαγώγησης θέτει την ευτυχία του παιδιού.

ΤΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τα ελεύθερα σχολεία που πρωτοεμφανίστηκαν σε φτωχογειτονιές και γκέτο μαύρων των Ε.Π.Α. το 1965, αποτελούν μια διαμαρτυρία κατά των φυλετικών διακρίσεων. Ο θεωρητικός της πρωτοβουλίας αυτής Τζ. Κοζόλ δημιούργησε το ελεύθερο σχολείο σε άμεση επαφή με τις ανάγκες των φτωχών, μαύρων, πορτορικανών και γενικά όλων των θυμάτων της δημόσιας εκπαίδευσης.⁵ Η μέθοδος διδασκαλίας στα σχολεία αυτού του είδους είναι ανοιχτής δομής, εξατομικευμένη και όχι καταδυναστευτική. Πρέπει να σημειωθεί ότι αν δεν ζητήσουν τα παιδιά να μάθουν δεν τα υποχρεώνει κανείς να το κάνουν. Το κλειδί της μάθησης έγκειται στο να βρει ο δάσκαλος τον τρόπο για να οδηγήσει τα παιδιά να ζητήσουν μόνα τους εκείνο που πρέπει να μάθουν. Οι ιδέες του Κοζόλ ήταν πράγματι επαναστατικές, γι' αυτό το λόγο αποκαλούσε «παρτιζάνους» τους δασκάλους με τους οποίους συνεργαζόταν.

ΦΡΕΝΕ: ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Στη Γαλλία το κίνημα του Σ. Φρενέ⁶ συσπειρώσε χιλιάδες δασκάλους στην αναζήτηση μιας άλλης παιδαγωγικής πρακτικής με στόχο την αυτοδιαχειριστική εκπαίδευση και τη σύνδεση του σχολείου με την πραγματική ζωή. Στο σχολείο του Φρενέ, που βρίσκεται λίγο έξω από τις Κάννες, έχουν καταργηθεί οι εξετάσεις, οι βαθμοί, οι τιμωρίες και τα μαθήματα με τη συνηθισμένη έννοια του όρου. Η διδασκαλία είναι μαθητοκεντρική. Ο ρόλος του δασκάλου δεν είναι καν συντονιστικός. Απλά επεμβαίνει σε περίπτωση που προκύψει κάποιο πρόβλημα ή διευκολύνει τη συζήτηση αν υπάρξει λόγος. Ο δάσκαλος ουσιαστικά είναι αφανής, αλλά ταυτόχρονα διαρκώς παρών. Οι μαθητές οργανώνουν τις δραστηριότητές τους (μαθήματα) όπως εκείνοι νομίζουν, ανάλογα και με τα κενά που έχουν.

Αναφορικά με την αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών εφαρμόζεται ένα πρωτότυπο σύστημα αυτοαξιολόγησης.⁷ Σε κάθε τάξη υπάρχει ένα τεράστιο χαρτόνι. Στην κάθετη πλευρά του είναι σημειωμένα τα μαθήματα, ενώ στην οριζόντια τα ονόματα των μαθητών. Μόλις εξαντλείται κάθε γνωστική ενότητα, ο κάθε μαθητής πηγαίνει και βάζει μια πινέζα στο όνομά του. Πράσινη αν το έχει αφομοιώσει πλήρως, πορτοκαλί αν έτσι και έτσι, κόκκινη αν του δημιουργήθηκαν κενά. Ο ρόλος του δασκάλου είναι απλά να βοηθήσει με ενισχυτική διδασκαλία τους αδύνατους μαθητές, ώστε το γνωστικό επίπεδο της τάξης να είναι όσο το δυνατόν ενιαίο.

Είναι χαρακτηριστικό επίσης ότι στο ίδιο σχολείο υπάρχει τυπογραφείο, όπου οι μαθητές στοιχειοθετούν και τυπώνουν δικά τους κείμενα, ενώ υπάρχει και λαχανόκηπος, όπου τα παραγόμενα προϊόντα πουλιούνται στους κατοίκους της περιοχής και εξασφαλίζεται μ' αυτό τον τρόπο η οικονομική αυτάρκεια της μαθητικής κοινότητας.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΒΙΤΡΥΒ

Το ανοιχτό σχολείο της οδού Βιτρύβ⁸, σε μια εργατική φτωχογειτονιά στο ανατολικό Παρίσι, έχει υιοθετήσει τις αρχές του Μάη του '68. Η λειτουργία του σχολείου αυτού διαφέρει σε σχέση με το παραδοσιακό σχολείο στο εξής: Δε γίνεται διάκριση «καλών - κακών» μαθητών, δεν υπάρχουν βαθμοί, τιμωρίες ή ανταμοιβές. Στα πλαίσια της σχολικής τάξης αποφεύγεται ο ανταγωνισμός και υιοθετείται ο ειλικρινής διάλογος και η έννοια του συνεργατισμού. Οι δάσκαλοι δουλεύουν ομαδικά και δεν κατέχουν το μονοπώλιο της γνώσης.

Οι αρχές που αναφέρθηκαν παραπάνω συμβάλλουν στην ύπαρξη συντροφικών σχέσεων μεταξύ δασκάλων και μαθητών. (Είναι χαρακτηριστικό ότι γίνεται αυθόρμητη χρήση του μικρού ονόματος και του ενικού στη μεταξύ τους επικοινωνία). Επίσης στο σχολείο αυτό καταργήθηκαν οι τάξεις κι αντικαταστάθηκαν από ομάδες δουλειάς. Όσον αφορά τα μαθήματα, αυτά δεν είναι τίποτε άλλο παρά η παρουσίαση της ομαδικής δουλειάς που έχει να γίνει. Εξάλλου είναι αξιοσημείωτο ότι οι δραστηριότητες αυτής της αυτοδιαχειριζόμενης σχολικής κοινότητας, οργανώθηκαν με κύριο άξονα όχι τη διανοητική γνώση αλλά την πράξη. Δεν πρέπει επίσης να παραλείψουμε στη σύντομη αυτή αναφορά μας, το δικαίωμα των μαθητών να απεργούν, όπως έγινε το 1976 όταν άθεσαν ως αίτημα της απεργίας τους να μην τους γίνονται παρατηρήσεις όταν αργούν το πρωί!

ΤΟ ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

Στις σκανδιναυικές χώρες, εδώ και αρκετά χρόνια λειτουργούν αυτοδιαχειριστικά, τέσσερα πειραματικά Λύκεια: του Όσλο, του Μπέρουμ, του Γκέτεμποργκ και της Κοπεγχάγης. Ανώτερο όργανο των Λυκείων αυτών, είναι η Γενική Συνέλευση όλων όζων ζουν και εργάζονται στο σχο-

λείο. Εκτελεστικό όργανο είναι το Συμβούλιο, που αποτελείται από ισάριθμους εκπροσώπους μαθητών, καθηγητών και γονιών, ενώ ο διευθυντής του σχολείου είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου.

Αναφορικά με τη μαθησιακή διαδικασία στο σχολείο αυτό, καταργήθηκε η διάκριση διδασκόντων - διδασκομένων στη βάση ισότιμων σχέσεων και μ' αυτό τον τρόπο έγινε αμφίδρομη η σχέση μεταξύ τους. Η παρουσία στο σχολείο δεν είναι υποχρεωτική, δεν τηρείται απουσιολόγιο, ενώ η βαθμολογία δεν υφίσταται. Το αναλυτικό πρόγραμμα, οι μέθοδοι διδασκαλίας και το ημερήσιο πρόγραμμα μαθημάτων καταρτίζονται μετά από κοινή συμφωνία δασκάλων - μαθητών, ενώ παράλληλα με τα υποχρεωτικά μαθήματα θεσμοθετήθηκαν και μια σειρά προαιρετικών μαθημάτων. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια⁹ οι μαθητές κατακτούσαν βαθμιαία την αυτονομία τους, ενώ οι καθηγητές απαλλάσσονταν από τα δεσμά του παραδοσιακού ρόλου τους. Το σκανδιναυικό πείραμα έδειξε σε τελική ανάλυση πως ένα σχολείο είναι μπορετό να λειτουργήσει στη βάση των αρχών της αυτοδιαχείρισης και να διασφαλίζει συνάμα τη λειτουργία του σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες αυτών που το συναποτελούν.

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Συνολικά κρινόμενη η όλη προσπάθεια για δημιουργία πειραματικών σχολικών κοινοτήτων στην κατεύθυνση της αυτοδιαχείρισης, της ανταρχεικής αγωγής και της συνυπευθυνότητας όλων όσων ζουν και εργάζονται στο σχολείο, θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε ρομαντική, ουτοπιστική και μη βιώσιμη για μακρύ χρονικό διάστημα. Παρότι κατόρθωσαν, να αντιστρέψουν την παιδαγωγική σχέση δασκάλου - μαθητή, από σχέση κυριαρχίας - υποταγής, σε μια σχέση συντροφικότητας, οδηγήθηκαν τελικά σε υπερβολές και μονομέρειες καθιστώντας ουσιαστικά το δάσκαλο υπηρέτη του μαθητή. Παρόλα αυτά, τα δημιουργηθέντα αντισχολεία αποτέλεσαν πεδίο ενός γόνιμου εποικοδομητικού διαλόγου στον παιδαγωγικό χώρο και διαμόρφωσαν τις προϋποθέσεις μιας άλλης αντιπρότασης απέναντι στα υπαρκτά σχολεία - φυλακή. Συμπερασματικά λοιπόν, πέρα από τις αντιφάσεις και τις αντινομίες τους, πέρα από τις ακρότητές τους, πέρα από τη σκληρή αντιπαράθεση με τον υπάρχοντα ισοπεδωτικό εκπαιδευτικό μηχανισμό, τα αντισχολεία κατόρθωσαν να αντιστρέψουν εντελώς τις παιδαγωγικές βεβαιότητες και δογματικές παραδοσιακές αντιλήψεις περί μάθησης και να προχωρήσουν -στην πειραματική έστω- θεωρητική και πρακτική ριζική αναδόμηση της μαθησιακής διαδικασίας.

Απ. Χατζηπαρασκευαΐδης
Αδιόριστος δάσκαλος

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- 1) Η Λογική του υπαρκτού σχολείου (Α. Γκοτοβού), Σύγχρονη Εκπαίδευση 1986, (σελ. 186-195).
- 2) Οι δάσκαλοι - σύντροφοι (Ζ. Σμιτ), Ανδρομέδα 1984.
- 3) Σαμμερχιλ: Το ελεύθερο σχολείο (Α.Σ. Νηλ), Καστανιώτης 1976.
- 4) Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης (Α.Σ. Νηλ), Μπουκουμάνης 1972.
- 5) Προγράμματα, εκπαιδευτικοί στόχοι, μεθοδολογία (Ν. Πετρουλάκη), Φελέκης 1981, (σελ. 391 - 393).
- 6) Το σχολείο του λαού (Σ. Φρενε), ΟΔΥΣΣΕΑΣ 1977.
- 7) Φρενέ, το σχολείο του λαού (Κ. Σπέντζου), Νέα 24.11.85.
- 8) Από την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στον αυτοδιαχειριστικό πειραματισμό (Δ. Βεργίδη), Ανδρομέδα 1983, (σελ. 61 - 68).
- 9) Στο ίδιο, σελ. 69-76.

Επί αντικαταβολή: 1000 δρχ.
Προς Βαγγέλη Μαρκόπουλο
Θουκιδίδου 68 164 52 Αργυρούπολη

Μας έγγραφαν...

Από την επαγγελματική κατάρτιση... ... στην καπιταλιστική ανασυγκρότηση

ΑΠΟ ΤΑ ΙΕΚ...

Ζούμε στην εποχή των μεγάλων αναδιαρθρώσεων στην παραγωγή αλλά και στην εκπαίδευση. Σημείο αιχμής του επιχειρούμενου σήμερα, εκπαιδευτικού σχεδιασμού, είναι η μετατόπιση της αντίθεσης "γενική εκπαίδευση-επαγγελματική εκπαίδευση" σε "όφελος" της δεύτερης, ώστε να εξυπηρετούνται οι καινούργιες ανάγκες της παραγωγής. Σημείο αφηρησίας του σχεδίου νόμου για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και κατάρτιση (στο εξής ΕΕΚ): "Η ανάγκη για γρήγορες προσαρμογές, της κατά ειδικότητα διάρθρωσης του ανθρώπινου δυναμικού προς τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας". (Γενική εισηγητική έκθεση στο σχέδιο νόμου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, σελ. 2)

Η ΕΕΚ "Προωθεί την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας που αντιμετωπίζεται πλέον ως μείζον θέμα, τόσο ως παράγοντας τοποθέτησης στον κοινοτικό χώρο και στον γενικότερο διεθνή ανταγωνισμό, όσο και ως επιλογή προτύπου ανάπτυξης και κοινωνικής διάρθρωσης" (Ο.Π. σελ. 3). Προς τούτο θεσπίζεται, "Η διαμόρφωση ενός συνόλου" σπονδυλωτών προγραμμάτων", τα επι μέρους στοιχεία των οποίων θα επιτρέπουν μετά από πρόσφορες προσαρμογές, μίαν ευέλικτη ΕΕΚ" (Ο.Π. σελ. 8)

Ένας απώτερος στόχος της ΕΕΚ είναι η μεγαλύτερη διάκριση, ο βαθύτερος διαχωρισμός της πνευματικής από την χειρωνακτική εργασία γι αυτό και σαν αντιστάθμισμα αποθεώνεται η παραγωγική χρησιμότητα της χειρωνακτικής εργασίας. Ένας άλλος ρητά διατυπωμένος στόχος, είναι η διαχείριση της ανεργίας ώστε να αμβλυνθούν τα κοινωνικά αδιέξοδα που είναι "εν δυνάμει" εστίες αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη πολιτική.

... ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΟΠΗ ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ...

Διαβάζουμε από την κοινή ανακοίνωση ΓΣΕΕ-ΟΛΜΕ-ΑΣΓΕ-ΠΕΠ/ΟΑΕΔ της 17.12.91 μετά τη δημοσίευση του σχεδίου νόμου για την ΕΕΚ: "Αναγνωρίζεται απ' όλους η ανάγκη ίδρυσης ενός οργανισμού που θα συντονίζει τους φορείς που παρέχουν σήμερα επαγγελματική κατάρτιση και παράλληλα θα αναλάβει τον εκσυγχρονισμό, την ενίσχυση και την επέκτασή της". Όμως:

"... Η κατάρτιση αποκτάται από την επαγγελματική εκπαίδευση..., η κατάρτιση εκχωρείται ουσιαστικά στους ιδιώτες..., καθιερώνονται εξέταστρα και διδακτρα γεγονόσ που καταστρατηγεί τη συνταγματική επιταγή και την κοινωνική απαίτηση για δωρεάν Δημόσια εκπαίδευση..., και τέλος, καθιερώνεται ένας φορέας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έξω από το εκπαιδευτικό σύστημα".

Η κριτική αυτή των φορέων αφήνει ανέπαφη την "αναγκαιότητα" και τους "σκοπούς" και στιγματίζει μόνο μερικά από τα αποτελέσματα της ΕΕΚ. Λειτουργούν δηλ. αυτοί οι μαζικοί φορείς σαν διαχειριστές της κοινωνικής συναίνεσης ή στην καλύτερη περίπτωση σαν σύμβουλοι συνταγματικής νομιμότητας των σχεδίων του υπουργείου.

..... ΣΤΙΣ ΝΤΙΡΕΚΤΙΒΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.....

Ας έρθουμε τώρα στις απόψεις που αναπτύσσονται μέσα από τα "αντιτετράδια της εκπαίδευσης" τ. 16 και στο άρθρο των Μ. Βαρελά-Κ. Κορδάτου: "ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ για ποιόν και από ποιόν":

"Η υπάρχουσα σήμερα τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση δεν ανταποκρίνεται ούτε στις τεχνολογικές εξελίξεις, ούτε στην ανάγκη στήριξης προσαρτημένων μιας άλλης πολιτικής, για την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας, προς όφελος των εργαζομένων και του περιβάλλοντος" (σελ. 26). Ακόμη χειρότερα όμως:

"... η σημερινή κυβέρνηση... προσφέρει υψηλές υπηρεσίες στο κεφάλαιο, συντελώντας στην αποτελμάτωση και παραπέρα διάλυση της δημόσιας εκπαίδευσης" (Ο.Π. σελ. 25). Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά: "Κάτω από τις πιέσεις ξένων διευθυντηρίων (και σήμερα της Ε.Ο.Κ.) που χρηματοδοτούσαν για δικούς τους σκοπούς τη στοιχειώδη μορφή Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, έμπαιναν σαφείς διαχωρισμοί ανάμεσα σε μια ελίτ που θα μπορούσε να αποτελέσει το ανώτερο διευθυντικό και διοικητικό δυναμικό και στα παιδιά των εργαζομένων..." (σελ. 26)

Έτσι, εκτός από το ότι τα ξένα διευθυντήρια εντέλλονται και χρηματοδοτούν την ταξική διαίρεση της κοινωνίας μας, σε διευθυντική ελίτ από τη μια και ανειδίκευτους εργάτες από την άλλη, έχει σημασία να εντοπίσουμε με επισημονικό τρόπο τον καταναμητικό μηχανισμό της ταξικής εκπαίδευσης:

"Οι ταξικοί φραγμοί στην παιδεία είναι ξεκάθαροι..." (Ο.Π. σελ. 25)

... ΣΤΗΝ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ...

Στη χώρα μας καμιά κατάρτιση που να προετοιμάζει τους μαθητές για την μετακίνηση από το σχολείο στην ερ-

Με αφορμή τα ΙΕΚ, ο συνάδελφος και φίλος Κώστας Στεργιόπουλος επιχειρεί μίαν ανασκευή απόψεων που εκφράζονται σε γενικές γραμμές και από τη Συντακτική Επιτροπή των "αντιτετραδίων". Βέβαια, ο πυρήνας των απόψεων αυτών δεν αφορά παρά δευτερευόντως την εκπαίδευση. Άπτεται κυρίως αντιλήψεων και εκτιμήσεων περί της φύσης του ελληνικού καπιταλισμού ("πούροι αντικαπιταλιστές εναντίον "αντιμπεριαλιστών-αντικαπιταλιστών"), πράγμα που δεν επιτρέπει -νομίζουμε- μια "ελαφρούτσικη" τσιτατολογία, αλλά απαιτεί σοβαρότερη επιχειρηματολογία.

Αντιπαρερχόμενοι στοιχεία μιας (άνευ λόγου) ειρωνείας και τον πειρασμό εκτενούς σχολιασμού μη αποδεικνυόμενων και αρκετά απλοϊκών ισχυρισμών (η λογική της "κακής ΕΟΚ βρίσκεται στον αντίποδα της "καλής" ΕΟΚ... " κλπ), θα μείνουμε μόνο στο "δια ταύτα": Ασχета με τις αντιλήψεις καθενός περί εξαρτημένου ή όχι χαρακτήρα του ελληνικού καπιταλισμού, με τις απόψεις που ο καθένας κουβαλάει περί σύνδεσης (ή μη) εθνικού και ταξικού, κλπ, στο γενικό θεωρητικό επίπεδο, σημασία έχει -για μια κοινή στάση πάντα μέσα στο κίνημα- το πού συμπερασματικά η ανάλυσή του καταλήγει. Π.χ. μπλοκάρισμα ή όχι των ΕΟΚικών εντολών; Συμμετοχή ή όχι στα ΕΟΚικά προγράμματα; Αποδέσμευση ή όχι από την ΕΟΚ; κλπ.

Όσο για τους ταξικούς φραγμούς και το ρόλο του εκπαιδευτικού μηχανισμού, για να μην επανέλθουμε σε ξεπερασμένες διαμάχες του '78-'83, επιγραμματικά αναφέρουμε: ιδεολογικός και καταναμητικός μηχανισμός.

Επί της ουσίας όμως θα χρειαστεί να επανέλθουμε...

η σύνταξη

γασία δεν πέτυχε" ... ούτε κατά συνέπεια πρόκειται να γίνει και μετακίνηση σε ανύπαρκτες θέσεις εργασίας, εφόσον αυτές διαρκώς μειώνονται και ξεθεμελιώνεται κάθε παραγωγική βάση, με το ξεπούλημα των προβληματικών επιχειρήσεων και τον αφορισμό οποιουδήποτε προγράμματος βιομηχανικής ή τεχνικής και επαγγελματικής ανάπτυξης" (Γ. Ηρακλέους: "ΕΟΚ και εκπαιδευτικές επιλογές", αντιτετράδια, Τ. 16, σελ. 47)

Και ενώ "Για ένα Κράτος-μέλος όπως η Ελλάδα, χώρα της τρίτης ταχύτητας, τα αποτελέσματα -της ΕΟΚικής ολοκλήρωσης- θα είναι πάρα πολύ αρνητικά" (Ο.Π. σελ. 45), έχει σημασία να δούμε ότι με το πρόγραμμα PETRA

"... παρέχεται και η δυνατότητα διακοπής χρηματοδότησης των χωρών-μελών που απέτυχαν στις προϋποθέσεις εφαρμογής του προγράμματος και αυτές θα αφήνονται στο έλεος της βαρβαρότητας και της υποανάπτυξης..." (Ο.Π. σελ. 51) Τελικά γιατί δεν θέλουμε τα ΕΟΚικά προγράμματα; μήπως επειδή είναι δύσκολο για τη φτωχή χώρα μας να τα παρακολουθήσει;

Ας σημειωθεί εδώ αυτός ο τρόπος "ανάγνωσης" της πραγματικότητας -ξένα διευθυντήρια, πουλημένοι ντόπιοι καπιταλιστές, ταξικό σχολείο που βάζει φραγμούς στα παιδιά των φτωχών να σπουδάσουν- φαίνεται να είναι πλειοψηφικός στο αντισυναινετικό εκπαιδευτικό κίνημα· παράδειγμα: "... το διευθυντήριο της ΕΟΚ και οι υφιστάμενοί του στην Αθήνα, επείγονται να "συμμορφώσουν" και να "εξευρωπαϊσουν" το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ώστε να προσαρμοστεί στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις των κυρίαρχων οικονομικών κύκλων" (Θ. Καραγιαννίδης, ΠΡΙΝ 15.12. 91)

.... ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ....

Κοινός παρανομαστής όλων των παραπάνω απόψεων, η καταστροφικά απλουστευτική λογική που ψάχνει να βρει τον κακό δαίμονα της ΕΟΚ πίσω από κάθε εκπαιδευτική διάταξη, που θεωρεί τους ντόπιους καπιταλιστές ή παντελώς ηλίθιους που χρειάζονται τη συνδρομή της ΕΟΚ για να υλοποιήσουν την ταξική τους κυριαρχία ή εντελώς πουλημένους ώστε να παίξουν το ρόλο του μεσίτη της ΕΟΚικής επικυριαρχίας.

Η "λογική" της κακής ΕΟΚ βρίσκεται στον αντίποδα της "καλής" ΕΟΚ, αλλά και οι δύο απόψεις βρίσκονται στο εσωτερικό της κυρίαρχης ιδεολογίας που άλλοτε κεντρίζει το εθνικό μας φιλότιμο μιλώντας για αναβάθμιση της χώρας, για αύξηση της παραγωγής κ.τ.λ. και άλλοτε επισείει το μπαμπούλα του περιθωρίου της ΕΟΚ, της τρίτης ταχύτητας κτλ.

Αλλωστε η ιδεολογία της κυρίαρχης τάξης γίνεται κυρίαρχη ιδεολογία εφ' όσον επιτυγχάνει να εμφανίζει το "ειδικό" καπιταλιστικό συμφέρον σαν "γενικό" εθνικό συμφέρον της χώρας. Με τον τρόπο αυτό, το κεφάλαιο αναλαμβάνει την ηγεμονία, σε βάρος των δυνάμεων της εργασίας, στη διαμόρφωση της "εθνικής" στρατηγικής που θα αναβαθμίσει τη χώρα: "... στη χώρα μας υπάρχει μια παντελής έλλειψη έρευνας και βιομηχανικής υποδομής, αλλά και ευρύτερων στηριγμάτων στη διεθνή αγορά, που θα μας επέτρεπαν να παρέμβουμε, μετά και από τις τελευταίες εξελίξεις στο διεθνή ορίζοντα, στο διεθνή καταμερισμό εργασίας" (Π. Αντωνόπουλος, ημερίδα ΟΛΜΕ, Ζάππειο 23.3.90 με θέμα: Εκπαίδευση και '92) ή "... το ζήτημα της απόσχισης της Ελλάδας από την ΕΟΚ συνδέεται και με την ανάγκη για μια εθνική στρατηγική, για μια εθνική κουλτούρα, για μια εθνική εκπαιδευτική πολιτική" (Θ. Τσιριγώτης Ο.Π. σελ. 78)

Μήπως όμως η κινδυνολογία της οικονομικής περιθωριοποίησης της χώρας δεν συνάδει με την επίκληση των κινδύνων της τουρκικής απειλής, της μουσουλμανικής περικύκλωσης, των κινδύνων της εθνικής υπόστασης; Και δεν είναι εδώ όπου παρατηρείται η ομοψυχία όλων των ανησυχούντων εθνοπατέρων, από την άκρα δεξιά μέχρι και την αριστερά, στην υπεράσπιση του "έθνους εν κινδύνω", με άμεση επιδίωξη την συστοίχιση όλων των εργαζομένων πίσω από τη σημαία της εθνικής(καπιταλιστικής) αναβάθμισης που αμβλύνει και περιθωριοποιεί τους ταξικούς τους αγώνες;

.... ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ...

Πώς λοιπόν πρέπει να κατανοήσουμε τη σημερινή πραγματικότητα;

"Η διεθνοποίηση του ελληνικού καπιταλισμού δεν αποτελεί διαδικασία υποβάθμισης ή αποβιομηχάνισης της "ελληνικής οικονομίας". Αποτελεί στρατηγική επιλογή των κυρίαρχων δυνάμεων του ελληνικού κεφαλαίου για την αναβάθμιση και ενίσχυση της θέσης τους τόσο στο εσωτερικό της χώρας (απέναντι στις δυνάμεις εργασίας) όσο και στο πλαίσιο του διεθνούς καταμερισμού εργασίας: Αναβάθμιση και ενίσχυση της θέσης τους μέσα από την εκμετάλλευση των "ευκαιριών" και "προκλήσεων" του διεθνούς κεφαλαιακού ανταγωνισμού, μέσα από την πρόσδεση στη διαδικασία αναβάθμισης των καπιταλισμών της δυτικής Ευρώπης στη διεθνή οικονομία, μέσα από την ανατίμηση της δραχμής, μέσα από την καπιταλιστική αναδιάρθρωση, δηλαδή την επιτάχυνση των εκκαθαριστικών διαδικασιών που απομακρύνουν από την αγορά τα "μη επαρκώς" αξιοποιούμενα κεφάλαια. Οι δυνάμεις της εργασίας, τα βασικά θύματα των εκκαθαριστικών διαδικασιών που βρίσκονται σε εξέλιξη, καλούνται κι αυτές από τις πολιτικές δυνάμεις του κοινωνικού καθεστώτος, να στρατευθούν (επιδεικνύοντας εργατικότητα, πειθαρχία και εγκράτεια) στην επιτυχία των στρατηγικών επιλογών του ελληνικού κεφαλαίου". (Η. Ιωακείμογλου: "Η δραχμή και η αναδιάρθρωση του ελληνικού καπιταλισμού Εποχή: 22.12.1991)

Παρ' όλο που προσπαθούν να μας πείσουν ότι είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι, για την έξοδο της χώρας από την κρίση, το στοίχημα αυτό δεν είναι καθόλου δικό μας· μόνο που παίζεται στις πλάτες μας. Μας χρειάζονται σαν καύσιμη ύλη των προωθητικών μηχανών του ταξικού τους συμφέροντος. Θα τους κάνουμε τη χάρη;

Κώστας Στεργιόπουλος

Θα ξεκινήσω με την κοινότυπη διαπίστωση ότι οι λέξεις δεν είναι «αθώες». Λειτουργούν βέβαια ως γέφυρες μεταξύ των ανθρώπων για τη μεταφορά μηνυμάτων, αλλά αυτά τα μηνύματα είναι φορτισμένα και συναισθηματικά και ιδεολογικά και φυλετικά και πάνω από όλα ταξικά (βλ. αράπης, γύφτος, θηλυκό κ.λπ.).

Μια δεύτερη –επίσης κοινότυπη διαπίστωση– είναι ότι κάθε φορά, ανάλογα με την ιστορική συγκυρία, οι λέξεις φορτίζονται με ένα περιεχόμενο διαφορετικό. Υπάρχουν λέξεις που συναντώνται π.χ. στην ελληνική γλώσσα, όχι όμως και σε άλλες (βλ. παλληκάρι). Κάθε γενιά αλλά και κάθε κοινωνική τάξη, ανάλογα, δίνει το δικό της νόημα στις λέξεις (βλ. ηθική). Διαφωτιστικό παράδειγμα είναι η λέξη «έθνος» που παίδευε την προηγούμενη από μας γενιά. Οι δοσίλογοι επιδίωξαν και κατόρθωσαν να βαπτιστούν «εθνικόφρονες» και οι άνθρωποι που βίωσαν και πάλεψαν για τη λαοκρατία, ονόμασαν τον αγώνα τους «Εθνική Αντίσταση». Πίσω από τη διαμάχη όμως για το ποιός εκπροσωπεί το «έθνος» κρύβονταν ταξικές σχέσεις και συμφέροντα.

Στις μέρες μας γίνεται πολύς λόγος για τα σύνθετα του άξιου: αξιοπρέπεια, αξιοκρατία, αξιολόγηση – και δεν είναι καθόλου τυχαίο. Οι λέξεις αυτές συνδέονται άμεσα με την ιδεολογία της ανερχόμενης αστικής τάξης, την ιδεολογία των διαφωτιστών του 18ου αιώνα, την ατομοκεντρική αντίληψη για τον κόσμο, την πίστη ότι με την ανάπτυξη της επιστήμης και την πρόοδο της τεχνικής, τα «δεινά» θα θεραπευτούν κ.λπ. Σήμερα, σε μια κοινωνία μετάβασης, μετά τη δημιουργία νέων παραγωγικών δυνάμεων –της νέας τεχνολογίας– όπου ήδη έχουν αρχίσει να διαφοροποιούνται οι παραγωγικές σχέσεις και να σχηματίζονται νέες κατηγορίες «προλεταρίων», πολύ πέρα από την εργατική τάξη, ήταν φυσικό να ξεθάψουν κάποιες λέξεις για να εξωραΐσουν και να εξευμενίσουν με ξόρκια την κοινωνική ένταση που επέρχεται. Ονομάζοντας όμως το ξύδι γλυκάδι, δεν το κάνουν και γλυκό, εκτός αν σε μια γενική παράκρουση όλοι το αποδεχτούμε.

Αλλά ας πάρουμε μία μία τις έννοιες. Ας αρχίσουμε με την αξιοπρέπεια.

Περίπου πριν 30 χρόνια ο «αστός» Σεφέρης επισήμανε ότι η λέξη αξιοπρέπεια, έχει διαφορετική έννοια για τους φτωχούς και τους πλούσιους. Πόσο αναξιοπρεπής είναι ο φτωχός που ψάχνει στον σκουπιδοτενεκέ για να βρει κάτι να φάει; είπε. Σκεφτήτε με πόση αξιοπρέπεια βρίσκεται δουλειά ένας, που έχει «κύκλο» με υψηλές γνωριμίες και τι τραβάνε οι φτωχοί, μέχρι να «βουλευτούνε». Στο δικό μας κίνημα μιλήσαμε και υπερασπιστήκαμε «την αξιοπρέπεια

του εκπαιδευτικού». Δεν είναι τυχαίο ποιοί είμαστε, πώς βιώνουμε τη θέση μας και διεξάγουμε τους αγώνες μας. Εκείνες όμως τις στιγμές που βρισκόμασταν στους δρόμους –μιλάω για την απεργία του 88– μαζί με τους διευθυντές, η λέξη είχε αποκτήσει ένα περιεχόμενο αγωνιστικό, εξαιτίας της συγκυρίας. Δεν είναι τυχαίο, ότι τότε δεν ξεκαθαρίσαμε ούτε το θέμα των εξετάσεων και του επιλεκτικού ταξικού τους χαρακτήρα. Πόσο μάλλον να ξεκαθαρίζουμε τί σημαίνει αξιοπρέπεια.

Και ερχόμαστε στην αξιοκρατία.

Είναι κοινότυπο να επαναλάβουμε ότι ο καπιταλισμός στην Ελλάδα δεν είχε την ίδια εξέλιξη με τις βιομηχανικά αναπτυγμένες κοινωνίες. Οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί ήταν πάντα «ασταθείς», το κράτος Πρόνοιας ανύπαρκτο κ.λπ. Με λίγα λόγια απουσιάζουν εκείνες οι δομές, όπου ο καθένας θα αναλάμβανε κάποια θέση ανάλογα με την «αξιότητά» του, όπως ήθελε ο Ρήγας και οι συντάκτες των συνταγμάτων της «εθνικής» (;) ή «κοινωνικής» (;) επανάστασης του 1821. Νομίζω ότι σήμερα όλοι περίπου συμφωνούμε πως εν ονόματι της αξιοκρατίας θα περιθωριοποιήσουν –αν τους πάρει– μεγάλη μερίδα του ελληνικού πληθυσμού. Το να αρνούμαστε την αξιοκρατία, δε σημαίνει ότι υπερασπίζουμε το ρουσφέτι. Απλώς πιστεύουμε ότι στην κοινωνία των ονείρων μας όχι μόνο θα είναι διαφορετικά τα κριτήρια για το ποιός είναι άξιος, αλλά ότι δε θα υπάρχει λόγος ύπαρξης μιας λέξης που φέρνει μέσα της τον ατομισμό και τον ανταγωνισμό. Στο τέλος –τέλος ποιοί είναι οι άξιοι, με οποιαδήποτε κριτήρια και αν οριστούν, από οποιοσδήποτε καλούς καγαθούς κι αν οριστούν;

Και όλη αυτή η μακριά εισαγωγή ήταν για να ξεκαθαρίσουμε με σαφήνεια το νόημα, το μήνυμα και το περιεχόμενο της αξιολόγησης. Απευθυνόμαστε σε κείνους τους συναδέλφους που διαφωνούν με την αξιολόγηση του υπουργείου, πιστεύουν όμως ότι παντού και πάντα οι άνθρωποι αξιολογούν, ότι υπάρχει μια αξιολόγηση «καθ' εαυτήν», και φτάνουν στο σημείο να υποστηρίζουν ότι η «δική μας» –εννοούν σε αντιδιαστολή με της κυρίαρχης τάξης και ιδεολογίας– αξιολόγηση μπορεί «ν' ανακαλύψει τους μηχανισμούς, να δημιουργήσει με την κριτική της ρήγματα σ' αυτούς και δημιουργία κινήματος»!

Εμείς αντίθετα λέμε, ότι το να θέτω προτεραιότητες ατομικά ή συλλογικά δε συνιστά αξιολόγηση. Το να σχηματίζω λογικές κατηγορίες δεν είναι αξιολόγηση. Το να κάνω κριτική δεν είναι αξιολόγηση. Και τέλος ότι δεν υπάρχει αξιολόγηση «καθ' εαυτήν», ούτε είναι μια φυσική

ρήσεις και αντιρήσεις πάνω στην αξιολόγηση.

Με αφορμή ένα άρθρο στο προηγούμενο τεύχος των «αντιτετραδίων», η συνάδελφος Τασούλα Βερβενιώτη απαντά:

κή διαδικασία. Πιστεύουμε ότι στη διαδικασία της αξιολόγησης η επιλογή, η κατάταξη, η διάκριση, ο διαχωρισμός, η κρίση, η σύγκριση κ.λπ. γίνεται ανάμεσα σε κάτι ανώτερο και κατώτερο ιεραρχικά. Η αξιολόγηση είναι ιδέα – γέννημα της αστικής κοινωνίας. Προϋποθέτει ιεραρχία, εξουσία, δηλ. ταξική κοινωνία με καθορισμένους ρόλους. Το θέμα λοιπόν δεν είναι μόνο «ποιός – ποιόν», αλλά έγκειται στην ίδια τη διαδικασία και τη λειτουργία της. Από τη στιγμή που δεχόμαστε ότι υπάρχει κάποιος που δε στέκεται «δίπλα» αλλά κάπου παραπάνω, αποδεχόμαστε την ιεραρχική θύμηση της κοινωνίας και σε τελευταία ανάλυση τους ταξικούς διαχωρισμούς. Πάντα η αξιολόγηση θα συντελεί στην αναπαραγωγή των κοινωνικών – οικονομικών σχέσεων και της κυρίαρχης ιδεολογίας. Και αδυνατούμε να καταλάβουμε, με ποιό τρόπο η αξιολόγησή «μας» θα δημιουργήσει «κίνημα».

Είναι αλήθεια ότι οι λειτουργίες –κοινωνικά– διαφοροποιούνται και αλλάζουν περιεχόμενο. Έχουμε όμως τη γνώμη ότι επειδή η αξιολόγηση όπως και η αξιοκρατία μπορούν να λειτουργήσουν μόνο εάν υπάρχει κάποιος «απέξω» ή «αποπάνω» από τους άλλους, ως έννοιες δεν μπορούν να υπάρξουν σε μια σοσιαλιστική κοινωνία.

Όσον αφορά το σχολείο και την αξιολόγηση του μαθητή, θα θέλαμε να πούμε επιπλέον ότι η γνώση είναι μια εσωτερική διαδικασία και σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να τεθούν εξωτερικά κριτήρια αξιολόγησης. Στη θέση της θα είχαμε να αντιπαραθέσουμε το ενδιαφέρον και τη χαρά που δίνει η ανακάλυψη και η κατάκτηση της γνώσης.

Όσον αφορά την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού ή του έργου του, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι: η ανάγκη να βρεθούμε και να ανταλλάξουμε τις εμπειρίες μας, μόνο ως δάσκαλοι ή μαζί με τους μαθητές, ώστε να βγάλουμε συμπεράσματα για τον τρόπο δουλειάς –τόσο το δικό μας όσο και των μαθητών– ακόμα και να καθορίσουμε τους στόχους μιας εκπαιδευτικής προσπάθειας η διαδικασία, αυτή δεν είναι κατά τη γνώμη μας αξιολογητική, με την προϋπόθεση να είμαστε μαζί και ίσοι. Εάν κάποιος υποστηρίζει μεν αυτή τη διαδικασία αλλά την ονομάζει αξιολόγηση, έχω την εντύπωση ότι «στο πίσω μέρος του μυαλού τους» έχουν αποδεχτεί την ύπαρξη κάποιων πιο ίσων από τους ίδιους, κάποιων που δεν βρίσκονται «μαζί» αλλά αποπάνω. Η συνεργασία, η ανταλλαγή απόψεων, η κοινή προσπάθεια και η αλληλεγγύη δε συνιστά αξιολόγηση.

Τέλος πιστεύω, ότι στη συνειδητή προσπάθεια που γίνεται στις μέρες μας να μπερδέ-

ψουν τις έννοιες και να θέσουν ερωτήματα του τύπου: Να μας απαντήσετε καθαρά είστε υπέρ ή κατά της αξιοπρέπειας, της αξιοκρατίας, της αξιολόγησης (όπως είστε υπέρ ή κατά των καταλήψεων) πρέπει να απαντήσουμε «Κρατείστε γερά το μικροαστισμό σας και την αξιοπρέπειά σας, και την αξιοκρατία σας και την αξιολόγησή σας. Ευχαριστούμε. Δε θα πάρουμε».

Ας μην επαναλάβουμε το λάθος της προηγούμενης γενιάς που κάνοντας έναν αγώνα ταξικό, για την αλλαγή της κοινωνίας, για το καθεστώς της λαοκρατίας, ήθελαν παράλληλα να εκπροσωπούν το «έθνος» και έτσι εμπόδισαν το μοίρασμα των ταφλικιών, υποστήριξαν την ιδιοκτησία, έβαλαν πρωθυπουργό το Σβώλο, υπουργό τον Τσιριμώκο κ.λ.π. Αυτοί ηττήθηκαν, το πλήρωσαν ακριβά και μαζί τους και μεϊς.

Υ.Γ. (για το Θανάση). Αυτά που γράφεις, ότι η θέση «καμμία αξιολόγηση» «υπονομεύει την ανάπτυξη του κινήματος» και ότι «είναι η άλλη όψη της κυρίαρχης ιδεολογίας» αν και με θύμωσαν πολύ τα αντιπαρέρχομε. Θάθελα να συζητήσουμε και όχι να μπλέξουμε σε παλαϊο/κομματικούς/κομμουνιστικούς καυγάδες.

Νοέμβρης 1991
Τασούλα Βερβενιώτη

Αναγκαία λιγόλογη απάντηση

Το να σέβεσαι τη δράση ενός φίλου είναι ένα ζήτημα. Το να του επισημαίνεις τα λάθη του είναι ένα σοβαρότερο ζήτημα. Με τη συν. Τασούλα Βερβενιώτη γνωριστήκαμε σε δύσκολα χρόνια της μεγάλης απεργίας του '88 και έκτοτε, άλλοτε πιο αργά, άλλοτε πιο γρήγορα, τα βήματά μας συντονίστηκαν στον αγώνα για ένα άλλο σχολείο σε μία κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση.

Για όλα αυτά θεωρώ, ότι ορισμένες προσεγγίσεις της Τ.Β. είναι επιστημονικά, μεθοδολογικά λαθεμένες· στηρίζονται περισσότερο σ' αυτό που θα λέγαμε βιωματική θεώρηση και λιγότερο στην υλιστική σκέψη.

Σε προηγούμενο άρθρο μου υποστήριξα, ότι η θέση για «καμμία αξιολόγηση» έχει σα φιλοσοφικό θεωρητικό της πυρήνα την «καθολική αντίληψη», που είναι η ίδια βάση με το καθαρά αστικό «πάντα ... αξιολόγηση». Αντίθετα η δική «μας» άποψη, πρέπει να στηρίζεται στο «ποιος αξιολογεί ποιον και για ποιο λόγο» και μ' αυτήν την προϋπόθεση να διχάζει την έννοια αξιολόγηση, δίνοντάς της ταξικά χαρακτηριστικά.

Επιπλέον, η παράγραφος του κειμένου της Τ.Β. «εμείς αντίθετα λέμε...» θα δημιουργήσει «κίνημα», περιέχει σοβαρά γνωσιοθεωρητικά

σφάλματα, όπως π.χ. ότι η αξιολόγηση είναι θρέμα της αστικής κοινωνίας! Μ' αυτήν την έννοια δεν θα είχαμε πριν από την αστική κοινωνία κανένα θεσμό, καμμία διάκριση, καμμία επιστήμη κ.λ.π.

Υποστηρίξαμε, ότι αρνούμαστε την αξιολόγηση που αναπαράγει την κοινωνική ανισότητα, συνδέεται με το μισθό και το βαθμό, χωρίζει με εξωσχολικά και «σχολικά» κριτήρια τους μαθητές, διχάζει τους ανθρώπους.

Η αντίθεσή μας με τη φίλη Τ.Β. δε στηρίζεται σε μια φράση τύπου «filioque» έχει και προαπαιτούμενα και παρεπόμενα. Από αυτήν την άποψη η πολεμική κριτική, όταν γίνεται με στόχο τη θεωρητική διερεύνηση, την ανάπτυξη του κινήματος και την υπεράσπιση των αρχών μας είναι καλοδεχούμενη. Και φυσικά δεν πρέπει να σχετίζεται με «παλαιοκομμουνιστικούς καυγάδες». Αν και οι τελευταίοι όταν έγιναν με ήθος και σχέδιο ποτέ δεν έβλαψαν το κίνημα.

Το θέμα είναι βέβαια τεράστιο. Πάσα προσφορά δεκτή.

Θ. Τσιριγώτης

Η Αμφισβήτηση του Σχολείου

TORSTEN HUSEN

Το έργο αυτό του Σουηδού TORSTEN HUSEN, πραγματεύεται την ιστορία της θεσμικής εκπαίδευσης και τις διαδρομές της, τα διάφορα ρεύματα και τις τάσεις που αναπτύχθηκαν, καθώς και τα σημερινά προβλήματα και τις ανησυχίες και επιχειρεί να σκιαγραφήσει τις προοπτικές του σχολικού θεσμού. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι διάφορες όψεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και εξετάζονται ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα της εποχής μας που συνδέονται με την εκπαίδευση (ανεργία της νεολαίας, σύνδεση εκπαίδευσης και εργασίας, σχέσεις σχολείου και κοινωνίας, ανισότητες, γραφειοκρατία κ.λπ.). Χαρακτηριστικοί για τη θεματολογία του βιβλίου είναι οι τίτλοι των εννέα κεφαλαίων που το απαρτίζουν:

1. Η «κρίση» και τα συμπτώματά της.
2. Επικρίσεις εναντίον του Σχολείου ως θεσμού.

3. Θεσμική Εκπαίδευση: Ιστορικές ρίζες και εξέλιξη.

4. Πρόσφατες αλλαγές και τάσεις.

5. Εκπαίδευση και Ισότητα.

6. Έπεσε το «επίπεδο»;

7. Γραφειοκρατικοποίηση και εσωτερικές συγκρούσεις.

8. Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και «Προετοιμασία για τη ζωή».

9. Μετασηματίζοντας το σχολείο για τις επόμενες δεκαετίες.

Εκδ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ 1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
μια νέα πρόταση για το βιβλίο

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

TORSTEN HUSEN

Η ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Μία συγκριτική μελέτη για το Σχολείο και το μέλλον του στις αστικές κοινωνίες

προτάσεις

ΑΘΗΝΑ 1991

Κεντρική διαθεση:
Σόλωνος 100, 106 80 Αθήνα, τηλ. 3646125

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

A. ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

Προκειμένου να επιχειρήσουμε μια πράγματι επιστημονική ανάλυση των φοιτητών ως κοινωνικής κατηγορίας, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τρία στοιχεία: α) την κοινωνική προέλευση των φοιτητών β) τη φοιτητική κατάσταση μέσα στο πανεπιστήμιο και γ) τον κοινωνικό προορισμό των φοιτητών μετά την αποφοίτησή τους. Η μονόπλευρη εμμονή αποκλειστικά σ' έναν από τους παραπάνω παράγοντες οδηγεί αναπόφευκτα σε μονομέρειες και λαθεμένες εκτιμήσεις για το ρόλο των φοιτητών και του φοιτητικού κινήματος ευρύτερα.

Καταρχήν πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι οι φοιτητές δεν αποτελούν κοινωνική τάξη αλλά κοινωνικό στρώμα. Το κοινωνικό αυτό στρώμα δε χαρακτηρίζεται από ομοιογένεια εφόσον υπάρχουν στο εσωτερικό του αντιθέσεις, που εκδηλώνονται με τη μορφή ιδεολογικών αντιπαραθέσεων.

Αναφορικά με το πρώτο στοιχείο, η προέλευση της κύριας μάζας των φοιτητών, είναι κυρίως μικροαστική εφόσον προέρχεται στη μεγαλύτερη αναλογία τους από τα μεσοστρώματα της πόλης και του χωριού, από το πιο εύρωστο κομμάτι της μικρομπουρζουαζίας κι από την υπαλληλική γραφειοκρατία.

Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, όλοι οι φοιτητές στα πλαίσια του αστικού πανεπιστημίου υπόκεινται στην ίδια διαδικασία διαπαιδαγώγησης στις αστικές αξίες καθώς και στη μετατροπή τους σε δέκτες ορισμένων συστηματοποιημένων - αποσπασματικών «γνώσεων - πακέτο» με στόχο την παραπέρα εξειδίκευσή τους, τη μετατροπή της εργασιακής τους δύναμης σε σύνθετη για τη μετέπειτα αξιοποίησή τους στην παραγωγή.

Τέλος, αναφορικά με το τρίτο στοιχείο, ο τελικός προορισμός των φοιτητών είναι τριπλός: α) η οργάνωση της καπιταλιστικής παραγωγής, β) η στελέχωση του γραφειοκρατικού κρατικού μηχανισμού και γ) η αναπαραγωγή και διαίωνιση της αστικής ιδεολογίας.

B. Η ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Φ.Κ.

Οι φοιτητές, βιώνοντας στο σύνολό τους την επιχειρούμενη προσπάθεια μιας νεοσυντηρητικής αναδιάρθρωσης στα ΑΕΙ και Τ.Ε.Ι., αντιδρούν μαζικά και οργανωμένα, αποτελώντας μια μαχητική πολιτική δύναμη κρούσης. Συνειδητοποιώντας ότι ο συγκεκριμένος συσχετισμός των ταξικών δυνάμεων θα καθορίσει τελικά την ταχύτητα και τον τρόπο εφαρμογής της νεοφιλελεύθερης συνταγής για την εκπαίδευση, οι φοιτητές οδηγούνται αναπόδραστα σε μια διαδικασία πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης και πλήρους αμφισβήτησης.

Κοντολογίς απορρίπτουν την αστική παιδεία στο σύνολό της, αμφισβητούν τον ταξικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης και την «παιδεία δυο ταχυτήτων», παλεύουν ενάντια στην ιδιωτικοποίηση και τον περιορισμό της δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης. Αρνούνται τη συμμετοχή τους σε ΕΟΚικά ερευνητικά προγράμματα καθώς και την υπέρβαση συρρίκνωση των κεκτημένων δικαιωμάτων τους (σίτιση, στέγαση, συγγράμματα, άσυλο, επετηρίδα).

Όμως το Φ.Κ. δεν υιοθετεί μόνο κοντόθωρα συντεχνιακά αιτήματα, αλλά κάτω από ορισμένες συγκυρίες είναι δυνατό να

λειτουργήσει σα μαχητική εμπροσθοφυλακή του λαϊκού κινήματος, σαν πρωτοπόρο τμήμα του που παίζει το ρόλο καταλύτη των ταξικών αντιθέσεων. (Είναι χαρακτηριστικό το φοιτητικό σύνθημα που ακούστηκε κατά κόρον στις περσινές κινητοποιήσεις: Η μόνη αντιπολίτευση είμαστε εμείς!).

Γ. ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ Φ.Κ.

Αυτή ακριβώς η έντονη πολιτική ριζοσπαστικοποίηση και οι μαχητικές διαθέσεις σημαντικού τμήματος των φοιτητών, καθώς και η εμπειρία του Μάη του '68, οδήγησαν ορισμένους θεωρητικούς στο σημείο να υποκαθιστούν την εργατική τάξη με τους φοιτητές, αναφορικά με το ποιος αποτελεί το υποκείμενο του κοινωνικού μετασχηματισμού.

Σύμφωνα με την ίδια άποψη, το Φ.Κ. θεωρήθηκε ως το πλέον ταξικά συνειδητοποιημένο κομμάτι της κοινωνίας, η πρωτοπορία της πρωτοπορίας, που θα μπορούσε να καθοδηγήσει την πάλη για την οικοδόμηση του σοσιαλισμού. Αυτή ακριβώς η παρουσίαση του Φ.Κ. ως υποκατάστατου της εργατικής πρωτοπορίας, θεωρήθηκε εναλλακτική λύση απέναντι στις ρεφορμιστικές, κορπορατίστικες και οικονομίστικες αντιλήψεις από τις οποίες διαπνέονταν η εργατική τάξη.

Όμως, μόνο ο ριζοσπαστισμός του Φ.Κ. και η συνολική αμφισβήτηση του καπιταλιστικού συστήματος δεν αρκούν για τη διεκδίκηση της ιδεολογικοπολιτικής ηγεμονίας ενός αντικαπιταλιστικού μπλοκ κοινωνικών δυνάμεων. Η αντικειμενική αυτή αδυναμία του Φ.Κ. έγκειται στο γεγονός ότι οι φοιτητές δεν αποτελούν εκμεταλλεόμενη κοινωνική ομάδα αλλά βρίσκονται σε μια κατάσταση «μαθητευόμενων προς εκμετάλλευση». Στο πανεπιστήμιο υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για μελλοντική εξάρτηση των φοιτητών αλλά σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει εκμετάλλευση εργασίας. Παρόλο που επιχειρούνται οι πρόχειρες ισοδυναμίες: κουλτούρα = εμπόρευμα, φοιτητής = εργάτης, καθηγητής = προϊστάμενος, το πανεπιστήμιο δεν είναι δυνατό να ταυτιστεί με τις δομές ενός εργοστασίου.

Η δεύτερη αντικειμενική αδυναμία του Φ.Κ. έγκειται στη διαδικασία πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης των φοιτητών. Η διαδικασία αυτή είναι εντελώς διανοητική και γίνεται στα πλαίσια πολιτικών συζητήσεων και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων των φοιτητικών παρατάξεων και όχι σε επίπεδο παραγωγικών σχέσεων.

Οι φοιτητές, ως ευαίσθητοι υπό διαμόρφωση διανοούμενοι, συνειδητοποιούν τη ραφιναρισμένη ή απροκάλυπτη ιδεολογική καταπίεση που εξασκεί η αστική τάξη μέσω των εκπαιδευτικών μηχανισμών (προγράμματα σπουδών, συγγράμματα, πειθαρχικά, εξετάσεις, καθηγητικές αυθαιρεσίες), σε αντίθεση με τους εργάτες, που συνειδητοποιούνται ταξικά όχι μέσα από διαβάσματα, αλλά βιώνοντας καθημερινά την καπιταλιστική εκμετάλλευση, τα πριμ παραγωγικότητας, την εργασιακή πειθαρχία και τις αυθαιρεσίες της εργοδοσίας.

Αν στις παραπάνω ανεπάρκειες του Φ.Κ. προσθέσουμε την «αυτονομία» του και το στοιχείο του «αυθόρμητου», τις εγγενείς μικροαστικές αντιλήψεις από τις οποίες διαπνέεται, την πολιτική ανωριμότητα, την έλλειψη καθοδήγησης - ορθής τακτικής και

στρατηγικής καθώς και την ανεπάρκεια στο συντονισμό της δράσης του, γίνεται σαφές ότι κάθε προσπάθεια υποκατάστασης της πρωτοπορίας της εργατικής τάξης από το Φ.Κ. είναι τουλάχιστον αβάσιμη και βολονταριστική.

Κοντολογίς το Φ.Κ. δεν μπορεί να ξεπεράσει τα όρια και τις δυνατότητές του και να υποκαταστήσει τη δράση ολόκληρης της κοινωνίας. Συνεπώς, μόνη προοπτική του είναι η ενσωμάτωσή του στη στρατηγική της ταξικής πάλης, σαν μια ειδική και αυτόνομη συνιστώσα αυτής της πάλης.

Δ. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΡΩΜΑΛΕΟ Φ.Κ.

Προκειμένου το Φ.Κ. να σταθεί αντάξιο του ρόλου του και να ξεπεράσει τις όποιες αδυναμίες και ανεπάρκειές του (εγγενείς ή μη), κατά την άποψή μας, πρέπει να τηρηθούν οι εξής προϋποθέσεις:

1. Η συνειδητοποίηση από το Φ.Κ. ότι οι ενυπάρχουσες αντιφάσεις και αντιθέσεις του καπιταλιστικού συστήματος στο χώρο της εκπαίδευσης δεν πρέπει να εκτονωθούν αλλά να εκραγούν, έτσι ώστε να μη λειτουργήσει γι' άλλη μια φορά ο νόμος των χαμένων ευκαιριών και το σχήμα: σύγκρουση - κρίση - σύνθεση αντιθέσεων - επανάκτηση ισορροπίας - ανακατάληψη συναίνεσης, προς όφελος της νεοσυντηρητικής αναδιάρθρωσης.

2. Ταυτόχρονη πάλη - κύρια ιδεολογικοπολιτική - τόσο απέναντι στις ρεφορμιστικές αντιλήψεις περί συμμετοχής, συναίνεσης και εκσυγχρονισμών, όσο και ενάντια στον υπερεπαναστατικό βερμπάλισμό, σεχταρισμό, βολονταρισμό και τυχοδιωκτισμό.

3. Στο διεκδικητικό επίπεδο: πάλη ενάντια σε στενά οικονομίστικες - συντεχνιακές αντιλήψεις και ένταξή τους στη στρατηγική προοπτική του Φ.Κ.

4. Στο ιδεολογικό επίπεδο: Ξεσκέπασμα της ραφιναρισμένης αστικής ιδεολογίας και ιδεολογική ηγεμονία του Φ.Κ. και των προοδευτικών ιδεών μέσα στα πανεπιστήμια.

5. Ορθή διαλεκτική σχέση στρατηγικής - τακτικής, ώστε ν' αποφευχθούν τόσο η απομόνωση από τις μάζες και ο σεχταρισμός (αν υπερτιμηθεί η στρατηγική), όσο και ο πρακτικισμός (αν υπερτιμηθεί η τακτική).

6. Ο υποκειμενικός παράγοντας να δένεται με το σύνολο των αιτημάτων σ' επίπεδο ζύμωσης και ανεβάσματος του ιδεολογικοπολιτικού του επιπέδου και ταυτόχρονα να διαπαιδαγωγείται στην πράξη έτσι ώστε η αυθόρμητη διαμαρτυρία να μεταβληθεί σε συνειδητή πολιτική δράση.

7. Σύνδεση του μερικού με το όλο: Τα αιτήματα να παίρνουν κλιμακωτά γενικευμένο - ολικό χαρακτήρα.

8. Συνένωση όλων των διάσπαρτων δυνάμεων και συντονισμός της δράσης τους έτσι ώστε να επιτευχθεί η ευελιξία και η αποτελεσματικότητα συνάμα, παρακάμπτοντας τη γραφειοκρατική Ε.Φ.Ε.Ε. με τα αντίστοιχα διασυντονιστικά όργανα των επιτροπών κατάληψης.

9. Προσπάθεια για ουδετεροποίηση (σε πρώτη φάση) και κέρδιμα της ενεργητικής συμπάρστασης της κοινής γνώμης (σε δεύτερη φάση).

10. Σύμπληξη πανεκπαιδευτικού μετώπου για αποτελεσματικό-

τερη πάλη (μαθητές - εκπαιδευτικοί - φοιτητές - σπουδαστές).

11. Συνειδητοποίηση των δεσμών που δένουν τον πανεπιστημιακό αγώνα με τη γενικότερη πολιτική πάλη και τους αγώνες των εργαζομένων.

Ε. ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ

Το ζητούμενο είναι κάτω από ποιες προϋποθέσεις θα οικοδομηθεί το κοινό μπλοκ εργατών - φοιτητών που θα δώσει νέα ώθηση και προοπτική στην πάλη κόντρα στο νεοσυντηρητισμό. Το πρόβλημα έγκειται στο ερώτημα με ποιο τρόπο το Φ.Κ. θα τοποθετηθεί στα πλαίσια μιας ταξικής στρατηγικής σε συμμαχία με την εργατική τάξη, δίχως να εγκαταλείψει το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο άρχισε να δρα (το πανεπιστήμιο).

Σίγουρα το ακανθώδικο αυτό πρόβλημα της αλληλοσχέσης φοιτητικού - εργατικού κινήματος έχει πολλές πτυχές. Αμα δεχτούμε ότι το Φ.Κ. αποτελεί μέρος του λαϊκού κινήματος, αυτό συνάκολουθα σημαίνει ότι το Φ.Κ. μπορεί να υποτάξει τα στενά του συμφέροντα στα πλατύτερα συμφέροντα των εργαζομένων, επόμενα μπορεί να οικοδομήσει στέρεους δεσμούς με την εργατική τάξη και να ενταχθεί στο στρατόπεδό της, διατηρώντας φυσικά την αυτονομία του. Η οικοδόμηση αγωνιστικών δεσμών συμπάρταξης με τους εργαζόμενους μπορεί να γίνει μέσα από τον κοινό αγώνα ενάντια στην ακρίβεια, την πολιτική λιτότητας και το νεοσυντηρητικό αυταρχισμό, επιμένοντας στην πολιτική δύναμη συνθημάτων που καταδεικνύουν τη σχέση φοιτητών - εργατών (φοιτητές - εργατιά, μια φωνή και μια γροθιά), πανεπιστημιακού αγώνα και ταξικής πάλης κ.λπ. Μ' αυτό τον τρόπο θα πάψουν να ισχύουν οι προκαταλήψεις των μεν για τους δε και οι αλληλοκατηγορίες για διανοουμενισμό ή οικονομισμό αντίστοιχα. Το γεφύρωμα του χάσματος μεταξύ φοιτητικού και εργατικού κινήματος τελικά θα επιτευχθεί μέσα από την ενότητα και την κοινή δράση.

Για το Φ.Κ. ο αγώνας θα μεταβληθεί από μορφωτικός σε πολιτικό - ταξικό. Αυτή η μακρόχρονη επίπονη διαδικασία ανακάλυψης της πολιτικής από το Φ.Κ. θ' αποτελέσει μια ιδιαίτερη φάση στην ιστορία του. Η συνάντηση εργατών - φοιτητών μέσα από κοινωνικούς αγώνες κι όχι από συμφωνίες κορυφών, θ' αποτελέσει παράδειγμα κριτικών - διαλεκτικών σχέσεων, συνεργασία ίσων με κοινούς στόχους και προοπτικές. Μ' αυτό τον τρόπο το Φ.Κ. θα συνεισφέρει σημαντικά στη διεύρυνση του μετώπου της ταξικής πάλης και σε άμεση συνεργασία με το εργατικό κίνημα θα επιχειρηθεί ταυτόχρονα η επίθεση τόσο στο οικονομικό όσο και στο θεσμικό επίπεδο του αστικού κράτους.

Οι συνθήκες για κοινή δράση φοιτητικού - εργατικού κινήματος έχουν πλέον ωριμάσει (ενόψει του «θερμού» φθινοπώρου που θ' ακολουθήσει). Το μόνο που απομένει είναι: μέσα από τη συνειδητοποίηση των κοινών συμφερόντων και στόχων να συμπηχθεί το πανεκπαιδευτικό - πανεργατικό μέτωπο, εκείνο το μπλοκ των κοινωνικών δυνάμεων που θα μπορέσει μέσα από την κοινή πάλη του ν' αντιπαραταχθεί νικηφόρα στη νεοσυντηρητική επίθεση στα πανεπιστήμια και την κοινωνία.

Απ. Χατζηπαρασκευαΐδης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

1. ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΚΗ ΠΑΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (Ε. ΛΥΓΕΡΟΥ) ΤΟΜΟΣ Α' - ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑ 1977
2. ΤΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ (Α. ΡΟΖΑ) ΟΔΥΣΣΕΑΣ 1974
3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ (Δ. ΒΕΡΓΗ) ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑ 1975
4. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ (ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ) ΘΕΩΡΙΑ 1986
5. ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (Μ. ΒΑΡΕΛΑ) ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (τ. 13 - 14) ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1991

Μας έγραψαν...

Διεπιστημονικό Συμπόσιο

Λάβαμε και δημοσιεύ-
ουμε από τα Παιδαγωγι-
κά τμήματα του Πανεπι-
στημίου του Αιγαίου την
ακόλουθη ανακοίνωση
για το διεπιστημονικό Συ-
μπόσιο που θα γίνει για τα
άτομα με ειδικές ανάγκες:

Άτομα με ειδικές ανάγκες:

σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις

σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης

Ρόδος, 8-9-10 Μαΐου 1992

Αγαπητοί φίλοι και συνάδελφοι,

Ασχολούμενα με τη μόρφωση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Προσχολικής και Δημοτικής αγωγής και εκπαίδευσης, τα Παιδαγωγικά Τμήματα δεν θα ήταν δυνατόν να μείνουν αδιάφορα στην επίδραση που ασκεί, στην πρόληψη που επιχειρεί και στους τρόπους αντιμετώπισης που ακολουθεί το κοινωνικό περιβάλλον, η οικογένεια ή αναλυτικότερα το σχολείο και η οργανωμένη κοινωνία απέναντι στα πολλαπλά προβλήματα "των ατόμων με ειδικές ανάγκες".

Ως γνωστό κάτω απ' την ορολογία "άτομα με ειδικές ανάγκες" ποστεγάζονται πολλές ανομοιογενείς κατηγορίες ατόμων που αποκλίνουν απ' το θεωρούμενο κανονικό ή φυσιολογικό άτομο.

Αφορούν "πρόσωπα τα οποία από οργανικά, σωματικά, ψυχικά ή κοινωνικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους".

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται ειδικότερα μεταξύ άλλων πρόσωπα με: σωματικές αναπηρίες (π.χ. ημιπληγία), αισθητηριακές διαβίβες (π.χ. κώφωση), χρόνιες παθήσεις (π.χ. άσθμα), νοητική καθυστέρηση, μαθησιακές δυσκολίες, ψυχικά νοσήματα, αναπτυξιακές αποκλίσεις, γενικά συναισθηματικές αναστολές καθώς και ανάδειξη ψυχοσυναισθηματικών εμποδίων που οφείλονται στο ρόλο και το περιεχόμενο κάποιων μαθημάτων (π.χ. άγχος απέναντι στα Μαθηματικά κ.λ.π.) κ.α.

Κάτω απ' αυτό το φάσμα, το ειδικό άτομο και κατά συνέπεια η ειδική αγωγή γίνεται επίκεντρο πολλών επιστημονικών κλάδων όπως της Ιατρικής, της Παιδοψυχιατρικής, της Ψυχολογίας, της Παιδαγωγικής κ.α. Στην Ελλάδα, το θέμα της αιτιολογίας, της συμπτωματολογίας, της πρόληψης, της αντιμετώπισης και της κρατικής μέριμνας απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες άρχισε να απασχολεί τους ειδικούς πολύ πρόσφατα, μόλις την τελευταία δεκαετία.

Τα Παιδαγωγικά Τμήματα του Πανεπιστημίου Αιγαίου ακολουθώντας την αρχή "καλύτερα πρόληψη παρά θεραπεία" στο χώρο της πρώτης εκπαίδευσης που υπηρετούν, πιστεύουν ότι μπορούν να προσθέσουν και αυτά τη συμβολή τους στον τομέα αυτό με την οργάνωση ενός διεπιστημονικού τριημέρου Συμποσίου με θέμα:

"Άτομα με ειδικές ανάγκες: σύγχρονες κατευθύνσεις και απόψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης"

Θα δοθεί έτσι η δυνατότητα να ανταλλάξουν εμπειρίες και απόψεις, να επιστημανθούν τομείς που απαιτούν νέες προσεγγίσεις και διερευνήσεις κάτω από διαφορετικές σκοπιές.

Θέματα και σκοποί του Συμποσίου

Το κύριο θέμα του Συμποσίου είναι:

"Άτομα με ειδικές ανάγκες: σύγχρονες κατευθύνσεις και από-

ψεις σε προβλήματα πρόληψης, παρέμβασης, αντιμετώπισης"

Σκοποί του Συμποσίου είναι να διερευνήσει μέσα από τη γενικότερη αλλαγή στάσεων και νοοτροπίας που συντελείται διεθνώς, τις δυνατότητες που ανοίγονται σ' αυτά τα άτομα, μέσα από την ειδική αγωγή αλλά και στο κοινωνικό σύνολο με την προϋπόθεση ότι θα σεβαστεί την ιδιαιτερότητά τους, θα θελήσει να τα εντάξει ενεργά - ενσωματώσει στον κοινωνικό χώρο και ικανοποιητικά να τα αξιοποιήσει.

Να ευαισθητοποιήσει και να ενεργοποιήσει το ελληνικό κοινό, με στόχο να υπάρξει επίπεδο συνειδητοποίησης και αλληλεγγύης.

Το μέτρο αξιολόγησης μιας πολιτισμένης κοινωνίας συνίσταται στην ενδυνάμωση και προστασία του σεβασμού απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις διαφορές, τη μείωση (εξάλειψη) της διάκρισης και της απομόνωσης "των διαφορετικών ατόμων".

Να πληροφορήσει και να προβληματίσει φορείς και οργανισμούς για το ευρύ δίκτυο των διεθνών κοινωνικο-οικονομικών και μορφωτικών τάσεων με στόχο να δημιουργηθούν ερευνητικά κέντρα, αυτόνομες σπουδές στα Πανεπιστήμια, να μελετηθούν νέα αρχιτεκτονικά πρότυπα προσαρμοσμένα στις ανάγκες αυτών των ατόμων, να αξιοποιηθούν προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα κ.α.

Τέλος, να καταδειχθεί ότι η φροντίδα και η δαπάνη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες και η Αγωγή τους αποτελεί διαρκή κοινωνική επένδυση.

Στο Συμπόσιο θα γίνουν δεκτές ανακοινώσεις και εισηγήσεις πρωτότυπων ερευνών, θεωρητικών τοποθετήσεων, καθώς και κλινικό υλικό.

Όσοι επιθυμούν να παρουσιάσουν εισήγηση, παρακαλούνται να στείλουν ως τις 29 Φεβρουαρίου 1992 συμπληρωμένο το συνημμένο έντυπο καθώς και σύντομη περίληψη (μιας τουλάχιστον σελίδας).

Το τελικό πρόγραμμα θα καταρτιστεί μέσα στο Μάρτιο '92 και θα αποσταλεί στους συμμετέχοντες.

Οι εργασίες του Συμποσίου θα πραγματοποιηθούν στο χώρο των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, στη Ρόδο από τις 8 ως τις 10 Μαΐου 1992.

Η διοργάνωση του Συμποσίου καθώς και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν και θα τις παρακολουθήσουν οι Σύεδροι, εντάσσονται στα πλαίσια εορτασμού των 2.400 χρόνων της πόλης της Ρόδου.

Μετά το πέρας των εργασιών θα εκδοθούν τα Πρακτικά του Συμποσίου.

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Έθνη - πόλεμος - πολιτική

Της Σύνταξης: Ο σταθερός ορίζοντας της λιτότητας σε έναν κόσμο που αλλάζει

Vitém Flusser: Υπάρχει ακόμη το γαλλικό έθνος; Σκέψεις για τη Δημοκρατία των Συμβουλίων, τον εθνικισμό και τη μετα-ιστορία

Ακης Γαβριηλίδης: Το υπαρκτό, το τεχνητό και το «ανύπαρκτο». Μερικές σκέψεις με αφορμή το «λεγόμενο Μακεδονικό»

Δημήτρης Λιθοξόου: Η μητρική γλώσσα των κατοίκων του ελληνικού τμήματος της Μακεδονίας πριν και μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών

Δημήτρης Δημούλης και Χριστίνα Γιαννούλη: Έθνη, τάξεις, πολιτική. Αναφορά στις μαρξιστικές επεξεργασίες για τον πόλεμο (Μέρος Α')

Γιάννης Μηλιός: Ο Λένιν αντιμέτωπος με το ζήτημα της καπιταλιστικής ανάπτυξης (1893-1900): Μια επίκαιρη μαρξιστική θεωρητική ανάλυση

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ:

Ο **Γιάννης Μηλιός** γράφει για το βιβλίο του Γ. Σταμάτη «Προβλήματα θεωρίας γραμμικών συστημάτων παραγωγής», Αθήνα 1991

Ο **Δημήτρης Δημούλης** γράφει για το βιβλίο του Α. Ελεφάντη «Στον αστερισμό του λαϊκισμού», Αθήνα 1991

Η **Χριστίνα Γιαννούλη** γράφει για το βιβλίο του Π. Νούτσου «Η σοσιαλιστική σκέψη στην Ελλάδα από το 1875 ως το 1974, τ. Α'», Αθήνα 1990

Αλφαβητικό ευρετήριο των *Θέσεων* (1982-1991)

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1992 **38**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Δίμηνο περιοδικό με κριτική
άποψη για την εκπαίδευση:
επικαιρότητα, καθημερινότητα,
θεωρία, θεσμοί

Κυκλοφόρησε το 15ο τεύχος

* **ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ: Από το Νηπια-
γωγείο μέχρι το Πανεπιστήμιο**

* **"Νέες ιδέες" για επιμόρφωση
και τεχνική εκπαίδευση**

* **Δάσκαλοι από Γιουγκοσλαβία**

* **Γλωσσική ανάπτυξη και περι-
βάλλον**

* **Ανακύκλωση στο σχολείο**

Πανελλαδικά σε κεντρικά βιβλιοπωλεία
Συνδρομές (1500 δρχ.): Μπισζίνη 1, 157 72
Ζωγράφου - Τηλ: 3647001, 7523664.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Μπορεί οι ηγέτες των 12 της ΕΟΚ να παρουσιάζουν το Μάαστριχτ σαν ένα νέο ευρωπαϊκό ξεκίνημα και την Ενωμένη Ευρώπη σαν το κοινό όραμα των λαών τους.

Την ίδια όμως ώρα ένα νεοφασιστικό ρεύμα απλώνεται στις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού, απειλώντας πρώτα και κύρια τους ξένους εργάτες. Ρατσισμός - Φασισμός - Ξενοφοβία είναι το βασικό τρίπτυχο των νεοφασιστικών ομάδων που αναπτύσσονται όχι πλέον απέναντι στον «κομμουνιστικό κίνδυνο».

* Στις εκλογές που έγιναν στο Βέλγιο στις αρχές του Δεκέμβρη, το «Φλάαμς Μπλοκ», ένα ακραίο φλαμανδικό εθνικιστικό κόμμα, έφτασε στο 12% των ψήφων τριπλασιάζοντας τη δύναμή του, ενώ είναι το πρώτο κόμμα στην Αμβέρσα.

Το «Φλάαμς Μπλοκ», το έμβλημα του οποίου είναι δύο γάντια του Μποξ με τη λέξη «Αυτοάμυνα», ιδρύθηκε το 1978, με κύριο στόχο την ανεξαρτησία της Φλάνδρας, του βορείου τμήματος του Βελγίου, που κατοικείται από 5,5 εκατομμύρια ολλανδόφωνους.

Πέρα όμως από τους εθνικιστικούς του στόχους και την επιδίωξη της δημιουργίας μιας «μείζονος Ολλανδίας», με τη μορφή συνομοσπονδίας, το «Φλάαμς Μπλοκ» είχε έντονο αντικομμουνιστικό χαρακτήρα. Τα τελευταία χρόνια άρχισε να δείχνει όλο και περισσότερο το ακροδεξιό του πρόσωπο, ζητώντας την επιστροφή όλων των μεταναστών στις πατρίδες τους.

* Στη διπλανή Γαλλία, πρόσφατες δημοσκοπήσεις βρίσκουν το 32% των Γάλλων να συμφωνεί με τις απόψεις του ακροδεξιού Εθνικού Μετώπου του Ζαν - Μαρί Λεπέν, ο οποίος πριν από δέκα χρόνια είχε πάρει μόλις το 1% των ψήφων. Είναι πολύ πιθανόν ο Λεπέν να ξεπεράσει όλους τους άλλους υποψήφιους της κεντροδεξιάς απόκλισης, ενώ η δράση του Εθνικού Μετώπου ενάντια στους ξένους εργάτες και τους μετανάστες αναγκάζει τα δεξιά κόμματα της Γαλλίας να παίρνουν όλο και πιο ρατσιστικές θέσεις. Η άνοδος του Εθν. Μετώπου και η αυξανόμενη δημοτικότητα του Λεπέν είναι φανερό ότι δημιουργούν προβλήματα και στην ίδια την άρχουσα τάξη της Γαλλίας.

Σύμφωνα με το μανιφέστο του Εθνικού Μετώπου υπήκοοι των χωρών του Τρίτου Κόσμου που επισκέπτονται τη Γαλλία θα πρέπει να καταθέτουν ένα τέλος 100.000 φράγκων και να υποβάλλονται σε ιατρικές εξετάσεις για AIDS. Όσοι καταφέρουν να εισέλθουν στη Γαλλία θ' αντιμετωπίζουν ένα κράτος που θα στερεί τους μετανάστες από ορισμένες κοινωνικές παροχές και θα επιβάλλει διακρίσεις σε τομείς, όπως η εργασία, η στέγαση και η εκπαίδευση. Η τελευταία δημοσκόπηση εμφανίζει το 38% των ερωτηθέντων να υποστηρίζει τις θέσεις του Λεπέν για τη μετανάστευση.

* Στην ενωμένη πλέον Γερμανία, με τη θεαματική άνοδο της ανεργίας, την ισχυρή милитарιστική παράδοση και την τάση των κεφαλαιοκρατικών της κύκλων να πλασσαριστούν στην πρώτη γραμμή της Ευρώπης, οι νεοφασιστικές απόψεις ακόμα δε συγκροτήθηκαν σε ισχυρό πολιτικό πόλο. Προς το παρόν οι ομάδες των «σκίνχεντς» και των νεοναζί προτιμούν να διαδηλώνουν στους δρόμους ή να επιτίθενται κατά των μεταναστών.

Στη Γερμανία υπάρχει ακόμα το ισχυρό δημοκρατικό αντανάκλαστικό που δημιούργησε ο φασισμός στις μάζες και μια σοβαρή παράδοση του εργατικού κινήματος.

Παρ' όλα αυτά και ιδιαίτερα στην «Ανατολική Γερμανία» οι επιθέσεις ενάντια στους μετανάστες αυξάνουν. Στο Χάλε οι νεοναζί διαδηλώνουν με το ρατσιστικό σύνθημα «η Γερμανία ανήκει στους Γερμανούς» ενώ από το καλοκαίρι σημειώθηκαν 400 επιθέσεις ενάντια σε ξένους εργάτες.

Όμως στις 9 του Νοέμβρη πάνω από 150.000 Γερμανοί και ξένοι εργάτες πήραν μέρος σε συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις σ' όλες τις πόλεις της Γερμανίας, με συνθήματα ενάντια στο φασισμό και το ρατσισμό. Τη μέρα αυτή το 1938 είχε γίνει ευρείας έκτασης πογκρόμ ενάντια στους Εβραίους με δολοφονίες, δημεύσεις περιουσιών κ.λ.π.

* Στην Αυστρία το «Κόμμα της Ελευθερίας» του Γκοργ Χάιντερ απέσπασε στις πρόσφατες εκλογές στη Βιέννη το 22,6% και ξεπέρασε τους συντηρητικούς (18,1%). Οι πράσινοι πήραν το 9% και το Σοσιαλιστικό Κόμμα το χειρότερο εκλογικό του αποτέλεσμα από το 1935: 4,7%.

Παρά το γεγονός ότι στην Αυστρία δεν υπάρχει ένα μεγάλο ρεύμα μεταναστών που να δικαιολογεί την ξενοφοβία, οι φασίστες τριπλασίασαν τη δύναμή τους από το 1987 (είχαν μόλις 2 έδρες ενώ τώρα πήραν τις 23 από τις 100!).

Ο φασίστας Χάιντερ νίκησε με το σύνθημα «η Βιέννη είναι πόλη για τους Αυστριακούς» ενώ πριν λίγο καιρό σαν κυβερνήτης της επαρχίας Κορίνθια είχε δημόσια επαινέσει το σύστημα ασχόλησης του Γ' Ράιχ.

* Αλλά και στις Σκανδιναβικές χώρες τα πράγματα εξελίσσονται σε παρόμοια κατεύθυνση. Στη Δανία και τη Νορβηγία λαϊκιστικά κινήματα που αρχικά ασχολούνταν με τη μάχη για τη γραφειοκρατία ή το φορολογικό, τώρα στρέφονται κατά των μεταναστών. Στη Σουηδία 20 βουλευτές του κόμματος «Νέα Δημοκρατία» στις εκλογές του Σεπτεμβρίου μπήκαν στο κοινοβούλιο με ρατσιστικό εκλογικό πρόγραμμα.

* Στη Βόρεια Ιταλία, η «Λίγκα της Λομβαρδίας» με συνθήματα κατά των ξένων εργατών και με αποσχιστικό πρόγραμμα κέρδισε τις δημοτικές εκλογές στη Μπρέσια, βιομηχανική πόλη της Ιταλίας, παίρνοντας το 24,6% των ψήφων. Η Λίγκα της Λομβαρδίας, που απευθύνεται και σε φτωχά λαϊκά στρώματα, στρέφεται κατά του Ιταλικού νότου και τώρα βάζει σα στόχο να κερδίσει τις δημοτικές εκλογές στο Μιλάνο.

* Η ανοιχτή νεοφασιστική και ρατσιστική επιρροή αναπτύσσεται επίσης στις ΗΠΑ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι πρόσφατες εκλογές στην πολιτεία της Λουϊζιάνια, όπου διεκδίκησε τη θέση του κυβερνήτη ένας αποκάλυπτος φιλοναζί, που απέτυχε στον τελικό στόχο του μόνο εξαιτίας της κινητοποίησης και της πρωτοφανούς για τα αμερικάνικα μέτρα-συμμετοχής του μαύρου πληθυσμού στις εκλογές.

Όπως φαίνεται, από τη μικρή παράθεση των παραπάνω στοιχείων, σχεδόν σε όλες τις κεφαλαιοκρατικές χώρες της Ευρώπης το εθνικιστικό ρεύμα κερδίζει έδαφος.

Ο κλασικός φασισμός ήρθε ν' απαντήσει στην κρίση του μεσοπολέμου, να εκμεταλλευτεί τις μικροαστικές μάζες, να προβάλλει την τάξη απέναντι στην «κομμουνιστική απειλή».

Τα εθνικιστικά ρεύματα σήμερα, δεν έχουν απέναντί τους τους κομμουνιστές, τουλάχιστον προς το παρόν. Στηρίζονται στο φόβο που δημιουργεί το ρεύμα των ξένων εργατών το οποίο εκμε-

ταλλεύτηκε ο καπιταλισμός στη Δυτική Ευρώπη. Με την απουσία του αριστερού κινήματος, που θα μπορούσε να δώσει τη διεθνιστική διάσταση στο πρόβλημα της μετανάστευσης και να βάλει την αλληλεγγύη στη θέση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, ο εθνικισμός - ρατσισμός ακουμπάει πρώτ' απ' όλα στις μάζες που πλήττονται από την ανεργία και την οικονομική κρίση.

Η απάντηση είναι «απλή». Δεν φταίει ο καπιταλισμός και το σύστημα της εκμετάλλευσης αλλά οι ξένοι εργάτες.

Δίπλα στο παραπάνω σύνθημα έρχονται δειλά - δειλά να προβάλλουν και οι γνωστές δοκιμασμένες «αρχές» για την ανωτερότητα της λευκής φυλής απέναντι στους έγχρωμους.

Οι Τούρκοι εργάτες στη Γερμανία, οι Αλγερινοί στη Γαλλία, οι κάθε λογής «μαυροκέφαλοι» στον Ιταλικό βορρά, οι ξένοι φοιτητές στην Ανατολική Γερμανία και το Λονδίνο, είναι τώρα στο στόχαστρο των φασιστικών ομάδων.

Δεν είναι βέβαια καθόλου τυχαία η ύπαρξη και ανάπτυξη των νεοφασιστικών ιδεών (ντυμένες με ορισμένες τοπικές αποχρώσεις) στις μητροπόλεις του καπιταλισμού.

Σ' όλες αυτές τις χώρες, παρά την ύπαρξη εργατικού κινήματος -έστω και με ρεφορμιστικά χαρακτηριστικά- υπήρξε μια σοβαρή αποικιοκρατική και στη συνέχεια ιμπεριαλιστική παράδοση. Η αστική τους τάξη με τον πόλεμο και τη βία υπέταξε λαούς τους χρησιμοποίησε για φτηνή εργατική δύναμη και τις χώρες τους για αγορές. Ταυτόχρονα εξαγόρασε με την υπεραξία των χωρών του γ' κόσμου την εργατική αριστοκρατία, κρατώντας τα μετόπισθεν σε σχετική ηρεμία και την εργατική αριστοκρατία στο χέρι.

Σ' όλες τις μεγάλες κεφαλαιοκρατικές χώρες υπάρχει η «ιστορική βάση» για την ανάπτυξη του ρατσισμού και του εθνικισμού.

Ιδιαίτερα σε μια περίοδο έντονης κρίσης και μπροστά στην προοπτική της ενιαίας Ευρώπης των μονοπωλίων, που στραπατσάρει κάθε τοπικό χρώμα, και ιδιαίτερα με την απουσία κομμουνιστικής φωνής, οι μικροαστικές μάζες της πόλης, το λούμπεν προλεταριάτο, αλλά και σημαντικά κομμάτια φτωχολαϊκών

στρωμάτων, παγιδεύονται ευκολότερα στα συνθήματα του εθνικισμού - ρατσισμού. Αυτοί υπόσχονται εργασία, πολιτική ησυχία, κοινωνική καθαρότητα, σ' αντίθεση με το καθεστώς της ανεργίας, της αβεβαιότητας και της πολιτικής ρευστότητας.

Φυσικά οι νεοφασίστες δεν βρίσκονται προ των πυλών της εξουσίας. Η αυξανόμενη εκλογική τους υποστήριξη είναι μια αντίδραση στα πραγματικά προβλήματα που γεννιούνται από την έλευση μεταναστών στην Ευρώπη. Είναι ακόμα μια, από τα δεξιά όμως, αντίδραση στο σύστημα διακυβέρνησης και μια επιστροφή στο ρατσισμό.

Στην ουσία ο καπιταλισμός χρησιμοποιεί την ακροδεξιά τόσο για να δηλητηριάζει όλη την πολιτική και κοινωνική σκηνή με τις «ιδέες της», όσο και για να μετακινεί προς τα δεξιά τα πολιτικά κόμματα και τους κοινωνικούς φορείς.

Η άνοδος του νεοφασισμού στην Ευρώπη δεν γίνεται επίσης σε τυχαίο χρόνο. Προηγήθηκε η ολοκλήρωση της παλινόρθωσης στην ΕΣΣΔ, η ολοκληρωτική ενσωμάτωση των ρεφορμιστικών κομμάτων στο αστικό σύστημα ή η διάλυσή τους

Η άνοδος του νεοφασισμού βασίζεται στο κοινωνικό υλικό της συντηρητικοποίησης και στον πολιτικό αυταρχισμό που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις της Δύσης.

Έτσι, το νεοφασιστικό ρεύμα έρχεται σαν αποτέλεσμα της πολιτικής και κοινωνικής δεξιόστροφης πορείας και ταυτόχρονα σαν ο ακραίος οδηγός και εκφραστής της.

Όσο δεν βγαίνει στο προσκήνιο ένα ρωμαλέο εργατικό κίνημα με σαφή ταξικά και αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά, που να δεθεί με τους ξένους εργάτες και να συντρίψει τις νεοφασιστικές συμμορίες, τόσο ο εθνικισμός - ρατσισμός θα παίρνει «τα πάνω του». Σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου θα κριθεί αν θα νικήσει η ξενοφοβία ή ο διεθνισμός, η αλληλεγγύη ή ο ρατσισμός.

Γ.Μ.

**Άρον, άρον,
δίκασον αυτούς!**

«Αγαπητοί Συνάδελφοι,

Όπως γνωρίζετε τον Ιούνιο του 1989 δόθηκε για πρώτη φορά σε ορισμένες κατηγορίες Δ.Υ. με υπουργικές αποφάσεις η πρόσθετη αποζημίωση των 18.000 δρχ. Στη συνέχεια η αποζημίωση αυτή επεκτάθηκε με υπουργικές επίσης αποφάσεις και σε άλλες κατηγορίες Δ.Υ. Οι αποφάσεις αυτές κυρώθηκαν νομοθετικά με το Ν. 1881/90.

Ακολούθησαν από ορισμένες κατηγορίες (Υπάλληλοι υπουργείου Εθν. Οικονομίας - υπάλληλοι διοικητικών δικαστηρίων), προσφυγές στα Διοικητικά Δικαστήρια για την καταβολή και σ' αυτούς των 18.000 και δικαιώθηκαν και μάλιστα αναδρομικά, από τον Ιούνιο του 1989, με την αιτιολογία ότι «δεν επιτρέπεται άνιση μεταχείριση», σύμφωνα με το άρθρο 4 του Συντάγματος.

Επειδή για την αναδρομική διεκδίκηση της πρόσθετης αποζημίωσης των 18.000 υπάρχει αποκλειστική προθεσμία (δηλαδή μετά παραγράφεται η δυνατότητα διεκδίκησης αναδρομικών) μέχρι 31.12.91, το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ κρίνει απαραίτητο να ενημερωθούν ΟΛΟΙ οι συνάδελφοι σχετικά με αυτό το θέμα.

Θεωρούμε απαραίτητο να τονίσουμε ότι η δικαστική διεκδίκηση της πρόσθετης αποζημίωσης των 18.000 δρχ. δεν υποκαθιστά σε ΚΑΜΜΙΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ την αγωνιστική διεκδίκηση των αιτημάτων μας όπως αυτά διαμορφώθηκαν στην πρόσφατη Γ.Σ. (ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ Ι).

Εκ της ΟΛΜΕ»

Και εγένετο θόρυβος και συζητήσεις πολλές εις τους συλλόγους. Και ολίγοι κατέθεσαν τις προσφυγές, όχι με την ελπίδα ότι «θα τα πάρουν» αλλά με το σαδιστικό κριτήριο ότι θα σύρουν τον κ. Παλαιοκρασσά εις τα δικαστήρια.

Και εποινικοποιήθη εισέτι διά μίαν φοράν ο ταξικός αγώνας και πολλές αυταπάτες αναφύησαν.

Μετά ταύτα η ΟΛΜΕ απεσύρθη εις τα ενδότερα για μία νέα ομφαλοσκοπήση. Και ο καιρός περνούσε στείρος και μουγγός. («Αυτοί που στηρίζονται στην τρίτη εξουσία για να κερδίσουν την πρώτη, αυταπαντώνται». Λαϊκή σοφία).

«Το μόνο απομένον άπορον είναι η αφασία της εισαγγελικής αρχής ήτις, έχουσα πυρίνους κεραυνούς διά τους πτωχούς ανά

τας οδούς περιάκτας λαχανικών ως παραβαίνοντας την αστυνομικήν τάξιν, ίσταται βωβή και αδρανής έναντι των επισήμων παραβιαστών της πολιτειακής τάξεως». («Θέμις» 1915,σελ.504). Β.Κ.

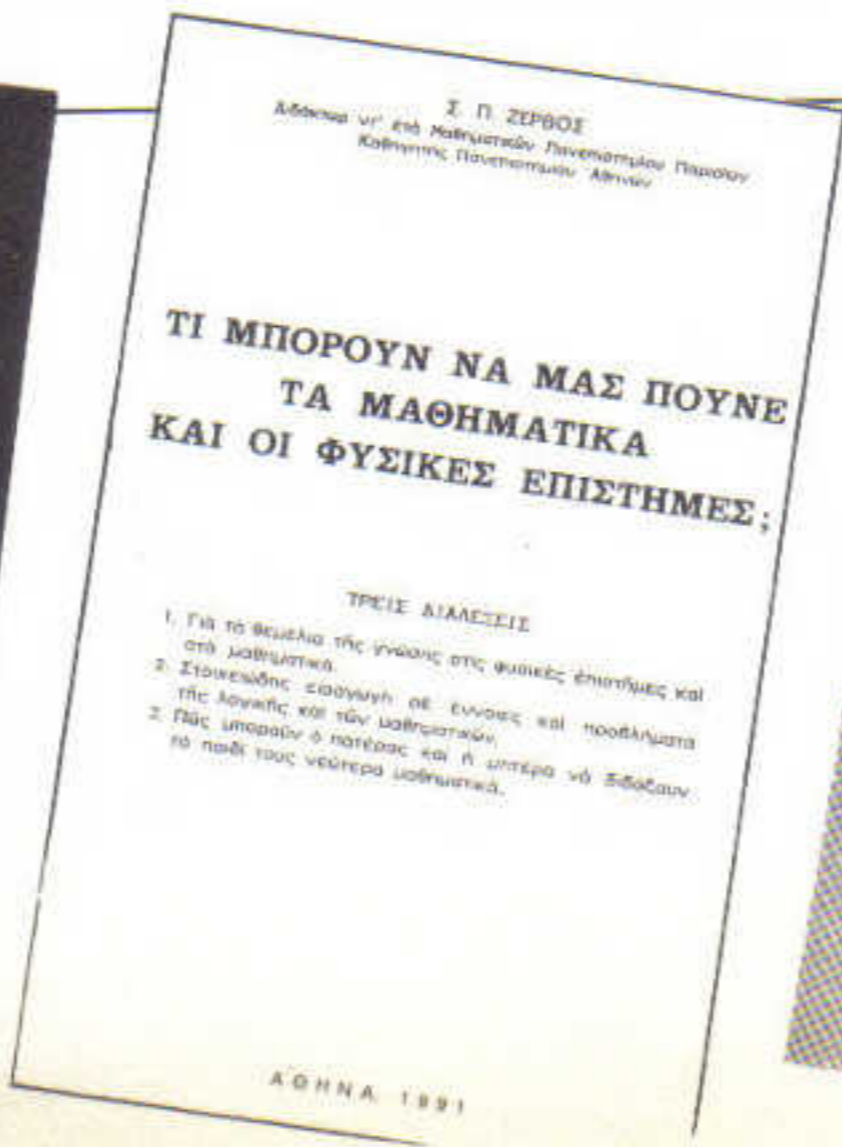
**ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥΣ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

**ΠΟΙΟΣ ΑΔΙΑΦΟΡΕΙ;
ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΙ**

ΟΛΜΕ

Αφίσσα άνεύ πολιτικού στίγματος... Θα μπορούσε να την είχε βγάλει οποιοσδήποτε. Ή, ακριβώς γι' αυτό, έχει πολιτικό στίγμα;

Η στήλη επιθυμεί να ευχαριστήσει τους αναγώστες, οι οποίοι -σε πείσμα του αρχισυντάκτη- συνεχίζουν να εκφράζουν την αμέριστη συμπαράστασή τους προς τα γραφόμενά μας.

Καμμία μετάταξη ή απόλυση δεν θα περάσει... με τη βοήθειά σας.

* Αγαπητοί φίλοι. Μην αυταπατάσθε! Αν οι χρονιές πήγαιναν καλά από τις ευχές μας, προς τί η διάθεση για αγώνα;

* Ευρωπαίοι πλέον με τη συγκατάθεση των Κολ - Μιτεράν και σία. Το πλάνο που μας έβαλαν μέχρι το 1997 θα το πιάσουμε λέτε; 'Αφραγκοι μεν. Φράγκοι δε...

* Οι χαμαιλέοντες της πολιτικής πανίδας επανέρχονται! Κονδυλοφόροι, σημαιοφόροι, κερδοφόροι. Φώτα στη σκηνή... Θυμίζω πάντως στους άσπονδους φίλους: «Αν ήταν στο χέρι μας να ξεχνάμε όσο και να σιωπάμε, θα χάναμε τη μνήμη μας».

* Άκουσα ότι οι σοσιαλδημοκράτες ετοιμάζουν «παλινόρθωση», με το σύνθημα «ευλογημένος ο επανερχόμενος εν ονόματι του Κυρίου».

* Μετά τούτα, και κατόπιν της ομιλίας του κήνσορα στο Ειδικό Δικαστήριο, ταχυδρομική περιστέρα εθεάθη φεύγουσα από τη Θεμιστοκλέους προς τη Χαριλάου Τρικούπη.

* Τι εστίν αλήθεια; 'Η ταν ή επί τας;

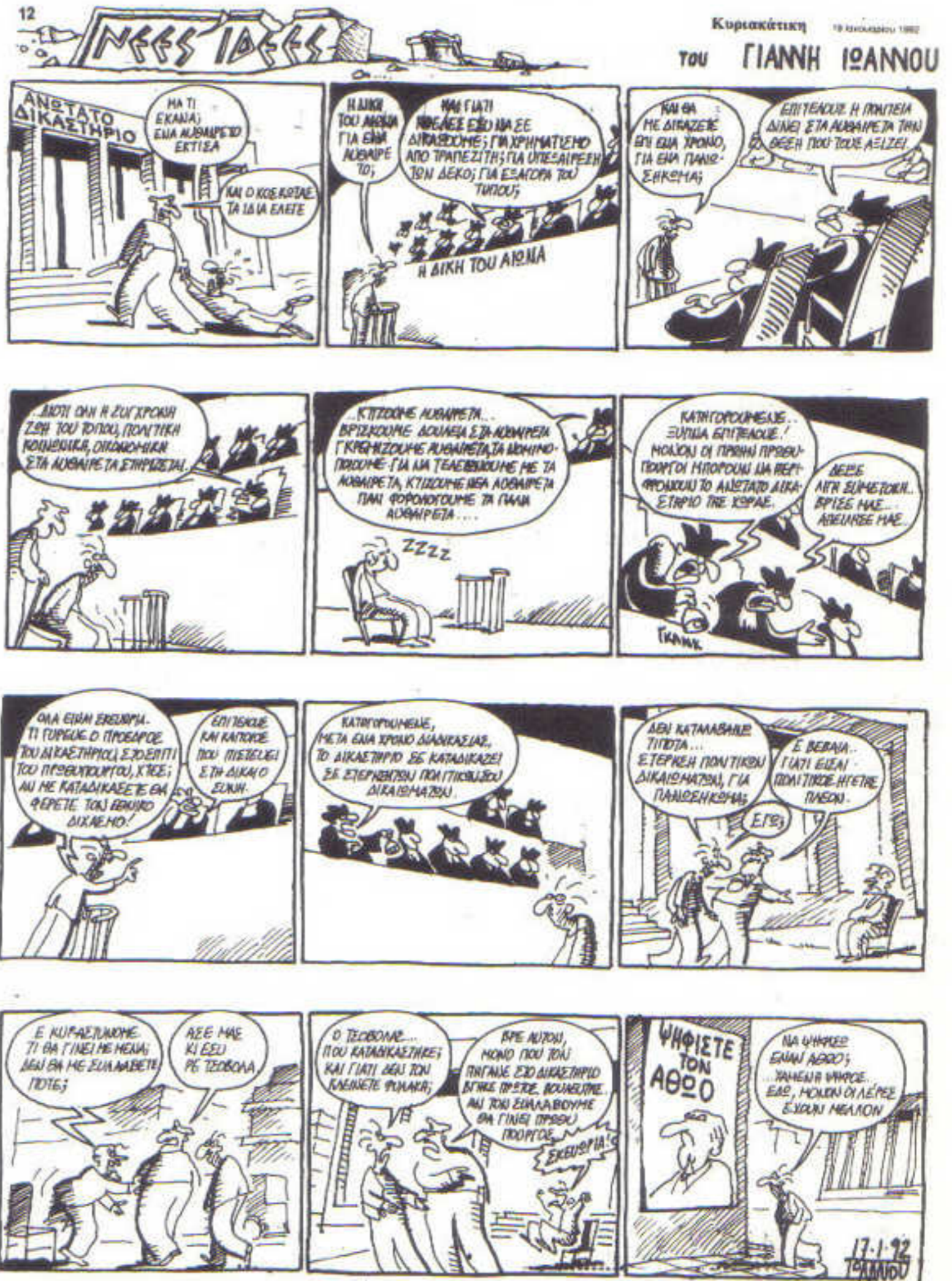
* Συνελήφθησαν αφισοκολλητές διότι «διέσπειραν ψευδείς ειδήσεις». Να και μιά καλή είδηση είπε. Στο χέρι μας πλέον να συλλάβουμε κράτος, κυβέρνηση και ψευδοαντιπολίτευση, για τον ίδιο λόγο.

* Η προεδρική πυθία ξαναμίλησε. Μας θύμισε το γνωστό για τον Ζισκάρ ντ' Εσταίν:

- Μίλησε ο Πρόεδρος
- Ναι, αρκετά.
- Και τι είπε;
- Δεν ξέρω. Δε μας το είπε.

* Γραφολόγοι, γρεφολόγοι. Χρονιά των λίγων και των λόγων το 1991. Ας κάνουμε το 1992 χρονιά των πολλών και των πράξεων.

* Συμμορίτες και ταραξίες οι συναγωνιστές του Ν. Τεμπονέρα στην Πάτρα. Φίλε Χρήστο το νάσαι συμμορίτης εν έτει 1992 δεν είναι και μικρό πράγμα. No passaran!

«Ψηφίστε τον Αθώο!» Το πιο πετυχημένο πολιτικό σύνθημα της εποχής...

* 'Ισα που κόντενα να πεισθώ από ορισμένους ΣΥΝαδέλφους ότι ήρθησαν οι διαχωριστικές γραμμές. Πολίτες γρηγορείτε, το χτύπημα δε θάναι πάντα του γαλατά...

* Συμπαράσταση για την Πάτρα, για το Λαύριο, για το Μαντούδι. Σ' αυτήν τη χώρα κάποιιοι περισσεύουν. Να μεταταχτούν!

* Οι προτάσεις να μεταβληθεί η στήλη σ' ένα απέραντο χαλκείο δε θα περάσουν. Θα διατηρήσουμε ως το τέλος τη σοβαρότητά μας.

* Νομαρχία της ΕΟΚ η Ελλάδα, γράφει το συγκρότημα Λαμπράκη, θριαμβευτικά (4.11.91). Συνένοχοι ή βλάκες; Όπως και νάχει το πράγμα, βιεννέζικος αέρας πνέει στη πλατεία Βάθης μεριά.

'Αγνοια ή...

Με το Μέρτζο, γνωστό «συμβουλάτορα» του Παπαδόπουλου και δεδηλωμένο δημοσιογράφο ακροδεξιών απόψεων, τον τουρκοφάγο Παπαθεμελή, αλλά και τους Μάρτη - Καραμανλή, η ΕΛΜΕ Φλώρινας μαζί με την ΟΛΜΕ αποφάσισαν ν' ασχοληθούν με τα βαλκανικά θέματα σε ημερίδα στη Φλώρινα την 1η Φλεβάρη. Μόνο ο Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος, ο Μπους, ο Κολ και ο Ντε Μικέλις έλειπαν από το πανέλ της πλέον πολιτικά επικίνδυνης ενέργειας της ΟΛΜΕ.

Καλύπτοντας ακραίως φιλοπολεμικούς κύκλους, συναγελαζόμενοι με σωβινιστές και σκοτεινούς μιλιταριστές, η ΟΛΜΕ παίζει σοβαρά παιχνίδια. Από το άγχος να προβληθεί, άγεται και φέρεται ως νεόπλουτη του ακραίου εθνικισμού.

Ντροπή για ένα σώματιο με παράδοση και ευαισθησία! Και διπλή ντροπή για σένα Γ. Αναγνώστου που έζησες στα φοιτητικά σου χρόνια στα Γιάννενα το κλίμα της υστερίας και της σωβινιστικής τύφλωσης.

Ο πόλεμος όμως δεν είναι παιχνιδάκι και καλό θάνατο, αν θέλετε να ασχοληθείτε σοβαρά με εθνικά προβλήματα, να λέτε όλη την αλήθεια.

Γιατί, λοιπόν, απουσιάζει από ΟΛΕΣ τις αναλύσεις και θέσεις σας οποιαδήποτε αναφορά στην ΕΟΚ, τη ΝΕΑ ΤΑΞΗ και τον ιμπεριαλισμό;

Προσοχή συνάδελφοι! Η ανοχή των σκεπτομένων εκπαιδευτικών έχει όρια!

"ΘΕΜΑ: ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Όπως είναι γνωστό, η κυβέρνηση προχωρεί σύμφωνα με τις προγραμματικές της δηλώσεις, σε εφαρμογή του προγράμματος διοικητικού εκσυγχρονισμού σε όλους τους τομείς (οργάνωση, λειτουργία προσωπικό) και παράλληλα λειτουργίας της διοίκησης. Είναι λοιπόν πρόδηλο ότι για να επιτύχει η ανωτέρω προσπάθεια και να αποδώσουν τα εκσυγχρονιστικά μέτρα πρέπει, ο κρατικός μηχανισμός να μείνει έξω από τις οποιαδήποτε πολιτικές αντιπαραθέσεις των κομμάτων.

Όσο ανεπιτήρεστος παραμένει ο κρατικός μηχανισμός από τις πολιτικές αντιπαραθέσεις, τόσο ευκολότερα θα εμποδωθεί στο κοινωνικό σύνολο και στους ίδιους τους υπαλλήλους η πεποίθηση, ότι η λειτουργία της διοίκησης αλλά και η σταδιοδρομία τους, δεν επηρεάζονται από εξυπηρεσιακούς παράγοντες. Μας ενδιαφέρει εξάλλου να μην διακόπτεται η υπηρεσιακή απασχόληση και να μην μειώνεται η παραγωγικότητα σε μια περίοδο μάλιστα, που είναι ανάγκη να εντείνουμε τις προσπάθειές μας.

Ενόψει των ανωτέρω παρακαλούμε να μην επιτρέπετε πολιτικές συγκεντρώσεις στους χώρους εργασίας των υπηρεσιών του δημοσίου τομέα και των λοιπών κρατικών Ν.Π.Ι.Δ.

Η εγκύκλιος αυτή παρακαλούμε να κοινοποιηθεί αυθημερόν σε όλα τα Ν.Π.Ι.Δ. και τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύονται από κάθε Υπουργείο.

Αθήνα 5 Νοεμβρίου 1991

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Σ. ΚΟΥΒΕΛΑΣ»

Χαρίς σχόλια....

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

JOHN CHADWICK

ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β
ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

ΒΑΣΟΥ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Οι Αρχαιολογικές Μαρτυρίες

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, τηλ. 36.27.318

Υποψηφιότητες

Με φόντο το Μ. Αλέξανδρο κάτω από ένα γόρδιο δεσμό στα βόρεια σύνορα της χώρας μας και με τον υπαινικτικό τίτλο «Μήπως είναι ασφαλέστερη πολιτική η ενεργός παρέμβαση στη βαλκανική κρίση», **ζιφουλκεί** ο πάλαι ποτέ πολλά υποσχόμενος Χρ. Λαζαρίδης, στέλεχος της Β' Πανελλαδικής και πούρος επαναστάτης... στα νιάτα του. Τώρα ο Χ. Λαζαρίδης αρθρογραφεί στον Οικ. Ταχυδρόμο, την Αυγή και σε αμερικάνικες εφημερίδες για τα εθνικά θέματα, και όχι μόνον.

Τον περσινό Νοέμβρη από τις στήλες των εφημερίδων προέτρεπε τους μαθητές να φτύσουν τα κόμματα και να βγουν στο δρόμο με ελληνικές σημαίες. Αυτό βέβαια έγινε... στην παρέλαση!

Τώρα ο Χ.Λ. ξαναχτύπησε. Καβάλα στο άλογο της άνεσης, και με την άνεση του διανοούμενου που «είναι ελεύθερος και ωραίος», εφορμά κατά των Σκοπίων, προτείνοντας «το διαμελισμό τους».

Όπως το διαβάσετε αγαπητοί φίλοι. Λίγοι το έγραψαν στη χώρα μας αυτό. Ο Χρυσάνθος, ζηλώσας δόξαν Παπαθεμελή ονειρεύεται την Ελλάδα των 4 Ηπείρων και των 5 θαλασσών. Τα ίδια και χειρότερα έγραψε και στην Αυγή (26-1-92), προφανώς μήπως δεν διάβαζε κανείς τον Ο.Τ. (23/1/92).

Απολαύστε κρεσέντο πολιτικής οξύνουιας και σωβινιστικής παράνοιας:

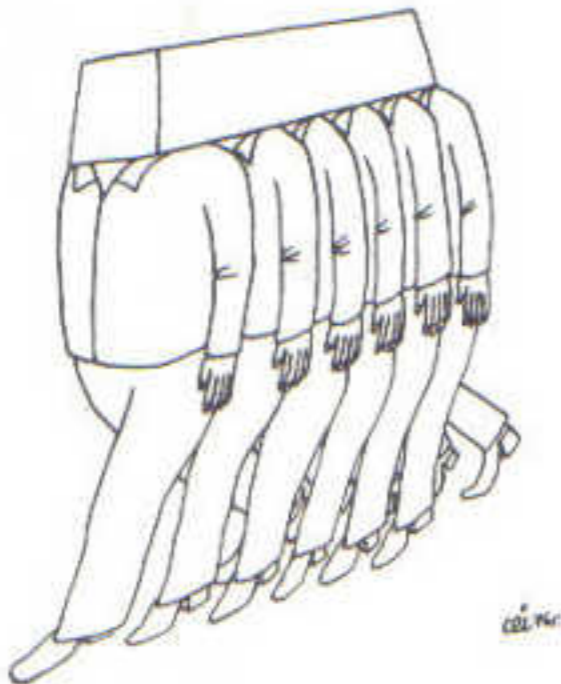
«Ο μόνος τρόπος να αποφύγουμε να είμαστε εμείς "θύμα" στη "μοιρασιά" είναι να διεκδικήσουμε κι εμείς "μερίδιο"»! (τόση κυνικότητα ο Χρυσάνθος).

«Αν πράγματι τεθεί θέμα αλλαγής διεθνών συνόρων, ίσως αποδειχθεί ασφαλέστερο για μας να συμμετάσχουμε σε ενδεχόμενο διαμελισμό των Σκοπίων».

«Να θέσουμε "υποψηφιότητα" για συμμετοχή στη μοιρασιά».

Αλήθεια, φίλτατε Χ.Λ., εσύ για πού έβαλες υποψηφιότητα και πλώρη;

Θ.Τ

Διώξεων...συνέχεια

Από τον αιρετό εκπρόσωπο στο ΚΥΣΔΕ Δ. Δαμιανίδη καταγγέλεται "σώρεια ποινικών και πειθαρχικών διώξεων... σε πανελλήνια έκταση αυθαιρεσίες". Εν ολίγοις:

Κορινθία: σειρά πειθαρχικών διώξεων εναντίον του συναδ. Δ. Καλαρά (συνεργάτη των αντιτετραδίων), Χ. Ανδρέου, Α. Σκλιά, Θ. Σουλελέ.

Ημαθία: πειθαρχικές διώξεις ενάντιον δεκάδων συναδέλφων

Καβάλα: πειθαρχική δίωξη εναντίον του Παλαιωγεωργίου Εμμανουήλ.

Λασιθί: Διώξεις εναντίον αρκετών συνδέλφων.

Κατερίνη: Διώξεις εναντίον εξήντα (60) καθηγητών.

Ο πίνακας είναι ατελείωτος: **Βοιωτία, Νέα Σμύρνη, Σπάρτη...**

Οι περισσότερες διώξεις στηρίζονται σε κατηγορίες όπως:

- Επεισόδια εναντίον απεργοσπαστών την ημέρα της δολοφονίας του Τεμπνέρα.

- Αποχή από τις εξετάσεις παρόλο που πήραν τις ατομικές προσκήσεις.

- Περιύβριση αρχής, ευνόησαν τις καταλήψεις του 1990 κ.λ.π.

Οι χριστιανοσοσιαλιστές επιμένουν...

«Να αγωνισθούν ενάντια στην εξοντωτική οικονομική πολιτική, στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τα ΕΟΚικά προγράμματα, στα οποιαδήποτε διατάγματα που φέρνουν την αστυνόμευση, την εντατικοποίηση και την πειθάρχηση μέσα στα σχολεία.

Τότε έχει νόημα και η συγκρότηση Πανεκπαιδευτικού μετώπου για θέματα Παιδείας, όταν δεν το συγκροτούν οι κρατικοδίαιτοι συνδικαλιστές, αλλά η ενεργός συμμετοχή του κάθε εκπαιδευτικού.

Πολλά λέγονται για τον περιβόητο εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος απ' όλες τις κομματικές παρατάξεις όμως ξέρουμε ότι αυτό σημαίνει καλύτερη επιλογή των παραγωγικών δυνάμεων προς όφελος του αστικού μας συστήματος.

Για μας εκσυγχρονισμός σημαίνει γνώση που να υπηρετεί τον άνθρωπο κι όχι το σύστημα, δηλαδή ανατροπή του σημερινού ταξικού σχολείου, ουσιαστικές σχέσεις εκπαιδευτικών - μαθητών, υλικοτεχνική υποδομή και λειτουργία του σχολείου ως πραγματικά αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα.

Γεγονός είναι ότι υπάρχουν σήμερα ομάδες εκπαιδευτικών συσπειρωμένων κυρίως γύρω από τα αξιολογικά περιοδικά «Σύγχρονη εκπαίδευση», «Αντιτετράδια της εκπαίδευσης» και «Εκπαιδευτική κοινότητα» που θέτουν και διεκδικούν τέτοιου είδους αιτήματα για την ουσιαστική λειτουργία του σχολείου και του συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά δεν υπάρχει η παραμικρή υποψία ότι η κρίση της Παιδείας είναι κρίση νοσηματοδότησής της επειδή ο σημερινός άνθρωπος είναι αυτονομισμένος και από τον Θεό και από τον κόσμο που τον περιβάλλει ως επακόλουθο. Έτσι άλλαξε σταδιακά η στάση του απέναντι στην Παιδεία που έχασε τη λειτουργικότητα και τη φυσική κατεύθυνσή της και μετατράπηκε σε Παιδεία φθοράς και θανάτου, όπου ο άνθρωπος είναι στο εξής φυλακισμένος».

Τα παραπάνω περιέχονται στο περιοδικό που εκδίδει η εναλλακτική κίνηση των χριστιανοσοσιαλιστών.

Και βεβαίως εστιάζουν τη σημερινή κρίση του συστήματος όχι στις πραγματικές κοινωνικές αιτίες, αλλά στην «αυτονόμηση του ανθρώπου από το Θεό». Δικαίωμά τους να... σφάλλουν. Εμείς σημειώνουμε τη διάθεσή τους ν' αγωνιστούν ενάντια στα ΕΟΚικά προγράμματα, στον αστικό εκσυγχρονισμό, στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία και τον κρατικό αυταρχισμό.

Αν σ' αυτόν τον αγώνα έχουμε, όχι στα λόγια αλλά στα έργα και τους χριστιανοσοσιαλιστές αλλά και το... Θεό, τόσο το καλύτερο.

**Όλη η σειρά των «αντιτετραδίων»
(από το 3ο - 16ο τεύχος) στη μειωμένη
τιμή των 3.000. Ειδοποιήστε μας στα τη-
λέφωνα 5125714, 9713651**

Παλαιότερα μεμονωμένα τεύχη (εκτός από το 1ο και το 2ο που έχουν εξαντληθεί) στην τιμή των 300 δρχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ
ΝΕΑΣ ΜΑΣ ΣΕΙΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗ
ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

John Z. Young Ο ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

Από τον εγκέφαλο στη συνείδηση:
Ένα γοητευτικό ταξίδι στο σύμπαν των
νευροεπιστημών

- «Μια αριστοτεχνική παρουσίαση της προόδου που σημειώσαμε τις τρεις τελευταίες δεκαετίες στις γνώσεις μας για τον εγκέφαλο»

The Times Literary Supplement

- «Δουλειά περιωπής».

Nature

Ένα βιβλίο στο οποίο ο παγκόσμιας φήμης νευροβιολόγος της Οξφόρδης Τζον Γιανγκ παρουσιάζει με τρόπο απλό την πολύπλοκη ενότητα της νόησης - που ανήκει στην αρμοδιότητα των ανθρωπιστικών επιστημών - με τον εγκέφαλο - αντικείμενο μελέτης των βιολογικών επιστημών.

Σελ. 380, 14,5×21,5 εκ., 3.000 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **κάτοπτρο**
Ισαύρων 10 και Δαφνομήλη, 114 71 Αθήνα
τηλ. 3643272 fax. 3641864

Ε π ί τ ο υ π ι ε σ τ η ρ ί ο υ

Με αγωνία η σύνταξη του περιοδικού περίμενε αυτό το τεύχος. Ομως λίγο τα γεγονότα (άντε να τα προλάβεις!), λίγο οι γιορτές, λίγο η... συνέπεια μερικών συντακτών καθυστέρησαν την έκδοση.

Το τυπογραφείο πίεξε την υπεύθυνο και η υπεύθυνη όλους τους άλλους. Κια όταν πια το περιοδικό είναι στο πιεστήριο, το νέο τεύχος σε λίγο θα είναι πραγματικότητα, ακούγεται μια τρομερή κραυγή που παγώνει το αίμα: "ΣΤΑΜΑΤΗΣΤΕ...". "Ωχ!" "έκαναν οι παριστάμενοι και χλώμιασαν γιατί δεν θυμούνταν να είχαν διαπράξει τελευταία κανένα έγκλημα αξιόποιο.

Γυρίζουν έντρομοι στο μέρος που ακούστηκε η φωνή! Και... Βλέπουν τον αρχισυντάκτη να τρέμει σχεδόν. "Δεν είναι δυνατόν. Πως έγινε αυτή η παράλειψη;" ακούει έτσι ο επι της ύλης κι ετοιμάζεται να εξαπολύσει κεραυνούς σε κάθε κατεύθυνση. Η ομίγυρη αρχίζει να αλληλοκοιτάζεται με ένοχη αμηχανία. "Τι συνέβη που δεν το πήραμε είδηση;" αναρωτιούνται και με το βλέμμα τους καρφώνουν το Θανάση. "Δεν είναι δυνατόν", επιτέλους μίλησε ο αρχισυντάκτης. "Η είμαστε στην πρωτοπορία ή δεν είμαστε. Ανεχόμαστε τελικά να μας προλαβαίνει ο αστικός τύπος;" Τώρα το μούδιασμα είναι γενικό: "Τα μαγαζιά, οι βιτρίνες είναι γεμάτα με παιχνίδια που περισσότερο τρομάζουν παρά λειτουργούν θετικά στα παιδιά. Η Τ.Β. προβάλλει διαφημίσεις με τερατόμορφα παιχνίδια. Εμείς δεν θα θίξουμε καθόλου το θέμα;" Τελικά το ακουμπήσαμε. Σωθήκαμε στο παραπάντε!

Γιορτές, λοιπόν, και το παιδί είναι ο εύκολος δρόμος για το κέρδος. Καταναλωτής από τους πιο εύπιστους, τους πιο πιεστικούς, τελικά είναι σίγουρο ότι θα αγοράσει το παιχνίδι που προβάλλει η Τ.Β.

- Γιατί όμως οι διαφημίσεις είναι τόσο κακόγουστες;
- Τι στόχους έχουν αυτοί που βομβαρδίζουν το μικρό θεατή με φρικαστικές φιγούρες με δήθεν ανθρώπινη μορφή;
- Ποιά πρότυπα και ποια μηνύματα προωθούνται μέσα από τα φρικτά "Κατσεράκια" (γίγαντες του κατς), που αντί για μυαλό διαθέτουν "μπράτσα" και αντί για το λόγο χρησιμοποιούν άναρθρες κραυγές;
- Ποιός χρεώνεται τελικά την ευθύνη της ηθελημένης διαστρέβλωσης των αξιών (όσων απέμειναν) που προωθούν τις ανθρώπινες σχέσεις και την επικοινωνία και αντίθετα προβάλλουν τον ατομικισμό και την απομόνωση-αποξένωση από την ομάδα, το κοινωνικό σύνολο;
- Ως πότε θα επιτρέπουμε να δηλητηριάζουν τα παιδιά μας με μηνύματα που έντεχνα καλλιεργούν την αντίληψη της αδυναμίας του απλού ανθρώπου και την αναμονή της σωτηρίας του από υπεράνθρωπα ή υπερφυσικά όντα, που δεν έχουν καμμία σχέση και επαφή με τη σημερινή πραγματικότητα;
- Κατά πόσο καθιστούμε, σαν γονείς, υπεύθυνα τα παιδιά μας, με το να αγοράζουμε παιχνίδια που δεν καλλιεργούν τη δημιουργικότητα του παιδιού, δεν αφήνουν τη φαντασία να ελευθερωθεί, δεν επιτρέπουν την οποιαδήποτε έκφραση γενικότερα;
- Ποιά είναι η ευθύνη των μεγάλων (γονιών, δασκάλων, διαφημιστών, εμπόρων κλπ), που απερίσκεπτα και "ελαφρά τη καρδιά" βιάζουμε την αισθητική αντίληψη του παιδιού και του προσφέρουμε σαν παιχνίδι (μέσον ψυχαγωγίας, επικοινωνίας, μάθησης κλπ), ό,τι πιο πολύτιμο δηλαδή γι αυτό, τη βία, την ασχήμια, τη βαρβαρότητα, το τερατούργημα;
- Πόσο έχουμε αντιληφθεί ότι τα παιδιά μας ΔΕΝ παίζουν, δηλ ΔΕΝ συμμετέχουν στη διαδικασία του παιχνιδιού, αλλά είναι απλοί θεατές και το "παιχνίδι" κινείται μόνο του με τη βοήθεια ενός κουμπιού;
- Ποιός θ' απολογηθεί στο παιδί του, κάποτε, για τα αίτια π

οδήγησαν να υιοθετήσει τη συμπεριφορά του "υπερκορεσμένου θεατή" που μένει αδιάφορος για το τι συμβαίνει γύρω του και αμέτοχος από τη ζωή που περνάει δίπλα του, αλλά χρειάζεται ν' αγωνίζεται για να επιβιώσει και όχι να εφησυχάζει στις ευκαιριακές καταστάσεις, στο βόλεμα και την αυτάρκεια του κοινωνικά επιτυχημένου μέσα από την ατομική ευδαιμονία. Και όλα αυτά να τα περάσει σαν στάση ζωής στο παιδί του;

- Τι σημαίνουν οι ξανθιές, πανέμορφες, ντελικάτες κούκλες με τα πανάκριβα σπίτια, τα διάφορα "αξεσουάρ", τα πολλά φουστάνια για τα κορίτσια; Τι πρότυπα προωθούνται και ποιό ρόλοι καλλιεργούνται για τα δύο φύλλα μέσα απ' αυτά τα "παιχνίδια";
- Με ποιό τρόπο διαπαιδαγωγούμε τον αυριανό πολίτη να έχει γνώμη, κρίση και να είναι ενεργό μέλος αυτής της κοινωνίας, όταν ιδεολογικά τον ευνουχίζουμε με την έτοιμη και επικίνδυνη τροφή που του παρέχουμε ακόμα και μέσα από το παιχνίδι που έχει σαν στόχο

τη διατάραξη της ισορροπίας (ψυχικής και πνευματικής) του παιδιού με το να καλλιεργούμε το φόβο (επιτραπέζια με φαντάσματα, σκελετούς κλπ), την αγωνία, την ανασφάλεια, με διάφορες επιπτώσεις;

- Ποιός και πως θα αναχαιτίσει τον καταστροφικό ρόλο των Μ. Μ.Ε., που προβάλλουν άκριτα παιχνίδια που βοηθούν τον έμπορα και τον κατασκευαστή να κερδίσει χρήματα, ενώ το παιδί γι άλλη μια φορά γίνεται θύμα ψυχολογικού βιασμού και ανυπεράσπιστο μπροστά στη θελκτική εικόνα και, έχοντας την αδυναμία να κρίνει σωστά τις περισσότερες φορές, απαιτεί να του αγοράσουν αυτό ή το άλλο παιχνίδι γιατί "το έδειξε η Τ.Β";

Μα επιτέλους τι πάθαμε και ξαφνικά μας έπιασαν οι κρίσεις συνείδησης; Μπορούμε να απαντήσουμε σ' όλα αυτά και σ' άλλα τόσα ερωτήματα επί του πιεστηρίου;

Οχι βέβαια. Γι' αυτό επειδή κρίνουμε σκόπιμο να εξετάσουμε το θέμα όσο πιο διεξοδικά γίνεται, καταλήξαμε στο εξής: Το επόμενο τεύχος θα περιέχει ένα ένθετο που θα είναι αφιερωμένο στο παιχνίδι (ως δραστηριότητα και ως αντικείμενο), τη διαφήμιση με κύριο στόχο το παιδί (ως δέκτη των μηνυμάτων), την αντίληψη που προωθείται γενικά μέσα από διάφορες παιδικές σειρές και κόμικς....

Δεσμευόμαστε; Ναι!
Θα τρέξουμε βέβαια, αλλά αυτή τη φορά θα προφτάσουμε (Η σύνταξη μπορεί να ησυχάσει).

M.P.

Οι "Τομές" συνεχίζουν.....

Το 2ο Γυμνάσιο Δραπετσώνας εξακολουθεί να βγάζει το αξιόλογο περιοδικό του.

Μαζί με τ' άλλα θέματα αξίζει να προσεχτούν οι 15 λόγοι που οδηγούν τα παιδιά να λένε όχι στις εξετάσεις. Αφιερωμένοι εξαιρετικά, όπου δει....

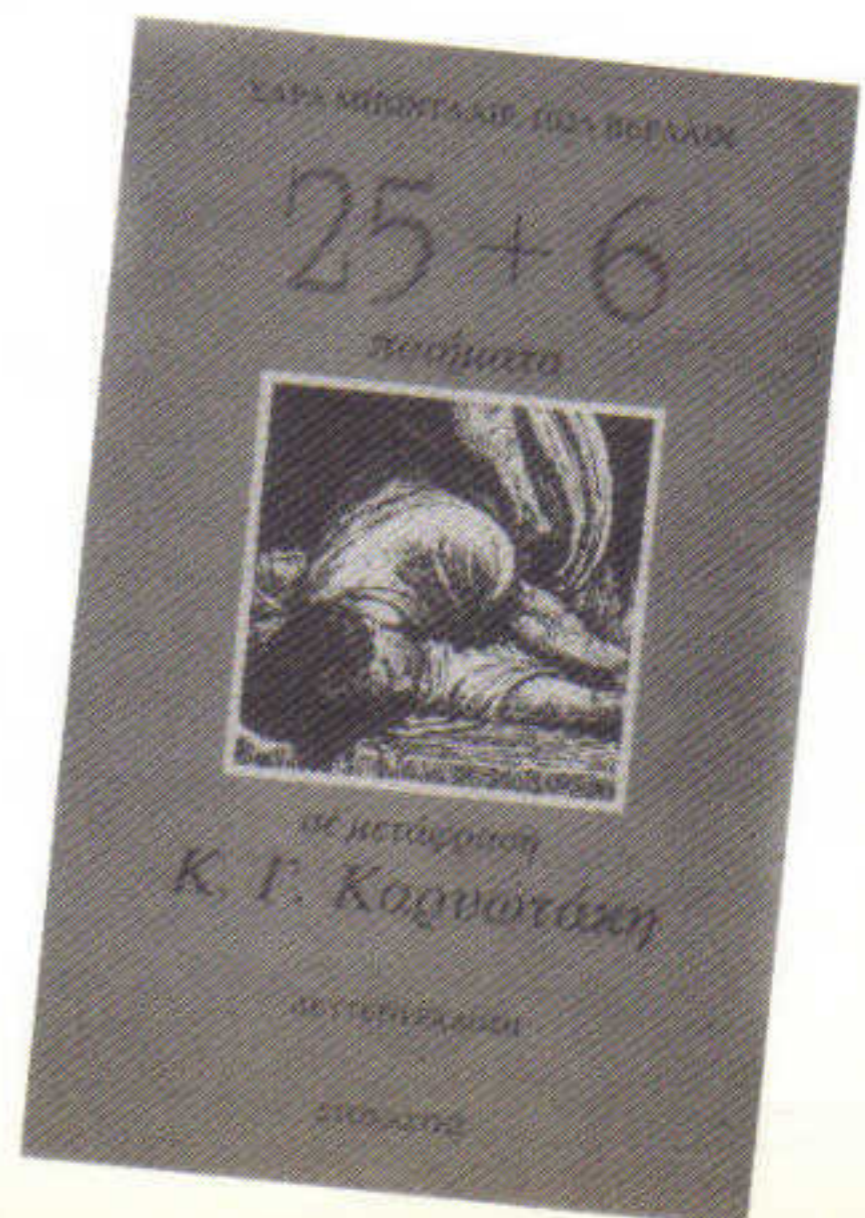
ΓΙΑΤΙ ΛΕΜΕ ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

1. Γιατί μας οδηγούν στην "παπαγαλία" και όχι στην κατάκτηση των γνώσεων.
2. Γιατί μας αναγκάζουν να διαβάζουμε μόνο για τις εξετάσεις και όχι για να μορφωθούμε.
3. Γιατί μας οδηγούν στο κινήγι του βαθμού και όχι στην ουσιαστική μόρφωση.
4. Γιατί μετρούν την ικανότητα αποστήθισης και όχι τις πραγματικές μας ικανότητες και δυνατότητες.
5. Γιατί μετατρέπουν το σχολείο από χώρο μάθησης σε εξεταστικό κέντρο.
6. Γιατί μας "διώχνουν" από το σχολείο και μας στέλνουν στα φροντιστήρια.
7. Γιατί αδικούν τους πιο φτωχούς και τους διώχνουν από το σχολείο και ευνοούν τους πιο πλούσιους... (οποιοι πληρώνει φροντιστήρια-ιδιαίτερα κ.α. μαθαίνει)
8. Γιατί εμποδίζουν τις προσπάθειές μας για μόρφωση.
9. Γιατί εξετάσεις (προφορικές και γραπτές) γίνονται καθημερινά.
10. Γιατί προκαλούν άγχος και αγωνία που δεν βοηθούν τη μάθηση.
11. Γιατί υπάρχουν άλλοι και μάλιστα καλύτεροι τρόποι μάθησης.
12. Γιατί καλλιεργούν τον εγωισμό, τον ατομικισμό και τον ανταγωνισμό και όχι τη συνεργασία.
13. Γιατί μειώνουν τις δυνατότητες για ουσιαστική συνεργασία καθηγητών-μαθητών.
14. Γιατί ενισχύουν την εξουσία των καθηγητών και μεγαλώνουν την απόσταση από τους μαθητές.
15. Γιατί κρύβουν τα χάλια της εκπαίδευσης και την έλλειψη ίσων ευκαιριών στη μόρφωση".

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ (Διακευτε Νίκος Δερβίτσος)

- ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ; ΟΧΙ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ!
- σύγχρονα προβλήματα (ΕΦΗΒΕΙΑ, ΔΡΑΚΟΤΙΚΑ κ.α.)
- ευθυμογραφήματα
- βιβλίο - σινεμά - μουσική
- χιουμορ και σταυράλεξα

Κενολογίας ανάγνωσμα

Δεν ξέρω αν πήρατε χαμπάρι τη συνέντευξη τύπου της ΟΛΜΕ. Αναφέρεται βέβαια στο δελτίο 626 - 627, αλλά ποιος το διαβάζει σοβαρά. Τέλος πάντων, επειδή τυχαίνει να το παρακολουθώ κατά καθήκον, είμαι υποχρεωμένος να σας ενημερώσω ότι σ' αυτήν έλαβαν μέρος (με ποια κριτήρια άραγε;) οι Μ. Δρεττάκης, Α. Πεπελάσης, Γ. Κριμπάς, Κ. Αλυσανδράκης και Στ. Παππάς, δηλαδή βουλευτές, καθηγητές Πανεπιστημίων κ.λ.π. Θέμα της, ο Προϋπολογισμός και η Εκπαίδευση. Πέρα όμως από τις αερολογίες και τα προχειρολογήματα ανέφεραν και σπουδαίες εκσυγχρονιστικές προτάσεις τις οποίες σας παρουσιάζουμε:

Ο Δρεττάκης είπε πως «πρέπει να χτυπηθεί η φοροδιαφυγή και μέρος των χρημάτων να πάει στην παιδεία» για να καταλήξει διορατικά «θα το κάνει η κυβέρνηση; Περιμένουμε να το δούμε».

Ο Α. Πεπελάσης, αφού κατέκρινε το έθνος διότι δεν έχει συναινετική λογική, πρότεινε να δημιουργηθεί ταμείο παιδείας όπως είχαμε ταμείο στόλου» και σαν παράδειγμα βρήκε «την αξιοποίηση των σπιτιών των τραπεζών που μπορούν να αποδεσμευτούν». Τόσο ρηξικέλευθα πράγματα.

Ο Γ. Κριμπάς (και αυτός του ΣΥΝασπισμού) ήταν ακόμα ριζοσπαστικότερος. Έφτασε στο σημείο «να προτείνει εθνικό ταμείο παιδείας κατά σχολείο», το οποίο θα πληρώνουν οι γονείς των μαθητών! Ανέκραξε μάλιστα. «Είναι αδιανόητο, είναι ταμπου;»

Ο Χ. Δούκας (πρόεδρος της ΟΛΜΕ) όχι μόνο σιώπησε σ' αυτή την πρόταση νέου χαρατσώματος των λαϊκών οικογενειών αλλά παρακάτω σκέφτηκε —και το είπε φωναχτά— ότι έπρεπε «να εί-

χαμε καλέσει και τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών».

Στο τέλος ο Στ. Παππάς (του Οικονομικού Επιμελητηρίου) βρήκε ότι θα έπρεπε να συνδέσουμε την εκπαίδευση με την οικονομία (είχε μάλιστα και φιλόδοξο σχέδιο).

Δεν ήσαν σενάρια επιστημονικής φαντασίας. Ήσαν τα όνειρα των μεταρρυθμιστών, που συντριμμένοι κάτω από το βάρος των αλλαγών που θέλει η κυρίαρχη νέα τάξη πραγμάτων σφυρίζουν αδιάφορα.

Ο πρόεδρος της ΟΛΜΕ βρήκε ότι πρέπει «ν' ανταποκριθούμε στις ευρωπαϊκές εξελίξεις» και ν' αναβαθμίσουμε το ανθρώπινο δυναμικό ως μέσο οικονομικής και κοινωνικής αντιμετώπισης των άμεσων και μακροπρόθεσμων προβλημάτων» και πως «η παιδεία είναι το κλειδί στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού».

Θυμηθήκαμε, έτσι, ότι στις μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ΕΟΚ και στην ντιρεκτίβα με ημερομηνία 18.5.1988 υπήρχε η φράση: «το κλειδί για την ευημερία της Ευρώπης βρίσκεται στην αποτελεσματική χρήση του ανθρώπινου δυναμικού της και στην εκμετάλλευση της αγοράς σαν οικονομική της βάση».

Έχουμε πολλά να πούμε για όλο αυτό το μείγμα ουτοπικών μεταρρυθμίσεων, αδύναμων εκσυγχρονιστών και ευρωπαϊολάγων. Το ζήτημα όμως είναι άλλο. Αυτοί οι άνθρωποι, που δεν εξέφραζαν παρά τον εαυτό τους ή το κόμμα τους, με απόψεις για εθνικά ή σχολικά ταμεία και η προβολή στην ουσία του κυβερνητικού προγράμματος, «πληρωμένοι μάλιστα από τον κορβανά των συνδικαλιστικών ταμείων, είναι πλέον επικίνδυνοι.

Αν και η παραμικρή μεταρρύθμιση δεν μπορεί ν' αφηθεί στους «μεταρρυθμιστές» τότε η τυραννία των επώνυμων πρέπει να σταματήσει. Πριν είναι αργά.

Θ.Τ.

ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Διεύθυνση σειράς: Κώστας Μπαλάσκας

Καλλιτεχνική διεύθυνση: Γιάννης Λεγκός

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Πέρσαι • Έπτά επί Θήβας • Ίκέτιδες

Άγαμέμνων

Χοηφόροι • Εὐμενίδες • Προμηθεύς Δεσμώτης

Μετάφραση • Εισαγωγή • Σχόλια: Κώστας Τοπούζης

Η σειρά «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο» φιλοδοξεί να προσφέρει στο ελληνικό κοινό όλα τα σωζόμενα σε πλήρη μορφή έργα του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη και του Αριστοφάνη στον αρχαίο λόγο τους (αναπαραγωγή των εκδόσεων Οξφόρδης) και σε νεοελληνική ποιητική μετάφραση. Ταυτόχρονα δίνεται μια γενική εισαγωγή για την τραγωδία, μια ειδικότερη για τον κάθε ποιητή και σχολιάζεται το κάθε έργο. Συμπληρώνεται θεατρικά με πίνακα παραστάσεων και φωτογραφίες που επέλεξαν ειδικοί του Θεάτρου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Μαυρομιχάλη 60, Τ.Τ. 106 80, τηλ. 3607382, fax 3636083

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΔΑΝΑΟΣ, Μαυρομιχάλη 64, Τ.Τ. 106 80, τηλ.-fax 3611054, 3604161, 3631475, 3616226

Ο μύθος των υπεράριθμων δημοσίων υπαλλήλων

Τελικά οι δημόσιοι υπάλληλοι (δ.υ.) είναι λίγοι.

Μάλιστα, αν υπολογίσουμε ότι ένας στους έξι είναι αστυνομικός, είναι ακόμη λιγότεροι. Έχουμε λιγότερους δ.υ. από τη Δανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ισπανία.

Διαβάσαμε στην «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» ότι στην Ελλάδα οι τακτικοί και έκτακτοι δ.υ. μαζί με τα όργανα ασφαλείας αντιπροσώπευαν το 1989 το 8,5% της συνολικής απασχόλησης σε όλους τους κλάδους της οικονομίας (χωρίς τα όργανα ασφαλείας είναι 7,1%). Το αντίστοιχο μέγεθος για τη Δανία ήταν 29,8%, τη Γαλλία 22,8%, την Ιταλία 15,6%, την Ισπανία το 13,9%. Στις 31.10.91 οι δ.υ. ήταν 310.896 (τακτικοί και έκτακτοι) και απ' αυτούς οι 52.113 αστυνομικοί.

Είμαστε, λοιπόν, από τις χώρες με τους λιγότερους δημόσιους υπαλλήλους. Οι αριθμοί αποκαλύπτουν. Προς τι λοιπόν ο μύθος για τους υπεράριθμους δ.υ., για τους τεμπέληδες που συνωστίζονται στα γραφεία των δημοσίων υπηρεσιών που δεν έχουν καρέκλες να καθίσουν, που ζουν από τους φόρους του ελληνικού λαού, που διογκώνουν το δημόσιο έλλειμμα, που καθυστερούν την ανάκαμψη της οικονομίας μας, που... που...

Μα πώς αλλιώς θα δικαιολογηθούν οι μεταθέσεις χωρίς λόγο, οι μετατάξεις, οι απολύσεις, οι δώξεις, η κατάργηση των διορισμών (εκείνων τουλάχιστον που φαίνονται).

Πώς θα δικαιολογηθούν τα μέτρα για τον έλεγχο και την πειθάρχηση των δ.υ.

Πώς θα δικαιολογηθεί η θυσία στη λιτότητα, το κλείσιμο και το ξεπούλημα των δημοσίων επιχειρήσεων.

Πώς θα βολέψουμε, όπου η λιτότητα αφήνει κενά, τα δικά μας παιδιά.

Σ.Σ.

Στου κακού τη σκάλα!

1) Ούτε καν τη δίωρη στάση εργασίας που πρότειναν οι Ομοσπονδίες...

Ούτε καν τη συζήτηση για τον ένα χρόνο από τη πολιτική δολοφονία του Ν. Τεμπονέρα...

Ούτε μνήμη-ούτε πολιτική κρίση. Μόνο σκόπιμότητα....

Να συζητήσουμε για το "Μακεδονικό" ή να καταγγείλουμε την ΟΛΜΕ γιατί προκήρυξε στάση εργασίας χωρίς να μας..... ρωτήσει.

Αυτές ήταν οι περισπούδαστες τοποθετήσεις της παράταξης του ΣΥΝ και του ΚΚΕ στο ΔΣ της Γ' ΕΛΜΕ Δυτ. Αττικής (6/1/92). Ευτυχώς, μειοψήφισαν' όπως μειοψήφισε και στον κλάδο η προπάθεια ν' απωλέσουμε τη μνήμη μας.

Ευτυχώς....

2) Στο διπλανό Περιστέρι οι νεοφιλελεύθεροι ξαναχτύπησαν!

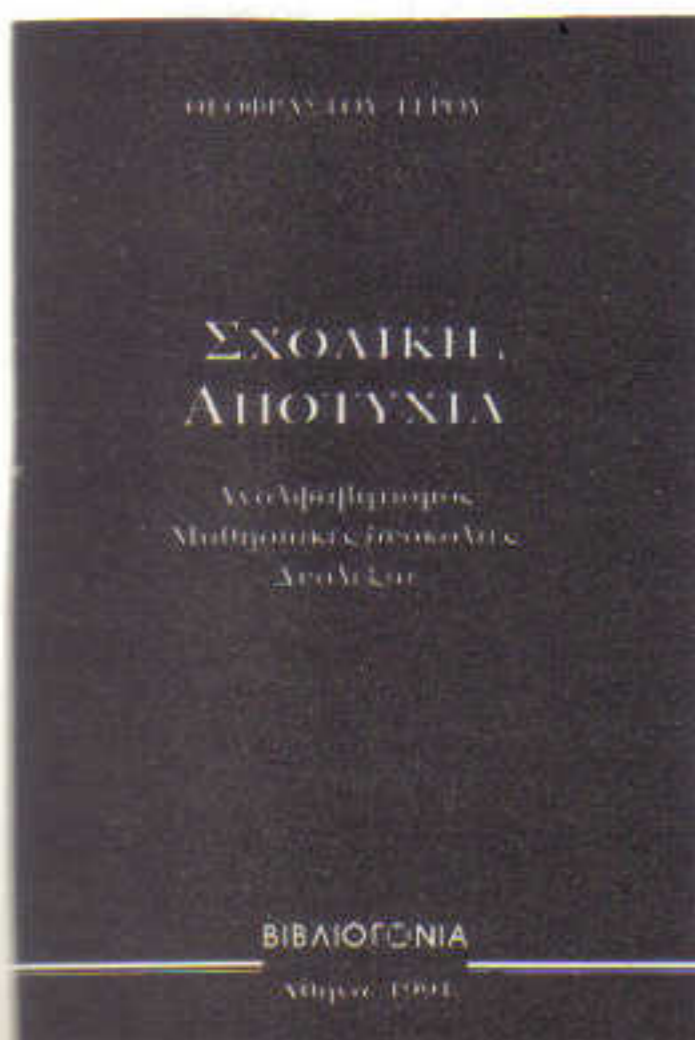
Την ημέρα της στάσης εργασίας πρότειναν στα σχολεία να διεξαχθούν συζητήσεις για την αξιολόγηση και την επιμόρφωση

Αυτοί είναι γνωστό πως σιώπησαν νωρίς...

Μιλάμε πάντα για την "Εκπαιδ. Αναγέννηση" (ΣΥΝ), που μαζί με τη ΔΑΚΕ ελέγχει το ΔΣ της τοπικής ΕΛΜΕ

αντιτετράδια της εκπαίδευσης
Από τη θεωρία στην πράξη

* Ζήτα Ελλάς! Η μάρκα των αφισοκολλητών.

* Εξελίξεις στην πρώην Σοβιετική Ένωση. Ο πρώην Γκορμπατσώφ απεδείχθη μίας χρήσεως και με ημερομηνία λήξεως. Για τους νυν ισχύει ο λόγος του Παλαμά:

Οι Προφήτες που θα προσκυνά (ο λαός) νάνοι κι Αρλεκίνοι.

* Η θέση μας παραμένει ακλόνητη. Ούτε τανκς ούτε Banks!

* Εμείς δεν το βάζουμε κάτω. Γιατί άλλωστε; Δεν είμαστε τόσο ανιστόρητοι για να πιστεύουμε σε Μεσσίες. Εξ' άλλου γνωρίζουμε καλά, ότι οι μεταβατικές εποχές κρύβουν μέσα τους το σπέρμα της επόμενης.

* Σιωπή των Αμνών λοιπόν; Πράσινη κάρτα; Ήσυχες μέρες του Αυγούστου; Ρομπέν των Δασών ή Γλυκειά νοσταλγία; Τίποτα από τα παραπάνω, τέρμα η θέαση. Κοινωνικό περπάτημα. Τονώνει και ξεκουράζει.

* Εκτός από τη Μοναξιά υπάρχει και ο Ιμπεριαλισμός!

* Αρνηθείτε αυτούς που ξέρουν τα πάντα αλλά τίποτε άλλο.

* Για τους απαισιόδοξους φίλους αξίζει να τονίσουμε τη φράση του Μ.Α. Κινγκ: «αν δεν ανακαλύψουν κάτι για το οποίο θ' αξίζει πραγματικά να πεθάνουν, δεν είναι άξιοι να ζουν».

* Ο υπουργός νίκησε τα γυμνάσια! Η «πάλη των τάξεων» όμως συνεχίζεται...

* Από τη δωρεάν παιδεία, στην παιδεία των χορηγών! Εδώ και η ΟΛΜΕ διοργανώνει εκδηλώσεις «του κλάδου» με σπόνσορες. Νέα ήθη!

* Ανακάλυψαν όπως φαίνεται την τιμή των πάντων, αλλά ακόμα την αξία των λίγων.

* Ύστερα σου λέει, ο κλάδος δεν τραβάει. Πως να τραβήξει μ' «όσα έχει τραβήξει»; Για την ακρίβεια έχει δίκιο ο Ισοκράτης όταν γράφει πως «το της πόλεως ήθος ομοιούται τρις άρχουσιν».

* Με αφορμή τις συζητήσεις του 0x0%: «γενναίες ωξήσεις παίρνουν μόνο οι γενναίοι».

* Την ίδια ώρα οι πατέρες του γένους (και ολίγες μητέρες) στη Βουλή των Ελλήνων αποφάσισαν για τον εαυτό τους αύξηση 40%. Σύσσωμοι, ομοθυμαδόν, εν μια νυκτί! Έτσι, για να γίνει πράξη η γνωστή ρήση «εις οίωνός άριστος, αμύ-

νεσθαι για την πάρτη σας».

* Και δημοκόποι Κλέωνες και λογοκόποι Ζωϊλοι και Μαμμωνάδες βάρβαροι και φαύλοι λεβαντίνοι

(Κ. Παλαμάς)

* «Επίθεση στο Μέλλον» επιχειρεί η ΟΝΝΕΔ. Και καλά κάνει. Το παρελθόν είναι πάντα εχθρικό στο μέλλον. Καλυφτείτε.

* Αλήθεια τί απέγινε ο Λοττοφάγος υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου; Νομίζω ότι ζει όπως κάθε κόλακας. Σε βάρος αυτών που τον ακούνε.

* Μάαστριχτ, 1992, ΔΕΕ, ΟΝΕ, νέα ορόσημα. Κλείστε τ' αυτιά στις σειρήνες, πίσω από τις τιτλομαχίες και τις ορθοφωνίες των αργυραμοιβών η αλήθεια είναι όπως πάντα πικρή. Νέα δεινά, ληστρικοί πόλεμοι, εξάρτηση, υποταγή. Μάαστριχτ 1991. Το μεγάλο παζάρι των εμπορών των εθνών.

* Ας είμαστε ειλικρινείς! Ξαναβαφτίστε τις λέξεις στο κοινωνικό καμίνι. Δεν υπάρχει Χαναάν για τις ελπίδες μας, αν δεν πάρουμε τις ελπίδες στα χέρια μας.

* Κανείς δε θυμάται τους καλούς από τις καλές προθέσεις τους και μόνον. «Σαν φεύγεις από αυτό τον κόσμο σιγουρέψου

όχι απλά πως ήσουν καλός μα πως πίσω σου αφήνεις ένα κόσμο καλό».

(Μ. Μπρεχτ)

* Αφού θα πάρει πίσω τις αυξήσεις με χίλιους τρόπους, γιατί να τις δώσει; Εύστοχη απορία, με αφορμή τα μηδενικά των μηδενικών.

* Ο αρχηγός γύρισε σελίδα. Μόνο που και αυτό το κεφάλαιο είναι κλεμένο από το ίδιο βιβλίο. Τόχουμε διαβάσει από καιρό...

* Προς τους εργασιοθεραπευτές και θεράποντες των «ημερίδων». Βλέποντας τη σπουδή σας, θυμάμαι τα λόγια του ποιητή, πως «σαν πλησιάζει το κακό άλλοι το ρίχνουν στις ρητορίες»...

* Ο Σεργκέι θα παραμείνει κι άλλο στο διάστημα, γιατί οι πρώην δεν έχουν λεφτά να τον κατεβάσουν. Συμπαντική ειρωνεία ή μετουσίωση σε πράξη μιας τραγωδίας; Κάποτε έλεγαν ότι ο κομμουνισμός είναι η εφόρμηση των ανθρώπων στον ουρανό· τώρα φαίνεται ότι ο παλινορθωμένος καπιταλισμός θέλει να τους αφήσει μόνιμα εκεί...

* Οι εκπαιδευτικοί μπορούν, η γραφειοκρατία δε θέλει!

* Εθνικισμός - Ιμπεριαλισμός: σημειώσατε δύο στάνταρ. Και μην ξεχνάτε στα «χοντρά» ιστορικά στοιχεία ο παράγοντας «τύχη» μηδενίζεται.

«Ανάξιος όποιος δεν μπορεί, μες στο σεισμό στο χαλασμό κάστρο τη γνώμη του να χτίσει και λείει να ιδώ»

Κ. Παλαμάς

* Εποχή των μεγάλων ταλαντεύσεων. Συγκρατηθείτε! Οι μόδες περνούν, οι αρχές μένουν!

Περιλαίμια και λαιμοδέτες

Ο Νομάρχης της Κοζάνης απείλησε με φτύσιμο τον δάσκαλο ο οποίος θα παρήλυνε στις 28 Οκτωβρίου χωρίς... γραβάτα.

Προφανώς ο κ. Νομάρχης είχε κατά νου άλλες εποχές με εξαιρέτα ήθη και έθιμα, χωρίς Λαύριο, πρόσφυγες, κοινωνίες των 2/3 και τα τοιαύτα.

Πιθανόν τα οράματά του να έφταναν όχι μέχρι το φτύσιμο αλλά το αλυσόδεμα του δασκάλου με σιδερένιο περιλαίμιο όπου γονατιστός να περνάει μπροστά από την εξουσία.

Ας είναι... Εμείς εκτός το να δημοσιεύσουμε το κείμενο του συλλόγου δασκάλων Κοζάνης, σκεφτήκαμε ν' αποστείλουμε και μία ντουζίνα λαιμοδέτες εις τον κύριο Νομάρχη της Κοζάνης.

Όχι για κρέμασμα... αλλά για να τις φορέσει.

Διαχρονικά

«Η λιτότητα όμως, όσο σκληρή και αν είναι, δεν παύει να είναι αναγκαία, και αυτό το κατανοούν ευρύτατες ομάδες πληθυσμού, που έστω και βαρυνγώμως συνεχίζουν να παρέχουν στην κυβέρνηση αν όχι την υποστήριξή τους τουλάχιστον την ανοχή τους.»

Συνεπώς, η κυβέρνηση έχει όντως όλες τις δυνατότητες για να προχωρήσει με ικανοποιητικό ρυθμό τη σταθεροποίηση. Η συρρίκνωση των εισοδημάτων, αργά ή γρήγορα και πάντως μάλλον από τον προσεχή Μάιο, θα φέρει την πτώση του πληθωρισμού. Αν η κυβέρνηση, στην ίδια περίοδο, επιτύχει να κρατήσει τα δημόσια ελλείμματα στα επίπεδα που έχει υποσχεθεί με τον ψηφισθέντα προϋπολογισμό, τότε είναι βέβαιο ότι η σταθεροποίηση θα πάει καλά και οι εργαζόμενοι θα μπορούν να ελπίζουν ότι οι θυσίες τους θα πιάσουν τόπο.»

Αν νομίζετε ότι ο «έγκριτος» οικονομολόγος Ν. Νικολάου τάγραψε αυτά φέτος σφάλλατε. Ο αθεόφοβος τα παρουσίασε περίπου τέτοιον καιρό για να επαληθεύσει του λόγου το αληθές.

Πως δηλαδή η λιτότητα και η βλακεία είναι έννοιες διαχρονικές ή αλλιώς πως ο περιορισμός της δεύτερης μπορεί ν' ανατρέψει την πρώτη.

Σ.Ν.

Η Αγωγή..., οι αγωγοί και οι προαγωγοί

«Η χρήση της τηλεόρασης (αμφιλεγόμενη, για πολλούς) στη «μητέρα των δικών» βρήκε χθες τη δικαίωσή της, με την αγόρευση του εκ των κατηγορών Ν. Κωνσταντόπουλου. Μακάρι οι πανέλληνες να ήσαν καθηλωμένοι χθες ως το μεσημέρι, μπροστά στους τηλεοπτικούς δέκτες να διδαχθούν τη θεσμική λειτουργία μιας (ιδεατής, φευ) ευνομούμενης δημοκρατικής πολιτείας.»

Μακάρι στα σχολεία όλων των βαθμίδων να είχαν σταματήσει όλα τα άλλα μαθήματα, για να μεταδοθεί τηλεοπτικά το ένα και μέγα μάθημα της Αγωγής του Πολίτου, όπως το ανέπτυξε, με γνώση, πάθος και γλαφυρότητα, ο χαρισματικός κατήγορος.»

Αυτά έγραφε έμπλεος ευφροσύνης και μάλλον με αίσθημα ανακούφισης ο «αντιεξουσιαστής» Γ. Βότσης στην «Ελευθεροτυπία» για την αγόρευση του Ν. Κωνσταντόπουλου. Τί να πρωτοθαυμάσει κανείς; Την παιδαγωγική υπόδειξη, την πολιτική διορατικότητα, τη δημοκρατική ευθιξία;

Όταν μετέφεραν ένθεν και ένθεν την πολιτική και ταξική πάλη στα έδρανα του Ειδ. Δικαστηρίου και από εκεί όλοι τους εξάρτησαν τις κινήσεις και τις τακτικές τους, όταν οι κατήγοροι του ΣΥΝ (Κωνσταντόπουλος - Γαλανός) έπαιξαν τους καθαρτήρες και κατέβαζαν τον κόσμο στο δρόμο φωνάζοντας ΚΑ - ΚΑ - ΚΑ - ΘΑΡΣΗ, όταν το ΠΑΣΟΚ θεώρησε εαυτόν διωκόμενο και αντί να καταδικαστεί πολιτικά για τα όσα επί οκταετίας διέπραξε, με κορυφαίο γεγονός τη λαθρέμπορία του σοσιαλισμού, οι περιώνυμοι κονδυλοφόροι «στηρίζανε την κάθαρση και ελέγχανε την εξουσία».

Αμνήμονες δεν είμαστε, ο τόπος είναι μικρός...

Ο Ν. Κωνσταντόπουλος πήρε «κατά συνείδηση» τη νέα γραμμή. Την επόμενη μέρα ο Συνασπισμός έστειλε το λογαριασμό στο ΠΑΣΟΚ: «συνεργασία» το λέμε τώρα...

Άσπιλοι, αμόλυντοι, άφθοροι, άχραντες όλοι τους. Αλλά όχι και μετάδοση στα σχολεία κ. Βότση στο μάθημα της Αγωγής. Είναι στραβό το μάθημα, ας μην το φάει και η πολιτική σκοπιμότητά!

Ταξικοί φραγμοί; Τί είναι αυτό;

Η ΟΛΜΕ, ΔΟΕ, ΟΙΕΛΕ κ.λπ. μιλάνε για τους ταξικούς φραγμούς στη μόρφωση όπως μιλούν οι βικτωριανοί για φο σεξ.

Πρόκειται για ένα φοβερά σημαντικό ζήτημα το οποίο, το πρωτόκολλο της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας απαγορεύει να το συζητούν δημόσια.

Έτσι σκέφτηκα όταν είδα την ανακοίνωση των εκπαιδευτικών ομοσπονδιών με τους διάφορους φορείς στην αρχή της χρονιάς και όταν μαράζωναν οι γυμνασιακές καταλήψεις.

Έτσι σκέφτηκα ακόμα όταν άκουσα τις συζητήσεις των περιώνυμων τεχνοκρατικών αστέρων (οι εξαιρέσεις δεν αναιρούν

τον κανόνα) στα διάφορα πάνελ των ημερίδων.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία ανακάλυψε τη δική της Αμερική: Τις δημόσιες σχέσεις, τον εκσυγχρονισμό, τον τεχνοκρατισμό και την Ευρώπη. Αυτά την ώρα που η ταξικοποίηση της Παιδείας παίρνει τις πλέον δραματικές της μορφές και τα νέα μέτρα προωθούν το βάθαιμα και πλάταιμα των φραγμών στη μόρφωση.

Παρ' όλα αυτά οι γραφειοκράτες συμπεριφέρονται ως νεόπλουτοι. Αδιάφοροι για τα όσα συμβαίνουν στην εκπαίδευση όπου στοιχειώδη δικαιώματα απειλούνται με παραγραφή και η Δημόσια Παιδεία ως

μάγισσα του Μεσσαίωνα, υπεύθυνη για τα όσα κακά, ετοιμάζεται για την πυρά.

Αλλά οι ταξικοί φραγμοί; Ούτε μία αράδα δε φρόντισαν ν' αφιερώσουν για το νόμιμο διωγμό των μαθητών των λαϊκών στρωμάτων από τόσες πολυσέλιδες εκδόσεις και τόσα ηχηρά παρόμοια. Και ας ξέρουν ότι μόνο στο δήμο Αγ. Αναργύρων Αττικής το 20% των μαθητών δεν συνεχίζουν το Δημόσιο Δευτεροβάθμιο Σχολείο.

Η συνδικαλιστική γραφειοκρατία περιάλλα τυρβάζει. Ετοιμάζεται για το Ινστιτούτο Μελετών της για να στεριώσει τη θέση της. Αλλά στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε.

Οι καιροί είναι πολύ σοβαροί για φιλικά χτυπήματα. Ο νοών νοείτω!

Γραφτείτε συνδρομητές στα "α"
Κερδίζουμε, και οι δύο, χρήμα και χρόνο

M.B.

«αντιτετράδια της εκπαίδευσης»

άλλο ένα... ή ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΕΝΤΥΠΟ;

- **ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**
- **ΚΟΙΝΩΝΙΑ**
- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**
- **ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**
- **ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

σχόλια με... άποψη
μελέτες, άρθρα,

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΡΩΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ**

Το περιοδικό που δεν έχει παντού μόνο φίλους
και... χαιρέται γι' αυτό

Μάρνη 30, τηλ. 5235221 - 9323251 - 5125714 - 9713651

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

**Β. ΓΚΑΦΟΥΡΟΦ
ΔΗΜ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ
ΚΑΙ Η ΑΝΑΤΟΛΗ**

**Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, τηλ. 36.27.318**

**Μπορούμε να σας προμηθεύσουμε τα
προηγούμενα τεύχη, από το 3ο - 16ο,
στην τιμή των 3.000 δρχ.**

Μπορείτε να βρείτε τα «αντιτετράδια της εκπαίδευσης» στα παρακάτω βιβλιοπωλεία της Αθήνας:

- ΒΙΒΛΙΟΓΩΝΙΑ** Ακαδημίας 57
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 31 Κάνιγγος 31
ΣΤΟΥ ΓΚΟΒΟΣΤΗ Ζωοδόχου Πηγής 21
GUTENBERG Σόλωνος 103
ΓΡΗΓΟΡΗΣ Σόλωνος 73
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ Ε. Μπενάκη
ΕΣΤΙΑ Σόλωνος
ΘΕΜΕΛΙΟ Σόλωνος 84
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κωλέττη 2
ΚΑΡΑΒΙΑ Ακαδημίας 58
ΚΟΜΜΟΥΝΑ Θεμιστοκλέους
ΜΗΝΥΜΑ Σόλωνος 83
ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ Ακαδημίας 57
ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ Ιπποκράτους 23
ΠΑΡΑ ΠΕΝΤΕ Ιπποκράτους 52
ΠΑΡΟΥΣΙΑ Σόλωνος 94
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ (Αθήνα και Θεσ/νίκη)
SOLARIS Μπότση 6
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ Μαυροκορδάτου 3
ΤΟΛΙΔΗΣ Σόλωνος 71
ΧΝΑΡΙ Κιάφας και Ακαδημίας
ΑΙΟΛΟΣ Σόλωνος
ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ (στην Ηλιούπολη)

Στα περίπτερα: Κάνιγγος - Νομικής - Φυσικείου - Χημείου

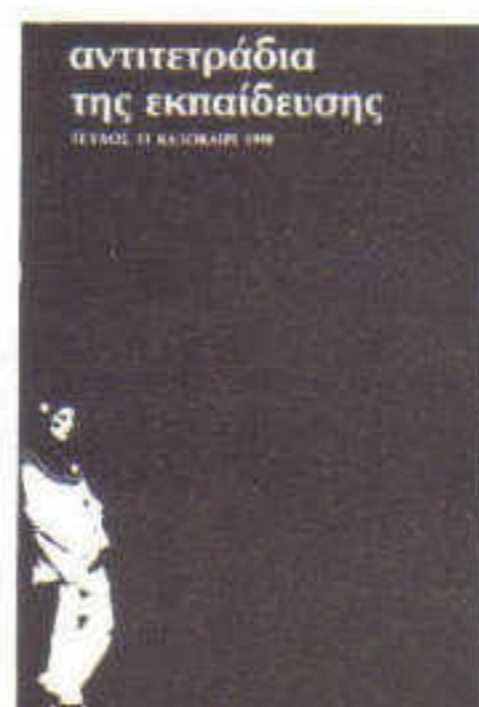
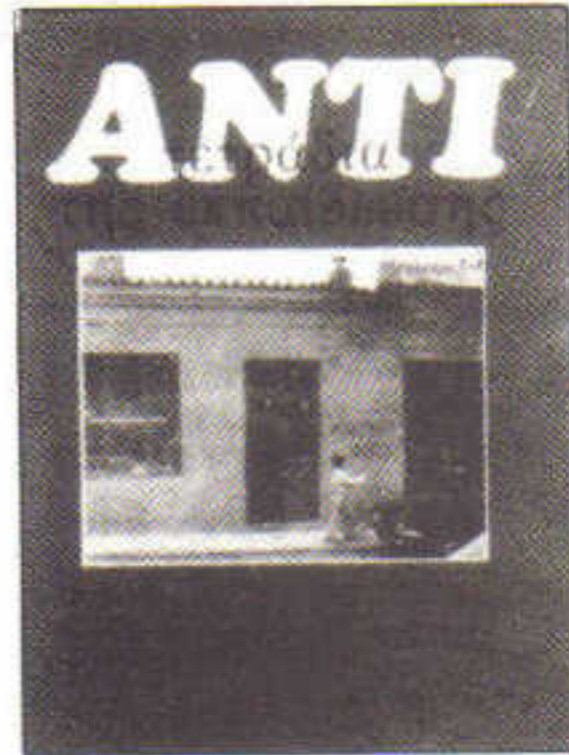
Θεσσαλονίκη:

- ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ** Νίκης 3
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ Εγνατία 150
ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ Αριστοτέλους 6
ΡΑΓΙΑΣ Τσιμισκή 41
ΙΑΝΟΣ Αριστοτέλους 7
ΜΠΙΜΠΗΣ Εγνατία 108

Λάρισα:

ΚΕΡΑΜΟΣ, στην οδό Κούμα

Και σε κεντρικά βιβλιοπωλεία των μεγάλων επαρχιακών πόλεων

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Στη σελίδα αυτή, που θάναι σταθερή από δω και πέρα, θα παρουσιάζονται τα βιβλία —σύγχρονα και παλιότερα— που έχουν σχέση με την κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, ή άπτονται θεμάτων εκπαίδευσης.

Πρόθεσή μας είναι μαζί με τις νέες εκδόσεις, να παρουσιά-

ζονται και παλιότερα έργα κυρίως της τελευταίας 10ετίας. Παράλληλα θα γίνεται προσπάθεια να παρουσιάζονται τα κύρια στοιχεία από άρθρα με εκπαιδευτικό περιεχόμενο που δημοσιεύονται σε εφημερίδες και περιοδικά και αναφέρονται σε ζητήματα εκπαίδευσης.

Θεοδ. Μυλωνά
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΑΡΜΟΣ 1991
σελ. 264

Αντικείμενο της νέας αυτής μελέτης του Θ. Μυλωνά (συγγραφέα του εξαντλημένου «Η αναπαραγωγή των κοινωνικών τάξεων μέσα από τους σχολικούς μηχανισμούς» Γρηγόρης 1982), είναι «το πώς έχει νοηθεί η διαδικασία αναπαραγωγής (διατήρησης) μιας κοινωνίας καπιταλιστικού τύπου και ποια είναι η μετοχή και ο τρόπος μετοχής του σχολείου στη διαδικασία αυτή».

Στα πρώτα κεφάλαια γίνεται προσπάθεια ανάλυσης των όρων παραγωγής - αναπαραγωγής: Βιολογική αναπαραγωγή - η Μαρξική θεωρία περί κοινωνικής αναπαραγωγής - η αναπαραγωγή στην Κοινωνιολογία.

Εδώ ο συγγραφέας προσπαθεί να αποδείξει ότι ο όρος αναπαραγωγή, προτού φτάσει στην Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, ήταν «βεβαρυμένος» σημασιολογικά από τις βιολογικές επιστήμες και τη μαρξιστική θεωρία. Στο υπόλοιπο βιβλίο θέτει υπό συζήτηση το ρόλο του Σχολείου ως ενισχυτικού διάμεσου, δηλαδή ως αναπαραγωγού των κοινωνικών ανισοτήτων και κλείνει με εκτενή αναφορά σε τρεις αναλυτικές διερευνήσεις (Baudelot - Establet, Bourdieu - Passeron, Bernstein) της αναπαραγωγικής λειτουργίας του Σχολείου.

Αθανάσιος Γκότοβος
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ
ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ,
ΔΩΔΩΝΗ 1991
σελ. 244

Η μελέτη αυτή του Θαν. Γκότοβου (Κριτική παιδαγωγική και εκπαιδευτική πράξη, Σύγχρονη Εκπαίδευση 1984 — Παιδαγωγική αλληλεπίδραση. Επικοινωνία και κοινωνική μάθηση στο σχολείο, Σύγχρονη Εκπαίδευση 1985 - Η λογική του υπαρκτού σχολείου, Σύγχρονη Εκπαίδευση 1986 - Απόκλιση και παρέμβαση στην εκπαίδευση, Σύγχρονη Εκπαίδευση 1988) είναι μια προσέγγιση ορισμένων από τα πάγια χαρακτηριστικά του αντιμεταρρυθμιστικού λόγου στη νεοελληνική εκπαίδευση με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιπαράθεση για τη γλώσσα μετά την τελευταία γλωσσική μεταρρύθμιση του 1976.

Αρκετά ενδιαφέρουσα η ερμηνεία του συγγραφέα για τη γλωσσική συναίνεση (διαμαρτυρία για την απομάκρυνση της καθαρεύουσας - καταγγελία της γλώσσας της νεολαίας) που παρουσιάζεται ανάμεσα στους ετερόκλητους εκφραστές της ανησυχίας για τη γλώσσα. Μια ερμηνεία που αποκαλύπτει ότι η γλωσσική συναίνεση δεν είναι μόνο το αποτέλεσμα των πιέσεων για ιδεολογική προσαρμογή που δέχεται ένα τμήμα της «αριστερής» διανόησης, ειδικά την τελευταία δεκαετία, αλλά ταυτόχρονα ότι αποτελεί έκφραση στο επίπεδο της γλώσσας μιας βαθύτερης συναίνεσης ως προς τα σύμβολα μόρφωσης και ενός ιδιόμορφου ενδοκεντρισμού.

Εδώ, και όσον αφορά τη συναίνεση των λεγόμενων αριστερών διανοούμενων ή αριστερών κομμάτων, αξίζει να θυμίσουμε στο Θαν. Γκότοβο μια προειδοποίηση του Μαρξ, που σίγουρα γνωρίζει: «Όπως στην ιδιωτική ζωή διακρίνουμε αυτό που κάποιος σκέφτεται και λέει στον εαυτό

του από αυτό που είναι και κάνει πραγματικά, παρόμοια οφείλουμε ακόμα περισσότερο να διακρίνουμε τη φρασεολογία των κομμάτων (και των εκπροσώπων τους) από τα πραγματικά τους συμφέροντα δηλαδή αυτό που τα κόμματα (ή οι εκπρόσωποί τους) πιστεύουν ή λένε πως είναι από αυτό που πραγματικά είναι».

Χαρ. Νούτσος
ΣΥΓΚΥΡΙΑ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Ο ΠΟΛΙΤΗΣ 1990
σελ. 144

Τα κείμενα που παρουσιάζονται συγκεντρωμένα σ' αυτό το νέο βιβλίο του Χαρ. Νούτσου (Προγράμματα Μέσης Εκπαίδευσης και κοινωνικός έλεγχος, Θεμέλιο 1979 - Ιδεολογία και εκπαιδευτική πολιτική, Θεμέλιο 1986 - Ιστορία της Εκπαίδευσης και Ιδεολογία, Όψεις του Μεσοπολέμου, ο Πολίτης 1990), έχουν τα περισσότερα δημοσιευτεί την περίοδο 1989 - 90 σε περιοδικά και εφημερίδες.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη, ο συγγραφέας κριτικάρει αποτελεσματικά διάφορα γνώριμα ιδεολογήματα για την εκπαίδευση που θα μπορούσε να πει κανείς ότι ειδικά σήμερα, αρκετά από αυτά αποτελούν τη βάση για το πέρασμα αρκετών νέων(;) μέτρων στον εκπαιδευτικό χώρο. Π.χ. το ιδεολόγημα της λεξιπενίας (βάση για την επαναφορά των Αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο στο Γυμνάσιο), το ιδεολόγημα της παιδαγωγικής αξίας των εξετάσεων, εξετάσεις και ηθική (άκρως επικαιρικό) κ.λ.π.

Στο δεύτερο μέρος, ξεχωρίζει η κριτική που ασκεί ο συγγραφέας στην «πράσινη» οκταετία στην εκπαίδευση καθώς και στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΣΥΝ.

Ενδιαφέρουσες και οι προτάσεις για μια «ειδική διδακτική» του τρίτου μέρους, όπου γράφεται μεταξύ άλλων: «Η αναγνώριση της ισοτιμίας των διαφορετικών μαθητικών εμπειριών μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς ν' αποφύγουν την αρνητική αξιολόγηση και υποτίμηση ορισμένων μαθητών και να περιορίσει έτσι το ενδεχόμενο να οδηγηθούν αυτοί οι μαθητές στην αυτο-υποτίμηση δηλ. στην έμμεση αποδοχή της «κατωτερότητάς τους».

Μία αποτίμηση Μία πρόταση

Φίλε αναγνώστη και αναγνώστρια.

Κλείνουμε τον 4ο χρόνο έντυπης δράσης. Τα «αντιτετράδια» απευθύνονται πάλι σε σένα όπως τότε -στα προεόρτια της απεργίας των καθηγητών του 1988- για ν' αντλήσουν τη γόνιμη πείρα από το μεγαλείο της ανθρώπινης κίνησης και της κοινωνικής ανάγκης.

Γιστεύουμε ότι στα τέσσερα αυτά χρόνια σταθήκαμε βασικά καλά.

Χωρίς να διεκδικούμε την παπική σφραγίδα, αρνηθήκαμε τα «ήξεις - αφήξεις» και τα μισόλογα, υποστηρίζοντας μία καθαρή θεωρητική και πρακτική γραμμή.

Χωρίς να είμαστε τρόφιμοι οικονομικών και ιδεολογικών επιδοτήσεων, προσπαθήσαμε να συνδέσουμε τη θεωρία με την πρώτη γραμμή του πυρός.

Να συνδέσουμε, όσο γίνονταν, τα μάχιμα τμήματα της εκπαίδευσης και να στήσουμε ένα επιτελικό κέντρο πληροφόρησης.

Να υπερασπίσουμε την αριστερά από τις επιθέσεις φίλων και εχθρών, χωρίς να κλείνουμε τ' αυτιά και τα μάτια μας και στις υποδείξεις του εκπαιδευτικού και νεολαιιστικού κινήματος.

Να μιλήσουμε, όχι φωτογραφίζοντας τα εκπαιδευτικά πράγματα, αλλά με λόγο πρωτογενή.

Να γράψουμε, όχι μαιμούδιζοντας ή προχειρολογώντας, αλλά ψάχνοντας, φτάνοντας στη ρίζα των πραγμάτων, στα γιατί.

Τα κατορθώσαμε; Φυσικά όχι όπως θέλαμε και όπως απαιτούσαν οι καιροί. Οι απαιτήσεις μας άλλωστε συνεχώς αυξάνονται και η αυτοκριτική μας, που γίνεται ανοιχτά, θέλει να στηρίζεται στην ειλικρίνεια.

Τα «αντιτετράδια» και ο Εκπαιδευτικός Όμιλος δε στήθηκαν από προσωπικό καπρίτσιο ή από αγωνίες εφήμερες. Ήθελαν και θέλουν να συμβάλλουν στη δημιουργία και σταθεροποίηση ενός μόνιμου πόλου στο χώρο της εκπαίδευσης. Έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε ακόμα. Αλλά θέλουμε να τον περάσουμε μαζί.

Οι καιροί δυσκολεύουν. Η κυβέρνηση και σύσσωμο το σύστημα θέλει να φέρει τα πάνω κάτω, στην κοινωνία, την οικονομία, την εκπαίδευση. Η αυθόρμητη αντίσταση, όσο και αν είναι αναγκαία, δεν φτάνει για ν' ανατρέψει ένα στρατηγικό σχέδιο που έχει σαν στόχο να μειώσει την τιμή της εργασίας, αλλά και την ανθρώπινη υπόσταση στη χώρα μας. Γι' αυτό σε καλού-

με ανοιχτά και καθαρά χωρίς περιστροφές και μισόλογα σε κοινή δράση.

* Έλα σ' επαφή με το δίκτυο του εκπαιδευτικού ομίλου και των «αντιτετράδιων».

* Διακίνησε ο ίδιος τα έντυπά μας, κάνε μας υποδείξεις για τη σημερινή τους διακίνηση.

* Πάρε μέρος στις συζητήσεις μας και κατάθεσε την άποψή σου. Η συλλογικότητα και η ομαδική δράση φέρνουν αποτελέσματα.

* Στείλε πληροφορίες και υλικό για δημοσίευση στο περιοδικό ή ακόμα υπέδειξε αλλαγές που πρέπει να γίνουν στην ύλη, στη θεματολογία, στο «στήσιμο».

* Ιδιαίτερα στους χώρους της επαρχίας, που η σύνδεση και η διακίνηση συναντάει περισσότερα προβλήματα, χρειάζεται ενεργητικότερη συνεργασία. Πέρα από την απλή συνδρομή, που και αυτή είναι απαραίτητη, θέλουμε τη μονιμότερη

και ουσιαστικότερη σύνδεση, η οποία ξεπερνάει την απλή σχέση «πομπού - δέκτη» και δίνει στον Όμιλο και στο περιοδικό «τη βάση» για να κινηθεί.

* Η υπόθεση της ανασυγκρότησης του εκπαιδευτικού κινήματος χρειάζεται το δικό της λόγο και τους δικούς της ανθρώπους. Το περιοδικό μας και ο Όμιλος νομίζουμε ότι σ' αυτήν την κατεύθυνση αποτελούν βασικό κρικό. Να τον ενισχύσουμε και να τον αναπτύξουμε παραπέρα.

Στο μεγάλο παζάρι των πολύχρωμων και φανταζι απόψεων, εμείς συνεχίζουμε όπως αρχίσαμε. Με την αναζήτηση της ελπίδας «κάτω, αριστερά» και με την απόφαση να απαντήσουμε με τη φωνή και τη λογική της ανυπότακτης πτέρυγας του εκπαιδευτικού κόσμου.

Σ' αυτό το δύσκολο αλλά ζωοποιό έργο υπάρχει πάντα μια θέση κενή. Η θέση σου!

«α»

ΤΥΠΩΘΗΤΩ

Ήτανε μία κρύα χειμωνιάτικη νύχτα. Όμως το πολιτικό βαρόμετρο έδειχνε πως η άνοιξη θα βγαίνει εξαιρετικά θερμή. Αυτό μαρτυρούσαν οι συζητήσεις στα σχολεία, η ατμόσφαιρα είχε τη γνώριμη μυρουδιά της ησυχίας πριν από την καταιγίδα, οι κουβέντες ήσαν αεράτες, με αλύγιστη κατάληξη «απεργία διαρκείας στις εξετάσεις». Ένα είδος μυστικού και συνάμα δημόσιου μηνύματος διακατείχε όλους μας.

Η ανάπτυξη του θέματος είχε όλα τα γνώριμα στοιχεία της διαδικασίας. Εισήγηση, καφέδες, πολύ τσιγάρο και πάλι απ' την αρχή. Το θέμα ήταν γνωστό αλλά δύσκολο, ριψοκίνδυνες οι αποφάσεις, ήθελε πολύ ζόρι για να βγει απόφαση. Είχαμε ερευνήσει σπιθαμή προς σπιθαμή το χώρο. Δεκάδες συζητήσεις είχαν προηγηθεί βασανιστικά θα παίρναμε την τελική ευθεία.

Στα σχολεία, στις σχολές, στις βιβλιοθήκες και τα εντευκτήρια, η έλλειψη ήταν φανερή.

Παράλληλα, χτυπήσαμε τις πόρτες γνωστών και φίλων για οικονομική στήριξη. Τα αποθέματά μας ήσαν ταπεινά και ο γλιόσχος μισθός δεν επέτρεπε τα μεγάλα άλματα. Η κατανόηση συνόδευε τον σκεπτικισμό και η καλή διάθεση δεν ανέτρεπε τη συγκρατημένη απαισιοδοξία.

Ήταν φανερό, πως οι ανάγκες και απαιτήσεις μας σκόνταφταν στις αυξημένες δυνατότητες του συστήματος. Μείναμε στα δανεικά και ανοιχτήκαμε, με μόνο εφόδιο την αισιοδοξία μας, στα «βαθεία νερά». Μόνο η συζήτηση για το δίκτυο διανομής έρριξε ακτίνα φωτός! Απ' ότι έδειχναν τα πράγματα, η προϊούσα κρίση δεν είχε καταστρέψει τις επαφές μας, τις σχέσεις μας και την εμπιστοσύνη μ' ένα σημαντικό τμήμα του κινήματος.

Με ποιους στόχους; Ποια κατεύθυνση; Μεγάλο ή μικρό; Και άλλα ατέλειωτα και σημαντικά ερωτήματα που γύρευαν απάντηση.

Αν δεν καταλάβατε μιλούσαμε πάντα για την έκδοση ενός περιοδικού στην εκπαίδευση ή για την οργάνωση

του λόγου μας, όπως αρέσκονταν ορισμένοι να υπογραμμίζουν.

Η λύση ήταν απλή. Βρέθηκε όταν η «διαδικασία» βάραινε το σώμα και ξελαμπικάριζε το μυαλό.

Αριστερό περιοδικό για την εκπαίδευση, με αποκαλύψεις, αναλύσεις, σχόλια, ειδήσεις, περιοδικό πρώτης γραμμής, με άποψη και προσωπικότητα. Μπροστά στην παρδαλή αγορά και την τυπογραφική πολυχρωμία, στη μονοφωνική παρουσίαση και τα εγκεφαλογραφήματα, αναζητούσαμε, σχεδιάζαμε το αποφασιστικό βήμα στη θεωρία και την πράξη.

Σαν το αυγό του Κολόμβου...

* * *

Η συνέχεια είναι λίγο πολύ γνωστή. Σήμερα κρατάτε στο χέρι σας το 18ο φύλλο των «αντιτετραδίων της εκπαίδευσης». Στα τέσσερα χρόνια που

μεσολάβησαν από το χειμώνα του 1988 υπήρξαν πολλά γεγονότα, όχι μόνο στο χώρο της εκπαίδευσης, στη χώρα μας.

Περάσαμε ευχάριστα και δυσάρεστα. Νέος κόσμος κολύμπησε μαζί μας, κόντρα στο ρεύμα και αυτό είναι το σημαντικό. Αποκτήσαμε νέα εμπειρία, νέα κούραση, μαζί με εχθρούς και φίλους. Βρεθήκαμε «μπροστά» από τα γεγονότα, μέσα σ' αυτά και ορισμένες φορές -λίγες νομίζουμε- τα φωτογραφίσαμε απλά.

Όταν όμως κρατάμε το τυπωμένο σώμα του περιοδικού και συζητάμε μετά γι' αυτό με τους φίλους, τους αναγνώστες, για ένα πράγμα είμαστε σίγουροι. Πως δε μετανοιώνουμε για τούτη την απόφαση! Αν ήταν να ξαναποφασίζαμε πάλι, το ίδιο θα κάναμε.

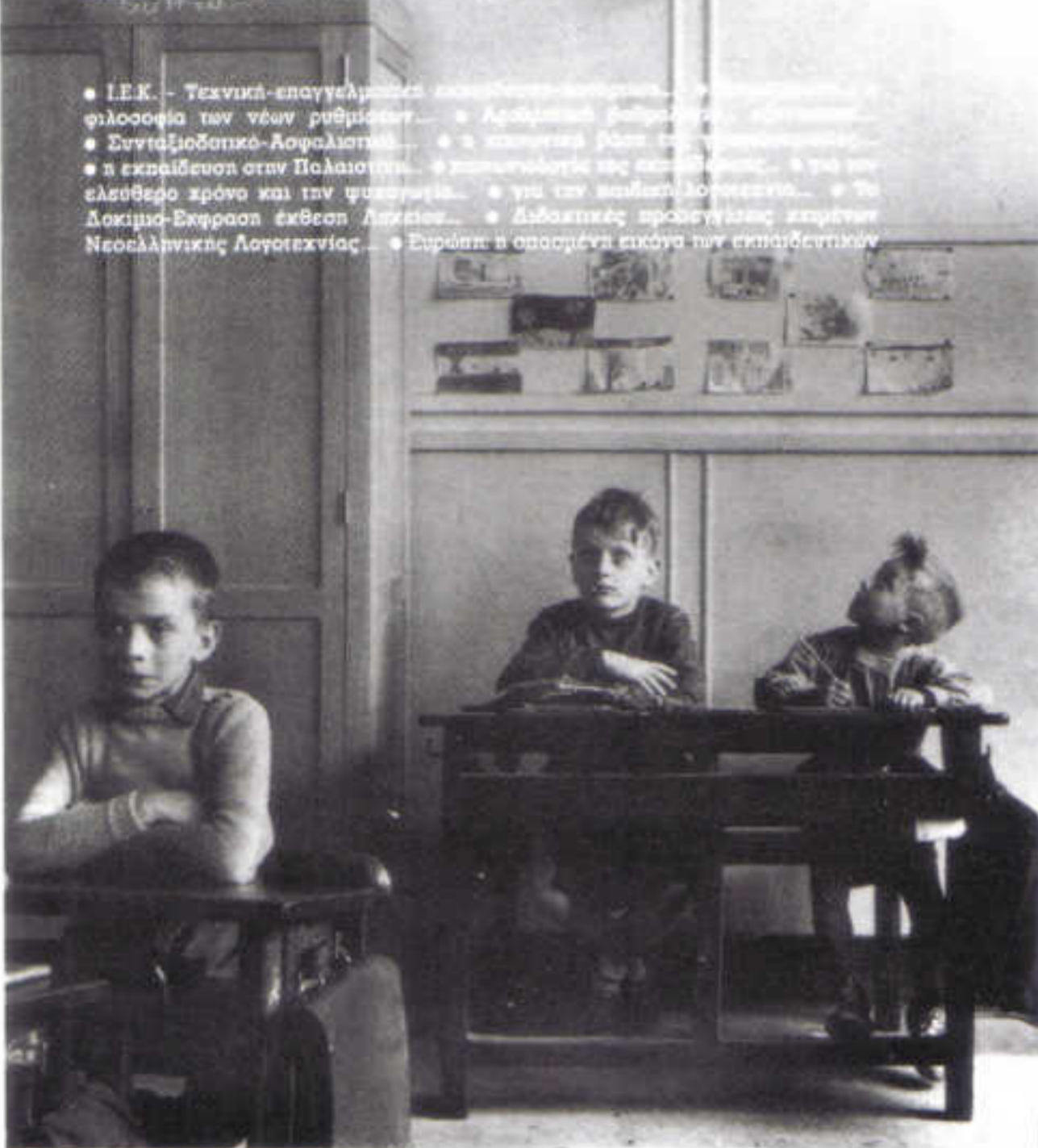
Τυπωθήτω

αντιτετράδια της εκπαίδευσης

ΔΙΠΛΟ ΤΕΥΧΟΣ 17-18 ΑΝΟΙΞΗ 1992

• Γ.Ε.Κ. - Τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση-απόπειρα... • Φιλοσοφία των νέων ρυθμίσεων... • Αρχαία και σύγχρονα...
• Συνταξιοδοτικό-Ασφάλιση... • Η κοινωνική βάση της εκπαίδευσης...
• Η εκπαίδευση στην Παλαιότητα... • Παιδαγωγικές της εκπαίδευσης... • Για τον
ελεύθερο χρόνο και την ψυχολογία... • Για την παιδαγωγική... • Το
Δοκίμο-Έκφραση έκθεση Λαγκίων... • Διδακτικές προσεγγίσεις κερτώναν
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας... • Ευρώπη: η ορατότητα εικόνα των εκπαιδευτικών

αντιτετράδια της εκπαίδευσης

τριμηνιαίο αριστερό περιοδικό για την εκπαίδευση

Διευθύνεται από Επιτροπή

Γραφεία: Μάρνη 30, 104 42 Αθήνα, τηλ. 5235221

FAX: 3605421

Εκδότης: Γιώργος Σόφης

Τεύχος 17-18

Ιανουάριος-Φεβρουάριος-Μάρτιος 1992. Τιμή 400 δραχ.

Συνδρομή για τέσσερα τεύχη 1800 δραχ.

Συνδρομή εξωτερικού 2.300 δραχ.

Κεντρική διάθεση:

Αγγελική Φατούρου, Δυρραχίου 55, 104 43 Αθήνα,

τηλ. 5125714 - 9323251

Χρήστος Κάτσικας, Γραβιάς 24, 172 35 Δάφνη, τηλ. 9713651

Αριθμός Λογαριασμού Εμπορικής Τράπεζας: 25 550 862

Αριθμός Λογαριασμού Εθνικής Τράπεζας: 046/634493 - 30

Μόνιμοι συνεργάτες:

Χρυσάνθη Αθανασίου - Φιλολόγος

Βασίλης Αλεξίου - Φιλολόγος, Δικηγόρος, Μεταπτυχιακός Υπότροφος του ΙΚΥ στη Συγκριτική Φιλολογία

Μαλάμω Βαρελά - Τεχνολόγος Ηλεκτρολόγος

Γιώργος Βρανόπουλος - Βιολόγος

Αγγελίνα Γιαννετοπούλου - Δασκάλα

Ασπασία Δεμερούκη - Φιλολόγος

Ειρήνη Δρακονταειδή - Φοιτήτρια

Αντρέας Ζαφείρης - Ζωγράφος

Γιώργος Ηρακλέους - Φιλολόγος - Γραμματέας Δ.Σ. ΕΛΜΕΝ. Σμύρνης
Καλλιθέας

Γιώργος Καβαδίας - Φιλολόγος

Βαγγέλης Καλαμπάκος - Φυσικός

Γιώργος Καμπούκος - Μαθηματικός

Αθανασία Κασαγιάννη - Φιλολόγος

Χρήστος Κάτσικας - Φιλολόγος

Τηλέμαχος Κολιός - Μαθηματικός

Κώστας Κορδάτος - Τεχνολόγος Μηχανολόγος

Νίκος Κουνενής - Καθηγητής Κοινωνιολογίας

Κώστας Κουτίτας - Φυσικός

Ελεονώρα Κυριακού - Δασκάλα

Τάνια Μαλαμίδου - Φιλολόγος, Ψυχολόγος (DEA Νεοελληνικών
Σπουδών, DEA Κοινωνικής Ανθρωπολογίας)

Γιάννης Μακρίδης - Μαθηματικός

Δέσποινα Μουρελάτου - Φυσικός

Λάμπρος Μπαλάσκας - Μαθηματικός

Μιχάλης Μπέλλος - Μαθηματικός

Ελένη Νικολαΐδου - Θεολόγος

Σάκης Νικολόπουλος - Μαθηματικός

Γιώργος Ξυλούρης - Φυσικός

Έφη Οικονομοπούλου - Κοινωνική Λειτουργός

Μαρίνα Παντελέων - Κοινωνική Λειτουργός

Πέτρος Πετρίδης - Πολιτικός Μηχανικός

Βάσω Πρασσοπούλου - Φιλολόγος

Μαίρη Σόρογκα - Φιλολόγος

Γιώργος Σόφης - Φυσικός, Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Α' ΕΛΜΕ Πειραιά

Στέλιος Σταυρινάδης - Μαθηματικός

Θανάσης Τσιριγώτης - Φιλολόγος, Δ.Σ. Γ' ΕΛΜΕ Δυτικής Αττικής

Χρήστος Τσουκαλάς - Φιλολόγος

Μαρία Φραγκιά - Βιολόγος

Αγγελική Φατούρου - Φυσικός, Πρόεδρος Δ.Σ. Πανελλ. Ένωσης

Αδιόριστων Εκπαιδευτικών

Ζωή Χατζή - Γλύπτρια, Πρόεδρος Ένωσης Καθ. Καλλ. Μαθημάτων

Μηνάς Χατζηδημητρίου - Μαθηματικός

Έκτακτα συνεργάστηκαν σ' αυτό το τεύχος :

Ντίνα Γογκάκη - Φιλολόγος

Γιάννης Μηλιός - Καθηγητής Πολυτεχνείου

Τασούλα Βερβενιάτη - Φιλολόγος

Κώστας Στεργιόπουλος - Μαθηματικός

Αποστόλης Τζίφας - Φιλολόγος

Αποστόλης Χατζηπαρασκευαΐδης - Δάσκαλος

Ακόμα και το πιο ασήμαντο πράγμα,
το φαινομενικά απλό,
να το κοιτάτε με δυσπιστία!
Να ερευνάτε, αν είναι αναγκαίο,
ιδίως όταν κάτι συνηθίζεται!
Σας παρακαλούμε μ' επιμονή
να μη βρρίσκετε φυσικά
αυτά, που πάντα συμβαίνουν!
Γιατί τίποτα δεν πρέπει
να θεωρείται φυσικό,
σε τέτοιους καιρούς αιματοχυσίας
κι αναστάτωσης,
επιβεβλημένης αταξίας
και προσχεδιασμένης αυθαιρεσίας,
μιας απάνθρωπης πια ανθρωπότητας
έτσι ώστε τίποτα να μην περνιέται
για αμετάβλητο.